

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University

**Львівський державний
університет безпеки
життєдіяльності**

**Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського**

Факультет іноземних мов

**Кафедра германської філології, перекладу та зарубіжної літератури
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини**

Факультет філології та журналістики

Кафедра прикладної лінгвістики, зарубіжної літератури та журналістики

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Кафедра іноземних мов та перекладознавства

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИКИ,
ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА,
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА ЗАРУБІЖНОЇ
ЛІТЕРАТУРИ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ»**

20 ТРАВНЯ 2025 РОКУ

Вінниця 2025

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова оргкомітету:

Лазаренко Н.І., ректор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, доктор педагогічних наук, професор.

Заступники голови оргкомітету:

Коломієць А.М., проректор з наукової роботи Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, доктор педагогічних наук, професор.

Ігнатова О.М., декан факультету іноземних мов, кандидат педагогічних наук, доцент.

Жовнич О. В. заступник декана факультету іноземних мов з наукової роботи, доктор педагогічних наук, доцент.

Боровська О. О., завідувач кафедри германської філології, перекладу та зарубіжної літератури

Члени оргкомітету:

Вишивана Н. В., доцент кафедри германської філології, перекладу та зарубіжної літератури (член оргкомітету).

Матіюк Д. В., старший викладач кафедри германської філології, перекладу та зарубіжної літератури (член оргкомітету).

Петров О. О., доцент кафедри германської філології, перекладу та зарубіжної літератури (член оргкомітету).

Поселецька К. А., доцент кафедри германської філології, перекладу та зарубіжної літератури (член редколегії збірника).

Сольська Т. М., доцент кафедри германської філології, перекладу та зарубіжної літератури (член редколегії збірника).

Паламарчук Н. О., старший лаборант кафедри германської філології, перекладу та зарубіжної літератури (технічний секретар)

Робочі мови конференції – українська, англійська, німецька

Друкується за ухвалою навчально-методичної комісії факультету іноземних мов Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 8 від 2 червня 2025)

Адреса редакції:

Факультет іноземних мов Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, вул.Острозького, 32, м.Вінниця, 21100

УДК
81+[37.016:81/82]
(100)(06)
A43

Актуальні проблеми лінгвістики, перекладознавства, методики навчання іноземних мов та зарубіжної літератури

в сучасному освітньому просторі: матеріали
всеукраїнської науково-практичної конференції

- Випуск 1 [20 травня 2025 р.] / Гол.ред. О.М.Ігнатова - Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2025. – 216 с.

Збірка містить матеріали конференції «Актуальні проблеми лінгвістики, перекладознавства, методики навчання іноземних мов та зарубіжної літератури в сучасному освітньому просторі», представлені викладачами та студентами.

Доповіді відображають широкий спектр досліджень у галузі лінгвістики, методики, педагогіки, міжкультурної комунікації та перекладу, практичні доробки учасників конференції.

Відповідальність за зміст викладеного матеріалу несе автор тез та його науковий керівник.

© Автори статей, 2025.

© Факультет іноземних мов Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, 2025

СЕКЦІЯ 1

НОВІТНІ ТЕНДЕНЦІЇ У СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ.

*Вакало Олександр
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – к. філол. н., ст. викл. Боровська О.О.*

GRAMMATISCHE REGELVERSTÖßE IN DER WERBUNG: STILBRUCH ALS STRATEGIE

Die bewusste Verletzung grammatischer Normen ist eines der auffälligsten und effektivsten Stilmittel in der modernen Werbesprache. Werbetreibende nutzen diese Regelverstöße gezielt, um Aufmerksamkeit zu erzeugen, Emotionen zu wecken und Produkte oder Dienstleistungen in Erinnerung zu halten. In einer Welt voller Informationen macht einen Werbetext aus, dass er ein Produkt, ein Unternehmen oder eine Dienstleistung bewirbt – mit dem Ziel, potenziellen Käufern wichtige Informationen zu liefern, die sie schließlich zum Kauf bewegen sollen [3].

Typisch sind absichtliche Abweichungen von korrekten Wortbildungen, etwa bei der Imitation von Sprachfehlern: „Very, very wohlgetut“ (Grether’s Pastilles) – ein absichtlich falsches Partizip, das sich als charmante Sprachspielerei präsentiert. Oder der bekannte Slogan „Erleben Sie los“ (Mydays), in dem das untrennbare Präfix „er-“ mit dem trennbaren „los-“ kombiniert wird – grammatikalisch falsch, aber stilistisch auffällig [1, c. 96].

Auch Eigennamen werden oft kreativ „verformt“: „Man spricht Heineken“, „Sprechen Sie Micra?“ Diese Formen wirken nicht nur ungewöhnlich, sie lenken gezielt die Aufmerksamkeit auf Marken und schaffen Wiedererkennungswert [1, c. 96].

Ein weiteres Beispiel ist die bewusste Imitation von Rechtschreibfehlern: „Fußball gierig. Fußball hungrig. CocaCola durstig.“ Diese getrennt geschriebenen Adjektive widersprechen der deutschen Grammatik, rücken aber die Schlüsselbegriffe in den Vordergrund [1, c. 96].

Die Werbesprache liebt Wortneuschöpfungen: Beispiele wie „Schlankheitspartner“, „knäckoladig“ oder „fruchtsaftig“ komprimieren Bedeutung und erzeugen einprägsame Wortbilder. Slogans wie „Klick dich

satt“ verbinden digitale Begriffe mit Alltagssemantik und machen aus dem einfachen „Klicken“ ein sensorisches Erlebnis [1, c. 95-97].

Doch nicht nur Morphologie wird bewusst gebrochen – auch auf phonetischer und grafischer Ebene wird kreativ gespielt: „Zoom-zoom“ (Mazda) oder „Schhh! You know who?“ (Schweppes) nutzen Lautmalerei. Reime und Alliterationen wie „Big. Beefy. Bliss.“ (McDonald's) oder „Today. Tomorrow. Toyota“ prägen sich besonders leicht ein. Grafisch wird manchmal sogar absichtlich falsch geschrieben: „It's finger lickin good“ (KFC) – ohne „g“, dafür mit Charakter [2, c. 90-91].

Die oben analysierten Normverstöße sind keine Fehler, sondern eine bewusste Strategie. Sie sorgen für Aufmerksamkeit, Wiedererkennbarkeit und sprachliche Eigenständigkeit. Werbesprache lebt vom Regelbruch und darin liegt ihr Erfolg.

Literatur:

1. Ковальова Т. П. Словотвірні засоби мовної гри в рекламному тексті. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2022. Т. 33 (72), № 3. С. 92–97. URL : https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/3_2022/17.pdf (дата звернення: 10.05.2025).

2. Трачук А. О. Аналіз лексико-семантичних особливостей англomовних рекламних слоганів автомобілів. *Актуальні проблеми економічних наук*. Криворізький національний університет. 2023. С. 90-91.

3. Prellwitz M. Einen Werbetext schreiben: 9 verblüffend einfache Beispiele und Strategien für Beiträge, die begeistern. *acquisa*. URL : <https://www.acquisa.de/magazin/werbetext-schreiben> (дата звернення: 11.05.2025).

МІЖМОВНА ОМОНІМІЯ І ХИБНІ ДРУЗІ ПЕРЕКЛАДАЧА: ДО ПРОБЛЕМИ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Дослідження національно-культурного компонента є одним із ключових завдань лексичної семантики. Найбільше матеріалу для вирішення цієї проблеми надає лексико-семантичний рівень мови, особливо через зіставлення структур лексико-семантичних полів, а також пов'язаних із ними явищ гіперо-гіпонімії та синонімії. Саме на основі гіпонімії (видових назв) лексеми об'єднуються в лексико-семантичні поля. Варто зазначити, що деякі мови (зокрема українська, німецька) надають перевагу гіпонімам, тоді як інші (англійська, французька) — гіперонімам.

У контрастивних дослідженнях явище омонімії трактується неоднозначно. Зокрема, під міжмовними омонімами розуміють слова спільного походження, які функціонують настільки по-різному у відповідних мовах, що це унеможливорює говорити про семантичну єдність.

Так звані «хибні друзі перекладача» — це лексичні одиниці, які мають подібну графічну або фонетичну форму, але різняться за значенням, уживанням і стилістичними характеристиками. Інакше кажучи, це пари слів у різних мовах, що формально схожі, однак семантично відмінні.

З огляду на термінологічну розмитість і різночитання, доцільно запропонувати узагальнююче поняття — *міжмовні омоніми*. Під цим терміном слід розуміти лексеми в різних мовах, які мають подібне звучання та написання, але не збігаються за значенням.

Ознаками міжмовної омонімії є: звукова схожість, графічна схожість або еквівалентність, семантична різниця, вплив як на повні лексеми, так і на окремі граматичні форми.

Виділяють вісім типів невідповідностей серед міжмовних омонімів:

1. загальне значення в одній мові — конкретніше в іншій;
2. родове значення в одній — видове в іншій;
3. однозначність — багатозначність;

4. стилістична нееквівалентність;
5. актуальне значення в одній мові — архаїчне в іншій;
6. вільне сполучення — фразеологічна зв'язаність;
7. термін — загальновживане слово;
8. слово в одній мові — словосполучення в іншій.

З погляду формального вираження міжмовні омоніми поділяються на кілька підтипів, що зумовлено фонетичними та морфологічними відмінностями між мовами. Йдеться про:

- повне формальне співпадіння;
- часткову звукову відмінність (наприклад, наголос);
- розбіжності в графіці та фонетиці.

У широкому розумінні до «хибних друзів перекладача» зараховують також інтернаціональну лексику (міжмовні синоніми відносної подібності) та міжмовні пароніми.

Проблема міжмовної омонімії, як і явище «хибних друзів перекладача», потребує подальшого поглибленого вивчення, розробки чітких методик опису, класифікації та практичного розмежування цих явищ у процесі міжмовної комунікації та перекладу.

Головащенко Артем
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. філол. н., доц. Петров О. О.

ФРАЗЕОЛОГІЧНА ОБ'ЄКТИВАЦІЯ КОНЦЕПТУ «BIRD/ПТАХ В БРИТАНСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ

Актуальність дослідження фразеологічної об'єктивації концепту BIRD/ПТАХ в англійській мові з лінгвокультурологічного погляду зумовлена зростаючим інтересом до взаємозв'язку мови, культури та світосприйняття носіїв мови. Фразеологізми як невід'ємна частина мовної картини світу відображають специфіку національного менталітету, культурні традиції та систему цінностей певного народу.

Концепт BIRD/ПТАХ в англійській мові має складну семантичну структуру, що охоплює як прямі, так і переносні значення, відображаючи біологічні, культурні та символічні аспекти. Птахи часто

використовуються в метафорах, фразеологізмах і прислів'ях, наприклад, *early bird* (рання пташка) чи *a bird in the hand is worth two in the bush* (краще синиця в руках, ніж журавель у небі). У літературі та масовій культурі образи птахів можуть символізувати свободу, мудрість, долю або загрозу (ворони у «Макбеті», агресивні птахи у фільмі Гічкока). Значення концепту варіюється між культурами: наприклад, чорний дрізд у британській традиції асоціюється з таємничістю, тоді як в українському фольклорі чорний птах часто символізує нещастя. Аналіз цього концепту важливий для когнітивної лінгвістики, міжкультурних досліджень і перекладознавства [4, с. 230].

Фразеологія є важливим засобом об'єктивації в мові, оскільки вона трансформує абстрактні поняття у конкретні смислові образи, відображаючи культурні, соціальні та історичні контексти. Фразеологізми з концептом птаха часто символізують свободу, незалежність, життєві уроки чи соціальні стереотипи (наприклад, *a bird in the hand is worth two in the bush* – практичність, *the early bird catches the worm* – ініціативність). Вони є важливими елементами національної ідентичності, зберігаючи культурні традиції та передаючи колективний досвід. Завдяки метафоризації, фразеологізми стають інструментами соціальної взаємодії, впливаючи на світосприйняття мовної спільноти та збагачуючи мовну картину світу [3, с. 332].

Лінгвокультурологічний підхід до аналізу фразеологізмів дозволяє дослідити їх не лише як мовні одиниці, а й як носії соціокультурних концептів, що відображають національні традиції, цінності та світосприйняття. Фразеологізми з концептом птаха часто символізують свободу, надію або долю *free as a bird*, *a bird of ill omen*, а їх значення змінюється залежно від культурного контексту. Вони відіграють важливу роль у літературі, політичному дискурсі та масовій культурі, передаючи моральні норми та суспільні уявлення. З часом значення фразеологізмів еволюціонує під впливом соціальних і культурних змін, що робить їх важливим інструментом дослідження мовної картини світу та міжкультурної комунікації [5, с. 67].

Фразеологізми з концептом BIRD/ПТАХ в англійській мові класифікуються за конотацією (позитивні: *as free as a bird*, негативні: *a bird in a gilded cage*, нейтральні: *a bird's-eye view*) та функцією (опис поведінки: *to kill two birds with one stone*, вираження настрою: *a bird of ill omen*). Вони відображають соціальні, культурні та психологічні особливості, символізуючи свободу, обмеження, успіх чи ризик. Такі

вирази є не лише лексичними одиницями, а й культурними маркерами, що демонструють світосприйняття англомовного суспільства [1, с. 66].

Фразеологізми з концептом BIRD/ПТАХ у англійській мові з позитивною конотацією символізують успіх *to fly high*, стратегічне мислення *to have a bird's-eye view* та щастя *as happy as a lark*. Вони відображають важливі соціокультурні цінності, такі як незалежність, розвиток і благополуччя. Водночас деякі вирази можуть мати змішане значення, наприклад, *a bird in the hand is worth two in the bush*, що підкреслює баланс між ризиком і обережністю. Загалом, концепт птаха в англомовній фразеології є універсальним символом людських прагнень і соціальних норм [2, с. 330].

Фразеологізми з концептом BIRD/ПТАХ у англійській мові з негативною конотацією виражають слабкість *a lame duck*, дурість *birdbrain*, безглузді зусилля *a wild goose chase* або вразливість *a sitting duck*. Вони також можуть передавати маніпулятивність *to be a bird of prey* чи жадібність *to feather one's nest*. Такі вирази відображають соціальні стереотипи, критику або іронію, підкреслюючи як фізичні особливості птахів, так і культурні уявлення про негативні риси людей чи ситуацій. [2, с. 332]

Отже, концепт птаха в англійській мові має глибокі лінгвокультурні корені, відображаючи важливі соціокультурні та емоційні аспекти. Фразеологізми з концептом BIRD/ПТАХ поділяються на позитивні, негативні та нейтральні, і втілюють ідеї свободи, надії, небезпеки та вразливості. Ці вирази служать не лише для комунікації, але й як потужні метафори, які передають соціальні стереотипи та культурні уявлення про природу, суспільство і людські переживання.

Література:

1. Артеменкова О. К. Граматичні структури фразеологічних одиниць з компонентом «птах» // Тиждень науки-2020. Гуманітарний факультет. Тези доповідей науково-практичної конференції, Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2020. С. 66–67.
2. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя : Прем'єр, 2008. С. 330–332.
3. Brackenbery G. Studies in English idiom. London : Macmillan, 1949. P. 323–332.

4. Flegg J. Discovering birds. London : Treasure Press, 1987. P. 219–232.

5. Gibbs R. W. Idioms and Formulaic Language // The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics / ed. by D. Geeraerts and H. Guyckens. New York : Oxford University Press, 2007. P. 697–725.

Головащенко Яна
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. філол. н., доц. Петров О. О.

ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОСЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ «ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ЗДІБНОСТІ ЛЮДИНИ» В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Актуальність дослідження фразеосемантичного поля «інтелектуальні здібності людини» в англійській мові обумовлена зростаючим інтересом до взаємозв'язку мови, культури та когнітивних процесів. Фразеологізми є місцем джерелом інформації про національну картину світу, після чого вони відображають специфічне бачення певних явищ у мовній свідомості носіїв. Інтелектуальні здібності людини традиційно розглядаються як одна з ключових характеристик особистості, що визначають її соціальний статус, професійну успішність та міжособистісні взаємини.

Фразеосемантичні поля є важливим інструментом для вивчення мови, адже вони допомагають розкрити, як лексичні одиниці взаємодіють між собою, формуючи ширші концептуальні групи. Один з основних аспектів фразеосемантичних полів – їх динамічність. Поля можуть змінюватися з часом, адже мова, як система, постійно еволюціонує під впливом змін у суспільстві, культурі, науці та технологіях. Так, нові фразеологізми виникають у зв'язку з новими соціальними реаліями, технологічними досягненнями або глобалізацією. Водночас, старі вирази можуть втратити свою актуальність або змінити значення, що робить фразеосемантичні поля важливим елементом дослідження мови як живого організму [1, с. 39].

Фразеологізми відіграють важливу роль у відображенні та оцінці інтелектуальних здібностей людини в різних культурах, використовуючи

метафоричні образи, що закріплюють суспільні уявлення про розум. Вони можуть підкреслювати як позитивні риси інтелекту, такі як швидкість мислення *гострий розум*, глибина знань *мудрий як сова*, так і негативні, наприклад, недоумкуватість чи некомпетентність *не мати голови на плечах*. Крім того, фразеологізми допомагають передати соціокультурний контекст інтелекту, формуючи уявлення про те, що вважається «розумним» у певному суспільстві, і можуть варіюватися залежно від мовної традиції, акцентуючи увагу або на швидкості мислення, або на його глибині та зваженості [3, с. 67].

Концептуальне поле «високий інтелект» в англомовній фразеології охоплює широкий спектр виразів, що описують розумові здібності, зокрема метафори *sharp mind* (гострий розум), *brilliant intellect* (блискучий інтелект) чи *mastermind* (геніальний стратег). Вони підкреслюють швидкість мислення, креативність, здатність до аналізу та стратегічного планування. Інтелект також асоціюється з глибиною знань *a well of knowledge*, лідерськими якостями *an intellectual giant*, універсальністю *a polymath* та практичним застосуванням *to think outside the box*. Високий інтелект в англомовній культурі є важливим соціальним та професійним ресурсом, що визначає успіх і вплив людини в суспільстві [2, с. 39].

Концептуальне макрополе «емоційний інтелект» в англомовній фразеології охоплює вирази, що описують здатність людини розуміти, контролювати та виражати свої емоції, а також ефективно взаємодіяти з емоціями інших. Вирази на кшталт *keep your cool* (зберігати холонокровність), *read between the lines* (читати між рядків) та *take it in stride* (сприймати спокійно) підкреслюють самоконтроль, чутливість до емоцій та адаптивність у спілкуванні. Інші, як-от *blow off steam* (скидати пару) чи *wear your heart on your sleeve* (виставляти серце на рукаві), демонструють важливість як емоційного вираження, так і його регулювання. Фразеологізми цього поля відображають соціокультурні уявлення про емоційний інтелект як ключовий фактор успішної взаємодії, саморегуляції та психологічного благополуччя [4, с. 243].

Таким чином, фразеологізми є важливим засобом вираження уявлень про інтелект у різних культурах, відображаючи соціальні, психологічні та культурні аспекти. Аналіз англійської та української мов виявив подібності та відмінності у трактуванні високого, низького та емоційного інтелекту: в англійській мові інтелект частіше асоціюється з професійним успіхом, тоді як в українській – з освітою та особистісним

розвитком. Фразеологія є ключовим інструментом для розуміння соціальних стереотипів та культурних цінностей, що формують уявлення про інтелект у суспільстві.

Література:

1. Митрофанова, Г. І. Фразеологія в англійській та українській мовах: лінгвокультурологічний аспект. Київ: Літера, 2011. С. 39–40.
2. Новікова, Т. С. Фразеологічні одиниці англійської мови: семантика та функції. Харків: Наукова думка, 2013. С. 39–40.
3. Петрів, О. М. Мовна картина світу в англійській мові: фразеологічний аналіз. Харків: Видавничий дім «Основа», 2015. С. 67–68.
4. Пономарьова, Н. О. Фразеологія та її культуральні аспекти в англійській мові. Київ: Наукова думка, 2013. С. 243–244.

Діордійчук Олександра
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. філол. н., доц. Вишивана Н.В.

BESONDERHEITEN DER BILDUNG VON ZUSAMMENGESETZTEN NOMEN IM DEUTSCHEN AM MATERIAL VON MASSEN MEDIEN

Zusammengesetzte Substantive sind ein charakteristisches Merkmal der deutschen Sprache, das eine präzise und knappe Ausdrucksweise komplexer Konzepte und Phänomene ermöglicht. Dieses Phänomen wird besonders intensiv im publizistischen Diskurs genutzt, wo es wichtig ist, Inhalte in einer verkürzten und klaren Form zu vermitteln. In den Medien spielen zusammengesetzte Substantive eine wichtige Rolle als lexikalische Einheiten, die eine effiziente Benennung verschiedener sozialer, politischer und kultureller Phänomene fördern. Da moderne Medien oft große Mengen an Informationen schnell und präzise vermitteln müssen, werden zusammengesetzte Substantive zu einem unverzichtbaren Werkzeug im sprachlichen Arsenal der Journalisten.

Zusammengesetzte Substantive stellen ein zentrales Merkmal der deutschen Sprache dar, das die Bildung neuer lexikalischer Einheiten

ermöglicht, die komplexe Phänomene und Sachverhalte präzise abbilden. Besonders im Bereich der Massenmedien, wo Prägnanz und Informationsdichte eine große Rolle spielen, kommen Komposita verstärkt zum Einsatz [1, S.45]. Die Komposition als produktives Wortbildungsmittel besteht in der Kombination zweier oder mehrerer Wortstämme zu einer neuen lexikalischen Einheit. Gerade im medialen Diskurs ermöglicht dies die ökonomische Darstellung vielschichtiger Inhalte [2, S.68].

Ein zentraler Aspekt in der Analyse von Komposita ist ihre semantische und strukturelle Klassifikation. In der deutschen Sprache lassen sich mehrere Typen unterscheiden: Determinativkomposita sind am weitesten verbreitet. Dabei bestimmt das erste Glied das zweite näher. In aktuellen Presstexten finden sich Beispiele wie „*Klimaschutzgesetz*“ oder „*Energiekrise*“, die politische und gesellschaftliche Zusammenhänge thematisch bündeln [3, S.14]. Kopulativkomposita bestehen aus gleichrangigen Bestandteilen, die gemeinsam ein neues Konzept bilden, etwa „*Deutsch-Französischer-Gipfel*“, welches auf multilaterale politische Zusammenarbeit verweist.

Possessivkomposita drücken Zugehörigkeit oder charakterisierende Eigenschaften aus. Beispiele wie „*Sonntagszeitung*“ oder „*Kriegskind*“ belegen, wie metaphorisch oder konkret solche Konstruktionen wirken können. Solche Strukturen erfüllen laut Vyshyvana eine semantisch-stilistische Funktion der Bedeutungsverdichtung [4, S.94]. Morphologisch betrachtet, bestehen viele Komposita aus zwei Substantiven mit einem Fugenelement, wie z. B. „*Arbeitslosenquote*“ oder „*Stromprelsbremse*“. Diese strukturellen Mittel tragen zur Eindeutigkeit der Begriffe bei und sind typisch für die deutsche Sprache [1, S.212].

Die Strukturprinzipien von Komposita erzeugen nicht nur neue Lexeme, sondern auch neue Bedeutungen, die präziser und verdichteter sind als die der Einzelbestandteile. In der medialen Kommunikation wird so nicht nur Raum gespart, sondern auch Kohärenz und Klarheit gefördert. So bündelt z. B. „*Impfpflichtdebatte*“ einen gesellschaftlichen Diskurs in einem einzigen Wort [2, S.288]. Im journalistischen Diskurs erfüllen Komposita mehrere Funktionen: Sie dienen der effizienten Nomination komplexer Phänomene („*Flüchtlingskrise*“, „*Regierungserklärung*“), strukturieren Inhalte und fördern die semantische Dichte von Texten. Dies bestätigt auch Vyshyvana in ihrer Analyse nominativischer Komposita im medialen Kontext [4, S.95].

Abschließend lässt sich feststellen, dass Komposita eine zentrale Rolle in der sprachlichen Struktur journalistischer Texte einnehmen. Sie

ermöglichen eine prägnante und gleichzeitig bedeutungsvolle Darstellung komplexer, vielschichtiger Ideen und Phänomene, was einen wichtigen Aspekt der modernen Medienkommunikation darstellt. Solche Konstruktionen ermöglichen es, eine große Menge an Informationen in einem einzigen Wort zu übermitteln, was besonders wichtig ist, wenn man mit den zeitlichen und räumlichen Begrenzungen der modernen Massenmedien arbeitet.

Der Einsatz von Komposita in journalistischen Texten ermöglicht es, die Genauigkeit und Klarheit der Aussagen zu bewahren, ohne sie mit übermäßigen Erklärungen oder langen Beschreibungen zu überladen. Dies macht sie äußerst nützlich für die schnelle und verständliche Übertragung von Nachrichten und die Analyse von Ereignissen und Phänomenen, was für eine effektive Kommunikation mit der Öffentlichkeit unerlässlich ist. So tragen Komposita nicht nur zur Erhöhung der semantischen Dichte des Textes bei, sondern helfen auch dabei, die Anforderungen der Zeit zu erfüllen, was eine wichtige Eigenschaft des journalistischen Stils in einer sich schnell verändernden Informationslandschaft ist.

Literatur:

1. Andrusyshyn, D. I., & Kochan, I. M. *Suchasna nimetska mova*. Lviv: Svit, 2016. 456 S.
2. Baßler, M. *Einführung in die Medienwissenschaft*. Stuttgart: UTB, 2014. 320 S.
3. Bausch, K.-R. *Kommunikationstheorie und Fremdsprachendidaktik*. Tübingen: Narr, 2010. 214 S.
4. Вишивана Н. В. Семантико-стилістичні особливості номінативних композицій у німецькій мові. Наукові записки. Серія: Філологія, Випуск 19. Вінниця: ВДПУ, 2014. С. 93–98.

TRANSLATION OF PHRASEOLOGICAL UNITS IN LEGAL TEXTS

Culturally specific information that constitutes the space of the translation process is conveyed, among other things, by means of phraseological units. The difficulty of conveying the idiomatic nature of legal discourse during translation is primarily due to the fact that most phraseological units contain culturally specific meanings that do not reflect the life experience of native speakers of the target language. The system of images enshrined in the phraseological composition of the language accumulates the worldview of native speakers of a particular linguaculture [1, p. 170].

The collective consciousness of researchers, terms are firmly precision of nomination, consisting in the one-to-one correspondence of the internal form and meaning of a linguistic sign, and idioms of nomination, consisting in the discrepancy between the internal form and meaning of a linguistic sign. Terms and idioms are distinguished on different grounds. Terms are primarily a functional category, while idioms are predominantly a structural category. There is an intersection relationship between the terminological and idiomatic funds of a language [2, p. 136].

The phraseological layer of legal discourse has two components. Firstly, these are commonly used units of the phraseological fund of the national language. Such phraseological units are in legal and in other texts. The following phraseological units can be attributed to such ones: *to take into account* – *взяти до уваги*, *checks and balances* – *система стримувань та противаг*, *a black tie event* – *офіційна зустріч*, *costs and expenses* – *судові витрати*, *to dismiss the application* – *відхилити скаргу*.

The second component is actually legal idioms that arose on the basis of a figurative rethinking commonly used language units. Their specificity lies in speech clichés, and terminological phrases used almost exclusively in the field of law. These include, for example: *twelve honest men* – *присяжні*, *the bar and the bench* – *адвокати та судді*, *to meet claim* – *заперечувати позов*, *in accordance with the law and penal procedure* – *відповідно до закону та кримінально-процесуального права*, *at the date of adoption of the present judgment* – *на момент ухвалення цього рішення*, *arguments of those appearing before the Court* – *аргументи тих, хто виступав у суді*.

From the standpoint of cognitive science, units can be considered as the emergence of new concepts of previous experience and figurative rethinking of existing concepts in a given national linguaculture. Concepts can be expressed by a word, a free phrase, a phraseological unit, or a grammatical category. The most frequent way of expressing units of the lexical and phraseological levels. Among phraseological units, researchers distinguish phraseological combinations, phraseological unities, phraseological fusions, stable comparisons, proverbs, and quotations.

Color symbolism is widely used in English-language legal discourse as a model for the formation of concepts verbalized by phraseological units. For example: *black market* - чорний ринок, *black economy* - тіньова економіка; *white collar crimes* – посадові злочини; *green audit* - перевірка підприємства з метою з'ясувати, як його діяльність позначається на довкіллі;

golden share - золота акція (кількість акцій, якими може володіти одноосібний інвестор, коли за договором держава має право втручатися у справи приватизованої компанії та обмежувати кількість акцій).

Experience shows that the greatest difficulty in translating phraseological units formed through metaphorical or metonymic reinterpretation is caused by them. The degree of motivation for the meaning in such phraseological units can vary from quite high to its complete absence, for example: *composite picture* – фоторобот, *front man* – підставна особа, *finisher of the law* – кам, *cat burglar* – злодій-кватурник.

There are several ways to convey units by means of another language. Phraseological units can be translated as an equivalent, an analogue, a tracing, a descriptive phrase, a translation commentary, a tracing plus a descriptive phrase. An equivalent translation occurs if the same image underlies the phraseological unit in the foreign language and the target language. Usually such a translation is possible in the case of so-called «international» phraseological units. However, even here, difficulties may arise due to the translator's ignorance of phraseological units.

References:

1. Швелідзе Л. Д., Мельник П. В. Юрислінгвістика: українсько-англійські еквіваленти юридичних термінів. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Том 30 (69) № 1. Ч. 1, 2019. С. 168–174.

2. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. second edition. Routledge: Oxon, UK, New York, USA, 2011. 352 pages. URL: <http://www.twirpx.com/file/1428921/>.

*Кірієнко Мирослава
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського*

TYPES AND FUNCTIONS OF METAPHORS IN POLITICAL DISCOURSE

Political discourse refers to the language used by political figures and their supporters to achieve political goals. Wilson defines it as the type of communication within political environments aimed at influencing public opinion or gaining support. Orwell, in his essay “Politics and the English Language”, was one of the first to highlight the potential of language in shaping political thought and the power of political discourse to manipulate perception. This idea has been expanded by scholars like van Dijk, who focused on the ideological and manipulative power embedded in political language [1]. According to van Dijk, political practices, deeply rooted in ideology, are inevitably reflected in political discourse. In essence, political ideologies are perpetuated through the language used in political communication.

Researchers have identified various metaphors that appear regularly in political speech [2]. Among the most common are *conflict metaphors* (like “battle” or “war”), which frame political opponents as enemies and political goals as something to be fought for. There are also *journey metaphors*, which present politics as a shared path or movement toward progress, and *crisis metaphors*, which stress urgency and justify strong decisions.

This wide variety of metaphorical language shows that politicians don’t just use facts to win support – they rely on imagery, emotion, and familiar experiences. That’s why the study of metaphor in political discourse remains essential. It helps us understand not only what politicians say, but how they shape reality through their words, and why audiences respond the way they do.

Among the various techniques used in political discourse, metaphor stands out as a central strategy [4, p.3]. Metaphors are employed to craft speeches that resonate with listeners, creating appealing narratives while presenting arguments in ways that sound both logical and morally justifiable.

As Charteris-Black points out, metaphors help politicians present their ideas in a manner that appeals to the audience's values and aspirations, making them more persuasive.

Among the various theoretical approaches to metaphor, one that is particularly suitable for analyzing political texts is based on Conceptual Metaphor Theory (CMT) [3, p. 6]. Developed by George Lakoff and Mark Johnson, this theory argues that a metaphor is essentially the understanding and experiencing of one kind of thing in terms of another. This is captured by the structure where Conceptual Domain (A) is Conceptual Domain (B), which is called a conceptual metaphor. A conceptual metaphor consists of two conceptual domains, with one domain understood in terms of the other; a conceptual domain is any coherent organization of experience.

CMT is highly suitable for analyzing political texts as it addresses how metaphors shape the world and our interactions. From a sociological, cultural, or philosophical viewpoint, CMT allows us to ask to what extent ideologies maintain and impose conceptual patterns of thought by introducing, supporting, and adapting fundamental metaphorical thinking patterns [3, p. 20]. This perspective can examine how ideology might create the idea of "the nation as a container with borders" and represent enemies or outsiders. It also applies to how ideologies appropriate key concepts in political discourse, such as "the people", "the state", "history", and "struggle" through metaphoric paradigms. Therefore, CMT helps reveal the underlying conceptual structures that influence how political ideas are framed and understood. Metaphor can also serve as a device for persuading an audience of an argument or thesis, referred to as rhetorical metaphor.

Metaphors are thus integral to political discourse, as they provide politicians with the means to persuade, manipulate, and influence their audience. They allow speakers to convey complex political concepts in emotionally resonant ways, which often leads to a shift in public perception.

References:

1. Begum B. Ideology and Media Discourse in Van Dijk's Studies. URL: https://moderndiplomacy.eu/2022/03/28/ideology-and-media-discourse-in-van-dijks-studies/?utm_source=chatgpt.com (accessed: 03.05.2025).
2. List of political metaphors. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_political_metaphors (accessed: 04.05.2025).

3. Vicente P.N. Conceptual Metaphor Theory. *The SAGE International Encyclopedia of Mass Media and Society*. 2020. p. 371.
4. Zeng H., Tay D., Ahrens K. A Multifactorial Analysis of Metaphors in Political Discourse: Gendered Influence in Hong Kong Political Speeches. *Metaphor and the Social World*. 2020. Vol. 10, No 1. P. 141-168.

Кравець Ярина
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. філол. н., доц. Вишивана Н.В.

ЛЕКСИЧНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВПЛИВИ

Лексичні запозичення становлять важливу складову мовної еволюції німецької мови, сприяючи її здатності адаптуватися до змін у суспільстві, культурі, економіці та технологіях. Протягом віків німецька мова перебувала у постійному контакті з іншими мовами, і саме лексика стала головною ділянкою такого мовного взаємовпливу. Неологізми іншомовного походження виникали як відповідь на появу нових понять, предметів або явищ, що не мали на той момент еквівалентів у національній мові, а також з метою досягнення мовної економії, точності та виразності [3, с.16].

Іноземні запозичення у німецькій класифікуються на прямі (*Fremdwörter*), кальковані (*Lehnübersetzungen*), семантичні (*Lehnbedeutungen*) та фразеологізми (*Lehnwendungen*). Кожен з типів має свої особливості щодо способу інтеграції у мовну систему. Прямі запозичення, як правило, зберігають іноземну форму та фонетику (наприклад, *Aids*, *High-Tech*, *Trend*). Кальки ж — це буквальні переклади іншомовних термінів (наприклад, *Umweltverschmutzung*), а семантичні запозичення змінюють або розширюють значення уже наявних слів під впливом іншої мови [2, с.4].

Поява нових запозичень завжди була тісно пов'язана з політичними, економічними та культурними зв'язками. Перші приклади запозичень відносяться до періоду римського впливу, коли латинізми проникали у германські діалекти, переважно у сферах релігії, науки, техніки та управління. Згодом значний вплив мали грецька, французька

(особливо після Французької революції), а в наш час — англійська мова, яка стала головним джерелом нових слів, що використовуються у науці, технологіях, масовій культурі та повсякденному мовленні [3, с.16].

Процес адаптації запозичень відбувається на кількох рівнях: фонетичному, морфологічному, орфографічному, лексичному й семантичному. Нові слова піддаються змінам відповідно до фонологічної системи німецької мови, пристосовуються до її граматичних структур, можуть змінювати написання, а іноді — й значення. Така адаптація дозволяє інтегрувати іншомовні елементи без порушення мовної цілісності та сприяє збереженню системного характеру мови [4, с.218].

Особливу роль у поширенні іншомовної лексики відіграють соціолінгвістичні чинники. Зокрема, в молодіжному середовищі, неформальному спілкуванні та сленгу такі слова стають засобом вираження ідентичності, належності до певної спільноти, а також засобом створення нових значень [1, с.6]. У професійній, науковій та технічній сферах запозичення забезпечують точність термінології, спрощують участь у міжнародному спілкуванні та сприяють інтеграції у глобальний науковий дискурс [2, с.33].

Проте активне запозичення іншомовної лексики викликає обговорення в суспільстві щодо впливу цього процесу на мовну ідентичність і збереження національних мовних традицій. Це породжує потребу у свідомому ставленні до вживання запозичень та встановленні меж доцільності таких впливів.

Таким чином, іншомовна лексика відіграє ключову роль у розвитку німецької мови, забезпечуючи її відкритість, актуальність і гнучкість у мінливих умовах сучасного світу. Дослідження цього явища відкриває нові горизонти для розуміння мовної динаміки, соціальних змін і трансформацій у сфері комунікації.

Література:

- 1.Androutsopoulos J. Deutsche Jugendsprache. Frankfurt am Main: Lang, 1998. 684 S.
- 2.Burmasova S. Empirische Untersuchung der Anglizismen im Deutschen. Bamberg: University of Bamberg Press, 2010. 291 S.
- 3.Clyne M. The Influence of English on German. Cambridge: Cambridge University Press, 2008. 26 S.
- 4.Колесник М.Ю. Роль німецькомовних запозичень у системі мови-рецептора. Філологічні студії, 2013. Вип. 9. с.215-220.

MERKMALE DER FUNKTIONSWEISE PHRASEOLOGISCHER EINHEITEN IN MODERNEN DEUTSCHSPRACHIGEN PODCASTS

Die Phraseologie als Teilgebiet der Linguistik analysiert stabile mehrgliedrige Phrasen, deren Gesamtbedeutung sich oft nicht aus ihren Einzelbedeutungen ableiten lässt. Solche Einheiten, insbesondere Idiome und Sprichwörter, bewegen sich an der Grenze zwischen Lexik und Grammatik und tragen zur kulturellen und kommunikativen Identität einer Sprachgemeinschaft bei. Die wichtigsten Merkmale phraseologischer Einheiten sind Idiomatizität, Stabilität und Reproduzierbarkeit: Ihre feste Form, ihr metaphorischer Charakter und ihre hohe Wiedererkennbarkeit unterscheiden sie deutlich vom freien Sprachgebrauch [2, S. 20].

Die Klassifikation der Phraseologismen ist eine weitere, viel behandelte Frage. Sie ist abhängig von den Kriterien der Gegenstandsbestimmung [3, S. 8]. Stilistisch erfüllen phraseologische Einheiten wichtige Funktionen: Sie ermöglichen ausdrucksstarke, oft emotionale oder ironische Kommunikation durch metaphorische oder kulturspezifische Elemente. Sie dienen auch als Marker für bestimmte Sprechstile oder Haltungen der Sprecher, was die Verständlichkeit und Wirkung der gesprochenen Sprache erhöht. Sie spielen eine zentrale Rolle in der mündlichen Kommunikation: Als sofort reproduzierbare Einheiten fördern sie die Spontaneität, erleichtern die Kommunikation und stärken das Gemeinschaftsgefühl der Gesprächspartner [4, S. 22].

Ein wichtiger Aspekt bei der Erforschung der Phraseologie sind nicht die formalen und semantischen Merkmale ihrer Komponenten und nicht die Verbindungen zwischen den Komponenten, sondern die Phraseologie selbst als Ganzes als Einheit der Sprache, die Bedeutung und Verwendungsmerkmale und eine bestimmte Form hat und im kommunikativen Kontext als feste sprachliche Größe analysiert werden muss [5, S. 15].

Als modernes Sprachmedium bieten Podcasts einen besonders wertvollen Ansatz für die Analyse des modernen phraseologischen Gebrauchs. Aufgrund ihrer dialogischen und oft spontanen Struktur spiegeln sie authentische Sprechsituationen wider und enthalten zahlreiche idiomatische

Ausdrücke, die in traditionellen schriftlichen Texten weniger üblich sind [1, S. 70]. Es gibt sowohl etablierte als auch kreative Neuschöpfungen, die oft durch Anglizismen gekennzeichnet sind, insbesondere in jugendlichen oder informellen Formaten. Die dynamische Kombination aus klassischen Redewendungen und modernen sprachlichen Elementen verdeutlicht die Flüssigkeit und Lebendigkeit des modernen Deutsch.

Literatur

1. Duden: Redewendungen und sprichwörtliche Redensarten. Band 11. Mannheim-Leipzig-Wien-Zürich: Dudenverlag, 1998. 864 S.
2. Figl, Sabine. Klassifikation und kontrastiver Vergleich von Phraseologismen – am Beispiel von politischen Reden im Sprachenpaar Deutsch – Englisch. Wien, 2012. 213 S.
3. Fleischer, Wolfgang. Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache. Tübingen: Niemeyer, 1997. 32 S.
4. Fleischer, Wolfgang. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache. L., 2012. 483 S.
5. Gavrilowa, Eva. Die Verwendung der Phraseologie im deutschen Werbediskurs. Kyjiw, 2023. 35 S.

*Матієнко Олена,
Бучацька Світлана,
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського*

СЕМАНТИКО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ АНГЛІЦИЗМІВ У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ МАС-МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

Цифрова епоха, в якій ми живемо, та інформація, яку ми споживаємо щодня, охоплює різноманітність медіа, а контент, який вони транслюють або публікують на кожній платформі [5, с. 48], виходить далеко за межі територій відповідних держав, розширюючи контури лінгвокультурного простору [2, с. 191]. Мас-медійний дискурс став важливим об'єктом досліджень у сучасній філології, адже саме медіа

оперативно реагують на актуальні події, формують громадську думку і водночас відображають мовні зміни, що відбуваються в суспільстві.

О. Стишов зазначає, що «кожна епоха диктує власну моду, у тому числі та на вживання певних лексем. Епоха кінця XX – початку XXI століття ознаменувалася модою на активне використання в повсякденному та офіційному мовленні англійських слів і словосполучень» [4, с. 43]. У цьому контексті особливої уваги набуває аналіз англіцизмів – іншомовних лексичних одиниць, запозичених з англійської мови, які активно проникають в український мас-медійний простір.

Семантичний аналіз англіцизмів передбачає вивчення їхнього значення та того, як вони інтегруються в українську мову. Англіцизми можуть набувати нових значень або зберігати свої первісні значення залежно від контексту.

З огляду на динамічність мовного середовища, виникає потреба у глибокому семантико-функціональному аналізі англіцизмів як елементів, що не лише збагачують словниковий запас, а й відображають глобалізаційні та культурні процеси. Англіцизми, що функціонують у медійному дискурсі, часто змінюють своє значення, адаптуються до українського мовного контексту або замінюються питомими словами, як, наприклад, у випадку *лайкати* (to like), яке має значення «висловлювати схвалення у соціальних мережах». Цей англіцизм зафіксовано у назві статті *«Instagram запустив нову функцію: як тепер можна «лайкнути» історію»* [6]: *«Соціальна мережа Instagram впроваджує нову функцію під назвою Private Story Likes. Відтепер користувачі зможуть вподобати чийсь історію в Instagram, не надсилаючи особисте повідомлення. Про це на своїй сторінці в Twitter повідомив голова сервісу Адам Моссері. За його словами, під час перегляду історій, на нижній панелі, де розташоване поле для введення повідомлення, з'явиться значок «вподобати». Автор історії отримає повідомлення про лайк, але при цьому в особистих повідомленнях не з'явиться чат»*. Заміна англіцизму «лайкнути» на українське слово «вподобати» в зазначеному контексті має кілька лексико-семантичних і функціональних аспектів, що свідчить про прагнення зберегти чистоту української мови та уникати надмірного використання запозичень. Використання рідних слів сприяє підтримці мовної ідентичності, культури, що важливо для збереження національних мовних традицій в умовах глобалізації [1]. Крім того, слово «вподобати» може бути зрозумілішим для людей, які не настільки добре знайомі з

англіцизмами, що сприяє кращій комунікації з ширшою аудиторією. Щодо функціонального аспекту, то використання українських слів у формальних та офіційних текстах може підкреслювати серйозність та відповідальність повідомлення. У контексті новин або офіційних оголошень це може мати важливе значення. Це також може бути частиною загальної стратегії зменшення кількості англіцизмів в українському медійному просторі, що сприяє збалансованості мовного впливу. Очевидно, що створення нових слів або адаптація існуючих для нових технологічних реалій допомагає мові еволюціонувати та залишатися актуальною. Використання слова «вподобати» в аналізованому вище контексті є прикладом такої адаптації.

На нашу думку, заміна англіцизму «лайкнути» на українське слово «вподобати» свідчить про прагнення зберегти мовну ідентичність, забезпечити зрозумілість для ширшої аудиторії та підтримати офіційність у комунікації [3, с. 387]. Такий підхід підкреслює тенденцію до зменшення кількості англіцизмів у формальних текстах і сприяє адаптації української мови до сучасних технологічних реалій.

Отже, англіцизми відіграють важливу роль у мас-медійному дискурсі, виконуючи різні семантичні та функціональні завдання. Вони сприяють інтеграції українського мас-медійного простору в глобальний контекст, надають мові сучасного звучання та сприяють економії мовних засобів.

Література:

1. Ігнатова О.М. Європейський досвід міжкультурної комунікації в освіті і культурі. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2023. Вип. 68. С. 60-67.

2. Матієнко О., Бучацька С. Медіалінгвістичний ресурс лексичних запозичень у подкастах. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 65. Том 2. С. 189-194.

3. Матієнко О.С., Мартинова Т.І. Семантико-функціональний аналіз англіцизмів у мас-медійному дискурсі. *Вісник науки та освіти: Серія «Філологія»*. 2024. № 7(25). С. 381-392.

4. Стишов О. А. Українська лексика кінця XX століття (на матеріалі мови засобів масової інформації): монографія. К.: Вид. центр КНЛУ, 2003. 388 с.

5. Buchatska, S., Zarichna, O., Matiienko, O., & Khurtenko, O. Enhancing media literacy skill building in pedagogical universities: Our view and experience. *East European Journal of Psycholinguistics*, 11(1), 2024. 47-62.

6. <https://tsn.ua/tsikavinki/instagram-zapustiv-novu-funkciyu-yak-teper-mozhna-layknuti-istoriyu-1979179.html>

*Мельник Людмила
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського*

ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ПЕРЕКЛАДУ АРХАЇЧНОЇ ЛЕКСИКИ

Переклад художнього тексту розглядається як особлива форма функціонування мовної системи, сутність якої полягає в створенні комунікативної еквівалентності нового тексту по відношенню до оригіналу й по можливості передачі повного обсягу змісту твору. В таких випадках тільки комплексний підхід може забезпечити ефективність під час перекладу з однієї мови на іншу, яка враховує лінгвістичний, культурологічний, історичний, філософський аспекти. Переклад як вид творчої діяльності, нерозривно пов'язаний з мовою та передбачає внутрішнє зіткнення двох мов і двох культур, допомагає проникнути в світ культури того чи іншого народу, поглянути на духовні цінності очима представника тієї чи іншої культури і може стати невід'ємною частиною духовного виховання та становлення індивідів, націй.

Сучасна теорія перекладу наполегливо підкреслює необхідність збереження національної й історичної специфіки оригіналу [2]. І якщо національна специфіка вже сама по собі історична, то риси епохи не завжди виступають як складова частина національної специфіки: бувають історичні явища, міжнародні по самій своїй суті, наприклад лицарська культура епохи феодалізму, що вимагає від перекладача передачі історичних реалій (костюм, зброя), особливостей етикету, психологічних рис. Труднощі для перекладача у процесі передачі

історичного і національного колориту виникає вже з того, що тут перед ним не окремі, конкретно вловимі, що виділяються в контексті елементи, а якість, в тій чи іншій мірі властиве всім компонентам твору: мовного матеріалу, формою та змістом [1]. Творче мислення перекладача виконує дві взаємопов'язані функції: по-перше, відтворюючи реальну дійсність іншомовного середовища, реалізує свій задум, по-друге, він як би переосмислює факти, явища, щоб їх опис задовольняло сприйняттю українського й українськомовного адресата. Під час перекладу архаїзмів відтворюється історія культури мови.

Переклад архаїзмів здійснюється за такими параметрами: дослівний переклад і закономірна відповідність (еквівалент, аналог, адекватна заміна). У процесі перекладу текстів з архаїзмами виникає проблема адекватної передачі як самої форми даної одиниці, так і експресивно-змістового наповнення, а також повноцінне відображення контекстуального відтінку архаїзмів у тексті перекладу. Для чіткого вираження значення одиниць застарілої лексики важливо враховувати особливості впливу лінгвістичних та екстралінгвістичних факторів на відтворення змісту оригіналу засобами цільової мови [3].

Переклад архаїчних дієслів привертає увагу перекладача можливістю чи неможливістю відтворення їх хронологічного елементу, завдяки якому вони складають архаїзований фон твору, відтворюють приналежність дійової особи до певного часового періоду або створюють стилістично забарвлений відтінок твору.

Література:

1. Білоус Н. П., Подсєвак К. С., Теремінко Л. Г. Історично маркована лексика роману В. Скотта «Айвенго» як засіб історичної стилізації художнього тексту. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. Том 32 (71) № 3 Ч. 2 2021. С. 7–11. 5. Бойко Я. В.

2. Колядич Ю.В. Експлікація імпліцитності лексичних засобів у перекладі: компенсація втрат чи деформація. Філологічний дискурс. 2017. Вип.6. С. 228-237

3. Мельник Л.В. Особливості перекладу архаїзмів як історично застарілих одиниць. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство): збірник наукових праць. Вінниця : ТОВ «Фірма «Планер». 2013. Вип. 18. С. 415-419.

BESONDERHEITEN DER DEUTSCHEN NEOLOGISMEN IN MEDIEN

Neologismen stellen ein dynamisches und bedeutendes Phänomen der Sprachentwicklung dar, das auf gesellschaftliche, technologische, wissenschaftliche und kulturelle Veränderungen reagiert. [1, S. 83]. Sie erweitern den Wortschatz, ermöglichen eine präzisere Kommunikation und spiegeln neue Realitäten wider. In der deutschen Sprache treten Neologismen in verschiedenen Formen auf – als Neulexeme, Neuformative oder Neusememe – und entstehen durch vielfältige Prozesse wie Wortbildung, semantische Verschiebungen oder Entlehnungen. [4, S.112].

Die Rolle der Neologismen in der modernen Kommunikation ist vielfältig. Sie dienen nicht nur der Benennung neuer Konzepte, sondern auch der stilistischen und expressiven Erneuerung der Sprache. Insbesondere der Mediendiskurs wirkt als Beschleuniger für die Verbreitung neuer Wörter, indem er neue Begriffe aufnimmt, popularisiert und teilweise normativ verankert. Die Medien fungieren somit als Vermittler zwischen sprachlicher Innovation und gesellschaftlicher Akzeptanz.

Der Einfluss sozialer, politischer und technologischer Entwicklungen auf den Prozess der Neologismenbildung ist unbestreitbar. Ereignisse wie die COVID-19-Pandemie, der technologische Fortschritt oder die Digitalisierung haben zahlreiche neue Begriffe hervorgebracht, die ihren Weg in die Alltagssprache gefunden haben. Diese Begriffe ermöglichen es, neue Lebensrealitäten sprachlich zu fassen und gezielt zu kommunizieren [2, S. 86].

Ein zentrales Merkmal der deutschen Neologismen ist ihre Formvielfalt. Häufige Prozesse sind die Ableitung, Komposition, Metaphorisierung und insbesondere die Entlehnung – vor allem aus dem Englischen. Diese Entlehnungen spiegeln die globale Dominanz des Englischen in Bereichen wie Technik, Wirtschaft, Popkultur und Internetkommunikation wider. Dennoch werden viele dieser Wörter im Deutschen morphologisch angepasst, um sich in die sprachlichen Normen und Strukturen zu integrieren.

Die Analyse der Neologismen in deutschen Zeitungen wie der „Bild“ und der „Süddeutschen Zeitung“ verdeutlicht sowohl die Vielfalt als auch die funktionalen Unterschiede ihrer Verwendung. In Boulevardmedien wie der „Bild“ überwiegen expressive, auffällige und emotional gefärbte Neologismen, die Aufmerksamkeit erregen und Emotionen wecken sollen. Diese Form der Neologismen trägt zur stilistischen Aufwertung des Textes bei und spiegelt aktuelle gesellschaftliche Themen auf provokante Weise wider. [5].

Demgegenüber verfolgt die „Süddeutsche Zeitung“ einen sachlicheren Ansatz. Hier werden Neologismen vor allem zur klaren Benennung neuer Phänomene, Prozesse oder Technologien verwendet. Der Fokus liegt auf terminologischer Präzision und inhaltlicher Objektivität, was besonders im wissenschaftlich-politischen Diskurs von Bedeutung ist. Diese Unterscheidung zeigt, wie stark die mediale Kontextualisierung die Form und Funktion von Neologismen beeinflusst. [6].

Die lexikalische und semantische Analyse aktueller Neologismen bestätigt die Tendenz zur Effizienz und Kompaktheit in der Kommunikation. Durch Bildung von zusammengesetzten Begriffen, Abkürzungen oder Verschmelzungen gelingt es, komplexe Inhalte prägnant darzustellen. Gleichzeitig zeugen solche Wortbildungen von einem kreativen Umgang mit Sprache, der kulturelle und gesellschaftliche Prozesse widerspiegelt.

Die funktionale Analyse zeigt, dass die Hauptfunktion von Neologismen in den Medien die Nominierung neuer Phänomene ist – etwa 80 % der untersuchten Fälle fallen in diese Kategorie. Diese Funktion unterstützt die sprachliche Abbildung sozialer, technologischer und politischer Entwicklungen. Die restlichen 20 % erfüllen vorrangig expressive und stilistische Zwecke, etwa zur Emotionalisierung oder Polarisierung, wie sie insbesondere in Überschriften und Leitartikeln genutzt werden.

Insgesamt lässt sich feststellen, dass Neologismen ein zentrales Element des Sprachwandels darstellen, das besonders im Mediendiskurs sichtbar wird. Die Fähigkeit der Sprache, sich durch Neologismen anzupassen und weiterzuentwickeln, bestätigt ihren lebendigen und flexiblen Charakter. Der Einfluss von Globalisierung, Digitalisierung und gesellschaftlichem Wandel auf die Sprachentwicklung zeigt sich exemplarisch an der Entstehung, Verbreitung und Funktion von Medienneologismen. [3, S.199].

Die Untersuchung deutscher Neologismen verdeutlicht, dass Sprache kein statisches System ist, sondern sich ständig transformiert. Medienneologismen sind dabei nicht nur sprachliche Reaktionen auf äußere

Veränderungen, sondern auch aktive Mitgestalter gesellschaftlicher Diskurse. Ihre Analyse erlaubt tiefere Einblicke in die Wechselwirkungen zwischen Sprache, Gesellschaft und Medienlandschaft im 21. Jahrhundert.

Literatur:

1. Данилюк Е. В. Неологізми в німецькій мові XXI ст.: тематичний аспект. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Соціальні комунікації. 2020. Т. 31 (70). № 2(2). С. 80–85.
2. Дорошенко А. О. Утворення неологізмів сучасної німецької мови під впливом світової пандемії коронавірусу та їх переклад. Ніжин : НДУ ім. Гоголя, 2021. 143 с.
3. Кушнірчук О. О., Головчак Н. І. Структурно-семантичні особливості німецьких неологізмів у медіа-просторі. Актуальні питання гуманітарних наук, 2023. Вип. 67. Т. 2. С. 197–201.
4. Шелепко А. Р. Німецькі лексичні інновації у сучасному публіцистичному дискурсі Німеччини та України: перекладознавчий аспект. Київ : КНЛУ, 2019. 132 с.
5. BILD.de: Aktuelle Nachrichten. URL: <https://www.bild.de/>
6. Süddeutsche Zeitung. URL: <https://www.sueddeutsche.de/>

*Нечипорук Наталія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. філол. н., доц. Сольська Т.М.*

PHONOSTILISTISCHE CHARAKTERISTIKA MODERNER DEUTSCHSPRACHIGER POLITISCHER REDEN

Die Phonostilistik als Zweig der Linguistik untersucht die Lautseite der Sprache im Kontext des stilistischen Gebrauchs, d. h. wie Intonation, Tempo, Rhythmus, Artikulation und andere phonetische Mittel je nach Kommunikationssituation, Genre, Zweck und sozialen Faktoren einen bestimmten Sprechstil erzeugen. Im Gegensatz zur allgemeinen Phonetik, die Laute aus einer normativen Perspektive beschreibt, konzentriert sich die Phonostilistik auf die Variabilität von Lauten. Von besonderer Bedeutung ist

die Intonation als Schlüsselindikator für funktional-stilistische Unterschiede. Beim öffentlichen Reden sind es Intonation, klare Artikulation und Rhythmus, die einer Rede Überzeugungskraft verleihen, während in der informellen Kommunikation Vereinfachung und Reduktion dominieren [2, S. 6-10].

Die Phonostilistik klassifiziert die Sprache nach phonetischen Stilen: neutral, offiziell, journalistisch, emotional, ausdrucksstark, umgangssprachlich usw. Wiederholungen von Lauten (Alliteration, Assonanz) werden verwendet, um Rhythmus und emotionale Wirkung zu erzeugen. Auch die soziale Prägung des Klangs ist wichtig: Er wird durch Alter, Geschlecht, Bildung, sozialen Status und Herkunftsregion des Sprechers beeinflusst. Die Phonostilistik betrachtet also nicht nur, wie Sprache klingt, sondern auch, wie der Klang selbst ihre stilistische und kommunikative Wirkung beeinflusst.

Diese Disziplin ist interdisziplinär und eng mit der Stilistik, Pragmatik und Soziolinguistik verbunden. Es erklärt, wie Intonation, Rhythmus, Akzente und Pausen den stilistischen Ton und die emotionale Färbung einer Äußerung prägen. Im pragmatischen Aspekt bestimmen phonetische Merkmale die Interpretation von Inhalten, den Ausdruck von Emotionen und die Haltung des Sprechers. Der soziolinguistische Ansatz ermöglicht es uns, nachzuvollziehen, wie der Klang der Sprache die soziale Identität einer Person widerspiegelt [3, S. 342-344].

In diesem Zusammenhang ist die politische Rede als Genre des öffentlichen Redens von besonderem Interesse. Sie ist ein wichtiges Instrument zur Beeinflussung der öffentlichen Meinung, da sie nicht nur informiert, sondern auch überzeugt, mobilisiert und das Image eines Politikers prägt. Die Hauptfunktionen politischer Reden sind Information, Überzeugung, Mobilisierung und Imagebildung. Gleichzeitig ist selbst die Darstellung von Informationen meist von subjektiven Interpretationen geprägt, die den politischen Zielen des Sprechers entsprechen.

Um diese Funktionen umzusetzen, verwenden Politiker aktiv logische Argumente, emotionale Appelle, Metaphern, Wiederholungen, Gegensätze („wir – sie“), rhetorische Fragen, persönliche Geschichten und Slogans. Solche Tools helfen dabei, einen emotionalen Kontakt zum Publikum herzustellen, Vertrauen aufzubauen und die gewünschte Reaktion zu erzielen. Der Aufbau einer Rede umfasst in der Regel eine Einleitung (Kontakt zum Publikum), den Hauptteil (Thesen, Argumente, Kritik an den Gegnern) und einen Schluss (Zusammenfassung, Handlungsaufforderung, emotionale Betonung) [1].

Eine typische politische Rede ist an eine bestimmte Situation, einen bestimmten Zweck und einen bestimmten Adressaten angepasst. Es kann sich

um wirtschaftliche, soziale, internationale oder ideologische Fragen handeln. Unter modernen Bedingungen spielen nonverbale Mittel (Gesten, Mimik, Intonation) und multimediale Elemente (Grafiken, Videos) eine besondere Rolle, die die kommunikative Wirkung verstärken.

Ein weiterer wichtiger Trend ist die Personalisierung: Politiker treten zunehmend nicht als Vertreter von Institutionen auf, sondern als ganz normale Menschen mit eigenen Emotionen und Lebensgeschichten. Dies erhöht die Authentizität und das Vertrauen.

Politische Reden werden nach Funktion, Thema und Anlass eingeteilt: Wahl-, Parlaments-, Fest-, Krisen-, internationale, Gedenk-, Jubiläumsreden sowie Reden auf Parteitag und Gipfeltreffen. So stehen beispielsweise in Wahlreden programmatische Grundsätze und Kritik am Gegner im Vordergrund, in Parlamentsreden die formale Argumentation und in Krisenreden die Beruhigung und Einigung der Gesellschaft [4].

Somit gewährleistet die Kombination phonetischer Mittel und sprachlich-stilistischer Strategien in der politischen Rede ihre Wirksamkeit, emotionale Wirkung und Fähigkeit, das öffentliche Bewusstsein zu prägen. Hier bietet die Phonostilistik ein tiefes Verständnis der Klangmechanismen, die den Erfolg politischer Kommunikation bestimmen.

Literatur:

1. Girnth, H. Funktionen politischer Sprache. Bundeszentrale für politische Bildung, 2024. URL: <https://www.bpb.de/themen/parteien/sprache-und-politik/42687/funktionen-politischer-sprache/> (дата звернення: 09.05.2025).
2. Ковальова Т. П. Фоностилїстичні засоби сучасної німецької мови (Phonostilistische Mittel der deutschen Gegenwartssprache): Навчально-методичний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. 108 с.
3. Tokaryeva T., Khomenko T. Phonostilistische Besonderheiten des deutschen Reimdiskurses. Linguistische Treffen in Wroclaw, 2019, 16(II), S. 341-352.
4. Wittau F. Politische Rede, 2016. URL: https://sowi-online.de/praxis/methode/politische_rede.html (дата звернення: 10.05.2025).

PHONOSTILISTISCHE BESONDERHEITEN DER MODERNEN SPONTANEN DEUTSCHEN REDE

Die spontane Rede stellt einen wichtigen Untersuchungsgegenstand der modernen Phonetik und Phonologie dar. Sie unterscheidet sich wesentlich von reproduzierender, gelesener oder schriftlicher Sprache durch ihre Unvorhersehbarkeit, hohe Sprechgeschwindigkeit, häufige Modifikationen in der Lautstruktur und verschiedene phonostilistische Phänomene.

Ein wesentliches Merkmal der spontanen Rede ist ihre hohe Variabilität in der Lautproduktion. Laut Robert Skoczek: «Die kanonischen Ausspracheangaben für einzelne Wörter, die in Aussprachekodizes als Explizitformen vorliegen, können besonders in dialogischen Formen der Sprechkommunikation an ihrer Artikulationspräzision einbüßen» [3, S. 416]. Spontane Rede ist daher besonders dynamisch und unterliegt einer Vielzahl von Anpassungsprozessen. Die phonetischen Merkmale, die dabei auftreten, hängen oft mit der Sprechgeschwindigkeit, der Intonation und der individuellen Sprechgewohnheit zusammen.

Die wichtigsten Modifikationen der spontanen deutschen Rede sind die Elision des Schwa-Lautes [ə] und des Lautes [t], Vokalisierung bzw. Elision des Phonems /r/ und Reduktion von Vokalen.

Die Elision ist ein bedeutendes phonostilistisches Merkmal der spontanen deutschen Rede und bezeichnet die Tilgung von Lauten, insbesondere unbetonter Vokale oder Konsonanten.

Die vokalische Elision tritt normalerweise beim Schwa-Laut [ə] am Wortende auf, z. B. *habe* [ɪç ha:p]. Diese Tendenz zeigt sich häufig bei Wörtern, die auf <-en> enden, wobei der unbetonte Laut [ə] weggelassen wird, z. B. *machen* ['maxn]. Bei dem Pronomen *es* wird der Laut [ɛ] manchmal auch elidiert, z. B. *gibt es* [ɡɪpts]. Die konsonantische Elision betrifft hauptsächlich Endkonsonanten, nämlich den T-Laut, der beim schnellen Sprechen nicht realisiert wird, z. B. *hast du* [has du:]. «Das [t] kann außerdem nach Frikativen [f], [v], [s], [z], [j], [x], [ç] und nach [n] wegfallen, wenn es in einer unbetonten Silbe steht: *Wirtschaft(t)*, *en(d)lich* kommen» [1, S. 23].

Ein weiteres zentrales Merkmal der spontanen Rede ist die Variation in der Realisierung des Phonems /r/. In der deutschen Sprache tritt es sowohl in einer konsonantischen Form als [ʀ] als auch in einer vokalischen Form als [ɐ] auf.

Am Anfang eines Wortes oder einer Silbe, z. B. in *rot, recht, hören* wird /r/ meist als Frikativ [ʀ] ausgesprochen. Genau wie nach kurzen Vokalen, z. B. *gerne, warm*. In der postvokalischen Position dominiert jedoch die vokalisierte Variante [ɐ]. Wie Richard Wiese ebenfalls erläutert: «...Im Silbenansatz erscheint /ʀ/ konsonantisch, im Silbenreim dagegen vokalisch, als der Vokal [ɐ], der silbisch oder nichtsilbisch (wie in <Dekor>) sein kann» [5, S. 108]. Nach langen Vokalen und in unbetonten Silben dominiert auch der vokalisierte Laut [ɐ], z. B. *Uhr* ['u:ɐ]. Unbetonte Suffixe und Präfixe mit «er» werden ebenfalls vokalisiert, z. B. *Verkäufer* [fɛ'kɔɪfɐ].

Neben der Vokalisierung kann in der Spontansprache auch eine Tilgung des /ʀ/ beobachtet werden. Durch die Vokalisierung des Phonems /ʀ/ können sekundäre phonetische Diphthonge gebildet werden, z. B. *Uhr* [u:ɐ], *fort* [fɔɪt]. Und Elision des Phonems /ʀ/ kann zur Verlängerung der vorangehenden phonologisch kurzen Vokalen und damit zur Entstehung einer «neuen Gruppe von phonetisch langen ungespannten offenen Vokalen» führen, z. B. *fort* [fɔ:t], *Kurt* [kɔ:t]. Nach Tiefzungenvokalen wird das Phonem /ʀ/ häufig elidiert, was zu einer Ersatzdehnung des vorangehenden Vokals führt. Das kurze [a] wird lang, z. B. *hart* [ha:t], das lange [a:] kann überlang werden, z.B. *Jahr* [ja:] [4, S. 9; 5, S. 113].

Die Reduktion ist noch ein Merkmal der spontanen gesprochenen Rede und ein wichtiges Element der phonostilistischen Variation im Deutschen. «Die Reduktion der langen Vokale in den Funktionswörtern kann man als einen ganzheitlichen Prozess darstellen, in dem alle Reduktionsstufen miteinander verbunden sind: Quantitative Reduktion (Kürzung des Vokals) → qualitative Reduktion des 1. Grades (der geschlossene Vokal wird offener ausgesprochen) → qualitative Reduktion des 2. Grades (Zentralisierung des Vokals). Danach kommt die volle Reduktion oder Elision» [2, S. 48].

Die Analyse zeigt, dass phonostilistische Modifikationen wie Elision, Reduktion und die konsonantische oder vokalische Realisierung des Phonems /r/ grundlegende Elemente der spontanen deutschen Rede sind. Sie können zwar die Verständlichkeit für Nicht-Muttersprachler beeinträchtigen, ermöglichen Muttersprachlern jedoch eine ökonomische und flüssige Artikulation, die den Redefluss beschleunigt.

Literatur:

1. Aloševičienė E. Grundlagen der Phonetik und Phonologie. Vilnius: Vilnius University Press, 2009. 46 S.
2. Kuznecova S. Lautschwächungen in den Dienstwörtern des Deutschen: Magisterarbeit / Pädagogische Universität Vilnius, 2005. 61 S.
3. Skoczek R. Implikationen zur Vermittlung der phonostilistischen Differenzierung der bundesdeutschen Standardausprache im Fach DaF. *Linguistische Treffen in Wrocław*. 2022. Vol. 22. S. 415 - 433.
4. Solska T., Borovska O., Poseletska K., Vyshyvana N. Untersuchung zu der Realisierung des Phonems /r/ im unbetonten wortfinalen Silbenanlaut in der modernen deutschen Spontanrede. *Linguistica Silesiana*, 2022. Vol. 43. S. 7 - 24.
5. Steriopolo O. Theoretische Grundlagen der deutschen Phonetik. Winnyts'a: Nowa Knyha, 2004. 316 S.
6. Wiese R. Phonetik und Phonologie. Paderborn: Wilhelm Fink, 2011. 128 S.

Пальчевська Олександра
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності,
Губич Петро
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОЛІСЕМІЮ ПОЖЕЖНИХ ТЕРМІНІВ

Існує безліч пояснень, що таке термін, проте більшість дослідників стверджують, що це є слово або словосполучення в окремій галузі техніки, науки, виробництва, що позначає певне поняття [1, с. 45]. До прикладу, Крашеніннікова Т.В. розмірковує, що термін є лексично одиницею, яка слугує певній цілі, має здатність називати предмет, поняття або і явище та за допомогою цього розкривати основний його зміст. Він володіє такими значеннями як : загальне (усім відома широка категорія, застосовується у сфері наукових знань), конкретне або вузькоспеціальне (точне та специфічне, що використовується із певним явищем, процесом чи предметом), міжгалузеве та галузеве (щось неконкретне, наприклад : загальні явища, що мають здатність використовуватись у типових розгалуженнях діяльності [1, с. 46].

За даними Сливки Л.З. термін у загальному понятті є словом або словосполученням, яке з певною метою використовується в окремій галузі медицини, науки, техніки чи будь-якій іншій, щоб передавати конкретні поняття, певними зазначеними словами (термінами) саме у цьому вузькому спрямуванні.

З огляду на характер семантичних зв'язків між їх значеннями та термінами, феномен полісемії виділяє наступні три типи, які й будемо розглядати у практичному дослідженні. А саме:

1.Радіальна полісемія – похідні значення мають зв'язок до прямого відповідника.

2.Ланцюгова полісемія – залежність похідного слова від попереднього.

3.Радіально-ланцюгова – одночасне поєднання властивостей двох типів.

Розглянемо англійську лексему *Helmet*:

1.Helmet

Значення: 1.Пожежний термін – пожежний шолом; каска

2.Заг. – каска; шолом; тропічний шолом; равлик; слимак; черепашка (моллюска)

3.Авіац. ОПіТБ – шоломофон 4.Нафт.газ – захисний шолом; каска (бурового робітника)

Наведені полісемантичні відносини є прикладом радіально-ланцюгової полісемії. Першочергове значення – шолом, як знаряддя для захисту голови. Кожне похідне технічне значення, яке є в різних галузях на пряму походить і залежить від основного, бо усі пов'язані із головною функцією. Кожне наступне є на пряму дотичне до центрального та поділяється лише на підвиди та дотичні функції. Пожежна лексика, авіаційна, нафта/газ – тут усі є шолом, як захисний атрибут. Однак, в загальній лексиці наявна відмінність – створюється не пряме значення, а функціональне, візуальне та образне – черепашка; слимак; равлик, які виникли на основі прямого завдання захисту. Вони виникають опосередковано, за допомогою ланцюга асоціацій. Шолом є захисний атрибут, черепашка має тверду зовнішню оболонку для захисту тіла, тобто схожість за формою та основною функцією терміну та равлик, що має черепашку для захисту, яке також відіграє роль асоціації [2].

Література:

1. Крашеніннікова, Т.В. *Мова і термінологія наукових досліджень*: Навчальний посібник. Дніпро: ВНПЗ «ДГУ», 2021. 88 с.
2. Сливка, Л. З. Особливості перекладу науково-технічної термінології з англійської мови на українську. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2023. Т.3, Вип. 27. С.144–149.

Петров Олександр
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського

MORPHOLOGISCHE UND SEMANTISCHE MERKMALE DER NOMINALEN WORTBILDUNG IM DEUTSCHEN

Beim morphologischen Ansatz spielt das Vorhandensein mehrerer Wurzelmorpheme bei der Zusammensetzung des Kompositums, die seine Derivationsbasis bilden, die Hauptrolle. Im Deutschen lassen sich ähnliche strukturell-grammatikalische Typen von zusammengesetzten Wörtern unterscheiden.

Einer der ersten deutschen Philologen, der Komposita klassifiziert hat, war J. Grimm, der sie in „vollkomplexe“ (oder ‚echte‘) und „unvollständig-komplexe“ (oder „falsche“) Komposita einteilte. Seine Klassifizierung beruht auf dem strukturalistischen Prinzip, d. h. auf der Struktur des Wortes und der Herkunft der Muster. Aber J. Grimm hat jedoch versucht, die strukturelle Unterscheidung der Komposita mit der Semantik der Komposita in Verbindung zu bringen, ohne die Unterschiede zwischen der historischen und der synchronen Funktion der Modelle zu berücksichtigen. Dennoch werden die Begriffe von J. Grimm's Begriffe auch in der modernen linguistischen Literatur erfolgreich verwendet. Bekanntlich ist das Kompositum S + S („Substantiv + Substantiv“) im Deutschen bereits in den ersten schriftlichen Denkmälern vertreten.

Die häufigste Art von zusammengesetzten Substantiven im Deutschen sind Determinativkomposita. Ihr letzter Bestandteil ist immer ein Substantiv. Und die erste Determinativkomponente kann die Basis einer beliebigen Wortart sein. Die Bedeutung eines solchen Kompositums ist praktisch aus den Bedeutungen seiner Bestandteile ableitbar. In einigen Fällen

kann die eine oder andere Komponente (oder das ganze Wort) Gegenstand einer semantischen Umdeutung sein.

Die semantischen Verbindungen zwischen den beiden Komponenten sind ebenfalls sehr umfangreich. Die semantische Struktur determinativer Substantivkomposita kann aus sieben Komponenten bestehen: morphologisch, strukturell-semantisch, thematisch, semantisch-syntaktisch, konnotativ, Art des semantischen Inhalts und individuell-lexikalisch.

Die morphologische Zusammensetzung der deutschen Substantivkomposita weist eine Reihe von Besonderheiten auf. Die erste Komponente kann durch die Basis einer beliebigen Wortart ausgedrückt werden, während die letzte Komponente am häufigsten durch die Basis eines Substantivs oder eine verkürzte Form eines Verbs ausgedrückt wird: *Ortopädiemechaniker* (Substantiv + Substantiv), *Sozialfall* (Adjektiv + Adjektiv), *Sprachschöpfer* (Substantiv + Verbbasis + Suffix des verbalen Namens des Handlungsträgers).

Im Deutschen unterteilt W. Fleischer zusammengesetzte Substantive nach zwei verschiedenen Prinzipien: a) nach dem strukturell-genetischen Typ und b) nach der Art der semantischen Verbindung zwischen den Komponenten des Kompositums. Auf der Grundlage des ersten Prinzips werden die Modelle definiert, nach denen zusammengesetzte Wörter gebildet werden. Diese Modelle unterscheiden sich nicht von den traditionellen und werden von W. Fleischer als Kombinationen „Substantiv + Substantiv“, „Verb + Substantiv“ usw. beschrieben [2].

J. Erben betont die Bedeutung der Bildung von zusammengesetzten Wörtern im Deutschen als führende Art der Wortneubildung und weist auf die Vielfältigkeit der Gruppe der zusammengesetzten Substantive hin [1, S. 65-67]. Er unterscheidet unter den neuen zusammengesetzten Substantiven Determinativkomposita und Kopulativkomposita, die strukturell aus den bereits erwähnten Modellen bestehen: "Substantiv + Substantiv" (S + S), z.B. *Staatsfrau* - Determinativkonjunktion, Determinativkompositum; "Adjektiv + Substantiv" (A + S): z.B. *Sozialforscher* - Determinativkonjunktion, Determinativkompositum, usw. [1, S. 65-67].

Aufgrund der Besonderheiten der Morphemkombinierbarkeit können deutsche zusammengesetzte Substantive eigene Vollbasen (S), verkürzte Basen (U), Fremdbasen (I) (u.a. auch internationale) enthalten [1, S. 65-67]. Zusammengesetzte Wörter im Deutschen können bestehen aus: 1) einem fremdsprachlichen und einem „eigenen“ Teil (FT + ET oder ET + FT); 2) zwei fremdsprachlichen Teilen (FT + FT); 3) zwei „eigenen“ Teilen (ET + ET). Bei

den komplexen Personennamen haben wir alle oben genannten Modelle festgestellt, z. B.: 1) FT + ET oder ET + FT (*Rocksänger, Bandenboss*); 2) FT + FT (*Rock-Star, Boy(s)group*); 3) ET + ET (*Jugendforscher, Alleinbuchhalter*).

Bei der Beschreibung der Struktur eines zusammengesetzten Wortes kann man also von folgenden Punkten ausgehen: 1) Besonderheiten bei der Verbindung der Basen zu einem Ganzen, Vereinzelung der Addition, Verschmelzung; 2) morphologische Struktur in Bezug auf die Wortarten; 3) Originalität/Entlehnung der Basen, die das zusammengesetzte Wort bilden. Alle oben genannten Kriterien tragen zur Offenlegung der Bedeutung eines neuen zusammengesetzten Wortes bei, sind aber nicht ausschlaggebend für das Verständnis des Prozesses der Kombination der semantischen Komponenten zu einem einzigen Ganzen, sondern spiegeln nur die Wechselbeziehung zwischen grammatischen und Wortbildungsprozessen wider, die bei der Bildung eines zusammengesetzten Wortes in den verglichenen Sprachen eine wichtige Rolle spielen.

Literatur:

1. Erben. J. Einführung in die deutsche Wortbildungslehre. Berlin: Schmidt, 2006. 206 S.
2. Fleischer W. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 1992. 375 S.

Пилявець Анна
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. філол. н., доц. Вишивана Н.В.

DIE ANGLIZISMEN IM MODERNEN DEUTSCH ANHAND DER PUBLIZISTISCHEN TEXTE

In vielen Medien und in der Werbung werden deutsche Begriffe durch englische Ausdrücke ersetzt, selbst wenn es adäquate deutsche Entsprechungen gibt. Dies führt zu einer breiten öffentlichen Diskussion darüber, ob die Verwendung von Anglizismen die Verständlichkeit und Originalität der Sprache beeinträchtigt.

Es gibt eine wachsende Debatte darüber, ob der zunehmende Gebrauch von Anglizismen die deutsche Sprache verhunzt oder sogar ihre Authentizität gefährdet. Kritiker dieser Entwicklung argumentieren, dass die zunehmende „Anglikanisierung“ der deutschen Sprache eine Verwässerung der kulturellen Identität und eine Standardisierung der Ausdrucksweise zur Folge haben könnte.

Einer der herausragendsten Aspekte der Anglizismen ist ihre Fähigkeit, neue Begriffe und Phänomene zu benennen, die in der traditionellen deutschen Sprache keine Entsprechung finden. Begriffe wie „*Smartphone*“, „*Streaming*“, „*E-Mail*“ oder „*Online-Marketing*“ haben sich in der deutschen Sprache fest etabliert, da sie in ihrer englischen Form die jeweiligen Konzepte am besten widerspiegeln.

Der Einfluss von Anglizismen auf die stilistischen und kommunikativen Merkmale von Publikationen ist ein wichtiger Aspekt, der zunehmend die Art und Weise beeinflusst, wie Texte in den Medien erstellt und wahrgenommen werden. Anglizismen wirken sich auf den Sprachstil aus, indem sie die Ausdrucksweise präzisieren, modernisieren und oft auch vereinfacht werden, was wiederum die Kommunikation zwischen Autoren und Lesern beeinflusst [2, S. 63].

Anglizismen werden zunehmend genutzt, um den Texten eine bestimmte Modernität und Globalität zu verleihen. Sie sind nicht nur ein Zeichen der Globalisierung, sondern auch ein Mittel, um mit der jüngeren Zielgruppe zu kommunizieren, die oft mit englischen Begriffen vertraut ist. Dies ist besonders in der Werbung und in populären Medien wie Magazinen oder Blogs zu beobachten. Wörter wie „*Trendy*“, „*Lifestyle*“ und „*Clickbait*“ sind weit verbreitet und vermitteln dem Text eine jugendliche, dynamische und oft freche Note. Die Verwendung von Anglizismen ermöglicht es den Texten, sich von traditionellen Ausdrucksweisen abzuheben und einen unverwechselbaren, zeitgemäßen Stil zu etablieren [3, S. 91].

Ein Aspekt, der oft übersehen wird, ist die Vereinfachung der Sprache durch Anglizismen. Während die deutsche Sprache manchmal lange Umschreibungen benötigt, können englische Begriffe oft schneller und präziser die gleiche Bedeutung transportieren. Das Wort „*Smartphone*“ etwa ersetzt die lange Phrase „*mobilitätsfähiges Computergerät*“ und ist für die meisten Leser intuitiv verständlich. Diese Vereinfachung sorgt nicht nur für einen schnelleren Informationsaustausch, sondern kann auch zu einer gewissen Entlastung der Lesbarkeit beitragen [4, S. 102].

Anglizismen ermöglichen es den Autoren, ihre Texte mit einer globalen Perspektive zu versehen, die für die Zielgruppen von Bedeutung ist. Trotz der Kritik an der Übernutzung von Anglizismen zeigt sich, dass ihre Verwendung vor allem in der digitalen Kommunikation und in populären Medien von großer Bedeutung ist und eine wichtige Rolle in der sprachlichen und kulturellen Anpassung spielt.

Durch die Verwendung von Anglizismen in Publikationstexten können Medien auch eine bestimmte Zielgruppe ansprechen, die mit diesen Begriffen vertraut ist. Anglizismen vermitteln oft ein Gefühl von Fortschrittlichkeit und technologischem Wissen [1, S. 123].

Zusammenfassend lässt sich sagen, dass Anglizismen eine ambivalente Rolle in der Entwicklung der deutschen Sprache spielen. Einerseits ermöglichen sie eine präzise und effiziente Kommunikation und tragen zur Erweiterung des Wortschatzes bei. Andererseits bergen sie die Gefahr, die sprachliche Vielfalt zu schmälern und die sprachliche Identität des Deutschen zu verwässern.

Literatur:

1. Biermeier, S. Sprachwandel durch Anglizismen: Herausforderungen und Chancen. Frankfurt: Linguistik Press, 2020. 187 S.
2. Dudenredaktion (Hrsg.) Duden – Anglizismen im Deutschen (3. Aufl.). Mannheim: Bibliographisches Institut, 2019. 281 S.
3. Schlobinski, P. Die Auswirkungen von Anglizismen auf den Wortschatz der deutschen Sprache. Berlin: Sprachverlag, 2022. 228 S.
4. Zimmer, E. Die Dominanz der englischen Sprache und ihre Auswirkungen auf den deutschen Wortschatz. Heidelberg: Universitätsverlag, 2021. 145 S.

ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОГО СПОРТИВНОГО ДИСКУРСУ В МЕДІЙНОМУ ПРОСТОРІ

Актуальність наукової розвідки зумовлена постійним інтересом лінгвістів до дослідження різних типів дискурсу, лінгвальних та екстралінгвальних особливостей, що притаманні тому чи іншому дискурсу. Оскільки спорт є невід'ємною частиною суспільства, вивчення специфіки функціонування спортивного дискурсу в медійному просторі є актуальним.

Мета наукової розвідки – охарактеризувати основні лінгвістичні ознаки сучасного англomовного спортивного дискурсу.

Дослідження різних аспектів сучасного англomовного дискурсу займалися такі вчені, як Баранова С., Суворов В., які розглядали особливості перекладу спортивного дискурсу [1], яка розглядала проблеми перекладу спортивної термінології; Козуб Л. С. – лінгвокультурологічний аспект спортивних повідомлень у ЗМІ [2], Мандич Т. – аналіз спортивних коментарів [3].

Під спортивним дискурсом розуміють послідовність мовних актів, які утворюють зв'язний текст в екстралінгвістичному контексті, мета якого відобразити процес максимально можливого розвитку фізичних, психічних і функціональних можливостей індивіда для реалізації їх в тренувальному і змагальному процесах, щоб отримати максимально високі результати [2, с. 67].

Оскільки спортивний дискурс реалізується крізь призму медіадискурсу, то йому притаманні деякі ознаки останнього, зокрема наявність стійкого зв'язку з аудиторією і залежність від технічних засобів передачі інформації.

Прийнято розглядати усний і письмовий дискурси, що різняться мовною організацією та набором позамовних чинників, які можуть стосуватися особливостей продукування повідомлення та його інтерпретування аудиторією [4, с. 235].

Узагальнюючи основні ознаки, що притаманні англomовному спортивному дискурсу, виокремимо такі:

- багата і різноманітна лексика, термінологія (вузька і спеціальна), фразеологічні звороти;
- стилістичні прийоми (алюзія, синекдоха, гіпербола, метафора);
- брак синтаксичної зв'язності;
- велика частка незакінчених висловлювань, еліптична мова, самовиправлення, переривання, інверсія підмета та дієслова, надмірне використання дейктичних виразів, бездієслівні фрази замість речень та неформальна лексика тощо [5, с.112].

Зауважимо, що певний вид спорту користується тільки його притаманною лексикою, проте спостерігається часткове злиття спеціальної лексики в схожих видах спорту [4, с.237]. Цікавим є той факт, що жаргон і термінологія є унікальними для кожного виду спорту, оскільки кожен вид спорту має власний набір термінів (наприклад, офсайд, хоум-ран, хет-трик), які створюють спільне розуміння серед його учасників та вболівальників. У той же час свідоме використання нових запозичень слугує інструментом для об'єднання глядачів з різних культур, тим самим посилюючи міжкультурну комунікацію [5, с.112].

Загалом, англomовний спортивний дискурс характеризується цілою системою конститутивних ознак, репрезентованих на різних мовних рівнях і постійно видозмінюється, що і розширює сферу його дослідження.

Література:

1. Баранова С., Суворов В. Особливості перекладу спортивного дискурсу. *Наукові записки ЦДУ ім. В.Винниченка. Серія: Філологічні науки*, № 202, 2022, С. 100-105.
2. Козуб Л. С. Лінгвокультурологічний аспект дослідження спортивних повідомлень у друкованих засобах масової інформації. *Гуманітарний вісник Черкаського державного технологічного університету. Серія: Іноземна філологія*. 2008. С. 67–70.
3. Мандич Т. Спортивний коментар як складова україномовного спортивного дискурсу. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 2022р.
4. Павленко І. О. Типологічні особливості англomовного спортивного дискурсу. *Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : зб. статей III Міжнар. наук.-практ. конф. (31 травня–01 червня 2018 р., м. Полтава)*. Полтава : Астрa, 2018. С. 234–240.

5. Zabuzhanska, I. & Furtáková, L. Novel anglicisms in modern media sport coverage. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow*. Trnava: University of SS Cyril and Methodius in Trnava, IX (2), 2024. p. 106-124.

Січкарь Марина
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. філол. н., доц. Сольська Т.М.

HÖFLICHKEITSSTRATEGIEN UND -TAKTIKEN IN DEUTSCHSPRACHIGEN MEDIENINTERVIEWS

Die sprachliche Höflichkeit ist ein zentrales Untersuchungsfeld der modernen linguistischen Pragmatik und spielt eine bedeutende Rolle im interkulturellen sowie medienbezogenen Kommunikationskontext. Höflichkeit wird nicht nur als Ausdruck von Respekt verstanden, sondern auch als funktionales Mittel zur Steuerung sozialer Beziehungen, zur Konfliktvermeidung und zur Erhaltung des sozialen Gleichgewichts in Gesprächssituationen [2, S. 481].

Ein zentrales theoretisches Modell zur Analyse von Höflichkeitsphänomenen stammt von Penelope Brown und Stephen Levinson, die zwischen positiver und negativer Höflichkeit unterscheiden. Während positive Höflichkeitsstrategien darauf abzielen, Nähe, Zustimmung und ein Gefühl der Gemeinsamkeit zwischen den Gesprächspartnern herzustellen, betonen negative Höflichkeitsstrategien die Wahrung von Distanz und den Respekt vor der persönlichen Freiheit des Gegenübers [3, S. 5]. Der situationsgerechte Einsatz dieser Strategien ist besonders in medienöffentlichen Gesprächsformaten wie Interviews von großer Bedeutung, da hier sowohl zwischenmenschliche Sensibilität als auch rhetorisches Geschick gefordert sind.

In der linguistischen Forschung werden Höflichkeitsstrategien auch als kommunikative Taktiken betrachtet, mit denen Sprecher die Beziehung zu ihren Interaktionspartnern gestalten und erhalten. Dazu zählen unter anderem das Abmildern von Forderungen, das Verwenden von Modalisierungsformen (wie „könnte“, „dürfte“, „wäre es möglich“), das Einfügen von

Höflichkeitsformeln wie „*bitte*“, „*danke*“, oder das Verwenden von distanzierenden Formulierungen [1, S. 124].

Die parasprachliche Gestaltung spielt auch eine entscheidende Rolle. Aspekte wie Intonation, Sprechtempo, Pausen, Stimmlage sowie begleitende Laute wie Lachen oder Seufzen beeinflussen maßgeblich die Wahrnehmung einer Aussage. Eine freundliche Tonlage, gezielte Pausen oder ein sanftes Lächeln am Satzende können die Wirkung einer kritischen Aussage erheblich abschwächen und als höflich wahrgenommen werden [1, S. 226].

Literatur:

1. Bonacchi, Silvia. Höflichkeitsausdrücke und anthropozentrische Linguistik. In: Bonacchi, Silvia. (Un)Höflichkeit. Eine kulturologische Analyse Deutsch – Italienisch – Polnisch. 169; 2003. S. 52–77.
2. Duden. Feste Wortverbindungen und ihre Verwendung. Der Duden in zwölf Bänden, Bd. 2. Berlin: Dudenverlag, 2017. 1107 S.
3. Kotthoff, Helga. Aspekte der Höflichkeit im Vergleich der Kulturen. Muttersprache. 2003. Nr. 4.
4. Schulz von Thun, Friedemann. Miteinander reden: Störungen und Klärungen. Psychologie der zwischenmenschlichen Kommunikation. Hamburg: Rowohlt, 1981. 499 S.

СЕКЦІЯ 2

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА

Гуцал Аліна

Вінницький державний педагогічний університет

імені М. Коцюбинського

Науковий керівник - к. філол. н., доц. Мельник Т.М.

КОХАННЯ ЯК СОЦІОКОМУНІКАТИВНИЙ ФЕНОМЕН У РОМАНІ КОЛЛІН ГУВЕР « ПОКИНЬ, ЯКЩО КОХАЄШ»

У сучасному літературознавстві дедалі більше виникає інтерес до вивчення і дослідження кохання не лише як психологічного чи емоційного прояву, а й як складного багатовимірного соціокомунікативного явища, що відображає моральні, культурні та мовні особливості часу.

Роман Коллін Гувер «Покинь, якщо кохаєш», здобув значне визнання серед читачів, спричинивши значний резонанс у літературній спільноті [2] . У цій історії розповідається про головну героїню - Лілі Блум, яка проходить шлях самопізнання, стикаючись з коханням, втратами та травматичними спогадами з минулого [4].

Автор аналізує кохання як засіб комунікації, віри в себе, маніпуляції та особистісної трансформації. У романі письменниця вправно використовує мову як засіб для емоційного з'єднання персонажів, здолаття соціальних перешкод та бар'єрів та перетворення особистостей. Комунікація між героями збудована на контрасті вербального та невербального спілкування, що дає змогу глибше висвітлити їх внутрішні переживання та розвиток взаємин. До прикладу вербальної комунікації сцена з твору, коли Райлі зізнається Лілі у своїх почуттях, його слова виражають внутрішній конфлікт і боротьбу між професійністю та власними емоціями: *«Але впродовж минулого тижня я не можу викинути тебе з голови. Не знаю, чому так. На роботі, удома. Усе, про що я думаю, — як божеволію, коли я біля тебе. Ти повинна зупинити це, Лілі»* [3]. Ці слова показують, як вербальна комунікація використовується для висловлення глибоких емоцій та внутрішніх почуттів персонажів.

Прикладом невербальної комунікації є уривок, в якому надмірна показність жестів Райлі, коли він раптово бере Лілі на руки на святі, може свідчити про його потребу в контролі та домінуванні у стосунках [1]. У романі «Покинь, якщо кохаєш» міжкультурний діалог проявляється через взаємини героїв, котрі походять з різних соціальних та культурних кіл. Тут і перетинаються лінії домашнього насильства з середовища, в якому зростала Лілі та успішного нейрохірурга Райлі, звідси й походить, як усі ці відмінності можуть впливати на порозуміння та комунікацію між партнерами.

У дослідженні, надрукованому в International Journal of English and Applied Linguistics [5], зазначено, що роман містить численні культурні поняття, що відображають різноманітні аспекти американського суспільства. Тому переклад цих термінів потребує досконалого розуміння культурного контексту, що виокремлює значущість міжкультурної комунікації в літературі.

Отже, у романі Коллін Гувер кохання являє собою різнобічний аспект соціальної комунікації, що не тільки формує динамічність сюжету, а й надихає на глибокі особистісні перетворення персонажів, наповнюючи твір емоційністю та глибиною змісту. Таке бачення розширює можливості для аналізу любовної проблематики в рамках міждисциплінарного підходу, що поєднує літературознавчі, соціолінгвістичні, психологічні та культурологічні перспективи.

Література:

1. Огляд на книгу Коллін Гувер «Покинь, якщо кохаєш». Гендер в деталях. URL: https://genderindetail.org.ua/library/mova-i-literatura/ohliad-na-knyhu-kollin-guver-pokyn-yakshcho-kohaesh.html?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 10.05.2025).

2. Стельмах О. «Покинь, якщо кохаєш» Коллін Гувер: аналіз літературного феномену. Red letter. URL: <https://www.red-letter.com.ua/retsenzii-knyh/pokyn-iakshcho-kokhaesh-kollin-huver-analiz-literaturnoho-fenomeny/> (дата звернення: 09.05.2025).

3. Читаємо уривок романтичної книги Коллін Гувер «Покинь, якщо кохаєш». Harpers Bazaar. URL: https://harpersbazaar.com.ua/culture/books/chytayemo-uryvok-romantychnoyi-knyhy-elizabet-hilbert-pokyn-yakshcho-kokhayesh/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 10.05.2025).

4. Book Review on “It Ends With Us” - The Washburn Review. The Washburn Review - Established 1885. URL: <https://washburnreview.org/52933/features/features-reviews/book-review-on-it-ends-with-us/> (date of access: 08.05.2025).

5. Denia Agyta Larasati Nurochman. CULTURAL TERMS IN TRANSLATION: A STUDY OF COLLEEN HOOVER’S IT ENDS WITH US NOVEL AND ITS TRANSLATION. IJEAL (International Journal of English and Applied Linguistics). Vol. 4, no. 2. P. 243–249. URL: https://jurnal.itscience.org/index.php/ijeal/article/download/3885/3442?utm_source=chatgpt.com (date of access: 08.05.2025).

Джигора Дарина
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – к. філол. н., доц. Мельник Т.М.

ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ІДЕЇ АНТИФАШИЗМУ У РОМАНІ ДЖОНА БОЙНА «ХЛОПЧИК У СМУГАСТІЙ ПІЖАМІ»

Роман Джона Бойна «Хлопчик у смугастій піжамі» є прикладом антифашистської літератури, де символіка та художні засоби відіграють ключову роль у розкритті головної ідеї твору — засудження фашизму. Через призму дитячого сприйняття автор доносить до читача жахи нацистської ідеології, використовуючи багатий арсенал художніх засобів [1].

Центральним символом роману є смугаста піжама — одяг в’язнів концтабору, який для головного героя, Бруно, виглядає як звичайна піжама. Така наївність дитини створює драматичний ефект і водночас демонструє, як пропаганда маскує істинну суть подій [1, с. 89]. Колочий дріт, що розділяє Бруно та Шмуеля, символізує не лише фізичну межу, а й моральну прірву між гуманністю та жорстокістю тоталітарної системи [2, с. 90].

Автор також використовує контраст як художній прийом. Протиставлення комфорту німецького будинку умовам у таборі підсилює несправедливість фашистського світу. Наприклад, Бруно має просторе помешкання та їжу, тоді як Шмуель живе в умовах голоду, страху і приниження [1, с. 120].

Не менш важливим є використання іронії. Коли Бруно вважає табір «фермою», а в'язнів — працівниками, це не лише свідчить про дитячу невинність, але й викриває жакливу правду, приховану за ідеологічними ширмами [3].

Колірна символіка також має вагоме значення: сірі тони смугастого одягу та похмура атмосфера табору контрастують зі світлими кольорами німецького будинку, що підкреслює антигуманність фашистської реальності [1, с. 135].

Таким чином, завдяки символам, контрастам, іронії та кольоровій палітрі Джон Бойн створює художній простір, який змушує читача замислитися над трагедією Голокосту і моральною відповідальністю суспільства. Символіка у творі не лише поглиблює зміст, а й виконує ідеологічну функцію — осуд ідеології фашизму та утвердження гуманістичних цінностей.

Література:

1. Бойн Дж. Хлопчик у смугастій піжамі : роман / пер. з англ. О. Гончар. Харків : Віват, 2019. 240 с.
2. Іваницький Є., Статкевич Л. Антифашизм у літературі: історичні виклики та художнє осмислення. *Філологічні науки*. 2022. №6 (1). С. 88–95.
3. Пекстон Р. Анатомія фашизму. Київ : Ніка-Центр, 2010. 272 с.

Івасько Олександра
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. філол. н., доц.Таратута С.Л.

ЖІНОЧІ ОБРАЗИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ГЕНДЕРНИХ РОЛЕЙ У СУЧАСНІЙ ЗАРУБІЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

У сучасній зарубіжній літературі жіночі образи стають важливим інструментом для переосмислення традиційних гендерних ролей та стереотипів. Сучасні письменники та письменниці активно звертаються до проблеми ідентичності, самореалізації, рівності та свободи вибору, що відбивається у створенні багатовимірних жіночих персонажів [1, с. 99; 2, с. 66].

Однією з провідних тенденцій сучасної прози є руйнування усталених уявлень про жіночність та маскуліність, що простежується у творах Маргарет Етвуд, Чімаманди Нгозі Адичіє, Сюзанни Коллінз та інших авторів [7, с. 53; 5, с. 18]. Їхні героїні не лише протистоять патріархальним нормам, а й демонструють здатність до самостійного вибору, критичного мислення та соціальної активності.

У романі «Оповідь служниці» М. Етвуд жіночий досвід стає засобом критики тоталітарного суспільства, а образ головної героїні символізує боротьбу за гідність і право на голос [7, с. 55]. У трилогії «Голодні ігри» С. Коллінз Катніс Евердін виступає агентом змін, кидаючи виклик не лише соціальній системі, а й традиційним уявленням про жіночу роль у суспільстві [3, с. 24]. Аналіз сучасної жіночої прози також свідчить про зростання уваги до теми тілесності, сексуальності, материнства, партнерства та професійної самореалізації. Жіночі персонажі у творах Ч. Нгозі Адичіє, Зейді Сміт, Алі Сміт та інших авторок репрезентують різноманіття досвідів, національних, расових та соціальних ідентичностей [4, с. 37; 5, с. 42].

Важливою рисою сучасних текстів є відмова від чорно-білої дихотомії «слабка жінка – сильний чоловік» на користь багатограних, психологічно глибоких образів, що сприяє формуванню нової гендерної свідомості читача [1, с. 103].

Отже, жіночі образи у сучасній зарубіжній літературі виконують не лише естетичну, а й соціокультурну функцію, слугуючи потужним засобом переосмислення гендерних ролей, сприяючи розвитку інклюзивного, толерантного суспільства.

Література:

1. Мельник О. В. Жіночі образи у сучасній англomовній прозі: гендерний аспект. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки. 2020. № 1(89). С. 98–104.
2. Левченко О. В. Гендерна ідентичність у сучасній зарубіжній літературі. Наукові записки НаУКМА. Філологія. 2019. Т. 2. С. 65–70.
3. Collins S. The Hunger Games Trilogy: Gender, Power and Resistance. In: Contemporary Women's Writing. 2012. Vol. 6, № 1. P. 21–35.
4. Kivimaa K. Gendered Identities in Contemporary Literature. Interlitteraria. 2015. Vol. 20. P. 35–50.
5. Kivinen N. Rewriting Gender: Contemporary Women's Fiction and the Politics of Representation. Turku: University of Turku, 2015. 285 p.

6. Plain G., Sellers S. (eds.). A History of Feminist Literary Criticism. Cambridge: Cambridge University Press, 2007. 354 p.

7. Tolan F. Margaret Atwood: Feminism and Fiction. Rodopi, 2007. 223 p.

Ковальчук Інга
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. філол. н., доц. Таратута С. Л.

РОЛЬ КОМПОЗИЦІЇ ЯК ОДНОГО ІЗ ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ АВТОРСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ У РОМАНІ В. СТАЙРОНА «ВИБІР СОФІ»

Композиція є невід'ємною частиною буквально всього, що може створювати людина. Від букетів квітів, будівель та інтер'єрів і власного образу до музики, живопису та літературних творів. Композиція вкрай важлива, як форма побудови художнього твору. Літературознавчий термін «композиція» походить від латинського *compositio* — складання пов'язування, поєднання чи співставлення. Отже, відповідно до прямого перекладу, композиція — це складання цілого з окремих частин. Насправді, композиція — явище дещо складніше, ніж суто об'єднання об'єктів. Ключове завдання, чи навіть мистецтво композиції полягає якраз у тому, щоб втілити авторський задум, поєднавши компоненти гармонійно [2].

Приклад «Божественної комедії» як зразково виконаної композиції наводиться у підручнику «Теорія літератури» за редакцією О.Галича: «Композиційна впорядкованість складових елементів твору, її смисловий масштаб та міра довершеності можуть бути різними. Неперевершеним взірцем її може слугувати всесвітньо відома поема Данте «Божественна комедія». Як коментує Б. Кржевський, у своїй композиційній побудові «Божественна комедія» розпадається на три частини — кантики: «Пекло», «Чистилище» та «Рай», кожна з яких складається з тридцяти трьох пісень, що в загальній сумі в поєднанні зі вступною піснею дає число 100. Кожна частина має поділ на дев'ять розділів плюс додатковий десятий; вся поема написана трирядковими строфами (терцинами), і кожна частина її закінчується словом «зірки» («*stelle*»), яке знаменно

звучить у кожній зі складових частин цілого. Символіка «ідеальних чисел» — «три», «дев'ять» і «десять»... прямим чином визначила весь розподіл поеми і особливо рельєфно відбилася в локалізації центральної для особистої мети Данте сцени — видінні Беатріче в тридцятій пісні «Чистилища». Поет не лише приурочив його до тридцятої пісні (число, що ділиться на три та десять), він помістив слова Беатріче в середину пісні (з 73-го вірша; усього в пісні 145 віршів); якщо враховувати при цьому, що до цього місця в поемі — 63 пісні, а після неї — ще 36, причому ці числа складаються з цифр 3 й 6, так що сума в обох випадках дає 9, то неперевершена композиційна обдарованість Данте вражає ще більше» [1 с. 241].

Отже, зрозуміло, наскільки важливою складовою художнього твору є композиція. Саме вона визначає порядок розташування подій, зв'язок між ними, а також загальну структуру твору. Завдяки вдало продуманій гармонійній композиції автор може досить однозначно передати основну ідею твору, вплинути на емоції читача, створити логічну й послідовну оповідь.

Композиція роману В. Стайрона «Вибір Софі» належить до типу композиції «розповідь у розповіді». Цей тип композиції, подібний до рамкового, проте з певними відмінностями. Головна ж відмінність полягає у тому, що герой є сам безпосереднім учасником подій і сам себе досліджує. Це дієгетичний наратор. Дієгетичний наратор фігурує у двох планах — і в оповіді (як її суб'єкт), і в оповідній історії (як об'єкт). Але особливість композиції «розповідь у розповіді» саме роману В. Стайрона «Вибір Софі» полягає ще і у тому, що таких дієгетичних нараторів в романі два: Стінго та Софі. Крім того, важливо, що в образі Стінго автор відтворив своє *alter ego*, наділив героя реальними автобіографічними мотивами і своїм власним життєвим досвідом.

Загалом, можна стверджувати, що у романі В. Стайрона «Вибір Софі» композиція відіграє ключову роль, як засіб вираження авторської концепції. Автор використовує складну, психологічно вмотивовану структуру, яка дозволяє поступово розкривати глибину трагедії героїв, особливо Софі. Автор навмисне не відкриває одразу всю правду про її минуле. Це підтримує напруження й інтерес читача, водночас віддзеркалюючи психологічний стан героїні.

Крім того, автор здійснює переплетення трьох основних сюжетних ліній — лінії Софі, Стінго і Натана, завдяки чому показує складну взаємодію інтересів героїв, здійснення впливу Історії на кожного з них, і

доводить, що трагедія епохи має наслідки, які впливають на цілі покоління.

Лінії Стінго та Софі подаються у формі їхніх спогадів, тобто у вигляді ретроспективного осмислення з рефлексією. А кульмінація роману — «вибір» Софі, вибір, який здійснити було неможливо. І саме цим посилюється трагічне навантаження, а читач також мимоволі відчуває жах цього «вибору».

Сама композиція роману немовби віддзеркалює внутрішній стан його героїв — їх психологічні травми, біль, роздвоєність та хаос.

Композиція роману «Вибір Софі» — глибокий, майстерний художній засіб, через який автор розкриває ідеї пам'яті, провини, втрати, пошуку сенсу життя після катастрофи. Саме завдяки цьому роман такий глибоко емоційний та філософський.

У чому взагалі актуальність дослідження творчості Вільяма Стайрона в Україні? І саме зараз?

У своїх головних романах, і особливо, у романі «Вибір Софі» [3], автор піднімає болючі теми расизму, нацизму, людської ненависті та божевільної любові, тему масових злочинів та власної провини, покаяння та прощення, а також тему вибору. Наскільки під час війни, що триває, необхідно це досліджувати? Необхідно. Зараз і потім, вже після її завершення. Обов'язково. Щоб добре (і вкотре?) розібратись, чому таке стає можливим у ХХІ столітті взагалі, попри всі «ніколи знову».

Такі дослідження мають спонукати українських видавців нарешті офіційно видати головні твори В.Стайрона українською мовою, адже наразі цього досі не зроблено. А дослідження, детальний аналіз «Вибору Софі» для української читацької аудиторії після публікації твору українською допоможе більш глибоко зрозуміти авторську ідею, його потужний посил, різні рівні смислів і різноманітні засоби творчого зображення та розкриття теми, що нагадують музичний твір.

Важливість інтеграції України (Батьківщини Кобзаря та Лесі Українки, Івана Франка та нашого вінницького земляка Михайла Коцюбинського) у світову культурну спадщину має відкривати нам існуючі досі білі плями для на літературній мапі світу, зокрема і творчість письменників американського півдня — Вільяма Стайрона, Вільяма Фолкнера, Томаса Вулфа, Фланері О'Конор, Карсон МакКалерс .

Література:

1. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: Підручник. За наук. ред. Олександра Галича. 2-ге вид., стереотип. К.: Либідь, 2005. 488 с.

2. «Креативна практика. Основи композиції», 2020 р. Режим доступу: <https://youtu.be/pXucuYhBx1Q?si=3hd-iwLnvuVsU0l4>.

3. Styron. W. Sophie's Choice. Random House. 1979. 562 p.

Лебедева Наталія
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

РОЛЬ ЛІТЕРАТУРИ У ФОРМУВАННІ СУСПІЛЬСТВА

Література суттєво вплинула на розвиток суспільства. Вона сформувала цивілізації, змінила політичні структури та відкривала правду. Література дає нам детальний огляд людських стосунків, дозволяючи спілкуватися на фундаментальних рівнях потреб та почуттів. Однак, так само, як вона побудувала соціальний лад, твори та роботи окремих авторів спотворили його до його найпримітивнішої структури. Україні лише 34 роки. У країні, яка переживає швидкі зміни, потенційний вплив літератури очевидний. Обізнана молодь, яка розуміє подальшу долю країни, має здатність впливати на зміни. Основа кожної держави — це освіта її молоді. Молодь слід навчати великим ідеям не лише своєї культури та часу, а й інших культур та часів.

Те, що відбувається з суспільством, відображається в художніх творах. Суть літератури полягає в особливості письмових творів у різних формах, таких як вірші, п'єси, оповідання, художня література тощо. Це також може включати літературу, що залежить від даних, так само як і від творчого розуму. Широка публіка — це сукупність людей, які ототожнюються один з одним через свої постійні та безперервні стосунки. Це також сукупність однодумців, значною мірою представлених їхніми власними стандартами та якостями. Людська культура, як її спостерігають, описується прикладами зв'язків між людьми, які пропонують суспільства, звичаї, переконання та якості тощо. Якщо поглянути на історію суспільства, можна побачити, що уявлення про різні соціальні устрої зазнало змін від палеоліту до сучасної епохи інформаційних технологій. Спосіб життя людей, релігії, переконання,

суспільства тощо ніколи не залишалися постійно стабільними. З плином часу, що пояснюється змінами в умовах та появою нових досягнень, ми бачимо, що соціальний порядок не залишається непохитним щодо своїх стандартів та якостей, відображення яких можна знайти в різних видах літератури.

Також, щодо літератури, ми також помічаємо, що вона дивовижно зазнала змін щодо своєї теми та стилю. Тематика літератури змінювалася, проникаючи у різні сфери життя та суспільства. Так само було і з мовою літератури. Мова є одним з апаратів або механізмів передачі думок та міркувань, як в усній, так і в письмовій формі. Різні соціальні устрої використовували та досі використовують різні діалекти для задоволення прагнень людей «та суспільств». Часом можна побачити, що проти літератури, як і проти суспільства, висувуються численні звинувачення. Художній твір обмежений на тій підставі, що інша частина суспільства вважає його відображенням переконань та норм, спрямованих проти цього суспільства.

Коли ми читаємо літературу, ми знаходимо звичайні людські способи пізнання життя. Ми знаходимо порівняльні повідомлення, фрагменти знань та вправи. Ми читаємо про тісно пов'язані випадки. Нам подобається мудро знаходити порівняльні помилки. Коли ми читаємо літературу, ми також знаходимо критичні контрасти. Це дозволяє нам досліджувати послання чи життя інших, навіть тих, хто ізольований від нас часовими та соціальними бар'єрами. Читання літератури – це вправа в перспективі. Ми часто дізнаємося, наскільки інші унікальні в умовах та способах життя, так само як і відчуваємо різні відмінності в тому, що люди сприймають. Література сповнена людських емоцій та реакцій – у сонетах, експозиціях, щоденниках, оповіданнях та в персонажах розповідей. Коли ми реагуємо на них та аналізуємо їх, ми можемо отримати більш значущу інформацію про людський розум. Водночас ми отримуємо більш значущу інформацію про себе та власні реакції, оскільки нам неминуче потрібно порівнювати своє життя з життям у літературі. Розглядаючи точки зору інших авторів, а також наші власні точки зору та точки зору інших, ми розширюємо наше сприйняття людських емоцій та власні реакції. У нас є шанс стати більш уважними, більш усвідомленими людьми. Коли ми це робимо, у нас відкриваються двері для гордості за нашу місцевість та культуру, для розвитку поваги до інших та для навчання спокою, спілкуючись між суспільствами. Однак глибший та більш уважний розвиток потребує певної етики, зокрема,

почуття поваги та спокою. Великий обмін вимагає впевненості, очікування та любові: впевненості в тому, що спілкування між людьми дійсно може відбуватися; впевненості в тому, що щось може статися з нашими починаннями; та любові до наших близьких у всій їхній різноманітності, непередбачуваності та асорті. Ми не завжди погоджуємося з тим, що читаємо, або погоджуємося лише частково. Те, що ми читаємо літературу, щоб перевірити правдивість послання на нашу точку зору, саме по собі не робить нас кращою людиною, але може допомогти нам у цій місії. Проникливість можна охарактеризувати як здатність до життя. Розглядаючи художню літературу, її розповіді та їхні послання, ми можемо покращити своє розуміння того, як жити. Ми розуміємо, як сприймати те, що є твердим і шкідливим на планеті, і нас випробовує сором та його наслідки. Література може навіть спонукати нас запитати, чого ми насправді ніколи не зможемо досягти – покладемо край проблемам, які вона зображує. Література пропонує нам велич слів та історій, і, враховуючи все, відображає велич бога, присутню в мові, розповідях та творінні.

Література має здатність пролити світло на переконання та практики широкої публіки. Вона дає змогу читачам ставити запитання, розпочинати дискусії та шукати відповіді, навіть якщо однієї справжньої відповіді не існує. Теми, персонажі та вчинки в літературі – це те, що можна порівняти з людьми та подіями, які читачі знаходять у реальності. У цьому сенсі література є відображенням суспільства. Таким чином, очевидно, що суспільство діє як підтримка культури та звичаїв людей, про яких воно розмірковує, а члени суспільства мають певні спільні риси щодо підозр, переконань, статусу, вірувань, фантазій, релігії тощо. Література, поєднана з культурою та іншими особливостями – як концептуальними, так і цементуючими – суспільства, не лише представляє такі розпливчасті теми, як відчуження, розлад та зміни на суспільній арені, але й відображає суттєві проблеми, наприклад, політичні та соціальні реалії.

Література:

1. Бахов І. Міжкультурна комунікація в контексті глобалізаційного діалогу культур. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2012. № 2. С. 34–43.

2. Ігнатова О. М. Європейський досвід міжкультурної комунікації в освіті і культурі. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2023. № 68. С. 60-67.

3. Ігнатова О. В. Формування в майбутніх педагогів умінь роботи з іншомовною літературою засобами інформаційно-телекомунікаційних технологій: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. 2009. Вінниця, 20 с.

Мандзюк Алла
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. філол. н., доц. Мельник Т.М.

ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОГО МЕТОДУ СТІВЕНА КІНГА

Великою перевагою творчості Стівена Кінга є його майстерність створювати захопливі сюжетні лінії на основі свого життєвого досвіду. Фантастика письменника – це не просто блискавка в голові митця, а глибокий аналіз та геніальність в співставленні реального та надприродного.

В інтерв'ю The Art on Fiction No.189 для The Paris Review Стівен Кінг, описуючи процес формування історії вже під час написання і те, як на перший погляд непов'язані фактори в подальшому утворюють цілісну картину, говорить: «You see something, then it clicks with something else, and it will make a story. But you never know when it's going to happen» [1].

Стівен Кінг творить сюжети, базуючись на власному досвіді в минулому, що робить його письмо особливо близьким читачам. У вищезгаданому інтерв'ю автор розкажує про написання книги «Куджо», ідея якої зародилась після шокуючої ситуації в мотомайстерні та зустрічі з агресивним псом. Його твори запам'ятовуються не лише завдяки фантастичним сюжетам, а й тому, що в основі закладені пережиті емоції та справжні враження.

Як згадує С. Кінг: «You can never bend reality to serve the fiction. You have to bend the fiction to serve reality when you find those things out»

[1]. Важко вигадати переконливу реальну історію, яка відгукнеться читачам, тому автор підлаштовує фантастичні події в творах аби зберегти зв'язок з аудиторією.

Однією з ключових особливостей творчого методу Стівена Кінга є інтуїтивна побудова сюжету. Автор не завжди планує сюжетні повороти наперед, надаючи перевагу розвитку історії «зсередини». Він сам зізнається, що не знає, чим закінчиться роман, коли починає його писати. Такий підхід, за словами С. Кінга, дозволяє історії «розквітати природно», а персонажам — розвиватися правдоподібно, наче вони мають власну волю.

Письменник глибоко занурюється в психологію персонажів. Його герої — це не просто носії подій, а багатовимірні особистості з травмами, страхами та мріями. Часто у центрі оповіді — звичайні люди, які опиняються в надзвичайних, навіть жахливих ситуаціях. Саме ця контрастність між буденним і надприродним посилює емоційний ефект творів.

Крім того, С. Кінг надає великого значення мові та стилю викладу. Його тексти вирізняються доступною, але насиченою мовою, де поряд з простими побутовими описами виникають глибокі філософські роздуми. Він часто використовує розмовну лексику, внутрішні монологи, елементи гумору або навіть самоіронії, що створює ефект спілкування з читачем.

Не менш важливою особливістю творчості письменника є зв'язок його творів із соціальними і моральними темами. У його романах можна знайти критику споживацтва, насильства, політичної корупції, залежності й страху перед втратою людяності. С. Кінг не боїться торкатися «темних» аспектів людської природи, що робить його твори глибшими за звичайні жахи.

Отже, творчість Стівена Кінга — це не лише вигадані сюжети, а й спостереження, життя, досвід та злиття фантастики і реальності в геніальний витвір митця. Його здатність трансформувати реальні події й емоції у фантастичні, часто моторошні сюжети, забезпечує потужний емоційний зв'язок з читачем. Завдяки вмінню бачити особливе у звичайному, С. Кінг створює не просто історії, а цілі світи, де надприродне не руйнує, а доповнює реальність, дозволяючи читачеві замислитися над важливими моральними й людськими питаннями. Саме в цьому полягає глибина та сила його авторського методу.

Література:

1. Stephen King, The Art on Fiction No.189 *The Paris Review* URL: <https://www.theparisreview.org/interviews/5653/the-art-of-fiction-no-189-stephen-king>

Мельник Тетяна
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського,
Анікіна Інесса
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини

ЖІНКА В НАУЦІ: РОЗВІНЧАННЯ СТЕРЕОТИПІВ У РОМАНІ БОННІ ГАРМУС «УРОКИ ХІМІЇ»

Роман «Уроки хімії» (*Lessons in Chemistry*) (2022 р.) американської письменниці Бонні Гармус став одним із найгучніших дебютів останніх років. Цей твір не лише розповідає захопливу історію жінки-науковиці в Америці 1960-х років, а й активно піднімає важливі соціальні та культурні питання, зокрема проблематику гендерної нерівності в науці. Через образ головної героїні — Елізабет Зотт — авторка проводить глибокий аналіз ролі жінки в науковому середовищі та розвінчує поширені стереотипи щодо жінок-дослідниць.

Анікіна І. В. та Мельник Т. М. у статті «Гендерна проблематика романів Е. Гілберт» (2024) зазначають, що «література є відображенням суспільства та його цінностей» [2, с. 51], а дослідження гендерних аспектів у художніх творах дозволяє розкрити, як автори відображають та відтворюють гендерні стереотипи та проблеми, а також, які можливі способи вони використовують для їхньої критики. Цей підхід дозволяє глибше зрозуміти, як Б. Гармус у своєму романі критикує соціальні очікування щодо ролі жінки в науці та суспільстві загалом.

Головна героїня Елізабет Зотт постає втіленням розуму, рішучості й професійної етики. Попри численні перешкоди вона залишається відданою своїй науковій діяльності, не підлаштовуючись під очікування суспільства. З перших сторінок роману стає очевидним, що жінці в умовах тогочасного патріархального суспільства доводиться боротися не лише за визнання, а й за елементарну повагу до своєї праці.

Як зазначає сама героїня: *«Ірчі ... в тім, що жінки не спроможні здобути необхідну для них освіту. І навіть, якщо вони відвідують коледж, доступ до Кембриджу для них закритий. Отже, вони не матимуть ані однакових із чоловіками можливостей, ані відповідної поваги»* [1, с. 33]. Ця фраза іронічно, але точно описує глибоко вкорінену нерівність, з якою жінки зіштовхуються щодня.

Б. Гармус демонструє, що наука — це не виняткова сфера чоловіків, а простір, де кожна людина, незалежно від статі, може реалізувати себе. У романі показано, що героїня не лише має глибокі знання у сфері хімії, а й здатна мислити оригінально, розв'язуючи складні наукові завдання. Однак її здобутки постійно применшуються або присвоюються колегами-чоловіками, що стає типовим проявом гендерної дискримінації в академічному середовищі.

Центральним моментом твору стає перетворення Елізабет із науковиці на ведучу кулінарного телешоу. На перший погляд це може здаватися кроком назад, насправді ж вона використовує цей формат як платформу для освіти жінок та популяризації науки. В одному з епізодів героїня заявляє: *«Ризикнете на кухні – буде легше ризикувати в чомусь іншому в житті»* [1, с. 230]. Її слова надихають глядачок, показуючи, що вони здатні на більше, ніж просто виконання традиційних жіночих ролей.

Роман неодноразово підкреслює, що проблема дискримінації жінок — це не лише індивідуальний досвід однієї людини, а соціальна проблема. Як зазначає авторка устами героїні: *«Дискримінація за статевою ознакою <...> А це політика, кумівство, правова нерівність і повсюдна несправедливість»* [1, с. 32]. Такий радикальний, але логічний погляд свідчить про критичне осмислення усталених норм і демонструє потенціал змін у суспільстві за умови справжньої рівності.

Авторка також наголошує, що гендерна дискримінація не є біологічно зумовленою. *«А жінка повинна сидіти вдома й виховувати дітей. Сама вона дітей мати не бажала – і це однозначно, - але усвідомлювала, що інші жінки хочуть не лише народжувати дітей, а й бути успішними на роботі»* [1, с. 22]. Це твердження підводить читача до висновку, що зміни можливі лише через переосмислення культурних настанов та подолання традиційних упереджень.

Отже, роман «Уроки хімії» Бонні Гармус — це не лише захоплива історія про життя жінки-науковиці, а й глибоке дослідження проблеми гендерної нерівності. Через образ Елізабет Зотт авторка розвінчує стереотипи про жінок у науці, підкреслюючи їхню здатність до

незалежного мислення, наукової творчості та лідерства. Її приклад демонструє важливість особистої сміливості, самоповаги та критичного ставлення до соціальних норм. Цей роман є закликом до суспільства визнати рівні права і можливості для жінок у всіх сферах, зокрема в науковій галузі, що й досі залишається актуальним викликом у сучасному світі.

Література:

1. Гармус Б. Уроки хімії. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля» 2023. 400 с.
2. Анікіна І., Мельник Т. Гендерна проблематика романів Е. Гілберт. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. 2024. Том 35 (74). № 2. С 50-54. DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2024.2.2/08>

Перетяжко Софія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – к. філол. н., доц. Мельник Т. М.

ПРОБЛЕМА МОРАЛЬНОГО ВИБОРУ В РОМАНІ ТЕОДОРА ДРАЙЗЕРА «СЕСТРА КЕРРІ»

У романі Теодора Драйзера «Сестра Керрі» головна героїня постає як не лише символ жінки, яка освоює життя у великому місті, але й як приклад моральної трансформації під впливом соціальних обставин. Життєвий шлях Керрі Мібер, її прагнення до успіху й добробуту, а також компроміси, на які вона змушена йти, стають центральною темою твору.

Керрі Мібер зображена як молода наївна провінціалка, сповнена надій на краще життя в Чикаго. Вона шукає роботи та незалежності, однак зустрічається із суворими реаліями міста: бідністю, важкою працею й нестабільністю. Опинившись перед першим серйозним моральним вибором — погодитись на підтримку Чарльза Друе замість виснажливої фізичної роботи на фабриці, — вона обирає шлях матеріальної безпеки. Цей вибір викликає конфлікт із традиційними уявленнями про жіночу моральність, але Т. Драйзер наголошує, що для Керрі це був радше вимушений крок, ніж свідоме бажання.

Далі у розповіді нові стосунки Керрі з Герствудом відкривають черговий рівень моральних випробувань. Герствуд, одружений чоловік із певним соціальним статусом, втягнув її у скандальну історію з крадіжкою і втечею до Нью-Йорка. Керрі не здійснює цього вибору свідомо — вона просто не бачить іншого виходу із ситуації. Драйзер фіксує цей момент як наслідок зовнішніх обставин.

У Нью-Йорку починається новий етап життя Керрі. Вона покидає Герствуда, коли той опиняється у кризі й втрачає статус, і знаходить свій шлях у театрі. Успіх на сцені стає віддзеркаленням її внутрішньої сили та прагнення до самореалізації. Водночас цей поступ супроводжується моральними компромісами: здобуваючи кар'єрні висоти, Керрі поступово втрачає орієнтири й цілісність моральних принципів.

Фінал роману демонструє, що матеріальний комфорт не є запорукою справжнього задоволення. Попри популярність і славу, Керрі залишається самотньою і незадоволеною. Її історія ілюструє, як серія моральних виборів під впливом зовнішніх умов може призвести до втрати себе і духовної гармонії.

Таким чином, у «Сестрі Керрі» Теодор Драйзер створює багатогранний образ жінки, яка змушена пристосовуватися до жорстокої реальності, при цьому жертвуючи частиною своєї моральної цілісності. Її шлях зображено не лише як історію успіху, але і як глибоку моральну драму особистості у світі, де прагнення до комфорту часто суперечить етичним принципам.

Література:

1. Драйзер Т. Сестра Керрі. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=2999>
2. Завадська О. Літературна етика: моральний вибір у художньому тексті. Київ: Наукова думка, 2009. 280 с.
3. Гончаренко С. Моральний вибір у творах американських письменників. Харків: Фоліо, 2012. 345 с.

METAPHORISIERUNG ALS HAUPTWEG DER BILDUNG VON NEUEN BEDEUTUNGEN DER WÖRTER (AUF DER GRUNDLAGE VON WÖRTERBUCH UND BELLETRISTIK)

Die Metapher als universeller Mechanismus der sprachlichen und kognitiven Repräsentation der Wirklichkeit ist Gegenstand vielfältiger Analysen in der modernen Linguistik, Kognitionswissenschaft, Diskursforschung, Semantik und Sprachphilosophie. Der Prozess der Metaphorisierung umfasst nicht nur die Fiktion, sondern fungiert auch als ständiges Mittel zur Konzeptualisierung von Erfahrungen in verschiedenen Arten von Diskursen: in der Politik, den Medien, der Wissenschaft, der Wirtschaft und der Medizin. [2, S. 49].

Die Studie hat gezeigt, dass die Metapher nicht nur ein Stilmittel ist, sondern auch ein komplexer kognitiver Mechanismus, der die Bildung neuer lexikalischer Bedeutungen und Interpretationsmodelle der Realität aktiv beeinflusst. [1, c. 31]

Im Rahmen der modernen kognitiven Linguistik wird die Metapher als eine Operation des begrifflichen Transfers interpretiert, bei der die Quelldomäne die Struktur auf die Zieldomäne überträgt und dadurch neue Perspektiven für die semantische Interpretation eröffnet werden. [4, c. 13]
Verschiedene Arten der Metaphorisierung - insbesondere onomasiologische, semasiologische, orientierende und ontologische - zeigen unterschiedliche Ebenen der Beteiligung der Metapher an den Prozessen der Bedeutungsbildung und -umwandlung. [3, c. 58].

Die Dynamik der metaphorischen Expansion in erklärenden Wörterbüchern wie dem DWDS ermöglicht es uns, die historische und semantische Entwicklung von Einheiten zu verfolgen, die eine begriffliche Veränderung erfahren. Gleichzeitig ist die Metapher keine rein subjektive Konnotation, sondern spiegelt eine allgemeine kulturelle und sprachliche Tendenz wider, bestimmte Phänomene durch das Prisma der für die Sprachgemeinschaft relevanten Erfahrung zu konzeptualisieren. [5, c. 13]

Anhand von Patrick Süskinds Roman „Das Parfüm“ wird die Funktionsweise der Metapher als ein komplexer Prozess aufgezeigt, bei dem die sensorische Erfahrung, vor allem der Geruch, zur Hauptquelle der kognitiven Darstellung der Welt wird. Die Geruchs Metapher wird nicht nur zur Beschreibung, sondern auch zur Einbettung des Protagonisten in die Texte Wirklichkeit verwendet.

Die psycholinguistische Wirkung solcher Metaphern besteht darin, dass sie nicht nur Assoziationen hervorrufen, sondern die Logik der Wahrnehmung selbst verändern, indem das visuelle Koordinatensystem durch ein olfaktorisches ersetzt wird.

Література:

1. Bąk P. Vom Fachlexem zum Unwort. Linguistische Treffen in Wrocław. 2019. №15. S.29–40. URL: <https://doi.org/10.23817/lingtreff.15-2>
2. Bak P. Zur Metapher der Metasprache aus translationswissenschaftlicher Sicht am Beispiel der «Geschichte der neueren Sprachwissenschaft» von Gerhard Helbig. Wrocław. Atut. 2019. S.29-51.
3. Dobrovol'skij D. Zum Wesen der Idiomatizität in der Phraseologie. Verbum. 2023. S.49-75.
4. Винокур Н. Метафоризація у політичних текстах. URL: <http://tinyurl.com/p4w329j> (дата звернення: 13.03.2025).
5. Демська О. Мова і влада. Science and Education a New Dimension. Philology. 2014. II(7). Iss.34. URL: <http://tinyurl.com/p4w329j> (дата звернення: 13.03.2025).

Рапова Анастасія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. філол. н., доц. Таратута С.Л.

ПСИХОЛОГІЧНА ГЛИБИНА ПЕРСОНАЖІВ У СУЧАСНОМУ ЖІНОЧОМУ РОМАНІ: МІЖ БУДЕННІСТЮ І ТРАВМОЮ

Психологічна глибина персонажів — одна з визначальних ознак сучасного жіночого роману, зокрема в творчості таких авторок, як Салі Руні та Бет О'Лірі. У творах «Normal People» та «The Flatshare» персонажі не лише переживають буденні життєві ситуації, але й постійно

взаємодіють із власними травмами, емоційними блоками й невисловленими почуттями. Ці романи демонструють, що психологізм може бути переданий не через пряме описання, а через структуру мовчання, напівтонів і реакцій героїв.

У романі Салі Руні «Normal People» психологічна глибина передається через мовчання, нерішучість і постійну внутрішню боротьбу персонажів. Головні герої, Коннел і Маріанна, відчувають сильний емоційний зв'язок, але не можуть відкрито говорити про свої почуття. Цей мовний бар'єр слугує метафорою емоційної ізоляції. Авторка уникає надмірного опису емоцій, натомість використовує уривчасту мову, паузи та простір між репліками як носії смислу. Наприклад, сцена, де Коннел не просить Маріанну дозволити залишитися у її квартирі, хоча це йому життєво необхідно, показує глибину його страху бути відкинутим. Інший приклад — сцени після сексуального контакту між героями, де замість розмови про почуття ми бачимо уникнення погляду, стислі відповіді або фізичну дистанцію.

Також упродовж усього роману спостерігається еволюція емоційної відкритості героїв: Коннел, який спочатку соромиться просити допомоги, з часом наважується піти до психолога. Цей момент у тексті написаний спокійно й без пафосу, однак є надзвичайно важливим з точки зору відображення психологічного зростання.

У романі Бет О'Лірі «The Flatshare» психологізм виражається через внутрішню трансформацію головної героїні Тіффі. Після аб'юзивних стосунків вона страждає на ПТСР, що проявляється у вигляді нічних кошмарів, нав'язливих думок та страху фізичного контакту. Авторка передає ці стани не патетично, а через побутові сцени — як, наприклад, момент, коли Тіффі не може замкнути двері без тривожного нападу. Динаміка її взаємодії з Леоном побудована на поступовому відновленні довіри: спершу через записки, потім через короткі зустрічі, і лише згодом — через тілесну близькість.

Яскравим прикладом глибокої психологічної сцени є момент, коли Тіффі бачить свого колишнього партнера і впадає в ступор. Її тіло "завмирає", зникає відчуття часу, в голові з'являються повторювані фрази, які кривдник використовував для маніпуляції. Це — типовий симптом емоційного тригера, що переданий через внутрішній монолог. Обидві авторки, попри різницю стилів, створюють персонажів, психологічна глибина яких формується завдяки поєднанню побутового контексту, внутрішнього монологу, невербальних засобів та деталей

взаємодії з іншими людьми. Такий підхід дозволяє читачу не лише стежити за сюжетом, а й співпереживати героям на глибшому, емоційному рівні.

Література:

1. Rooney S. Normal People. Faber & Faber, 2018.
2. O'Leary B. The Flatshare. Quercus, 2019.

Таратута Світлана
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського

РОМАН ДЖ.БОЙНА «ХЛОПЧИК У СМУГАСТІЙ ПІЖАМІ» ТА ЙОГО КІНОАДАПТАЦІЯ: КОМПАРАТИВНИЙ АСПЕКТ ІДЕЙНОГО ЗМІСТУ

Написаний у 2006 р. ірландським письменником Дж.Бойном роман «Хлопчик у смугастій піжамі» був екранізований британським кінорежисером М.Херманом два роки потому і значно розширив коло прихильників твору, який піднімає важливі соціальні та морально-етичні проблеми. Фільм доволі точно відтворює події роману, але не є його копією. І, незважаючи на те, що підхід до осмислення кіноадаптацій, який «отримав назву "fidelity criticism" (дослідження точності, відповідності кінофільму його літературному першоджерелу) і домінував у теорії екранізації протягом 1968–1980 рр.» [1, с. 44] поступився в компаративістиці іншим підходам, одним з найпотужніших серед яких є шлях дослідження кіноверсії як «інтермедіального перекодування» [1, с. 42], саме недотримання режисером певних канонів твору-першооснови може слугувати джерелом для компаративного аналізу, який дає можливість поглибити розуміння творів обох видів мистецтва.

«Роман – це норма, від якої фільм відхиляється на свій власний ризик» [2, с. 5], – вважав науковець-кінознавець Дж.Блостоун. Найчастіше цей ризик має конкретну мету. Саме це спостерігається в екранізації роману «Хлопчик у смугастій піжамі». Стримана оповідна манера твору знаходить значно емоційніше відображення у кіноверсії не

тільки через аудіо-візуальні засоби, але й через режисерську інтерпретацію низки образів та фрагментів.

Одним із головних у творі є образ батька. Саме з призначення його комендантом табору смерті Аушвіц, у якому впродовж Другої світової війни буде знищено 1 млн євреїв, розпочинається роман. Письменник педалює суворість і жорсткість батька, по відношенню до якого син одночасно відчуває жах і захоплення. Романний батько фактично розриває стосунки зі своєю матір'ю, яка не згодна з його кар'єрою офіцера Третього Рейху, не пишається своїм сином, а вважає його погляди та службу ганьбою. Батько в кіноверсії більш м'який. Він постійно посміхається, обіймає хлопчика, приділяє багато уваги своїм дітям та дружині. Він позиціонований як люблячий батько, чоловік та син, піклується про своїх рідних, зважає на їхні емоції. Трансформація цього образу в кіноадаптації має свою мету.

Безумовно, романному батькові більш пасує нова посада коменданта Аушвіца, адже для неї потрібний залізний характер, жорсткість, жорстокість, цинізм тощо. Тим не менш у фільмі комендантом табору смерті призначається саме люблячий батько, ніжний чоловік та хороший син, людина чутлива і уважна до своїх рідних. Призначення саме такої людини на посаду коменданта табору смерті загострює проблему: екранний образ батька символізує рівень продуманості антилюдської пропаганди часів III Рейху та глибину зомбованості мас, адже тих, хто під його керівництвом буде знищений, він людьми не вважає, тому і робить це спокійно, хоча у ввіреному йому таборі смерті тисячі таких самих дітей, як його власні. Режисер продукує ідею того, що переконати людину чутливу в тому, що, знищуючи цілу націю, вона працює на благо своєї країни, – це велика і планомірна робота, яка з блиском була проведена в Німеччині напередодні і в процесі Другої світової війни.

Трактування образу матері Бруно, Ельзи, також різняться в романі та кіноадаптації. У стрічці він поданий у розвитку, у романі – більш статичний. До того ж мама у фільмі м'якіша, турботливіша та уважніша до своїх дітей. Вона дуже ніжна і чутлива, любить свого чоловіка, із захопленням дивиться на нього, щиро радіє його підвищенню і, складається враження, не дуже переймається тим, що криється за новою посадою чоловіка і куди вони їдуть. Вона уважна до своїх дітей. Дуже непокоїться через зміни у характері старшої доньки, яка стає доволі агресивною під впливом нацистської пропаганди. Надзвичайно

показовою в плані розвитку образу матері стає сцена, додана режисером фільму, коли Ельза відчуває неприємний запах у дворі будинку, а працюючий у домі лейтенант Котлер зауважує: «Коли горять, ще гірше смердять». Ельза дивиться на труби, з яких валить дим, і в її очах жак прозріння. Вона не розуміла до кінця, що відбувається. Тепер розуміє: це знищення євреїв, які живуть у таборі, масове знищення, а дим, який вона бачить, запах, який відчуває, – це дим і запах від спалювання тіл. Відповідальність за те, що відбувається в концтаборі, тепер безпосередньо стосується її, і цей вантаж непосильний для жінки.

Жорсткий і стриманий фінал роману, коли загибель Бруно та усвідомлення його батьком жакливої правди розділяє рік, трансформується в стрічці в емоційне майже миттєве прозріння щодо обставин загибелі дитини. Глибоко психологічний фінал фільму водночас викликає суперечливі почуття глядачів. Адже створюється ситуація, яка, з точки зору багатьох науковців, примушує співчувати тим, хто здійснював Голокост. Тим не менш справжній гуманістичний пафос цього фіналу також беззаперечний, адже глядач співчуває людям, які втратили дитину. Крім того, остання сцена побудована таким чином, що дає повне розуміння глядачеві, що убитий горем батько сам цілком винний у смерті власної дитини, і його трагедія сприймається виключно у цьому контексті. Водночас саме у фіналі роману простежується усвідомлення батьком результатів власної діяльності та можливість прозріння, на відміну від швидкого фіналу фільму, багатого на емоції, але позбавленого зазначеної ідеї прозріння.

Таким чином, саме аналіз невідповідностей кіноадаптації твору-першоджерелу значно поглиблює розуміння проблематики творів обох видів мистецтва, ідейного навантаження сцен, образів, художніх деталей та прийомів.

Література:

1. Дубініна О. Екранізація літературного твору як предмет компаративного дослідження. Слово і Час. 2016. № 2. С. 40-53
2. Blustone G. Novels into Film: Metamorphosis of Fiction into Cinema. Baltimore. 1957.

ФЕМІНІСТИЧНИЙ ДИСКУРС У РОМАНАХ ФЕЙ УЕЛДОН

Говорячи про британських авторок, які пишуть феміністичні романи, варто згадати письменницю Фей Уелдон. Її творчість стала об'єктом багатьох досліджень у сфері феміністичної літератури. В її романах поєднуються як традиційні наративи, так і сучасні мотиви і проблеми, що пропонує читачеві новий погляд на положення і статус жінки в суспільстві. Феміністичний дискурс передається через стиль написання і образи героїнь.

Одна з найбільш помітних родзинок її творчості є іронія в творах. Як сказав С. Мартін про роман "The Life and Loves of a She-Devil" (1983), що через головну героїню Ф. Уелдон показує зміни жіночого тіла і трансформацію душі й фізичної форми, як відповідь і помста на зневажливе ставлення і домінування чоловіків над жінкою. Головна героїня Рут перетворює своє тіло на тіло потойбічної страхітливої істоти, щоб налякати і помститися чоловіку за зраду. Тут і можна прослідкувати гіперболізацію боротьби з патріархальним устроєм суспільства [3, с. 198]. Проте, тут одночасно висміюється не тільки маскуліність, а і "поверхневий" фемінізм [3, с. 203].

Якщо взяти інший роман "The Fat Woman's Joke" (1967), то в ньому Ф. Уелдон розкрила інший аспект феміністичного дискурсу — тілесність і контроль. В цьому романі головну героїню звати Естер. І вона теж потерпає від типових жіночих проблем. Серед них можна знайти нав'язані норми краси, звичайно ж, нав'язані вони чоловіками і суспільством, роль "ідеальної жінки і дружини". Але вона виявляється досить вольовою жінкою і відмовляється від стандартів, якими жінки оточені. До соціальних норм і поглядів вона ставиться з іронією, що дозволяє їй побудувати власне бачення "правильного". А її погляд на своє не ідеальне тіло, показує читачеві приклад дуже здорового відношення до власного тіла і гарної самооцінки. Бо її "жир" — це її захист, щит, але ніяк не слабкість. Тут грає роль ще розуміння жіночої фізіології, яку суспільство хоче переробити [2, с. 158]. Якщо подивитися на її перетворення як на щось, не підходяще під стандарти, "небажане"

чоловіками, то можна прослідкувати метафору. Через збільшення тіла вона вибудовує навколо себе так званий “бар’єр” і тим самим, в прямому і переносному значенні відстоює власні кордони. [2, с. 159–160].

Цікавою деталлю стилю Ф. Уелдон є мова написання романів, котра нерідко поєднує риси публіцистики, буденності та авторської метаіронії. Така стилістика створює простір, в якому голос жінки є не просто відповіддю, а дієвим інструментом для змін. Відповідно до аналізу М. Рейсман, Ф. Уелдон не просто створює героїнь, що відображають нові форми жіночої суб’єктності, а вона й критикує сам феміністичний рух, коли той вдається до догматизму [4, с. 1–3].

Ф. Уелдон переосмислює літературні звичаї, до прикладу, вікторіанські сюжети. Наприклад, у романі "Puffball" (1980) тема вагітності та материнства подана через містицизм, тілесність, навіть страх, демонструючи викривлене ставлення до біологічного аспекту жіночої ідентичності. Адже головній героїні роману перспектива подружнього життя і вагітності означає обмеження свободи в якійсь мірі, трансформацію з дівчини у справжню жінку з іншими поглядами [1, с. 73–74]. Така точка зору суперечить як традиційному, так і другохвильовому фемінізму, виявляючи зародження постфеміністичної свідомості в літературі.

Показово і те, що Ф. Уелдон часто використовує у своїх творах автоіронічний елемент. Коли письменниця, звертаючись до читача, безпосередньо коментує процес письма, вона дає можливість ставити під сумнів як власну оповідну позицію, так і сподівання читачів, чим посилюється феміністичний наратив, як критична практика. Вона порушує питання: чи є жіноче письмо лише показником досвіду, чи це також метод творити нові знання про жінок і світ?

Отже, феміністичний дискурс у романах Фей Уелдон втілюється не тільки на рівні тем та персонажів, але й через стилістику, інтертекстуальність, наративну іронію. Її твори — це не тільки зображення жіночого досвіду, а прагнення вийти за межі патріархального контролю та поставити питання про сам спосіб бачення, інтерпретації і ролі жінки в літературі і в житті.

Література:

1. Duggan L. On the Divine Feminine: Reading Fay Weldon's *Puffball* Through “Thunder, Perfect Mind”. 2012. P. 73–74.

2. Erentug M. Woman, Food and Redefining Her-Self: A Feminist Reading of Fay Weldon's The Fat Woman's Joke, Margaret Atwood's The Edible Woman and Laura Esquivel's Like Water for Chocolate. Middle East Technical University, 2024. P. 157–160.
3. Martin S. The Power of Monstrous Women: Fay Weldon's The Life and Loves of a She-Devil (1983), Angela Carter's Nights at the Circus (1984) and Jeanette Winterson's Sexing the Cherry (1989). *Journal of Gender Studies*. 1999. Vol. 8, No. 2. P. 193–210.
4. Reisman M. E. "Mind you, they'll say anything": Fay Weldon and the Cultural History of Feminism, 1967–2002. *University of Connecticut*, 2006. P. 1–9.

Шевченко Мирослава
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. філол. н., доц. Мельник Т.М.

ПСИХОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ АСОЦІАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ У РОМАНІ Л. МОРІАРТІ «ТАЄМНИЦЯ МОГО ЧОЛОВІКА»

Асоціальна поведінка є важливою проблемою суспільства загалом, саме тому вона є об'єктом дослідження таких наукових дисциплін як психологія, соціологія та літературознавство. Якщо говорити про саме поняття асоціальної поведінки, то варто зазначити, що це певні дії та вчинки людей, які суперечать соціокультурним нормам, суспільним правилам та часто завдають шкоди оточенню і в результаті призводять до ізоляції людини від соціуму. Асоціальна поведінка зазвичай зумовлена різними взаємопов'язаними чинниками, включаючи індивідуальні особливості, які діють на рівні психобіологічних передумов і тим самим ускладнюють соціальну адаптацію особистості; проблеми шкільного та сімейного виховання, які також мають значний вплив на розвиток поведінки індивіда в майбутньому; також вагомим чинником, який має згубний вплив на поведінкові особливості людини є соціально-психологічний чинник, який через несприятливу взаємодію з оточенням у родині, навчальних закладах, на вулиці, у громадських закладах та інше.

Дана поведінка може проявлятися у вигляді агресії, обману, емоційної відстороненості особистості, різного роду маніпуляцій, порушення етичних норм та кордонів інших людей [1].

У сучасній художній літературі усе частіше прослідковується тема моральної межі та невідвратної точки, після якої неможливо змінити ні героя, ні обставини. Романи Ліян Моріарті є яскравими прикладами не лише напружених сюжетних ліній, а й психологічних проблем героїв, моральної неоднозначності поведінки та дій персонажів, які можуть викликати доволі суперечливі відчуття у читача: від щирого співчуття до обурення та щирого бажання засудити тих чи інших героїв. Яскравим прикладом провини, внутрішніх докорів сумління, секретів та психологічних травм, які мають величезний вплив на життя героїв та їх родинні стосунки та суспільні зв'язки є роман Ліян Моріарті «Таємниця мого чоловіка». Основою оповіді є страшна таємниця чоловіка Сесилії, Джона-Пола, яку він відкриває у листі. У листі йдеться про вбивство дівчини і саме ця сповідь дає початок низці подій, які змінюють життя кожного.

Саме Джон-Пол є одним з найбільш суперечливих героїв роману «Таємниця мого чоловіка». Він у собі поєднує непоєднуване: риси хорошого батька, страшну таємницю його юності – вбивство дівчини, яку він свідомо приховує протягом багатьох років. Те, як він вчинив після вбивства, вказує нам на глибоку деформацію моральних почуттів героя: «... лише дбайливо поклав її під гіркою. Він пам'ятає, як подумав, що надворі холоднішає, то накрив тіло її ж таки шкільним піджаком. У нього в кишені лежали мамині чотки, бо в той день він складав іспит і, як завжди, взяв їх з собою на щастя. Тож він обережно вклав їх у руки Джейні. Так він намагався вибачитися перед нею. Та перед Богом...» [2, с. 180]. Його дії вказують на його холоднокривність та певну відсутність відчуття здорового глузду. Те, як він покриває мертве тіло шкільним піджаком, щоб уберегти від холоду, може бути сприйнятим як його намагання "захистити" труп від холоду та може бути інтерпретоване як жест абсурдного бажання внести елемент нормальності у ситуацію, що зовсім позбавлена нормальності.

З психологічної точки зору, Джон-Пол був усі роки після вбивства досить спокійним, його не мучили докори сумління протягом десятиліть, він намагався не думати про те, що він вчинив, аж допоки не народилася його донька Ізабель та він не почав турбуватися про її життя та думати про те, що щось схоже може статися і з нею. Він не готовий

нести відповідальність за власні дії, так як він не зізнався у злочині та не поніс покарання, а написав посмертного листа дружині, щоб та після його смерті розказала цю страшну таємницю матері вбитої, тим самим він переклав цю відповідальність на власну дружину.

Якщо говорити про дружину Джона-Пола, Сесилію, то її поведінка кардинально змінюється після прочитання листа чоловіка. На початку роману вона є прикладом зразкової матері, дружини та соціально активної жінки, яка живе у повному переконанні, що вона має ідеальну родину та ідеальне життя. Та потім виявляється, що усе може бути зруйновано лише одним листом. Усе її життя та усі її переконання розбиваються шент після зізнання її чоловіка. Та реакція її тіла дивує навіть її саму: вона не може вивільнити всю лють та гнів на Джона-Пола: «її розчарував власний голос. Такий слабкий! Не відчувалося, що він іде від людини, озвірілої від гніву...» [2, с. 167]. Вона заглиблюється у власні думки, уникає чоловіка та розривається між бажанням відкрити цю страшну правду й облеґшити свої муки та бажанням захистити власну родину і дітей. Її мовчання можна в певній мірі розглянути як намагання знайти виправдання власному чоловікові та відновити цю ілюзію ідеальності їх сім'ї заради дітей. Вона йде на компроміс з власною совістю.

Також цікавою постаттю для дослідження є Рейчел Кроулі, матір убитої Джейні. Вона протягом довгого проміжку часу несе в собі розпач матері, яка знає, що убивця її доньки на свободі, живе та насолоджується усім тим, чого він позбавив її дитину. Вона агресивно налаштована до всіх, окрім її онука. Вона підсвідомо шукає винних і переважно агресивно ставиться до усіх, зокрема її агресія була спрямована проти учителя Коннора Вітбі, так як вважала, що він щось приховує. Заглибившись у своє горе, вона дистанціюється від власного сина та в результаті розуміє, що його дружина знає його набагато краще, ніж вона сама [4, с. 46].

Також цікавим персонажем є Тесс, яка в один момент втрачає довіру до найближчих людей – чоловіка та двоюрідної сестри. Вони зізнаються їй, що кохають одне одного. Її реакція є нетиповою для неї, так як вона реагує досить гостро та починає словесно зганяти злість на зрадників. Це можна побачити у зловісних словах до свого чоловіка: «... смішно, але тобі на думку не спадало до неї придивитися, поки вона була гладкою...», що є в певній мірі нарцистичним проявом з її боку. А опісля вона вирішила взагалі поїхати до матері та дати їм свободу дій, щоб вони швидше знулились від усього цього. Вона пояснює це наступним чином:

«... потрібно, щоб усе стало пітним, липким, ганебним – і, зрештою, будемо сподіватися, з Божою поміччю, пересічним і нудним. Вілл любить сина і, тільки-но туман хоті розсіється, збагне, що зробив жахливу, але цілком виправну помилку...» [2, с. 38-39]. Після розлучення її батьків Тесс відчайдушно шукає способи зберегти сім'ю, так як вважає, що для здорового зростання та виховання їх сина, Ліяма, потрібна повноцінна родина [3].

У той самий час ідея Фелісіті жити усім разом після зізнання у зраді взагалі виводить з себе Тесс і та немов фурія реагує на дану пропозицію: «вона стиснутими кулаками вдарила об стіл з такою силою, що той хитнувся. Вона ніколи раніше так не робила. Жест здавався їй комічним, безглуздим, але певною мірою бентежним. Вона з приємністю відзначила, що Вілл, і Фелісіті здригнулися...» [2, с. 38]. Ця сцена розкриває ще один пласт асоціальної поведінки — емоційний вибух як форма захисту власних меж, що, хоча й виглядає соціально неприйнятним (крики, кидання предметів), усе ж є внутрішньо виправданим для самої героїні. У цьому контексті Тесс виступає вже не як жертва, а як людина, що нарешті бере на себе право озвучити біль.

Роман Ліян Моріарті «Таємниця мого чоловіка» є яскравим прикладом різних проявів асоціальної поведінки в контексті сім'ї, побуту та соціального оточення. У даному романі ми чітко можемо побачити, що ці прояви є не завжди кримінального характеру. Асоціальна поведінка може проявлятися у емоційному відчуженні від інших, як у ситуації з Рейчел, або у мовчанні та замовчуванні злочину близької людини, як у випадку Сесилії чи у відвертому униканні відповідальності за такі важкі злочини, як убивство.

Сесилія, маючи знання та докази про злочин чоловіка, намагається виправдати його у власних очах та все ж таки приховує таємницю свого чоловіка і тим самим вона позбавляє права на правду Рейчел, яка переповнена жагою до помсти. У той самий час Рейчел виплескує свій біль на оточення, вона ізолюється від близьких та підозрює невинних, що в результаті призводить до непоправних наслідків. Вона, засліплена жагою помсти, хотіла убити учителя Конора, а у результаті травмувала дочку Сесилії та Джона-Пола, Поллі. А Тесс замість того, щоб обговорити ситуацію, яка сталася обрала варіант втечі від усіх проблем.

Тож можна сказати, що асоціальна поведінка у даному романі віддзеркалює не тільки внутрішні конфлікти, а й суспільні очікування,

норми, страхи та шрами сучасного суспільства. Завдяки тому, що автор описує усі ситуації з різних перспектив, перед читачами постає логічне запитання: чи є рівноцінно загрозливим мовчання та активні прояви агресії?

Література:

1. Асоціальна поведінка. *Енциклопедія Сучасної України*. URL: <https://esu.com.ua/article-44466#> (дата звернення 07.04.2025) .

2. Моріарті Л. *Таємниця мого чоловіка / пер з англ. І. Давиденко*. Київ: вид. група КМ-БУКС, 2024. 384с.

3. Правда і міфи про подружню зраду URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/vert-fut-48777004> (дата звернення 08.04.2025)

4. Терапія горя (R. A. Neimeyer, 2015, переклад та адаптація В. Зливков, С. Лукомська, обкладинка Анастасія Гридасова). Київ. 2021. 259 с

Шпитецька Софія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. філол. н., доц.Таратута С.Л.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕКРАНІЗАЦІЇ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ: ІНТЕРСЕМІОТИЧНИЙ ПЕРЕКЛАД

Згідно з сучасними теоріями літератури та культури, нині погляд на екранізацію кардинально змінився. Це не просто технічна операція перекладу, а складне і оригінальне за своєю природою інтерсеміотичне явище. Найбільш явним аспектом концепції адаптації є перехід з однієї мови знаків на іншу, у випадку з літературою та кіно, перенесення вербальної мови тексту у візуально-аудіальну форму кіно. Цей процес не обмежується простим переказом оригінальної історії, а є інноваційною та продуманою внутрішньосеміотичною трансформацією на рівні значення, концепції, теми, стилю і бачення режисера. Екранізація постає як індивідуальний вид мистецтва, що не лише копіює літературний твір, а вносить свої корективи, залежно від актуальності проблеми.

Сприйняття екранізації протягом XX-XXI століть зазнала певної

еволюції. Згідно з Дж. Блюстоуном, якого вважають “батьком” компаративного дослідження екранізації, “результати перетворення лінгвістичних образів на візуальні мають катастрофічні наслідки для обох видів образності” [2, с. 23], “роман – це норма, від якої фільм відхиляється на свій власний ризик” [2, с. 5], “кінематографічні й літературні форми пручаються конвертації” [2, с. 218], з цих слів можна зробити висновок, що, на думку дослідника, як і деяких його однодумців, адаптація є вторинним продуктом заради розваги та комерційної вигоди, яка ніколи не стане на рівні з високим видом мистецтва – літературою. Це призвело до появи феномену *fidelity criticism*, який водночас оцінював успішність екранізації за ступенем її відповідності до літературного першоджерела. Французький теоретик Андре Базен, з іншого боку, вважав екранізацію не побічним продуктом, а повноцінним мистецьким самовираженням [1]. У сучасних працях Лінди Хатчеон та Роберта Стама простежується думка, що адаптація не є простим копіюванням, вона виступає як акт інтерпретації, який виконує трансформацію та переробку [3].

У рамках наукової дисципліни – компаративістики, екранізація представлена як своєрідна форма діалогу між літературною та кінематографічною семіотичними системами. У цьому випадку літературний твір слугує для режисерів та сценаристів як джерело натхнення, яке в процесі модифікують та переносять на екран кіномовою. Під процес зміни підпадає не лише сюжетний матеріал, але і проблематика, жанрова особливість та психологічні портрети персонажів. Типології адаптації численні: можна згадати П. Торопа, який розрізняє такі види адаптації, як точну, макро- і мікростилістичну, тематичну, цитатну та вільну [4].

Розглядаючи адаптацію з семіотичної точки зору, ми виявили, що літературний образ суттєво відрізняється від кінематографічного. Під час прочитання книги, словесний образ активізує уяву читача і дозволяє йому створити власне візуальне зображення, тим часом як в кіномистецтві образ формується за допомогою конкретних видимих об’єктів, вибраних режисером, що в свою чергу забезпечують фотореалістичну передачу змісту. Це дозволяє глядачеві повністю зануритися у дійсність та відчувати емоційне співпереживання та психологічну ідентифікацію.

Підсумовуючи, можна зазначити, що екранізація – це аж ніяк не “сухе” втілення літературних творів (прози, поезії, драматургії) засобами

кіномистецтва, це самостійний художній процес, який володіє власною естетикою та цінністю, що розширює нові перспективи для режисерської інтерпретації оригіналу. Екранізація постає як рівноправний жанр поряд з літературою, що переосмислює, переробляє та оновлює закладені в тексті ідеї відповідно до культурних та соціальних нововведень.

Література:

1. Bazin A. *Adaptation, or the Cinema as Digest. Film Adaptation*. New Brunswick; NJ, 2000.
2. Bluestone G. *Novels into film: The metamorphosis of fiction into cinema*. Baltimore, 1957.
3. Hutcheon L. *A theory of adaptation*. New York: London, 2006.
4. Torop P. Translation as translating as culture. *Semiotics of culture*. Tartu: Tartu University Press, 2000.

Юсупова Марія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – к. філол. н., доц. Мельник Т. М.

КІНОАДАПТАЦІЯ ЯК ФОРМА ІНТЕРПРЕТАЦІЇ КЛАСИЧНОГО ЛІТЕРАТУРНОГО ТВОРУ

У сучасному культурному просторі спостерігається зростаючий інтерес до екранізацій класичних літературних творів. Кіноадаптація стає не просто формою репрезентації художнього тексту, а самостійним видом інтерпретації, що дозволяє відтворити зміст оригіналу в новому семіотичному коді – мовою кіно.

Як зазначає Лінда Хатчен, адаптація — це не просто переклад із одного медіа в інше, а процес створення нового твору, що взаємодіє з оригінальним джерелом у межах нових контекстів сприйняття. Вона підкреслює, що адаптації «мають справу не тільки з міжмедійними, а й міжкультурними та міжтемпоральними трансформаціями» [1, с. 8]. Таким чином, фільм як адаптація стає засобом інтерпретації та актуалізації літературного тексту в сучасному соціокультурному просторі.

Залежно від ступеня відходу від оригіналу, адаптації

класифікують на буквальні, вільні й вільно трактовані. Дебора Картмелл та Імельда Вілен стверджують, що «екранізація ніколи не є просто "перенесенням" тексту, а є інтерпретативним актом, що залежить від читацьких та глядацьких очікувань, часу створення фільму й ідеологічних пріоритетів» [2, с. 2–3]. Саме тому класичні твори часто набувають нового звучання у відповідь на культурні й соціальні виклики сучасності.

Компаративний підхід дозволяє виявити, як змінюється зміст, акценти та ідеї твору при переході до іншої медіаформи. Джулі Сандерс у своїй праці «Adaptation and Appropriation» наголошує, що адаптація є способом «переприсвоєння» наративу, який змінює або підсилює окремі аспекти історії відповідно до потреб нової аудиторії [3, с. 19–20]. Це особливо актуально у випадках сучасних адаптацій класичних романів, які пропонують нове бачення знайомих образів.

Отже, кіноадаптація класичного літературного твору — це не механічне перенесення, а новий художній твір, що відображає дух часу, естетику та ідеологію сучасності. Саме тому порівняльний аналіз таких адаптацій дозволяє глибше осмислити як першоджерело, так і його нову візуальну інтерпретацію.

Література:

1. Hutcheon, L. *A Theory of Adaptation*. 2nd ed. New York: Routledge, 2013. 296 p.
2. Cartmell, D., & Whelehan, I. *Screen Adaptation: Impure Cinema*. Palgrave Macmillan, 2010.
3. Sanders, J. *Adaptation and Appropriation*. London: Routledge, 2006.

СЕКЦІЯ 3

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Бас Єлізаветта
Вінницький державний педагогічний університет
ім. М. Коцюбинського
Науковий керівник – асист. Коберник А. С.

ЛОКАЛІЗАЦІЯ ВІДЕОІГОР: ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТА АДАПТАЦІЇ КУЛЬТУРНИХ РЕАЛІЙ НА МАТЕРІАЛІ CYBERPUNK 2077

Локалізація відеоігор є ключовим фактором для успішного виходу продукту на міжнародний ринок, у випадку Cyberpunk 2077[1] вона стала однією з основних причин її глобального визнання.

Одним із перших аспектів адаптації є переклад та подолання мовних бар'єрів[2]. Гра насичена сленгом і жаргонними виразами, характерними для кіберпанківського світу. Наприклад, англійська лексична одиниця «*choomba*», яке використовується для позначення близьких друзів, було інтерпретовано в українській версії як «*бро*». До вже наведених прикладів можна додати переклад терміна «*netrunner*» як «*мережобіг*», що вдало відображає функції персонажа у цифровому середовищі. Також значущим є переклад лексеми «*ripperdoc*» як «*кіберхірург*», який точно передає суть професії у світі кібернетичних модифікацій. Такий вибір дозволив зберегти первісне значення мовних одиниць та посилити атмосферу неформальної дружби між персонажами.

Адаптація стосувалася також і культурних реалій, включно з візуальними елементами. У грі зустрічаються символи та рекламні плакати, наповнені культурними референціями, зокрема до специфіки США. Деякі з них були змінені в інших локалізаціях, щоб уникнути непорозумінь або конфліктів на ґрунті культурних відмінностей. Наприклад, у азійських версіях певні сцени, що рекламували західні бренди або культові для американської культури символи, зазнали модифікацій, аби краще відповідати місцевому контексту.

Особливо цікавим аспектом стала адаптація гумору. Жарти у грі часто базуються на західному культурному контексті, приміром, на темах

політичної сатири чи феміністичних рухів, що можуть бути незрозумілими або неактуальними для інших регіонів. В українській версії такі жарти перероблялися під реалії місцевої аудиторії. Зокрема, замість акценту на західних суспільно-політичних питаннях додавалися алюзії, зрозумілі українським гравцям.

Не менш важливу роль зіграли голосові актори. У кожній локалізації Cyberpunk 2077 персонажі отримали унікальні голоси, які враховують як емоційну глибину тексту, так і національні особливості акторського виконання. В українській версії були запрошені актори, які не лише майстерно передали характери персонажів, але й були знайомі гравцям завдяки роботі в кіно й серіалах. Наприклад, Джонні Сільверхенд, який у оригіналі має грубий і зухвалий акцент, отримав голос актора з харизмою та впізнаваністю серед української аудиторії. Це підсилює емоційний зв'язок між гравцем і персонажами.

Технічна сторона локалізації також вимагала значних зусиль. Складність полягала у синхронізації субтитрів із темпом мови, а також у врахуванні унікальних мовних особливостей. Наприклад, польська версія гри отримала видозмінену структуру діалогів, яка краще пасує до швидшого темпу польської мови в порівнянні з іншими європейськими мовами.

Окремо заслуговує уваги адаптація технічної термінології, специфічної для кіберпанк-світу. Такі поняття, як «cyberware», були ретельно перекладені для максимально точного передання їхньої суті. У українській версії цей термін став «кіберпериферія», що дозволяє передати технологічний контекст без втрати сенсу.

Таким чином, локалізація Cyberpunk 2077 виявилася непростим, але ключовим етапом, що сприяв глибокій адаптації гри до різних культур і ринків, гарантуючи їй успішний вихід на світову арену.

Література:

1. Cyberpunk 2077 у Steam. Welcome to Steam. URL: https://store.steampowered.com/app/1091500/Cyberpunk_2077/?l=ukrainian(дата звернення: 06.04.2025).
2. Іваницький Є., Статкевич Л. Поняття «локалізація» в ігровій індустрії та перекладацькій діяльності. Головна сторінка. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/6_2022/part_1/39.pdf(дата звернення: 06.04.2025).

СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ЕВФЕМІЗМІВ У МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

Евфемізми є одним із ключових елементів масмедійного дискурсу, які використовуються для пом'якшення висловлювань, зниження емоційного навантаження та маніпулювання суспільною свідомістю [1, с. 12-14]. Їхня природа полягає у заміні небажаних, грубих або табуованих понять нейтральними або позитивно забарвленими висловами. Такі висловлювання здатні формувати певний образ подій чи явищ, створюючи «мовний щит» для захисту реципієнта від неприємної або суперечливої інформації [1, с. 15-17].

У масмедійному дискурсі евфемізми можуть використовуватись для різних цілей: політичного впливу, економічної маніпуляції та соціального замовчування певних тем. Виділяють такі групи евфемізмів:

- **Політичні:** "collateral damage" – втрати серед цивільних; "enhanced interrogation" – катування; "peacekeeping mission" – військова операція.
- **Економічні:** "negative growth" – економічний спад; "economic adjustment" – скорочення витрат.
- **Соціальні:** "senior citizens" – літні люди; "people with special needs" – люди з інвалідністю [1, с. 24-26].

Переклад евфемізмів є складним процесом, оскільки він вимагає збереження прагматичного ефекту та культурної адаптації. Перекладач має обирати між такими стратегіями перекладу евфемізмів [2, с. 55-58]:

- **Транскодування:** дослівний переклад з мінімальною адаптацією. Наприклад, "downsizing" – "скорочення штату". У цьому випадку прагматичний ефект зберігається частково: оригінальний евфемізм пом'якшує негативний зміст (звільнення), тоді як український варіант є більш прямолінійним і менш емоційно нейтральним. Таким чином, прагматичний ефект частково втрачається [1, с. 32-34].

- **Калькування:** відтворення структур евфемізму з незначними змінами. Наприклад, "friendly fire" – "дружній вогонь". Такий переклад передає структурні особливості оригіналу, але може

спричинити когнітивний дисонанс у реципієнта. В англійському контексті "friendly fire" виконує функцію приховування жорстокості військових дій, тоді як у перекладі "дружній вогонь" виглядає абсурдно, оскільки поєднання слів "дружній" та "вогонь" суперечить логіці [1, с. 38-40].

- **Адаптація:** заміна евфемізму аналогом у мові перекладу. Наприклад, "passed away" – "відійшов у вічність". У цьому випадку прагматичний ефект зберігається повністю, оскільки український аналог також пом'якшує згадку про смерть. Проте, адаптація може змінити культурну конотацію вислову, оскільки українське "відійшов у вічність" має релігійний підтекст, якого в оригіналі немає [2, с. 65-68].

- **Компенсація:** використання інших стилістичних засобів для збереження ефекту. Наприклад, "comfort women" – "жінки, які зазнали насильства". У цьому випадку прагматичний ефект зберігається за рахунок підкреслення суті явища, яке приховує евфемізм. Однак, компенсуючи прагматичний ефект, перекладач може втратити пом'якшувальний ефект оригіналу, який використовується для мінімізації негативного впливу на аудиторію [1, с. 72-75].

Культурний контекст також суттєво впливає на переклад евфемізмів, оскільки одна й та ж одиниця може мати різні конотації у різних культурах [2, с. 59-61]. Наприклад, термін "affirmative action" у США зазвичай асоціюється з позитивними заходами щодо забезпечення рівних можливостей для меншин, що є частиною антидискримінаційної політики. В українському перекладі це поняття часто передається як "позитивні дії" або "позитивні заходи", проте іноді зустрічаються варіанти "спеціальні заходи" чи "заходи позитивної дискримінації" залежно від контексту та настанови перекладача.

Таким чином, переклад евфемізмів у масмедійному дискурсі є багатограним процесом, що вимагає від перекладача не лише знання лінгвістичних стратегій, але й глибокого розуміння культурних контекстів. Використання транскодування, калькування, адаптації та компенсації дозволяє досягти різних прагматичних ефектів, однак кожна зі стратегій має свої обмеження та ризики. Збереження прагматичної функції евфемізму при перекладі є особливо важливим, адже саме цей аспект визначає, чи залишиться оригінальний зміст прихованим або ж він стане очевидним для цільової аудиторії. Врахування культурних відмінностей та прагматичних цілей висловлювань дозволяє

перекладачеві обирати оптимальну стратегію, яка не лише передає зміст, але й зберігає комунікативний ефект оригіналу.

Література:

1. Allan K., Burridge K. Euphemism and Dysphemism: Language Used as Shield and Weapon. Oxford: Oxford University Press, 2019. URL: https://www.academia.edu/59570521/Euphemism_and_Dysphemism_Language_Used_As_Shield_and_Weapon.
2. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. Routledge, 2011. URL: https://www.academia.edu/12307257/In_Other_Words_A_coursebook_on_translation.

Змисла Софія
Львівський державний університет безпеки
життєдіяльності
Науковий керівник - старший викладач Маланюк М. С.

TRANSLATIONAL PECULIARITIES OF TACTICAL MEDICAL TERMINOLOGY IN THE CONTEXT OF TCCC GUIDELINES

In the context of combat medicine, Tactical Combat Casualty Care (TCCC) terminology represents a highly specialized subset of professional discourse. Accurate translation of TCCC terms is essential for ensuring operational clarity, standardization, and cross-cultural comprehension in combat zones and medical training environments. This article explores key translation strategies in rendering English TCCC terminology into Ukrainian, including calculation, generalization, omission, variant equivalents, and adaptation.

Calquing is also widely used in the translation of medical terms. Calquing is a method of translating a lexical unit of the source language by replacing its constituent parts (morphemes or words) with their lexical equivalents in the target language. Calquing is one of the most common translation transformations that ensures equivalence and achieves unambiguous correlation with the original word. Calquing refers to translating lexical elements and structural models from the source language into the target language, preserving the original semantic and syntactic pattern. This method

is frequently employed in medical and technical translations to maintain terminological precision [2]. Examples:

“Massive hemorrhage – Масивна кровотеча” [3]. This is lexical calquing. Both components (massive – масивна; hemorrhage – кровотеча) are translated literally, and the terminological accuracy is preserved. **Tension pneumothorax – Напружений пневмоторакс** [3]. The medical terminology (pneumothorax), which has a professional equivalent in Ukrainian, has been retained; the adjective tension has been translated literally. **“Combat application tourniquet – Турнікет бойового застосування”** [3]. Structural calquing. The full structure of the original term is preserved, with the exact transfer of the adjectival definition and core.

Generalization is lexical transformation is reduced to replacing the original word of narrower semantics with a word of broader semantics [2]. Generalization occurs when a specific term in the source language is rendered using a more general or neutral equivalent in the target language. It is applied when a direct equivalent is absent or when simplification is desired. Examples:

“Hypovolemic shock – Шок” [3]. Omits the cause of shock (loss of blood volume) and uses a general concept instead. In a clinical context, this may be insufficient for diagnosis but is justified in a general statement. **“Combat medic – Медик”** [3]. The “combat” component, which can be critically important in a military situation, has been lost. Generalisation reduces the specificity of the term. **“Needle decompression – Декомпресія”** [3]. Information about the instrument (needle) was removed, which simplifies the phrase but loses part of the clinical description of the procedure. **“Tactical evacuation – Евакуація”** [3]. The general concept of ‘evacuation’ does not convey the specifics of tactical conditions, which significantly affect the method and priority of actions.

Variant equivalents are multiple potential translations of a single source term, influenced by context, domain, stylistic preferences, or audience. This phenomenon reflects linguistic flexibility but may introduce inconsistency. Ambiguous words possess multiple translation equivalents corresponding to their various meanings. Variant equivalents refer to the counterparts of an ambiguous word. A variant equivalent refers to one of the potential translations of a term [4]. For example: **“Casualty – Поранений, Постраждалий, Бойова втрата; Airway – Дихальні шляхи, Дихання; Shock – Шок, Шоковий стан, Стан шоку”** [3].

Adaptation involves rephrasing a term using culturally or functionally appropriate language in the target system. It is especially relevant when literal equivalents are semantically awkward or unclear. Examples:

“*Pelvic binder – Тазовий бандаж*” [3]. Instead of a direct translation (зв’язувальний пристрій для тазу), we used a more established phrase that sounds natural and professional in Ukrainian medical discourse. “*Burn dressing – Пов’язка при опіку*” [3]. A literal translation (опікова пов’язка) could be ambiguous or perceived as an adjectival form. The variant burn dressing is more common in medical practice, especially in clinical protocols.

The translation of Tactical Combat terminology requires a special approach that balances terminological precision with contextual appropriateness. The analysis of English and Ukrainian equivalents demonstrates the strategic application of four primary translation methods. Calquing emerges as the dominant strategy, especially for preserving the structural and semantic integrity of standardized medical terms. Generalization is applied to simplify complex or narrowly defined terms, although it may result in a loss of specificity critical in clinical or military contexts. Variant equivalents highlight the inherent flexibility of language but can introduce inconsistency without terminological standardization. Adaptation, on the other hand, enhances linguistic naturalness and functional clarity, especially when literal translation would compromise readability or cultural relevance. This approach supports effective communication in both educational and operational settings. Future research may focus on the standardization of variant equivalents, the cognitive accessibility of translated materials for non-specialists, and the development of glossaries to support consistent and efficient translation practices in military medicine.

References:

1. Андрушко, А. О. Lexical aspects of translation of speeches of modern US politicians on medical topics, 2023. 47 с.
2. Вохміна, Ю. Д. Features of translation of medical terms in scientific and technical discourse. 2023, 50 с.
3. Вступ до тактичної медицини для всіх військових - TCCC ASM, All Service Members. *TCCC - курс тактичної медицини. Tactical Combat Casualty Care*. URL: <https://tccc.org.ua/guide/introduction-to-tccc-asm> (дата звернення: 13.05.2025).

4. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. [англ./укр.]: навчальний посібник для ВНЗ. Вінниця: Нова Книга, 2002. 575 с.

Гальчинська Ліліана Софія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – асист. Коберник А.С.

ПЕРЕКЛАД РЕАЛІЙ ЯК ПРОБЛЕМА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ

У наш час, коли культурні зв'язки стають дедалі більш затребуваними, переклад перестає бути виключно лінгвістичною практикою та стає важливим компонентом міжкультурної комунікації. Одним із найскладніших аспектів цієї практики є переклад реалій – лексичних одиниць, які позначають об'єкти, явища або поняття, характерні для певного культурного простору та відсутні в іншій культурі [4, с. 51].

Художній текст – це особлива форма комунікації, де кожне мовне рішення має естетичну, стилістичну та культурну вагу. Відповідно, неправильна передача реалій може не лише змінити значення висловлювання, а й спотворити образ культури, яку воно репрезентує. Як зазначає О. Кунанбаєва, міжкультурна комунікація починається з розуміння і прийняття «іншого» в його автентичності [3, с. 33]. Завдання перекладача – забезпечити таке розуміння через точний і водночас прийнятний для реципієнта переклад реалій.

Класифікація реалій охоплює такі категорії: етнографічні (побут, їжа, одяг), географічні (назви місцевостей, природні об'єкти), соціально-політичні (назви установ, звань, посад), історичні (події, імена, дати) та ін. [1, с. 41]. Наприклад, у перекладі творів американської літератури часто трапляються реалії, що позначають специфічні поняття американського стилю життя: *Thanksgiving*, *Congress*, *county*, *cheesecake*, *prom*, *Ivy League* тощо. Без відповідного культурного контексту переклад цих одиниць може втратити первісне значення.

Проблема полягає у виборі перекладацької стратегії. До

найбільш поширених належать:
транскрипція або транслітерація (*cheesecake* → *чізкейк*);
калькування (*white house* → *Білий дім*);
описовий переклад (*Ivy League* → *група престижних університетів на північному сході США*);
функціональний аналог (*Thanksgiving* → *день подяки*);
контекстуальна заміна (*prom* → *випускний бал*) [5, с. 118].

Кожна стратегія має свої переваги та недоліки. Наприклад, транскрипція зберігає звучання, але може бути незрозумілою для читача. Описовий перекладає значення, але часто є громіздким і не вписується в художній стиль тексту. Як нам показує аналіз перекладів романів Дж. Селінджера, А. Крісті, Г. Маркеса, перекладачі комбінують декілька стратегій залежно від жанру, цільової аудиторії, стилістики оригіналу та цілей комунікації [2, с. 207].

Важливо зазначити, що проблема перекладу реалій не обмежується лише вибором лексичної відповідності. Вона є проявом ширшого питання: наскільки переклад може, або, навіть повинен адаптувати текст до культури читача, і якою ціною. Надмірна адаптація ризикує стерти культурну унікальність оригіналу, тоді як її відсутність – зробити текст «чужим» для цільової аудиторії [6, с. 90].

Отже, переклад реалій – це не просто технічна операція, а акт культурної інтерпретації. Успіх міжкультурної комунікації в перекладі значною мірою залежить від здатності перекладача зберігати культурну специфіку, не порушуючи комунікативної ясності [7]. У цьому контексті перекладач постає не лише як мовний посередник, а як активний учасник культурного діалогу, відповідальний за формування образу іншої культури в рамках своєї власної.

Додаткову складність у перекладі реалій створюють так звані екзотизми, які не мають еквівалента в мові перекладу та не піддаються калькуванню чи заміні. У таких випадках перекладачі часто змушені використовувати глосарії, примітки або вставки-пояснення в тексті. Така стратегія є ефективною у наукових або публіцистичних текстах, однак у художній літературі вона може руйнувати ілюзію автентичності й порушувати ритм читання [6, с. 93].

Проблема передачі реалій у перекладі аудіовізуальних матеріалів, зокрема фільмів та телесеріалів заслуговує на особливу увагу. Через обмеження часу, екранного простору та синхронізації з відеорядом, перекладачі (особливо субтитрувальники) змушені вдаватися до сильних

спрощень або навіть ігнорувати деякі реалії. Наприклад, поняття high school reunion, homescoming або frat house часто передаються загальними термінами на кшталт вечірка або зустріч випускників, втрачаючи при цьому культурний підтекст [4, с. 185].

Крім того, важлива роль етичної відповідальності перекладача, коли йдеться про реалії, пов'язані з делікатними темами – релігією, національною ідентичністю, історичною пам'яттю. У таких випадках слід уникати надмірної адаптації, яка може спотворити або виключити суттєві елементи оригіналу. Перекладач має не тільки знати культуру джерела й цільової аудиторії, а й мати високий рівень міжкультурної компетентності, щоб зробити текст доступним, не втрачаючи його глибини та поваги до автентичного значення [3, с. 38].

Література:

1. Бровкіна О.В. Вступ до перекладознавства: конспект лекцій. Суми : Сумський державний університет, 2016. 117с.
2. Гарбовська О. І. Теорія і практика перекладу : навч. посіб. Київ : ВЦ Академія, 2010. 312 с.
3. Кунанбаєва С. С. Міжкультурна комунікація та переклад : монографія. Київ : Наук. думка, 2015. 196 с.
4. Нелюбов А. О. Теорія перекладу. Харків : Фоліо, 2020. 288 с.
5. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К, 2008. 620 с.
6. Щербак Л. М. Лінгвокультурологічні аспекти перекладу художнього тексту. Запоріжжя : ЗНТУ, 2017. 144 с.
7. Ihnatova O. European experience of intercultural communication in education and culture. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2023. No. 68. P.60–67.

ГЕНДЕРНО-НЕЙТРАЛЬНА ЛЕКСИКА У КОНТЕКСТІ ПЕРЕКЛАДУ

У 2008 році Європарламент прийняв «Керівні принципи гендерно-нейтральної мови» (Gender-neutral language in the European Parliament), спрямовані на використання гендерно-нейтральної лексики замість гендерно-маркованої. Ці принципи рекомендують використовувати такі терміни, як «*administrator*», «*assistant*», «*author*», «*manager*», «*mayor*», «*midwife*», «*nurse*» та «*police officer*» для обох статей. Використання таких термінів у англійській мові підкреслює тенденцію до політкоректності та нівелювання гендерної маркованості у мовному вираженні, що відповідає суспільній ідеології рівності в англомовних суспільствах [1].

Варто зазначити, що ООН також дотримується політики гендерної інклюзії у своїх офіційних мовах у шести країнах. Ця політика спрямована на використання гендерно-нейтральної лексики для забезпечення рівності та інклюзивності у спілкуванні. Наприклад, у грудні 2017 року службовцям Британських збройних сил було рекомендовано уникати використання гендерно-забарвленої лексики. Так, замість слова «*mankind*» (людство) пропонувалося використовувати «*humankind*», а замість «*forefathers*» (предки) – «*ancestors*».

Ці приклади демонструють, що для досягнення гендерної нейтральності не завжди потрібні нові слова; іноді достатньо використовувати прості синоніми. У англійській мові, як і в українській, конотація фемінітивів часто відрізняється від конотації чоловічих форм. Гендерно-марковані іменники можуть передавати несерйозне чи зневажливе ставлення до жінок. Наприклад, слова «*manager*» (керуючий) та «*master*» (фахівець) мають більш високий статус порівняно зі словами «*manageress*» (жінка, яка володіє невеликим магазином) та «*mistress*» (господиня будинку). Такі відмінності підкреслюють важливість використання гендерно-нейтральної мови для забезпечення рівності та інклюзивності у спілкуванні.

Ця ідеологія та моральні норми стали основою формування

мовної політики держав, спрямованої на забезпечення рівності та уникнення дискримінації за статтю.

Слід зазначити, що гендерно-нейтральна лексика складається з надзвичайно великої кількості гендерно-нейтральної або гендерно-інклюзивної лексики. Вчена О. Клещикова зазначає, що намагання уникнути маскулінно-центричної мови призвело до появи гендерно-нейтральної лексики. Натомість почали поширюватися слова-замінники, які охоплюють обидві статі, а не лише слова чоловічої статі або, значно пізніше, жіночі [4, с.70].

В свою чергу, І. Ковалик стверджує, що гендерно-нейтральна лексика допомагає охопити всі групи людей, незалежно від їхньої гендерної ідентичності. Це особливо важливо в текстах, які стосуються широкої аудиторії. Використання таких слів і виразів дозволяє уникнути стереотипів, пов'язаних з певними гендерними ролями, і сприяє створенню більш об'єктивного та неупередженого тексту [3, с.115].

Немало важливо, що гендерно-нейтральна лексика охоплює слова та конструкції, що не вказують на стать особи, про яку йдеться. Вона є особливо актуальною в офіційно-діловому та академічному мовленні, а також у юридичних документах, де важливо забезпечити нейтральність та інклюзивність.

У своїй праці О. Касаткіна-Кубишкіна виділяє наступні основні характеристики гендерно-нейтральної лексики є:

- відсутність прямих вказівок на стать (наприклад, використання слова п замість керівник/керівниця).
- заміник маскулінних форм загального роду (наприклад, замість працівник – співробітник, персонал).
- безособові або узагальнені конструкції (кожен повинен дотримуватися правил замість кожен студент повинен дотримуватися правил)[2, с.36].

Гендерна нейтральність мови ускладнює процес перекладу, особливо якщо мови-джерело та мова-реципієнт мають різні традиції щодо гендерного маркування.

Переклад гендерно-нейтральної лексики може бути складним через культурні відмінності. Гендерно-нейтральна лексика може бути сприйнята по-різному в різних культурах, і перекладач повинен враховувати культурний контекст цільової аудиторії, щоб уникнути непорозумінь.

Іншим викликом є відсутність аналогів у цільовій мові. У деяких

мовах може бути відсутня гендерно-нейтральна лексика для певних понять. У таких випадках перекладач повинен знайти альтернативні способи передачі смислу, які зберігають нейтральність.

Таким чином, гендерно-нейтральна лексика є важливим аспектом сучасного мовознавства та перекладознавства, оскільки вона спрямована на усунення гендерних стереотипів у мові. У перекладі використання такої лексики стає особливо актуальним при адаптації текстів із мов, що мають менш розвинену систему фемінітивів або прагнуть уникати гендерної маркованості, таких як англійська.

Література:

1. Чуєшкова О. В. Становлення терміносистеми гендерної лінгвістики. Вісник НУ «Львівська політехніка». 2016. № 842. С. 161–164.
2. Клещова О. Є. Мовлення чоловіків і жінок у соціолінгвістичному аспекті / О. Є. Клещова // Лінгвістика: зб. наук. Праць ЛНУ ім. Тараса Шевченка. № 3 (24). Ч.2. Луганськ, 2011. 232 с.
3. Stoller R. Sex and Gender: On the Development of Masculinity and Femininity. New York: Science House, 1968. 383 p.
4. Комов О.В. Гендерний аспект перекладу. Актуальні проблеми слов'янської філології. 2011. Вип. 24. Част. 1. С. 409–418.

Іванишин Наталія

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

СУЧАСНІ ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ В НАВЧАННІ ПЕРЕКЛАДУ ФАХІВЦІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

В умовах воєнного стану, глобалізації та викликів, спричинених пандемією COVID-19 і повномасштабним вторгненням рф, переклад як ключова складова іншомовної підготовки майбутніх фахівців цивільного захисту набуває особливого значення. Оволодіння навичками професійного перекладу вимагає не лише мовної компетентності, а й адаптації до новітніх цифрових технологій.

Сучасні цифрові інструменти — такі як онлайн-платформи (Moodle, Coursera, Prometheus), інтерактивні симулятори, перекладацькі

програми (Trados, MemoQ), а також штучний інтелект (ChatGPT, DeepL, Google Translate) — істотно покращують якість практичної іншомовної підготовки. Вони відкривають нові можливості для розвитку перекладацьких навичок у безпечному, гнучкому та технологічно розвинутому середовищі.

Заклади вищої освіти (ЗВО) активно впроваджують ці інструменти в освітній процес: дистанційні платформи відповідають специфічним потребам здобувачів, а віртуальні симуляції та цифрові перекладацькі лабораторії замінюють традиційні практичні заняття. Це дозволяє майбутнім фахівцям не лише безперервно здобувати знання, а й розвивати критично важливі перекладацькі компетентності, необхідні для ефективного виконання професійних обов'язків у кризових ситуаціях.

Таким чином, цифровізація освітнього процесу та акцент на переклад як практичний інструмент міжкультурної комунікації забезпечують підготовку конкурентоздатних фахівців цивільного захисту, готових діяти в умовах надзвичайних ситуацій.

Moodle – це система управління навчанням, напр., у ЛДУ БЖД «Віртуальний університет» Google Classroom та ін. Використовується для комунікації викладача та здобувача, навчання, тестування, доступ до матеріалів та створення навчальних дисциплін у дистанційному режимі. Хмарні технології, напр., Google Workspace (Docs, Slides, Drive) додатково використовуються для зберігання, обміну даними та спільної Moodle роботи над проектами, Microsoft Teams –для проведення практичних онлайн занять та зустрічей. На основі цієї системи створені масові відкриті онлайн-курси (MOOCs), наприклад, Coursera, edX, Udemu, де можна покращити свої знання з іноземної мови на матеріалах від провідних університетів світу. У Microsoft Teams реалізовано можливість синхронного перекладу мовлення завдяки функції окремих аудіо доріжок — подібно до функціоналу, який давно використовується в Zoom. Ця функція доступна для запланованих зустрічей та вебінарів і дозволяє проводити повноцінний усний переклад у режимі реального часу під час онлайн-заходів.

Організатор зустрічі в Teams може заздалегідь призначити перекладачів для певних мов через спеціальне меню налаштувань. Під час самої зустрічі перекладачі працюють на окремих аудіоканалах, не перешкоджаючи основному мовленню. Учасники мають змогу обрати потрібну мову перекладу зі списку доступних мов у налаштуваннях

Teams і слухати або лише переклад, або переклад із фоновим оригінальним звуком. Такий підхід дозволяє забезпечити якісний синхронний переклад без затримок і підтримує багатомовну комунікацію, що особливо важливо під час міжнародних конференцій, навчань чи тренінгів.

Окрім синхронного перекладу, Microsoft Teams також надає можливість автоматичних субтитрів (live captions) і перекладу субтитрів у режимі реального часу. Після активації цієї функції система розпізнає мовлення спікера та відображає його у вигляді тексту на екрані. У преміум-версії Teams доступна додаткова опція — переклад субтитрів на вибрану мову. Наприклад, якщо доповідач говорить англійською, учасник може бачити субтитри українською. Це особливо корисно для учасників, які мають труднощі зі сприйняттям усного мовлення або потребують додаткової мовної підтримки.

Варто зазначити, що функція автоматичного перекладу субтитрів наразі доступна не для всіх мов, а якість перекладу може варіюватися залежно від складності теми, швидкості мовлення та специфіки термінології. Проте в поєднанні з функцією синхронного перекладу Teams створює ефективне середовище для реалізації багатомовної взаємодії.

Таким чином, Microsoft Teams надає сучасні інструменти для організації синхронного перекладу як через професійних перекладачів, так і за допомогою автоматичних технологій, що робить платформу зручною та гнучкою для використання в умовах дистанційного навчання, міжнародних комунікацій та кризових ситуацій, зокрема у сфері цивільного захисту.

Використання інноваційних технологій для перекладу сприяє створенню сучасного освітнього середовища для фахівців цивільного захисту. Ці інструменти забезпечують моделювання сценаріїв надзвичайних ситуацій і адаптовують освітній процес до викликів воєнного часу.

Література:

1. Balendr, A. V., Komarnytska, O. I., Bloschynskyi, I. H., Didenko, O. V. (2018). Information and communication technologies in foreign languages training of the border guards in the European Union Countries. *Information technologies and learning tools*, 67(5), 56-71

2. Islamova O. O. Application of Distance Learning Technologies in the Professional Training of Border Protection Specialists: Theoretical Basics and Generalization of Experience. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. 2024. Т. 36, Вип. 1. С. 186–201.

3. Коваль М. С., Пазен О. Ю. Адаптація освітніх програм до викликів воєнного часу в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 10(44). С. 230–242. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-10\(44\)-230-242](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-10(44)-230-242).

Ігнатова Олена
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського

GLOBALIZATION, INFORMATION, INTERCULTURAL COMMUNICATION: INTERSECTIONS AND IMPLICATIONS FOR MODERN SOCIETY

The rapid advancement of globalization and informatization has significantly transformed the dynamics of intercultural communication. This article examines how global interconnectedness and the pervasive role of digital technologies reshape intercultural encounters, redefine cultural boundaries, and present both opportunities and challenges for communication in multicultural contexts. The paper argues for the need to develop intercultural competence as a key skill in navigating this complex communicative environment.

In the 21st century, societies are experiencing profound transformations driven by two powerful processes: globalization and informatization. These processes not only affect economic, political, and social spheres but also have a profound impact on intercultural communication. The increasing interconnectedness of the world and the proliferation of digital technologies are creating new communicative landscapes where individuals from diverse cultural backgrounds interact more frequently and more directly than ever before.

This article explores the interplay between globalization, informatization, and intercultural communication, analyzing how these processes influence each other and what implications they hold for individuals,

institutions, and societies.

Globalization can be defined as the growing interdependence and interconnectedness of people and places across the world. It involves the flow of goods, services, ideas, and people across borders, leading to greater cultural contact and hybridization. While globalization promotes cultural diversity and exchange, it also raises concerns about cultural homogenization and the erosion of local identities [3].

In the context of communication, globalization brings new challenges and opportunities. On the one hand, it facilitates international dialogue, cross-cultural collaboration, and global citizenship. On the other hand, it may also lead to misunderstandings, stereotyping, and cultural resistance if not mediated by adequate intercultural competence.

Informatization refers to the process by which information technologies permeate all aspects of human life. It encompasses the rise of the internet, social media, mobile communication, and artificial intelligence. Informatization amplifies the speed, scale, and complexity of intercultural communication by enabling instant and asynchronous communication across time zones and continents.

Digital platforms, such as Facebook, Twitter, TikTok, or Zoom, serve as spaces of intercultural exchange, where individuals share cultural expressions, engage in dialogue, and negotiate meanings. However, informatization also introduces new barriers, including digital divides, algorithmic biases, echo chambers, and the potential for disinformation that can distort intercultural understanding [1].

Intercultural communication involves the exchange of messages between individuals or groups from different cultural backgrounds [2]. In the context of globalization and informatization, this form of communication becomes more frequent, complex, and unpredictable.

Some key implications include:

- cultural Fluidity (cultural identities are no longer fixed or territorially bounded; instead, they are dynamic, hybrid, and shaped by global flows of information);
- virtual Interactions (much intercultural communication now occurs in digital environments, where non-verbal cues are reduced, and misunderstandings may be amplified);
- emergence of Global English (English as a lingua franca facilitates communication but also introduces asymmetries of power and cultural representation);

- demand for Intercultural Competence (skills such as empathy, cultural awareness, adaptability, and critical thinking are essential for navigating intercultural encounters).

Given the evolving nature of intercultural communication, there is an urgent need to rethink educational curricula and public policies. Intercultural communication should be integrated into education systems to prepare students for global citizenship. Media literacy, digital ethics, and multilingual competencies should be emphasized to mitigate the risks of miscommunication and cultural bias.

Additionally, policymakers should address digital inequalities and promote inclusive digital environments that support respectful intercultural dialogue.

Conclusion. Globalization and informatization are not merely technical or economic processes—they are deeply cultural phenomena that reshape how we communicate and understand each other. As boundaries between cultures become more porous, and communication becomes more digitized, the need for thoughtful, competent, and ethical intercultural communication becomes ever more pressing. By fostering intercultural competence and creating inclusive communicative spaces, societies can harness the transformative potential of globalization and informatization to build more tolerant, connected, and resilient communities.

References:

1. Achanta A. Bridging the Global Workplace Divide: Navigating International and Cultural Differences [Career Advisor]. *IEEE Women in Engineering Magazine*. 2024. Apr 30; 18(1). P. 26-7.
2. Ігнатова О. Європейський досвід міжкультурної комунікації в освіті і культурі. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2023. Вип. 68. С. 60–67. DOI: <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2023-68-60-67>
3. Robertson R., White K. E. *What is globalization? The Blackwell companion to globalization*. 2007. 54-66.

FUNDAMENTALS OF INTERCULTURAL COMMUNICATION: APPROACHES AND CONCEPTS

In today's globalized world, knowledge of foreign languages and the development of intercultural competence have become key factors for professional success. The ability to interact with representatives of different cultures not only increases competitiveness in the labor market, but also opens up new opportunities for cooperation and exchange of experience. The concept of "intercultural competence" first emerged in scientific research in the middle of the 20th century, when the theory and practice of intercultural communication were actively developing. This term includes not only language skills, but also the ability to understand the cultural characteristics, values, and norms of other peoples. In a world where globalization and international integration are rapidly developing, intercultural competence is becoming an important tool for achieving career heights and contributing to the strengthening of international ties and the development of tolerance in society [3, p. 21].

Intercultural communication is a process of interaction between people or groups belonging to different cultures, which includes the exchange of information and the adaptation of value orientations, social norms, and behavioral models in order to achieve mutual understanding. This process involves changing approaches to communication taking into account the cultural characteristics of the other party and can lead to mutual enrichment of cultures or sometimes conflicts due to misunderstanding. An important component is the ability of participants to perceive cultural differences, respect them and be ready for changes in their perception and behavior, which ultimately contributes to the peaceful coexistence of cultures [4, p. 77].

Intercultural communication is the object of research in various scientific disciplines, in particular in translation theory, linguo-country studies, ethnolinguistics, sociology, cultural studies, anthropology and ethnopsychology. Each of these fields offers its own approach to studying the interaction of cultures through language, behavior and social norms. Translation theory focuses on the transfer of cultural meanings between

languages, linguo-country studies studies how language reflects national and cultural identities. Ethnolinguistics studies the relationship between language and culture, while sociology and cultural studies study the impact of intercultural contacts on social structures and behavior. Cultural anthropology and ethnopsychology focus on the psychological aspects of intercultural interactions [1, p. 242].

Also, O. Ignatova notes that intercultural communication in education is an important factor for the development of modern society. The diversity of cultures is an inseparable feature of the modern world, which necessitates interaction between representatives of different cultures in the environment of their co-existence, in particular in the educational space. Intercultural dialogue in education contributes to the development of soft skills in communication participants, such as tolerance, stress resistance, flexibility, the ability to express one's thoughts and listen to other points of view, as well as to effectively resolve conflicts and accept well-founded arguments [2, p. 64-65].

It is worth noting that intercultural communication is the basis of interaction between people from different cultures, which ensures the effective exchange of information, values, and ideas. Understanding the theoretical approaches and concepts of intercultural communication helps to overcome barriers and create a common context necessary for achieving understanding. The main theoretical approaches include culturological, which considers culture as a system of values, symbols, and norms; communicative, which focuses on the ways of transmitting and interpreting information; and socio-psychological, which takes into account individual characteristics and stereotypes in the process of communication. The combination of these concepts allows for a deeper understanding of communication as a tool for bringing cultures closer together, overcoming conflicts, and ensuring dialogue between representatives of different societies [2, p. 62].

Intercultural communication not only promotes the exchange of information, but also forms social dynamics that affect the identity, values, and behavior of participants. It can have positive consequences, including broadening worldviews, enriching cultural experiences, improving mutual understanding and strengthening ties between different groups. However, without taking into account cultural features and differences, intercultural communication can lead to conflicts or misunderstandings. Therefore, it is important to develop intercultural communication skills that allow participants to interact effectively, taking into account the diversity of cultural and social contexts, and find a common language for constructive dialogue and

cooperation [5, p. 325].

Therefore, intercultural communication is an important component of the modern globalized world, contributing to the effective exchange of information, ideas and values between people from different cultures. Understanding the main theoretical approaches, such as cultural, communicative and socio-psychological, allows overcoming cultural barriers, ensuring mutual understanding and promoting constructive dialogue. An important aspect is the development of intercultural communication skills that allow us to take into account cultural differences and contribute to the enrichment of experience, creating conditions for cooperation and the development of international relations.

References:

1. Current problems of intercultural communication, translation and comparative studies: Collection of materials of the IV international scientific and practical conference / Edited by M.S. Smirnova. Mariupol, 2020. 358 p.
2. Ihnatova O. European experience of intercultural communication in education and culture. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2023. No. 68. P.60–67.
3. Intercultural communication and globalization processes in the sociological dimension: collection of materials of the All-Ukrainian scientific and practical conference, Mariupol, April 16, 2021 / Edited by V. F. Lysak. Mariupol: Moscow State University, 2021. 180 p.
4. Petrenko. O. Strategies of Intercultural Communication in Language Education of Modern Universities: Collection of Materials of the International Scientific and Practical Conference, Kyiv (March 5, 2016). Kyiv: KNEU, 2016. 233 p.
5. Segol R. The Role of the Translation Editor in Intercultural Communication. *Language and Culture*. Kyiv: Dmytro Burago Publishing House, 2014. P. 323–328.

LEXICAL AND GRAMMATICAL TRANSFORMATIONS IN TRANSLATING COMPLEX NOUN PHRASES IN CIVIL PROTECTION TEXTS

Translating civil protection texts often presents challenges that go beyond simple lexical equivalence, particularly when these texts contain urgent instructions or specialized terminology. To effectively and naturally convey the intended meaning in the target language, translators frequently need to apply lexical and grammatical transformations. These changes are necessary to accommodate differences in grammatical structures, word formation, and stylistic conventions between the source and target languages.

While grammatical transformations can involve changes to word order, number, case, or syntactic structure, lexical transformations include generalization, concretization, modulation, and transposition (shift in part of speech).

An analysis of selected complex noun phrases from the civil protection discourse and the transformations applied during their translation into Ukrainian is presented, starting with the term “combat area” [1], which reveals the need for a descriptive translation approach involving both lexical and grammatical transformations. The English noun phrase is transformed into a descriptive Ukrainian equivalent, involving a shift from a compact noun phrase to a longer syntactic structure. The abstract noun “combat” becomes an adjective «бойових» and “area” becomes a more specific «зона» [2].

The next term, “porch steps” [1], demonstrates a syntactic transposition. A reversal in word order occurs to conform with Ukrainian syntax. The possessive structure is expressed through a genitive case (сходи чого?), reflecting typical Slavic noun phrase structure. The phrase is translated as «сходи ганку» [2], where the noun “steps” becomes the head noun, and “porch” is rendered in the genitive case as «ганку», following Ukrainian grammatical norms.

“Embryo position” [1] is translated using both transposition and calque. The term is rendered literally, with a shift from a noun + noun structure to a noun + genitive noun. This is an example of calque, where the concept is borrowed and adapted grammatically into the target language. The phrase is translated as «поза ембріона» [2], where the word “position” becomes the

head noun «*поза*», and “embryo” is used in the genitive case as «*ембріона*», which aligns with the structure of Ukrainian noun phrases.

“Mortar shelling” [1] undergoes a transformation that involves transposition and concretization. The noun “shelling” becomes the core noun in Ukrainian («*обстріл*»), while “mortar” is transformed into an adjective («*мінометний*»), clarifying the type of attack [2].

Similarly, “artillery shelling” [1] follows the same transformation pattern as “mortar shelling” – transposition and concretization. The phrase undergoes grammatical adaptation with the addition of an attributive adjective, specifying the kind of shelling.

“Maintenance holes” [1] illustrates modulation and concretization. The technical term “maintenance holes” is modulated to a more functionally descriptive Ukrainian term «*оглядові*» (viewing/inspection), while “holes” becomes «*колядязі*» (more specific to the context of civil infrastructure) [1].

The phrase “emergency rescue service” [1] involves transposition and compound adjective formation. The compound noun phrase is transformed into a compound adjective («*аварійно-рятувальна*») modifying «*служба*» [2]. This structure follows the typical Ukrainian pattern of forming service names.

“Salvo fire systems” [1] is translated using transposition and grammatical restructuring. The noun “fire” is converted into the noun «*вогонь*» in the genitive case, while “salvo” becomes the adjective «*залповий*», which aligns with typical Slavic grammatical structure [2].

The translation of the “two walls” rule [1] involves quotation adaptation and grammatical inversion. The phrase is translated with a syntactic inversion: the rule becomes the head noun, while “two walls” is placed in quotation marks and in the genitive case to show specification. This reflects both translation of idiomatic content and structural adaptation. The resulting Ukrainian translation is «*правило двох стін*» [2], where the noun «*правило*» (rule) takes the leading position, and «*двох стін*» (of two walls) is in the genitive case and enclosed in quotation marks to preserve the idiomatic and formal tone.

The examples provided illustrate that it's not enough to just replace words for words when translating complicated noun phrases in civil protection texts. Combining lexical and grammatical changes that are appropriate for the target language's structural and cultural norms is necessary for an effective translation. To guarantee correctness and comprehensibility, techniques like transposition, modulation, concretization, and cultural substitution are crucial. By using these techniques, translators can adapt specialized terminology to the

grammatical and syntactic structure of Ukrainian while maintaining its conceptual and functional integrity.

References:

1. In the combat area - Dovidka.info. *Dovidka.info*. URL: <https://dovidka.info/en/in-the-combat-area/> (date of access: 11.05.2025).
2. У зоні бойових дій - Dovidka.info. *Dovidka.info*. URL: <https://dovidka.info/u-zoni-bojovyh-dij/> (дата звернення: 11.05.2025).

Лапатанова Вікторія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського

КУЛЬТУРНИЙ КОД І НАРАТИВНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ПЕРСОНАЖА: ІНТЕРПРЕТАЦІЯ В МІЖКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ

У сучасному глобалізованому культурному ландшафті літературний персонаж перестає бути статичним елементом національного канону. Він дедалі частіше набуває нового змісту в процесі міжкультурної інтерпретації, в якій поєднуються різні системи цінностей, уявлень та символів. Центральними у цьому процесі є поняття культурного коду та наративної ідентичності, які визначають не лише сприйняття героя, а й способи його реконструкції в новому культурному контексті.

Культурний код, як комплекс символічних значень, притаманних певній культурі, відіграє ключову роль у формуванні як самого персонажа, так і його рецепції. У національній традиції герой нерідко є носієм колективної ідентичності, архетипових установок або історичної пам'яті. Водночас, при перенесенні у новий культурний простір ці коди можуть бути трансформовані, переацентовані або навіть втратити своє первинне значення.

Наративна ідентичність, за Полем Рікьором, є динамічною конструкцією, що виникає у процесі розгортання історії персонажа, його дій, вибору та моральних дилем. У міжкультурному діалозі ця

ідентичність не є незмінною: вона стає відкритою до нових інтерпретацій, особливо в ситуаціях, коли текст проходить через адаптацію, переклад або трансмедійну репрезентацію.

Прикладом такої трансформації може бути персонаж Дон Кіхота, який у латиноамериканському, японському чи східноєвропейському культурному середовищі сприймається не як «лицар смішного вигляду», а як символ протистояння абсурдності сучасного світу або втілення трагічної автономії. У кожному з випадків відбувається перезапис культурного коду, що у свою чергу, формує нову версію наративної ідентичності героя.

Особливо показовим є приклад міжкультурного прочитання Шекспірових персонажів, зокрема Гамлета. У західноєвропейському контексті він часто трактується як екзистенційний індивід, тоді як у східних культурах — як фігура філософа-споглядача або ж трагічного боржника перед батьківським авторитетом. Кожна інтерпретація виявляє не лише гнучкість літературного образу, а й глибину залучення локального культурного досвіду. У межах постколоніального дискурсу трансформація стає ще радикальнішою: персонаж піддається деконструкції, виступає інструментом критики імперського наративу або провідником альтернативної ідентичності. Так, образ Калібана з «Бурі» може трактуватися не як «дикар», а як голос колонізованого суб'єкта, чия ідентичність формується у протиставленні колоніальному порядку.

Ще однією площиною міжкультурної інтерпретації є простір перекладу. Тут культурний код може зберігатися або змінюватися залежно від перекладацької стратегії. У перекладі трансформується не лише мовна оболонка тексту, а й сам характер героя: іронія може сприйматися як сарказм, стриманість — як холодність, героїзм — як риторична патетика. Отже, переклад — це не лише мовне, а й семантичне моделювання наративної ідентичності.

Таким чином, інтерпретація персонажа в міжкультурному просторі є не лише актом прочитання, а й процесом реконструкції його ідентичності відповідно до нових кодів сприйняття. Це відкриває простір для справжнього міжкультурного діалогу, у межах якого літературний герой постає як жива, адаптивна структура, здатна до смислової трансформації без втрати ідеологічної, емоційної та естетичної глибини.

Література:

1. Рікьор П. Оповідь та ідентичність: Нариси з герменевтики «я» / пер. з фр. К. Кислюк. К.: Дух і Літера, 2011. 392 с.
2. Уайт Г. Метаісторія: Історичне уявлення в Європі XIX століття / пер. з англ. В. Теремка. К.: Ніка-Центр, 2003. 456 с.
3. Михайлова Т. О. Культурний код і текст: механізми інтерпретації. К.: КМ Academia, 2018. 276 с.
4. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст: Французькі лекції. К.: Факт, 2007. 240 с.
5. Jenkins H. Convergence Culture: Where Old and New Media Collide. New York: New York University Press, 2006. 336 p.

Мазур Олена
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – к.пед. наук, доцент Яцишин О.М.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ: ЛІНГВІСТИЧНІ ТА МІЖКУЛЬТУРНІ ВИКЛИКИ

За підрахунками фахівців у наш час на середньостатистичного громадянина спрямовується від шести до десяти тисяч рекламних повідомлень щоденно, включно із рекламними роликами на телебаченні та у соціальних мережах, зовнішньою рекламою тощо. Рекламою просочений простір нашого буття, що змушує фахівців детальніше вивчати цей феномен та його вплив на життя сучасного суспільства.

Вважаючи рекламу зокрема й засобом міжкультурної комунікації, ми зосередилися на вивченні лінгвістичних, культурологічних та стилістичних особливостей процесу перекладу рекламних текстів з англійської на українську мову. Окремим завданням стало виявлення ключових труднощів такого виду перекладу та оцінка ефективності перекладацьких трансформацій.

Як відомо, рекламні тексти як комунікативний феномен поєднують лаконічність, емоційну насиченість і орієнтацію на цільову аудиторію [5, с. 56]. Їхня номенклатура включає слогани, оголошення, статті, тексти для соціальних мереж, сценарії відеореклами тощо. Кожен тип вимагає специфічних перекладацьких стратегій. Наприклад, слогани

потребують творчої адаптації через гру слів і культурні алюзії [2, с. 45], тоді як рекламні статті орієнтовані на точність передачі інформації.

Аналіз сучасної наукової літератури дозволяє виокремити основні труднощі перекладу, серед яких:

1. Культурні відмінності: реалії англomовного світу (e.g. *Black Friday*) потребують адаптації до українського контексту [9, с. 78].
2. Лінгвістичні бар'єри: відсутність еквівалентів для каламбурів (e.g. *Finger Lickin' Good* → Смак, що зачаровує) [6, с. 101].
3. Стилiстичні виклики: збереження ритму та емоційного впливу (e.g. *Just Do It* → Просто зроби) [1, с. 352].
4. Юридичні обмеження: необхідність уникати гіпербол (e.g. *The Best Car Ever!* → Один із найкращих автомобілів!) [3, с. 16].

Як свідчать результати досліджень, найбільш поширеними перекладацькими трансформаціями є:

- Лексико-семантичні: заміна ідіом (e.g. *I'm Lovin' It* → Я це люблю!).
- Стилiстичні: використання метафор (e.g. *Ignite Your Passion* → Запали свою пристрасть).
- Транскреація: створення нового тексту з урахуванням культурного контексту (e.g. *Open Happiness* → Відкрий радість) [9, с. 34].

Проведений в межах окремих досліджень аналіз рекламних текстів показав, що культурна адаптація є найефективнішою (93,3% успіху), тоді як гумор і гра слів часто потребують додаткової компенсації [7, с. 92].

При цьому для підвищення якості перекладів рекомендовано:

1. Уникати буквалізму на користь творчої адаптації.
2. Тестувати переклади на цільовій аудиторії.
3. Враховувати технічні обмеження (наприклад, таймінг у відеореklamі).

Результатом вивчення досліджуваної проблеми став висновок про те, що успішний переклад рекламних текстів вимагає поєднання лінгвістичної компетенції, культурної чутливості та креативності. Оптимальні результати досягаються завдяки гнучкому використанню трансформацій і глибокому розумінню маркетингових цілей бренду.

Література:

1. Бейкер М. Інші слова: Посібник із перекладу. Київ : КМ-Букс, 2018. 352 с.
2. Бойко О.В. Лінгвістичні особливості рекламних текстів. Вісник КНУ. 2019. № 2. С. 45–50.
3. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічний запис. Київ: УкрНДНЦ, 2016. 16 с.
4. Кравець О. М. Культурологічні аспекти перекладу рекламних текстів. Науковий вісник ХДУ. 2020. № 1. С. 78–84.
5. Кузьменко Ю. О. Лінгвостилістичні особливості рекламних текстів. Філологічні студії. 2018. № 12. С. 101–108.
6. Уварова О. В. Культурна адаптація в перекладі рекламних текстів. Наукові записки НДУ. 2021. № 2. С. 34–39.
7. Чередниченко О. І. Про мову і переклад. Київ : Либідь, 2007. 248 с.
8. Goddard A. The Language of Advertising: Written Texts. London : Routledge, 2002. 144 p.
9. Уварова О. В. Культурна адаптація в перекладі рекламних текстів. Наукові записки Ніжинського державного університету. Серія: Філологія. 2021. № 2. С. 34–39.

Матяш Анастасія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – к. філ. н., доц. Мельник Т. М.

ГЕНЕЗА ТА ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ПОНЯТТЯ «АЛЕГОРІЯ»

Алегорія, у своєму праякорінні виникла як спосіб донесення завуальованих сенсів через візуальні аналогії, що, здавалося б, не мали безпосереднього стосунку. Вперше її можна помітити в Поетиках і Риториках Давньої Греції

Варто наголосити, що алегорія, найчастіше, слугувала інструментом для пояснення абстрактних ідей, які не мали фізичного втілення. Спочатку вона знайшла широкий відгук у східній поезії, яка

вирізнялася глибиною філософського мислення, багатством культурної спадщини та розвиненим літературним обрієм. Згодом алегорія здобула популярність і в Європі, оскільки забезпечувала єдине розуміння того, до чого її застосовували. Її використовували, наприклад, для тлумачення творів Гомера чи Святого Письма, оскільки вона мала чітку структуру та давала змогу уособлювати як позитивні якості, так і недоліки.

Найдавніші відголоски алегорії можна відшукати в старогрецькій міфології. Божества і міфічні створіння були втіленнями сил природи, властивостей людей або громадських феноменів. Приміром, Афіна слугувала символом мудрості, а Арес – уособленням війни.

Вчений Г. Гадамер досліджував алегорію починаючи з давнини. Дослідник зауважив, що у філософських трактатах алегорія набула широкого застосування завдяки Платону, зокрема, у славнозвісній «Алегорії печери» де описується світ ілюзій, в якому люди розрізняють тільки тіні істини. Це було спробою розтлумачити відносність людського сприйняття навколишньої дійсності [1, с. 46].

В римській літературі алегоричні прийоми трапляються в творах Вергілія й Овідія. Зокрема, у «Метаморфозах» Овідія розповіді про перетворення людей на рослини або звірів часто містять символічний підтекст, акцентуючи увагу на покаранні, переродженні чи трансформації людської сутності.

У Давній Греції алегорія розквітала, передаючи мудрості крізь міфи та перекази. Греки запозичили цей підхід зі Сходу, де алегоричні зображення слугували роз'ясненням заплутаних концепцій. Казки Езопа, що зображують тварин з людськими рисами, стали взірцем алегоричного вислову в мистецтві слова. Ці історії не тільки тішили, але й навчали етиці, демонструючи, як алегорія могла бути засобом для донесення вагомих смислів.

У своїх працях С. Герасимчук розглядав алегорію в епоху Середньовіччя, і стверджував, що алегорія міцно вкоренилася в мистецтві, як візуальному, так і в літературному в цю епоху. Її активно залучали до духовних драм, містерій та міраклів, щоб доносити богословські концепції до глядачів. Церква стояла біля витоків цих алегорій, використовуючи їх як інструмент для ознайомлення простих людей з духовними реаліями. У той час сформувалася система символів, які репрезентували релігійно-філософські знання. Приміром, Смерть часто зображували у вигляді скелета з косою, уособлюючи кінець

земного шляху та перехід до потойбіччя [2, с. 56].

Біблійна алегорія займала немале місце в літературі. У Святому Письмі багато історій слід розглядати не буквально, а в символічному значенні. Наприклад, образ блудного сина в Євангелії від Луки – це алегорія Божого милосердя.

За епохи Відродження знову звернули увагу на постаті античної міфології, які увійшли до символічного дискурсу. Письменники, як-от Томас Мор і Франсуа Рабле, активно вживали алегорії у своїх творах. В епоху Бароко алегоризм сягнув свого зеніту, особливо в царині мистецтва. Найбільш поширеними були алегорії мистецтв та персоніфікації чеснот. Цей період позначився широким застосуванням алегоричних образів для трансляції моральних і філософських концепцій. Митці та літератори послуговувалися алегорією для творення багатогранних робіт, що мали як естетичну, так і інтелектуальну вартість [3, с. 131].

За часів Просвітництва алегорія дещо втратила свою актуальність, адже автори почали віддавати перевагу більш логічним та науковим способам передачі своїх поглядів. Проте, вона не була остаточно забута, продовжуючи застосовуватися у сатиричних та повчальних текстах.

У XIX столітті на тлі розквіту романтизму алегорія знову завоювала прихильність. Письменники використовували її для вираження особистих переживань та філософських міркувань. Скажімо, в працях Е. А. По можна зустріти чимало алегоричних деталей, що відображають внутрішні протиріччя та тривоги. У XX столітті алегорія не припинила свого існування, з'являючись в різних літературних формах, у тому числі у фантастиці та науковій фантастиці. Ф. Кафка у «Перевтіленні» створює алегорію відчуженості людини в сучасному світі. А. Камю у «Чумі» змальовує алегоричну історію боротьби з епідемією як символ опору злу та абсурду. Яскравим прикладом є роман Д. Орвелла «1984» – видатна політична алегорія, яка критикує тоталітарні системи [4].

На сучасному етапі алегорія лишається вагомим засобом у літературі, кінематографії та мистецтві. Вона дає авторам змогу передавати непрості ідеї та концепції в доступній та зрозумілій формі, залишаючи простір для осмислення та роздумів.

Отже, алегорія здійснила тривалу подорож – від давніх міфів до сучасної словесності. Вона зазнавала трансформацій, проте завжди

залишалася засобом висловлювання найсуттєвішого – завуальовано, через символи, але при цьому зрозуміло тим, хто вміє читати «між рядків».

Література:

- 1.Бовсунівська Т. В. Основи теорії літературних жанрів. К. : ВПЦ “Київ. ун-т”, 2008. 520 с
- 2.Бондар М. Алгоритм. *Шевченківська енциклопедія* : В 6 т. Т. 1 : А–В / НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка; редкол. : М. Г. Жулинський (гол.) [та ін.]. Київ, 2012. С. 161–164.
- 3.Ткаченко А. Мистецтво слова. *Вступ до літературознавства*: підручник. Київ, 1998. 448 с.
- 4.Літературознавство. Словник основних понять [пер. з нім.]. Тернопіль : Богдан. 280 с.

Мішанчук Марія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – к. філол. н., доц. Козачишина О.Л.

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ЛОКАЛІЗАЦІЇ ВІДЕОІГОР

Відеоігри є одним з найбільш улюблених та популярних видів розваг людей по всьому світі. Ними цікавляться як діти, так і дорослі, оскільки відеоігри є досить інтерактивними та мають широкий спектр жанрів, які можуть зацікавити кожного. Саме попит на таке розважальне програмне забезпечення постійно спонукає розробників розповсюджувати відеоігри далеко за межі країни-виробника за допомогою локалізації [2, с. 1]. За визначенням М. О'Хаган, локалізація відеоігор – це сукупність процесів, пов'язаних з культурною, мовною та технічною адаптацією відеоігор, створеною з метою розповсюдити їх на територіях, відмінних від країни-виробника [Цит. за 5, с. 2-3]. Але як і всі інші складні процеси, локалізація відеоігор має свої проблемні аспекти, серед яких: свобода, креативність та міждисциплінарність. Розглянемо кожен з них.

Одна з найперших проблем – ступінь свободи при роботі з локалізацією. Як зазначає М. Бернал-Меріно у своїй роботі «Challenges

in the translation of video games», відеоігри можна умовно поділити на дві групи: ті, які дозволяють більше свободи в роботі, та ці, які потребують саме добре розвинутих дослідницьких навичок. Розподіл визначається декількома факторами, серед яких: наявність раніше перекладеного контенту, існуючі накопичені загальні знання про відеогру та її всесвіт, кількість фанатів та їхні орієнтовні очікування стосовно локалізації. Якщо відеогра вже відповідає перерахованим вище умовам, перекладачі зосереджуються не на свободі, а радше на своїх дослідницьких навичках. Вони мають локалізувати продукт таким чином, щоб це відповідало очікуванням усталеної цільової аудиторії та не порушувало вже існуючу систему відповідників, створену попередніми локалізаціями. З іншого боку, ступінь свободи зростає, коли відеогра є практично новою для певної місцевості і не має вже усталеної фанбази або попередніх загальних знань про гру. В цьому випадку локалізатори вільні обирати, як краще адаптувати продукт [2, с. 3].

Наступний виклик дуже тісно пов'язаний зі свободою – це креативність. У дослідженні «Challenges in video game localization: An integrated perspective» Д. Чех зазначає, що локалізатори відеоігор мають набагато більше можливостей знехтувати еквівалентністю, щоб зробити ігровий досвід однаковим для всіх гравців. Існує певний матеріал перекладу, такий як діалекти, сленг, ненормативна лексика, неологізми або псевдотехнічні терміни, які вимагають не просто перекладу, а саме транскреації [3, с. 11]. Транскреація – це перекладацька діяльність, яка поєднує в собі культурну адаптацію, лінгвістичний переклад та креативне переосмислення певних елементів тексту [4, с. 347]. Якщо перекладач не в змозі розпізнати елементи, що потребують транскреації, він ризикує не передати зміст належним чином та погіршити загальне розуміння певних елементів відеоігри [3, с. 13].

Ще один проблемний аспект, з яким стикаються локалізатори – це міждисциплінарність. У статті «Локалізація комп'ютерних відеоігор» Л. Алаєва та С. Єльцова стверджують, що компетенція локалізаторів відеоігор виходить далеко за межі виконання повного, точного та стилістично адекватного перекладу контенту відеоігор. Така робота вимагає обізнаності в інформаційних та комп'ютерних технологіях, кодуванні, володіння великими дослідницькими навичками, розуміння законів, що застосовуються при створенні та обробці аудіовізуального контенту. За словами авторів статті, «локалізація комп'ютерних ігор знаходиться на перетині таких дисциплін, як локалізація програмного

забезпечення, аудіовізуальний переклад, технічний і художній види перекладу, комп'ютерно-ігровий дискурс» [1, с. 62]. Недостатня кількість знань локалізатора у вищезазначених сферах може призвести до погіршення якості локалізованої відеоігри та в цілому сповільнити процес її створення.

Отже, локалізація відеоігор – це складна система процесів, в межах якої фахівці стикаються з різними проблемами. Часто доводиться визначати, чи потрібно більше зосередитись на дослідженні та підготовці до локалізації, щоб готовий продукт відповідав очікуванням усталеної групи фанатів, чи можна діяти без обмежень з повною креативною свободою. Але і креативний підхід має свої проблеми, адже фахівцю необхідно правильно розпізнавати елементи, які потребують більше, ніж пошуку еквіваленту, щоб радше застосувати транскреацію і не спотворити сприймання відеоігри цільовою аудиторією. І, наостанок, щоб бути гарним фахівцем в галузі локалізації відеоігор, потрібно не лише знати мови і вміти перекладати, а й бути обізнаним в комп'ютерних та інформаційних технологіях, щоб забезпечити високу якість локалізованого продукту.

Література:

1. Єльцова С. С., Алаєва Л. С. Локалізація комп'ютерних відеоігор. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. 2019. № 43, т. 4. С. 60–63 URL: <https://salo.li/0aFFE0F> (дата звернення: 07.05.2025).
2. Bernal-Merino M. Challenges in the translation of video games. *Revista Tradumática*. 2007. № 5. URL: <https://salo.li/51162cc> (дата звернення: 07.05.2025).
3. Czech D. Challenges in video game localization: an integrated perspective. *Explorations: A Journal of Language and Literature*. 2013. № 1. Р. 3–25. URL: <https://salo.li/7dcf432> (дата звернення: 07.05.2025).
4. Díaz-Millón M., Olvera-Lobo M.-D. Towards a definition of transcreation: a systematic literature review. *Perspectives: Studies in Translatology*. 2023. №2, Vol. 31. Р. 347–364. URL: <https://doi.org/10.1080/0907676X.2021.2004177>
5. Pirrone M., D'Ulizia A. The localization of software and video games: current state and future perspectives. *Information*. 2024. № 10, Vol. 15. URL: <https://doi.org/10.3390/info15100648> (дата звернення: 07.05.2025).

ПЕРЕКЛАД НЕОЛОГІЗМІВ КІБЕРПАНК-РОМАНІВ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Неологізм, за визначенням А. Загнітка, – це слово чи вислів, чию новизну усвідомлюють мовці й що виникає з актуальної потреби номінації [1, с. 482]. Масове введення таких одиниць у художні тексти стимулює науково-технічний прогрес і слугує маркером культурних зрушень [3, с. 80]. Практичний корпус нашого дослідження – 79 неологізмів із трьох канонічних кіберпанк-романів «*Neuromancer*» В. Гібсона, «*Snow Crash*» Н. Стівенсона та «*Ready Player One*» Е. Клайна. Серед типів неологізмів виділяються наступні [2]:

- 1) Абсолютні (власне новотвори). Слова, у яких і форма, і значення з'являються вперше: *cyberspace*, *metaverse*. Формуються переважно словоскладанням, блендингом чи афіксацією.
- 2) Семантичні. Уже відомі лексеми, що отримують нове значення: *flatline* – «смерть» → *псевдонім хакера*; *avatar* – «інкарнація» → «цифровий образ користувача».
- 3) Трансномінації (перейменування). Нові назви для існуючих понять з експресивним або брендовим ефектом: *Microsoft* → «мозковий мікрочип», *Reason* → *назва зброї*.
- 4) Абревіатурні неологізми. Скорочення, що набувають самостійного статусу слова: *ICE* (*Intrusion Counter-measures Electronics*), *IOI* (*Innovative Online Industries*).
- 5) Запозичені. Іншомовні слова, інтегровані без формальних змін і сприйняті як нові одиниці: *zaibatsu*, *sarariman*, *Ludus*.
- 6) Оказіоналізми. Авторські чи ситуативні утворення, які зазвичай не виходять за межі конкретного тексту, але створюють стилістичний колорит: *meat puppet*, *poon*, *ramp turd*.

Переклад таких неологізмів має декілька шарів. Перший шар демонструє, як калька зберігає форму англійського композита й забезпечує прозорість. Двочленна лексема *cyberspace* природно стала кіберпростір, тоді як *Metaverse* – метавсесвіт, де префікс *meta-* позначає рівень «понад». Подібно *armorgel* передано *арморгель*, щоб уникнути

канцелярського «бронегелю». Калька ефективна і для семантичних розширень: *flatline* перекладено *флетлайн*, після першої появи уточнено, що це позивний хакера-мерця.

Транслітерація виправдана, коли слово виконує роль бренду. *Sense/Net* збережено як *Сенс/Нет*, *RadiKS* – *Радікс*. Аналогічно японізми *zaibatsu* → *дзайбацу* й *sarariman* → *сараріман* передають корпоративну атмосферу Сходу.

До опису ми вдавалися, коли компактна англійська форма не має точного українського близнюка. Бленд *Cataclyst* репрезентовано як катакліст, артефакт-бомба, що запускає катастрофу; а абревіатура *FOQNE* одразу супроводжується розшифровкою *Franchise-Organised Quasi-National Entity* у дужках «квazідержава-франшиза».

Креативна адаптація потрібна, коли суфіксальна гра або звукопис визначають характер персонажа. Кур'єр *Deliverator* став *доставатор* – суфікс *-атор* активує образ «машини доставки». Сленгове дієслово *to roon* відтворено пунити: «*Ю.Т. пунить машину й летить далі*».

Статистика показала: калька охоплює 42 % корпусу, транслітерація – 29 %, опис – 18 %, адаптація – 11 %. Домінування кальки пояснюється продуктивністю словоскладання в обох мовах; висока частка транслітерації відбиває важливість авторських брендів; опис та адаптація залишаються резервом на випадок лексем зі складною грою значень.

Найвищу «ударність» демонструють okazіоналізми. Вислів *meat puppet* (NM: 86) став м'ясною лялькою і негайно викликає образ безвольного тіла, а бойовий сленг *Eighty-Six the Sux0rz* (RPO: 34) перетворено на Ейтті-сіксимо Сакс0рз! – переклад зберігає гру чисел і презирливий тон.

Отже, комбінування чотирьох прийомів дає змогу повноцінно передавати кіберпанкові неологізми й підтримувати динаміку оригіналу. Результати пропонують практичний алгоритм для локалізації художніх текстів, де нові слова формують сам каркас вигаданого світу. Переклад доводить гнучкість української лексичної системи майбутнього та сьогодення.

Література:

1. Загнітко А. Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця : ТВОРИ, 2020. X, 920 с.

2. Колоїз Ж. В. До питання про диференціацію основних понять неології. *Вісник Запорізького державного університету: Філологічні науки*. 2002. № 3. С. 78–83.

3. Шутова М. О. Неологізми в сучасній англійській мові. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Філологія, педагогіка, психологія*. 2010. № 21. С. 79–85.

Олійник Юлія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Яцишин О.М.

ПРИКЛАДИ ВЖИВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У РОМАНІ «ГАРРІ ПОТТЕР ТА ФІЛОСОФСЬКИЙ КАМІНЬ»

Роман Дж. К. Ролінг «Гаррі Поттер та філософський камінь» вирізняється не лише захопливим сюжетом, але й барвистістю мови, насиченої різноманітними стилістичними засобами. Серед них особливе місце посідають фразеологічні одиниці, які додають тексту жвавості, образності та емоційної глибини. У процесі дослідження ми зосередилися на аналізі функціонування фразеологізмів в оригінальному тексті роману “Harry Potter and the Philosopher’s Stone”.

Цікавим прикладом використання фразеологізму в оригінальному тексті є вислів “not in the same league”, який з’являється в репліці:

“Comets look flashy, but they’re not in the same league as the Nimbus” [1, с. 165].

Цей вираз означає, що дві речі (у цьому випадку – моделі мітел) є абсолютно не рівнозначні за якістю, рівнем або престижем. Дослівно можна перекласти як «не в одній лізі», що добре зрозуміло як носіям мови, так і українськомовним читачам, адже подібна спортивна метафора активно використовується й в українському мовленні (наприклад, «вони навіть не в одній лізі», «йому до нього як до неба»).

Ще одним із прикладів фразеологізмів у романі зустрічається вже на початку твору – в описі сцени розмови між професоркою Макгонегел і Дамблдором:

“It seemed that Professor McGonagall had reached the point she was most anxious to discuss, the real reason she had been waiting on a cold, hard wall all day, for neither as a cat nor as a woman had she fixed Dumbledore with such a piercing stare as she did now.” [1, с. 11].

У цьому фрагменті можна виокремити фразеологізм *“fix someone with a piercing stare”* тобто «пронизливо подивитися на когось» або «поглянути пильно й проникливо». Це не буквально фізична дія, а образна конструкція, яка часто використовується в англійській мові для передачі сильного, напруженого зорового контакту, що виконує комунікативну функцію без слів.

Крім того, у контексті цього речення важливою є ще одна фразова конструкція – *“reach the point”*, яка позначає досягнення кульмінаційного моменту або переходу до головної теми. Вона часто використовується в мовленні, коли мовець нарешті готовий висловити головне або вирішальне.

У своєму романі Дж. К. Ролінг активно використовує сучасні розмовні фразеологізми, які роблять оповідь живою, динамічною і близькою до читача. Один із таких прикладів:

“He didn’t have a clue what was going on, but he didn’t seem to be being expelled, and some of the feeling started coming back to his legs.” [1, с. 151].

Ключовим фразеологізмом у цьому фрагменті є вираз *“didn’t have a clue”*, який є сталим розмовним зворотом англійської мови й означає «не мати жодного уявлення», «нічого не розуміти», «бути повністю розгубленим». У цьому випадку Гаррі не розуміє, що відбувається, але поки що полегшено дихає, бо його, здається, не виганяють зі школи.

Опис персонажів і довкілля в романі *“Harry Potter and the Philosopher’s Stone”* часто містить елементи метафоричності або прихованої фразеологічності, що створює яскраві візуальні образи. Зокрема, у книзі зустрічаємо такий приклад:

“Harry stared at the back of Firenze’s head, which was dappled silver in the moonlight.” [1, с. 258].

Ключовим виразом тут є *“was dappled silver in the moonlight”*. Дієприкметник *“dappled”* походить від опису плямистої поверхні, часто використовується для зображення світла, що проходить крізь листя дерев або мерехтить на поверхні об’єктів. У поєднанні з *“silver in the moonlight”* цей зворот набуває метафоричного, майже поетичного звучання.

Хоча це не класичний фразеологізм, вираз можна розглядати як стилістичну фігуру, яка передає особливу атмосферу сцени – ніч, ліс, магічна істота (кентавр), і враження Гаррі, який уважно спостерігає за ним

Уривок “*By mentioning that, you’ve really opened a can of worms.*” [1, с. 250] має фразеологізм “*opened a can of worms*”, котрий є класичним виразом англійської мови, який використовується для опису ситуації, коли певні дії чи слова призводять до непередбачених труднощів або ускладнень. Зокрема, цей вираз означає, що після висловленої думки або вчинку відкривається ціла низка нових проблем, подолати які буде просто.

У книзі Дж. К. Ролінг цей вираз використовується для того, щоб показати, як маленька дія або сказане слово може призвести до серйозних наслідків. Коли персонажі кажуть, що хтось “*opened a can of worms*”, вони мають на увазі, що незаплановані труднощі з’явилися через непередбачену дію або розмову. Це додає емоційного забарвлення сцені, адже ми бачимо, як просте запитання або згадка може змінити хід подій і спричинити нові складнощі.

Загалом, наведені фразеологізми створюють специфічний настрій і сприяють глибшому розумінню персонажів. Частина з них передається у перекладі дослівно або через відповідники, інші – адаптуються відповідно до мовних норм цільової аудиторії.

Література:

1. Rowling J. K. *Harry Potter and the Sorcerer’s Stone*. New York: Scholastic, 1998. 327 p.

Томіліна Діана
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – асист. Коберник А.С.

ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКОЇ ПРАВНИЧОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Англійська правнича термінологія є складним лінгвістичним явищем, що сформувалося під впливом історичних, культурних і мовних чинників англосаксонської правової системи. Її вивчення є важливим для

розуміння специфіки загального права та особливостей юридичного перекладу.

Вона елементи латини, нормансько-французької та давньоанглійської мов, відзначається високим ступенем формалізації, точністю та сталістю, але водночас - багатозначністю, що ускладнює її переклад українською.

Англійська правова система (common law) сформувалася протягом століть і має багато унікальних термінів, які не мають прямих еквівалентів в інших мовах.

Вчена О. Зеленська дає наступне тлумачення поняття «юридичний термін» «слово чи сполучення слів, що втілює поняття з правової галузі суспільного життя і має визначення у юридичних джерелах (законодавчі акти, юридичні словники, науково-правові дослідження тощо)» [1, с. 382]. Англійська термінологічна лексика, в тому числі з юридичною, складалася століттями. Ця терміносистема еволюціонує і сьогодні, завжди оновлюється, зберігаючи при цьому цілісність і самостійність, що функціонують поряд з суспільством. Кожен юридичний текст містить належну юридичну термінологію, яка відзначається такими загальними ознаками: нейтральність, однозначність, відсутність емоційного забарвлення.

Водночас, деякі правничі терміни, що ввійшли в побут, втрачають свої ключові характеристики, перетворюючись на багатозначні та емоційно забарвлені поняття. Наприклад, “defendant” (відповідач) та “tortfeasor” (правопорушник) – це терміни виключно юридичного походження, створені правничою наукою та використовувані в юридичних документах, що визначаються однозначністю та відсутністю емоційної складової. Натомість “accuse” (звинувачувати), “avoidance” (ухилення, оспорювання) мають декілька значень та застосовуються не лише в юридичному дискурсі; тому тлумачення таких термінів безпосередньо залежить від контексту їх вживання.

До нормандського завоювання, що відбулося 1066 року, юридична мова Англії спиралася переважно на давньоанглійську, котра походила від германських коренів. Право того часу було традиційним, а ключові юридичні терміни були невибагливими, вони стосувалися власності, злочинів та кари. Кілька давньоанглійських слів залишилися в ужитку, як-от: law (закон) – від давньоскандинавського lagu; right (право) – від давньоанглійського riht; witness (свідок) – від witnes, яке означало «той, хто знає».

Одним з найбільш вражаючих аспектів є те, як багато англійських юридичних термінів походять з латини та старофранцузької мови. Це спадщина римського права та нормандського завоювання, яке відбулося в XI столітті. Наприклад, термін “*habeas corpus*” походить з латини і означає «*май своє тіло*», що стосується права особи бути присутнім під час судового розгляду. Цей термін досі широко використовується і є важливим принципом англійського права.

Дослідник О. Романюк стверджує, що англословна правнича термінологія різниться джерелами свого виникнення та містить не лише англійські лексеми, а й латинські, французькі, грецькі, німецькі слова та стійкі вислови, які мали вплив на неї в різні епохи та під дією різних чинників. Серед цих груп визначаються, передусім, англословні, латинословні та франкословні терміни [2, с. 177]. Такий стан речей зумовлений, насамперед, тим, що тривалий історичний проміжок англійське право було тримовним: англійська мова застосовувалася в усній комунікації, а французька та латина – в писемній. Паралельне використання трьох мов привело до формування особливого правового феномена: вживання синонімічних слів з розбіжних мов як єдиного цілого.

У XIV столітті англійська мова почала перебирати на себе роль французької та латини в юридичному світі. У 1362 році, завдяки Акту про використання англійської мови в судах, було офіційно затверджено англійську мову для судових процесів, хоча правничі документи ще якийсь час складалися французькою та латиною. Остаточне панування англійської мови в праві відбулося лише у XVIII столітті. Як зазначає П. Тірней, ця історична багатошаровість є однією з головних причин складності англійської правничої термінології та її труднощів у перекладі іншими мовами [3, с. 69].

Отже, юридичний переклад - це специфічний різновид перекладу, що має на меті передати правничу інформацію між особами, які використовують різні мови. Англійська правнича термінологія вирізняється значною кількістю латинських та староанглійських термінів, що надає їй офіційного відтінку.

Література:

1. Зеленська О. Деякі аспекти синонімії в англійській термінології кримінального права. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2017. № 6. С. 382–386.

2. Романюк О. В., Бялик В. Д. Етимологічне походження та історія розвитку англословної юридичної термінології. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. 2020. С. 177–180.

3. Солодка А. К. Особливості перекладу юридичних термінів. International Science Journal of of Education & Linguistics. Vol. 2. No. 4. 2023. Pp. 68-74.

Топчій Вікторія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – асист. Коберник А.С.

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРЕКЛАДУ СЛЕНГУ ТА ЖАРГОНУ В СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ СЕРІАЛАХ (НА ОСНОВІ СЕРІАЛУ “ЕЙФОРІЯ”)

Сленг і жаргон є ключовими елементами сучасного аудіовізуального дискурсу, особливо в англословних серіалах, таких як *"Ейфорія"*. Вони відображають динаміку молодіжної культури, субкультурні особливості, соціальні тенденції та лінгвістичну креативність. У серіалі *"Ейфорія"* сленг і жаргон відіграють важливу роль у створенні автентичної атмосфери, що передає емоційний і стилістичний контекст персонажів. Однак переклад таких мовних одиниць становить значні виклики через культурні відмінності, багатозначність термінів і швидко еволюцію мовних трендів. Для забезпечення адекватного перекладу необхідно застосовувати ефективні стратегії, які зберігають стилістичне й емоційне забарвлення оригіналу, адаптуючи його до сприйняття цільової аудиторії [2, с. 205].

Сленг і жаргон у серіалі *"Ейфорія"* формуються різноманітними лінгвістичними механізмами, що відображають культурний контекст і творчий підхід до мови. Основні способи їх створення включають [1, с. 110]. :

1. Лексико-семантичний словотвір: метафоричне перенесення значень є поширеним явищем. Наприклад, слово *lit* (дослівно "запалений") у

молодіжному сленгу означає "круто", "захопливо" або "енергійно". У реченні *This party is lit!* воно передає позитивну оцінку атмосфери вечірки. У перекладі це може бути "Ця вечірка відпадна!" для збереження емоційного забарвлення.

2. Морфологічний словотвір: нові слова утворюються шляхом додавання суфіксів, скорочень або складання. Наприклад, термін *stan* (походить від *stalker* + *fan*) означає палкого прихильника. У реченні *I'm totally stanning her music!* воно виражає захоплення. Переклад може бути "Я просто фанатію від її музики!" для передачі ентузіазму.

3. Фразеологічне утворення: сленгові ідіоми, такі як *spill the tea* (дослівно "розлити чай"), означають "розповідати плітки". У діалозі *Come on, spill the tea about last night!* це заклик поділитися чутками. У перекладі для субтитрів часто використовується описовий варіант "Розкажи всі плітки про вчора!", а в дубляжі може бути лаконічніше — "Викладай чутки!".

4. Запозичення: використання термінів із субкультур, зокрема з афроамериканської англійської (AAVE). Наприклад, *finna* (скорочення від *fixing to*) означає намір щось зробити, як у *I'm finna leave this place*. Переклад може бути "Я збираюся звідси піти" або "Планую вийти".

5. Соціокультурна адаптація: терміни, пов'язані з сучасними реаліями, зокрема соціальними мережами. Наприклад, *tea* (дослівно "чай") у сленгу означає "плітки" або "цікаві новини". У реченні *What's the tea?* це запит про останні чутки. Переклад може бути "Які чутки?" або "Що нового?" для природності.

Переклад сленгу та жаргону ускладнюється культурними відмінностями, відсутністю прямих еквівалентів і швидкою зміною мовних трендів. Наприклад, "*spill the tea*" перекладається описово як "розкажи всі плітки" в субтитрах, але в дубляжі може адаптуватися як "викладай чутки" для лаконічності. Стратегії перекладу, такі як еквівалентний переклад, адаптація та комбінований підхід, дозволяють зберегти автентичність і емоційність діалогів, що є ключовим для сприйняття серіалу українською аудиторією [3, с. 18].

Переклад також ускладнюється наступними факторами: культурними відмінностями, відсутністю прямих еквівалентів, багатозначністю термінів і швидкою зміною мовних трендів. У серіалі "*Ейфорія*" ці виклики особливо помітні через використання багатозначних сленгових одиниць, які потребують контекстуальної адаптації.

Приклади перекладу сленгових одиниць:

1. Слово *dope*: це багатозначне слово вживається в різних контекстах. У модному контексті, як у реченні *That outfit is dope!*, воно означає "круто" або "стильно". Дослівний переклад "Цей одяг крутий!" зберігає значення, але для української аудиторії може бути адаптовано як "Цей лук відпадний!" для посилення стилістичного ефекту. У контексті наркотиків, як у *Got any dope?*, воно означає "наркотики". Дослівний переклад "Є якісь наркотики?" є точним, але перекладач може обрати "Є що-небудь?" для нейтральності в субтитрах.
2. Слово *slay*: метафорично означає "виглядати надзвичайно" або "досягти успіху". У реченні *She slayed that performance!* воно виражає захоплення. Дослівний переклад "Вона вбила цей виступ!" може бути незрозумілим, тому адаптація "Вона була божественна!" або "Вона відірвалася!" є доречною. У модному контексті, як у *You're slaying this look!*, переклад може бути "Ти виглядаєш відпадно!".
3. Слово *finna*: походить із AAVE і означає намір. У реченні *I'm finna get some food*, воно перекладається дослівно як "Я збираюся взяти їжу". Однак для природності в українській мові може бути "Планую сходити по їжу" або "Зараз піду за їжею".
4. Слово *extra*: у сленговому значенні позначає надмірну або перебільшену поведінку. У реченні *She's so extra with her drama*, воно означає "Вона занадто драматизує". Дослівний переклад "Вона дуже надмірна" звучить неприродно, тому адаптація "Вона перегинає з драмою" або "Вона занадто театральна" є кращою.
5. Фраза *spill the tea*: як зазначалося, означає "розповідати плітки". Дослівний переклад "Розлий чай" є абсурдним і втрачає сенс. Описовий переклад "Розкажи всі плітки" є стандартним для субтитрів, але в дубляжі може бути скорочено до "Викладай чутки!" для синхронізації з артикуляцією.

Переклад сленгу та жаргону в серіалі *"Ейфорія"* часто поєднує кілька стратегій:

1. Дослівний переклад: використовується, коли сленговий термін має прямий еквівалент або коли збереження буквального значення не порушує природності. Наприклад, *lit* як "круто" у *This party is lit!* перекладається дослівно як "Ця вечірка крута!". Однак дослівний переклад часто є обмеженим через культурні відмінності, як у випадку з *spill the tea*, де "розлити чай" не передає сенсу.
2. Еквівалентний переклад: полягає у виборі українського сленгового терміна з аналогічним значенням. Наприклад, *slay* у *You're slaying this*

look! перекладається як "Ти виглядаєш відпадно!", що відповідає українському молодіжному сленгу.

3. Адаптація: використовується для передачі культурного контексту. Наприклад, *finna* у *I'm finna leave* адаптується як "Я зараз піду", щоб звучати природно для української аудиторії.

4. Описовий переклад: застосовується, коли прямий еквівалент відсутній. Наприклад, *spill the tea* перекладається як "розкажи всі плітки" для пояснення значення.

5. Комбінований підхід: поєднує кілька стратегій для досягнення стилістичної та емоційної точності. Наприклад, *She's so extra* може бути перекладено як "Вона занадто перегинає", поєднуючи адаптацію та описовий підхід.

Дослівний переклад, хоча й найпростіший, рідко є ефективним для сленгу через втрату культурного контексту. Наприклад, дослівний переклад *dope* як "наркотики" у модному контексті (*That outfit is dope!*) буде помилковим, оскільки значення залежить від ситуації. Натомість еквівалентний переклад або адаптація дозволяють зберегти автентичність і емоційність діалогів, що є критично важливим для сприйняття серіалу українською аудиторією [4, с. 145]. .

Література:

1. Ayto J. *A Century of New Words*. Oxford : Oxford University Press, 2007. 112 С.
2. Crystal D. *A Dictionary of Linguistics and Phonetics*. Oxford : Blackwell Publishing, 2008. P. 245
3. Partridge, E. *Slang: To-Day and Yesterday*. London: Routledge. 2006. P. 496
4. Newmark P. *A Textbook of Translation*. London : Prentice Hall, 1988. P. 292.

АУДІОВІЗУАЛЬНИЙ ПЕРЕКЛАД: ПОРІВНЯННЯ ДУБЛЯЖУ, СУБТИТРУВАННЯ ТА ЗАКАДРОВОГО ОЗВУЧЕННЯ

Визнання значущості аудіовізуального перекладу помітно збільшилося за останні десятиріччя. Це стало наслідком глобалізації медійного наповнення, а також полегшенням доступу до кінострічок, серіалів та відео онлайн. З огляду на те, що глядачі з різних куточків світу бажають споживати контент рідною мовою, аудіовізуальний переклад виступив важливим інструментом для подолання мовних і культурних перепон. Поточкові сервіси, кінофестивалі міжнародного значення та телевізійні канали активно вдаються до аудіовізуального перекладу з метою розширення аудиторії та задоволення потреб різноманітної публіки.

Дослідник Л. Терещенко вказує, що аудіовізуальний переклад – це техніка перекладу, яка поєднує озвучення відеоматеріалів. Цей метод широко використовується на телебаченні, особливо при перекладі кінофільмів та інших аудіовізуальних робіт. Головним аспектом аудіовізуального перекладу є ретельна синхронізація між усним текстом та невербальними елементами відео [4, с.73].

Вчена А. Кулікова виділяє наступні особливості аудіовізуального перекладу, котрі включають в себе кілька ключових аспектів:

- 1) Мультимодальність;
- 2) Синхронізація;
- 3) Культурна адаптація;
- 4) Технічні вимоги;
- 5) Полісемантичність [1, с.18].

Головною ознакою аудіовізуального перекладу є його мультимодальність, тобто потреба брати до уваги не лише словесний (мовний) контент, а й невербальні елементи – вирази обличчя, рухи, інтонацію, музику, візуальний ряд і та інше. Перекладач у такій ситуації має справу не з відокремленим текстом, а зі складним витвором, де значення виникає на перетині кількох знакових систем.

Виокремлюють декілька головних форм АВП, серед яких найчастіше зустрічаються:

- дубляж – повна заміна оригінального аудіоряду новим, синхронізованим із рухами губ акторів;
- субтитрування – представлення перекладу у вигляді тексту на екрані;
- закадрове озвучення – переклад, що накладається поверх оригінального звуку, який звучить як фон[2;3;5].

Зважаючи на різноманітність форм аудіовізуального перекладу, важливо зіставити ключові характеристики кожного з методів[1, с.20]. У таблиці нижче представлено порівняльний аналіз дубляжу, субтитрування та закадрового озвучення за основними параметрами, що впливають на якість перекладу та глядацьке сприйняття: технічні вимоги, рівень емоційної передачі, синхронізація, витрати часу і ресурсів, популярність в Україні тощо.

Порівняльна таблиця видів аудіовізуального перекладу

Критерій	Дубляж	Субтитрування	Закадрове озвучення
Аудіо	Повна заміна оригінальної звукової доріжки	Оригінальне аудіо зберігається	Оригінал звучить тихо на фоні перекладеного тексту
Кількість акторів	Кожного персонажа озвучує окремий актор	Не потребує озвучення	Один або кілька акторів начитують репліки всіх персонажів
Емоційна передача	Висока, можлива емоційна і стилістична адаптація	Частково передається через текст	Частково зберігається інтонація оригіналу
Синхронізація з візуалом	Обов'язкова синхронізація з рухами губ	Не вимагається	Мінімальна синхронізація
Технічна складність	Висока – потребує студії, акторів, режисера	Помірна – потрібне спеціальне ПЗ	Помірна – потрібне базове обладнання для запису
Вартість	Найдорожчий вид перекладу	Найдешевший	Середня вартість
Час на створення	Тривалий	Швидкий	Відносно швидкий
Збереження оригіналу	Ні	Так (аудіо)	Частково (аудіо чути, але перекрито)
Зручність для глядача	Дуже зручно, не потребує читання	Потребує читання, може відволікати	Досить зручно, але трохи штучно звучить

Популярність в Україні	Популярний для художніх фільмів, мультфільмів	Поширений у стримінговому контенті, фестивальних фільмах	Типовий для документальних фільмів і телепередач
------------------------	---	--	--

Як видно з таблиці, кожен метод аудіовізуального перекладу має свої унікальні переваги та виклики.

Отже, ефективність аудіовізуального перекладу залежить не лише від технічного виконання, а й від вибору відповідної перекладацької стратегії, що враховує жанрові, прагматичні та культурні особливості медіапродукту. Дубляж забезпечує найбільшу емоційну залученість глядача та створює ілюзію повної автентичності перекладеного продукту, однак потребує значних фінансових і технічних ресурсів. Субтитрування, як найбільш економічний і технічно простий метод, дозволяє зберегти звучання оригіналу, проте супроводжується обмеженнями, пов'язаними з читабельністю та скороченням тексту. Закадрове озвучення виступає як компроміс між точністю та зручністю сприйняття, хоча поступається у виразності дубляжу.

Література:

1. Кулікова А.Є. Мова і культура. Дублювання як один з основних видів аудіовізуального перекладу: недоліки та переваги: матеріали міжнар. науч.- практ. конф. Одеса, 2010. С. 7-14.
2. Полякова О. Дублювання як вид кіноперекладу. Наукові записки. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. Вип. 116. С. 338–341.
3. Радецька С. В, Калішак Т. Т. Субтитрування як вид аудіовізуального перекладу: переваги та недоліки. Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. *Філологічні науки*. 2016. Кн. 2. С. 81- 84.
4. Терещенко Л. Я. Помилки в аудіовізуальному перекладі: лінгвістичний і дидактичний аспекти. Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Філологія. 2018. Т. 21, № 1. С. 168-177. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknlu_fil_2018_21_1_20
5. Remael A. Audiovisual translation / A. Remael // Handbook of Translation Studies. 2021. V. 1. P. 12–17.

АМБІВАЛЕНТНІСТЬ СЕМАНТИКИ ФЛОРОНІМА ЧОРНОБРИВЦІ

Чорнобrivці – символ життя, сонця, надії, відродження, сподівання, тривалості життя, української оселі. *Чорнобrivці* – назва декоративної етнографічної квітки, що відбиває народні уподобання і підпадає під явища символізації [4, с. 114]. *Чорнобrivці* високо поцінуються в народі за свою сонцелику красу, довге цвітіння, пристосованість до морозів. Квіти символізують перемогу життя над вічністю, надію на відродження [2, с. 876]. В Європі *чорнобrivці*, так само як і *нагідки*, означають вірність. В символіці Китаю вони слугують символом довголіття — так звана «квітка десяти тисяч років». В індуїзмі *чорнобrivці* уважаються квіткою Крішні [10, с. 104].

Компаративна фразеологічна одиниця *Уліз як будяк серед чорнобrivців* [9, с. 19] передає концепт *невідповідності*. У ній йдеться про людину, яка не пасує до товариства, й порівнюється з будяком, а флоронім *чорнобrivці* асоціюється з «пристойними людьми». В українській мові той самий флоронім може мати як меліоративне так і пейоративне забарвлення, як-от: у приказці *Дурному Гаврилці усе чорнобrivці* [5, с. 343; 8, с. 299] досліджуваний флоронім має сему «неважливе». Дефініція флороніма *чорнобrivець*: «*Однорічна трав'яниста декоративна рослина родини складноцвітих із запашиними квітками жовтого кольору*» [7]. В Жайворонок характеризує квітку ще й такими колоративами як «жовто-коричневий та жовтогарячий»; підкреслює утилітарну цінність квітки «що використовується як декоративна рослина»; та виокремлює символічне навантаження в українській культурі: «символізує рідну домівку, рідний край, юнацьку красу» [3, с. 643]. Найпоширеніші синоніми українського флороніма є *повняки*, *оксамитці*. Флоронім *чорнобrivці* уживається в однойменній поезії М. Сингаївського, яка стала народною піснею. Мати, берегиня роду, висадила квіти, які символізують перемогу життя, відродження.

У назві досліджуваного флороніма відобразилася народна спостережливість та кмітливість. Мотиваційним принципом творення назви флороніма на народній основі стала схожість дугоподібного

обрамлення пелюсток квітки і дівочих чи парубочих чорних брів [2, с. 877].

Англійський відповідник не зазнав фразеологічної вербалізації, але теж має [11] промовисту назву *marigold*, й уживається на позначення 1) (genus *Calendula* [11]) *нагідок, календули*; 2) (genus *Tagetes*) *чорнобривців* [1, с. 707].

З етимологічного словника дізнаємось, що англійська назва походить від алюзії на Діву Марію у поєднанні з кольороназвою «золота»: *marigold* (n.) popular name of several plants with golden or bright yellow flowers, late 14c., *marygolde*, from Mary (probably a reference to the Virgin) + gold, for color. The Old English name for the flower was simply *golde*. *Marigold* позначає колоронім починаючи з 1770 [12]. Архітектурний термін *marigold window* [11] уживається на позначення вітража розетки або круглого вікна.

Цікавою та численною є ботанічна номенклатура «Словника українських наукових і народних назв судинних рослин» укладача Ю. Кобіва, що ґрунтується на системі називництва, орієнтованого на живу українську мову. Формування номенклатури здійснювалося на основі народних, національних назв та на пристосуванні їх до бінарності (двослів'я). Так, поруч із латинськими назвами, автор подає їхні наукові українські назви, та назви-синоніми, які трапляються в різних літературних джерелах, починаючи від XIX ст., що унаочнює їх різноманіття [6, с. 15]. Отже, в семантиці народних назв віддзеркалено колір рослини чи її красу: *чорнобривці жовті* — *Tagetes erecta*. *чорнобривці красні* — *Zinnia elegans*. Також семантика флороніма може містити локативну ознаку, що пов'язано з місцем поширення рослини: *чорнобривець болотний* — *Bidens tripartita*; *чорнобривці польові* — *Dianthus carthusianorum* [6, 780]; темпоральну ознаку, що ймовірно вказує на тривалість цвітіння: *чорнобривці безсмертні* — *Tagetes patula*. Часто назви відображають певну якість, прикметні риси чи зовнішній вигляд рослини, як-от: *чорнобривці вузьколисті* — *Tagetes tenuifolia*; *чорнобривці-кунчаки* — *Tagetes erecta*; *чорнобривці-повняки* — *Tagetes erecta*; *чорнобривці позначені* — *Tagetes tenuifolia*; *чорнобривці прям(остоячі)* — *Tagetes erecta*. *чорнобривці розлогі* — *Tagetes patula*. Трапляється також зменшено-пестлива назва флороніма: *чорнобривчики* — *Tagetes erecta*; чи варіант написання назви: *чорнобривець* — *Tagetes patula* [6, с. 781].

Флороніму *чорнобривці* характерне меліоративне й пейоративне забарвлення в українській фразеології. Аналізований флоронім має сему «неважливе» та «гідна людина». Загалом *чорнобривці* можуть символізувати *сонце, надію, тривалість життя* й слугувати символом *української оселі*.

Література:

1. Англо-український словник: У 2т. Близько 120000 слів / уклад М. Балла. Київ : Освіта, 1996. Т. 1. 752 с.
2. Енциклопедичний словник символів культури України / за заг. ред. В.П. Коцура, О.І. Потапенка, В.В. Куйбіди. 5-е вид. Корсунь-Шевченківський: ФОП Гаврищенко В.М., 2015. 912 с.
3. Жайворонок В. Знаки укр. етнокультури: словник-довідник. Київ : Довіра, 2006. URL: http://ukrlit.org/slovnkyk/zhaivoronok_znaky_ukrainskoi_etnokultury
4. Кононенко В.І. Символи української мови. Ів-Франківськ : Плай, 1996. 272 с.
5. Прислів'я та приказки: Людина. Родинне життя. Риси характеру. упоряд. М. М. Пазяк. Київ: Наукова думка, 1990. 528 с. (Укр. нар. творчість).
6. Словник українських наукових і народних назв судинних рослин. Київ: Наукова думка, 2004. 800 с.
7. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970—1980). URL: <http://sum.in.ua>
8. Українські приказки, прислів'я і таке інше. Уклад М. Номис / Упоряд., приміт. та вступна ст. М. М. Пазяка. Київ: Либідь, 1993. 768 с.
9. Юрченко О.С., Івченко А.О. Словник стійких народних порівнянь. Харків: Основа, 1993. 176 с.
10. Cooper J. An Illustrated Encyclopaedia of Traditional Symbols. Thames and Hudson Ltd, London: 1987. 212 p.
11. Merriam-Webster Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com>
12. Online Etymology Dictionary. URL: <https://www.etymonline.com/word/marigold>

ЗАКОНОМІРНОСТІ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ В ГАЛУЗІ КІБЕРБЕЗПЕКИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Розвиток цифрових технологій спричинив активне формування термінологічного апарату кібербезпеки, що є важливим аспектом міжнародного наукового спілкування. Кібербезпека як галузь охоплює широкий спектр напрямів, включаючи захист інформаційних систем, запобігання кібератакам, управління ризиками та розробку криптографічних методів захисту даних. З огляду на стрімке розширення англomовного дискурсу кібербезпеки, належний переклад спеціалізованої термінології відіграє ключову роль у забезпеченні точності та однозначності міжмовної комунікації. Відтворення науково-технічних текстів у сфері кібербезпеки українською мовою потребує застосування низки трансформацій, що гарантують збереження понятійної структури, відповідність мовним нормам та коректне передавання змісту.

При перекладі англomовних текстів з кібербезпеки широко застосовуються лексико-семантичні, граматичні та лексико-граматичні трансформації. Лексико-семантичні трансформації включають калькування термінів (firewall → брандмауер) [1], описовий переклад (honeypot → пастка для хакерів) [2] та семантичну модифікацію (strong password → надійний пароль) [4]. Граматичні трансформації полягають у зміні порядку слів (zero-day vulnerability → уразливість нульового дня) та адаптації синтаксичних конструкцій (two-factor authentication → багатофакторна автентифікація) [5]. Лексико-граматичні трансформації використовуються для передачі складних термінологічних одиниць із поясненням (ransomware → програма-вимагач) [3].

Таким чином, переклад англomовних науково-технічних текстів у сфері кібербезпеки українською мовою підпорядковується системним закономірностям, які забезпечують точність, відповідність термінології та коректне відтворення змісту. Використання різних перекладацьких трансформацій – калькування, граматичної заміни, модуляції, описового

перекладу – дозволяє адаптувати терміни та фахові поняття до мовних норм української мови, зберігаючи їхнє значення та функціональну специфіку. Лексико-семантичні трансформації допомагають у точному передаванні термінів кібербезпеки, граматичні модифікації коригують порядок слів і синтаксичні структури, а лексико-граматичні трансформації використовуються для відтворення складних термінологічних конструкцій.

Література:

1. Firewall | Cambridge Dictionary. Retrieved May 5, 2025, from <https://dictionary.cambridge.org/translate/>
2. Honeypot | Multitran. Retrieved May 5, 2025, from dic.mt/Uza
3. Ransomware | Cambridge Dictionary. Retrieved May 5, 2025, from <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/ransomware>
4. Strong password | Cambridge Dictionary. Retrieved May 5, 2025, from <https://dictionary.cambridge.org/translate/>
5. Two-factor authentication | Cambridge Dictionary. Retrieved May 5, 2025, from <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/two-factor-authentication>

СЕКЦІЯ 4

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ І ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

*Байорко Марія, Поселецька Катерина
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського*

ENTWICKLUNG DER DIALOGISCHEN SPRACHKOMPETENZ VON OBERSTUFENSCHÜLERN IM FREMDSPRACHENUNTERRICHT UNTER ANWENDUNG INTERAKTIVER LEHRMETHODEN

In der modernen Welt ist die Beherrschung einer Fremdsprache nicht nur ein wichtiger Bestandteil der persönlichen Entwicklung, sondern auch eine notwendige Voraussetzung für eine effektive Kommunikation in einer globalisierten Gesellschaft. Einer der wichtigsten Aspekte beim Erlernen einer Fremdsprache ist die Entwicklung des dialogischen Sprechens – die Fähigkeit, in realen oder simulierten Situationen mündlich zu kommunizieren, eigene Gedanken zu formulieren, Fragen zu stellen und auf die Bemerkungen des Gesprächspartners zu reagieren.

Generell sollte der Deutschunterricht nicht nur die Sprachkenntnisse selbst, sondern auch die Entwicklung kommunikativer Fähigkeiten und anderer wichtiger Kompetenzen umfassen [6, S. 71].

Für einen Lehrer ist es wichtig, Grammatik oder Vokabeln nicht nur isoliert zu unterrichten, sondern auch ihre Funktion in der realen Sprache aufzuzeigen. Der Erwerb sprachlicher Kompetenzen ist eine notwendige Voraussetzung für die erfolgreiche Beherrschung einer Fremdsprache, jedoch nicht ausreichend. Schülerinnen und Schüler sollen Sprache in Formen üben, die ihren Bedürfnissen entsprechen und sie zur Kommunikation motivieren [2, S. 21].

Es ist anzumerken, dass die Fehler der Schüler bei der Verwendung des grammatikalischen Geschlechts und der Artikel während dialogischer Übungen im Fremdsprachenunterricht häufig auf das Phänomen des Sprachtransfers zurückzuführen sind, bei dem die Strukturen der

Muttersprache den Erwerb einer neuen Sprache beeinflussen. Dies zeigt sich insbesondere bei der Gestaltung des dialogischen Sprechens, wo die Reaktionsgeschwindigkeit oft keine Zeit zum Nachdenken über grammatische Konstruktionen lässt. Fälle von Interferenzen, wie das falsche Geschlecht des Wortes „Mond“ oder weggelassene Artikel, sind typisch für Sprecher von Sprachen mit unterschiedlichen grammatischen Systemen [1, S. 28].

Auch im Rahmen der Entwicklung des dialogischen Sprechens bei Schülern der Oberstufe im Fremdsprachenunterricht mit interaktiven Methoden ist dem Grundsatz der Berücksichtigung der Schülerinteressen eine besondere Bedeutung zukommt. Dabei geht es darum, Inhalte auszuwählen und Lernsituationen zu organisieren, die dem Alter, der Erfahrung und der Motivation der Schüler angemessen sind. Dies gilt insbesondere für diejenigen, die eine zweite Fremdsprache lernen, da ihre Bedürfnisse sich von denen der Schüler unterscheiden können, die eine erste Fremdsprache lernen [2, S. 154].

Die „Aquarium“-Methode ist eine effektive Technik zur Förderung argumentativer Sprache in Diskussionen. Eine kleine Gruppe („Fische“) debattiert in der Mitte des Klassenzimmers, während die übrigen Teilnehmer („Beobachter“) zuhören. Ein freier Stuhl ermöglicht es Außenstehenden, sich kurzfristig in die Diskussion einzubringen. Am Ende analysiert die gesamte Gruppe den Diskussionsverlauf, bewertet Argumente und zieht Schlussfolgerungen [4, S. 98]. Diese Methode entwickelt Fähigkeiten des dialogischen Sprechens, des kritischen Denkens und der Fähigkeit, dem Gesprächspartner zuzuhören.

Projektbasiertes Lernen ist eine Zusammenarbeit zwischen Lehrkräften und Schülern, bei der der praktische Einsatz der deutschen Sprache im Mittelpunkt steht. Ziel des Projekts ist es, den Schülern die Anwendung von Sprachkenntnissen in realen Situationen zu ermöglichen und ihnen durch Sprachübungen und praktische Aufgaben neue Themen näherzubringen. Dies können beispielsweise Aufgaben sein, die den Unterricht im Schulbuch ergänzen, aber im Alltag umgesetzt werden, etwa durch Recherchen im Internet, Interviews mit Menschen mit Deutschlandbezug, Gedankenaustausch oder Präsentation von Materialien. Projekte gehen über die Arbeit im Klassenzimmer hinaus und fördern die Interaktion mit der Welt um sie herum. Sie können mehrere Tage oder Wochen dauern und sich über mehrere Unterrichtsstunden erstrecken (Makroprojekte) oder kurzfristig als Hausaufgabe angefertigt werden (Mikroprojekte). Projektbasiertes Lernen existiert seit etwa 30 Jahren und wird in der Fremdsprachendidaktik aktiv

gefördert, obwohl es im Bildungsprozess noch nicht so häufig eingesetzt wird [5, S. 148].

Das Modell der Entwicklung der Sprachkompetenz geht davon aus, dass den Schülern Sprachbeispiele oder -situationen (Input) zur Verfügung gestellt werden, die sie durch interaktive Aufgaben verarbeiten und anschließend in ihrem eigenen Sprechen verwenden (Output). Es ist wichtig, den Unterricht so zu strukturieren, dass die Schüler den Stoff zunächst wahrnehmen (zuhören, lesen), ihn dann durch Diskussion und Gruppenarbeit verstehen und schließlich im Dialog anwenden [3, S. 100]. Dieser Ansatz ermöglicht es den Schülern, ihre Kommunikationsfähigkeiten schrittweise zu entwickeln.

Daher verbessern interaktive Lehrmethoden den Prozess der Entwicklung des dialogischen Sprechens bei Schülern der Oberstufe erheblich. Sie tragen nicht nur zum Erwerb von Wortschatz und Grammatik bei, sondern auch zur Ausbildung kommunikativer Fähigkeiten, wie aktivem Zuhören, Argumentieren und effektiver Interaktion in realen Sprechsituationen.

Literatur:

1. Ballweg S., Drumm S., Hufeisen B., Klippel J., Pilypaitytė L. Wie lernt man die Fremdsprache Deutsch? München: Klett-Langenscheidt, 2013. S. 200.
2. Barkowski H., Grommes P., Lex B., Vicente S., Wallner F., Winzer-Kiontke B. Deutsch als fremde Sprache. München: Klett-Langenscheidt, 2014. 200 S.
3. Erde K., Grotjahn R., Kleppin K., Mohr I. Curriculare Vorgaben und Unterrichtsplanung. München: Klett-Langenscheidt, 2013. S. 98-101.
4. Funk H., Kuhn C., Skiba D., Spaniel-Weise D., Wicke E. Aufgaben, Übungen, Interaktion. München: Klett-Langenscheidt, 2014. 186 S.
5. Salomo Dorothé, Mohr Imke. DaF für Jugendliche. Ernst Klett: Sprachen, Stuttgart 2022. 148 S.
6. Schart M. Legutke, M. Lehrkompetenz und Unterrichtsgestaltung. München: Klett-Langenscheidt, 2012.. 200 S.

ЗМІСТ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УСНОМУ МОВЛЕННІ

Усномовленнєва компетентність є частиною комунікативної компетентності й визначається умінням правильно й ефективно використовувати мовні та немовні засоби виразності мовлення у спілкуванні.

Майкл Канале та Мерілл Суейн зазначають, що усномовленнєва компетентність складається з багатьох компетенцій, таких як граматична, соціолінгвістична, стратегічна та дискурсивна. З огляду на це можемо сказати, що існують як рецептивні складові комунікативної компетентності, такі як навички розпізнавати й розуміти фонетичні та лексичні одиниці, граматичні структури та вміння встановлювати логіку висловлювання; так і продуктивні, такі як здатність влучно добирати слова та граматично правильно будувати фрази для реалізації комунікативного наміру [2].

Одним з вагомих аспектів формування усномовленнєвої компетентності є формування лексичної компетентності. Джеймс Мілтон розкриває поняття лексичної компетентності, як здатність ефективно розуміти та використовувати словниковий запас під час говоріння [4].

Г. Мельниченко вважає, що рецептивні навички лексичної компетентності передбачають здатність розпізнавати лексичні одиниці в усному та писемному мовленні та порівнювати їх зі значенням, що визначається контекстом. Авторка зазначає, що рецептивні навички є основою для формування продуктивних лексичних навичок [1].

Глибину засвоєння лексики на рецептивному рівні визначає не тільки факт знання значення слова, а й розуміння його стилістичних особливостей та граматичних характеристик. Найбільшою проблемою у формуванні лексичної компетенції на продуктивному рівні є те, що кількість рецептивно засвоєної лексики (пасивний словник) значно перевищує кількість слів, що продуктивно використовуються. Батія Лауфер вважає, що перехід від пасивного лексичного запасу до активного вимагає багаторазового вживання лексичної одиниці в контексті, адже розрив між рецептивним та продуктивним рівнями засвоєння лексики

зменшується, якщо лексична одиниця активно використовується в усному мовленні [3].

Література:

1. Мельниченко Г. Формування лексичної компетентності у майбутніх учителів англійської мови. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2018. № 24. С. 140–145.
2. Canale M., Swain M. Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics*. 2017. Vol. 38(1). P. 1–47.
3. Laufer B. Vocabulary acquisition in a second language: Do learners really acquire most vocabulary by reading? *Revue française de linguistique appliquée*. 2017. Vol. 22(1). P. 61–76.
4. Milton J. Exploring vocabulary size and vocabulary use in university EFL students. *Vocabulary Learning and Instruction*. 2019. Vol. 8(1). P. 1–9.

Боровська Олена
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського

МЕДІАЦІЯ ЯК ОДНА З КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СУЧАСНОЇ МОВНОЇ ОСВІТИ

У контексті трансформації мовної освіти під впливом глобалізації і зростання ролі міжкультурної комунікації все більшого значення набуває *медіація* як вид мовленнєвої діяльності та як компетентність, що інтегрує мовні, когнітивні та соціокультурні навички. Медіація передбачає *мовне посередництво*, тобто здатність учасника комунікації передавати зміст повідомлення з урахуванням контексту, адресата та комунікативних умов – як у межах однієї мови, так і між різними мовами.

Поняття медіації вперше було представлено у Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти (CEFR) [1], де її було розглянуто як допоміжну стратегію, зокрема в навчанні іноземних мов. У зв'язку з інтенсифікацією багатомовної та багатокультурної взаємодії у сучасному суспільстві, роль медіації переосмислено. У Додатковому томі до CEFR [2] медіація визнається четвертим самостійним видом мовленнєвої діяльності, нарівні з рецептивною,

продуктивною та інтерактивною діяльністю. Оновлений документ включає дескриптори для нових форм комунікації, зокрема медіації, онлайн-взаємодії, а також визначає плюрилінгвальну й плюрикультурну компетентності.

Мовне посередництво охоплює широкий спектр дій, зокрема:

- перефразування та узагальнення змісту;
- пояснення складних або незнайомих понять;
- адаптація тексту до рівня розуміння реципієнта;
- передача повідомлень в умовах міжмовної або міжкультурної комунікації.

У Додатковому томі медіація класифікується за трьома основними напрямками:

1. *Медіація тексту* (mediating a text) – добір мовних засобів для забезпечення розуміння письмового чи усного тексту;
2. *Медіація понять* (mediating concepts) – міжмовна взаємодія для передачі смислу понять, ідей, концепцій;
3. *Медіація у спілкуванні* (mediating communication) – регуляція комунікації, усунення непорозумінь, досягнення порозуміння в багатомовному середовищі.

У кожному з випадків ключову роль відіграє плюрилінгвальний підхід (*plurilanguaging*), який передбачає активне використання всіх мовних ресурсів, доступних учню, для досягнення порозуміння та кооперації [4, с. 5].

Компетентнісно орієнтоване навчання іноземної мови передбачає інтеграцію медіації завдяки створенню реалістичних комунікативних ситуацій, які готують учнів до реального мовного середовища. Ефективними є такі підходи:

- групова робота над вирішенням задач із використанням іншомовного тексту;
- пояснення правил чи інструкцій іншим учням;
- проєктна діяльність з багаторівневою обробкою інформації;
- мовна адаптація складного матеріалу для новачків.

Варто також навчати компенсаторних стратегій, які дозволяють долати мовні бар'єри навіть за браку лексичної точності.

Таким чином, медіація – це не просто передача інформації, а соціокультурна дія, що вимагає врахування контексту, особливостей і потреб адресата, комунікативної ситуації [3, с. 9].

Медіація, або мовне посередництво, як один із центральних

компонентів сучасної мовної освіти, сприяє розвитку гнучкого мислення, критичної рефлексії, мовної автономії та здатності до співпраці у глобалізованому суспільстві. Медіація, інтегрована у навчальний процес, виконує роль мосту між мовами, культурами і людьми.

Література:

1. Council of Europe. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment (CEFR)*. 2001. Strasbourg: Council of Europe. URL : <https://rm.coe.int/1680459f97> (Date of Access: 02.05.2025)

2. Council of Europe. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion Volume with New Descriptors*. Strasbourg: Council of Europe. 2020. URL : <https://surl.li/agbknh> (Date of Access: 02.05.2025).

3. North B., Goodier T., Piccardo E. *Developing illustrative descriptors of aspects of mediation for the CEFR*. Strasbourg: Council of Europe. 2016. URL : <https://rm.coe.int/168073ff31> (Date of Access: 02.05.2025).

4. Piccardo E. *Mediation and the Plurilingual / Pluricultural Dimension in Language Education*. 2022. URL : <https://www.researchgate.net/publication/366154088> (Date of Access: 01.05.2025)

Васильоха Зоряна
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. філол. наук, доц Таратута С. Л.

ТИПОЛОГІЯ ОБРАЗУ ПІДЛІТКА В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ ПРОЗІ: МІЖ ІДЕНТИЧНІСТЮ, ПРОТЕСТОМ ТА ТРАВМОЮ

Проблеми дорослішання, самовизначення та психологічних трансформацій підлітків у контексті глобалізованого та посттравматичного суспільства в сучасній англійській прозі приділяється доволі велика увага. Образ підлітка у літературі XXI століття набуває нових типологічних рис, пов'язаних з психологічною вразливістю, ідентичнісними пошуками, кризами та соціальною нестабільністю.

Метою нашого аналізу є визначення ключових типів образів підлітків у сучасній англійській прозі на основі типологічного, порівняльного та психоаналітичного підходів. Дослідження допомагає простежити образи молоді в художньому дискурсі.

Сучасна література дедалі частіше репрезентує підлітка як фігуру “межової ідентичності”, що вагається між дитячою залежністю та зрілою незалежністю. У психоаналітичному сенсі така позиція відповідає стану трансформації, де суб’єкт ще не завершив процес повноцінного входження в соціум, але вже не перебуває у країні безтурботного віку [3, р. 71]. Це породжує образи героїв у кризі, не лише особистісній, а й культурній, що є наслідком втрати орієнтирів спільної свідомості.

На основі компаративного аналізу сучасної англomовної прози можна окреслити кілька типових моделей образу підлітка:

Підліток-протестант – персонаж, який конфліктує з нормами батьківського покоління та інституціями суспільства. Його поведінка часто є провокативною та бунтівною, однак у глибинному сенсі є спробою знайти самобутню ідентичність [2, с. 48]. Яскравим прикладом такого образу є Джек Меррід’ю із роману Вільяма Голдінга *Lord of the Flies* (1954). Джек, як і його однолітки, опиняється в умовах, де зникає нагляд дорослих, і поступово відкидає соціальні норми, що були притаманні цивілізованому світу. Його участь у формуванні альтернативної структури влади, внутрішній бунт проти правил та ідеї дорослого порядку, а також дедалі агресивніші вчинки вказують на глибоку внутрішню боротьбу за ідентичність, правду та розуміння власного місця в жорсткому й неоднозначному світі.

Аналогічно, в романі Алана Сіллітоу *The Loneliness of the Long-Distance Runner* (1959) головний герой Сміт, підліток із робітничого району, протистоїть системі перевиховання в колонії для неповнолітніх. Він обирає власну свободу замість покори, що підтверджує глибоку антисистемну сутність цього типу.

Травмований підліток – герой, що пережив якусь травму, яка могла статись через втрату близьких, воєнні дії чи насильство. Персонаж намагається інтегрувати цей досвід у свою особистість. У межах психоаналітичної інтерпретації він перебуває на стадії «психологічної реабілітації або переробки травми» – як зазначає Ж. Лакан, шлях до суб’єктності лежить саме через символічне означення пережитого досвіду [3, р. 71]. Таким є і образ Майкла із роману Девіда Алмонда *Skellig* (1998), який намагається досягнути важкий емоційний досвід,

пов'язаний із хворобою новонародженої сестри та переїздом у новий дім. Майкл проходить складний шлях втрати й страху, відкриваючи для себе нові способи співчуття та духовного розвитку.

Інший приклад – Біллі Каспер із *A Kestrel for a Knave* Баррі Гайнза (1968): змушений жити в атмосфері жорстокості та бідності, він формує внутрішній світ через свої страждання, а приручений сокіл стає символом його прагнення до свободи й виживання [1, с. 94].

Підліток-пошуковець – персонаж, головна функція якого полягає в ідентифікації самосвідомості через подорож, культурну взаємодію та внутрішній діалог. Такий герой часто потрапляє у екстремальні ситуації, що викликають етичну, міжкультурну або гендерну рефлексію [4, с. 22]. У романі Мелвіна Бьорджеса *Junk* (1996) героїня Джемма із власної волі занурюється в маргіналізований світ залежностей, поступово усвідомлюючи фікцію свободи, яку вона шукала. Її шлях – це не лише фізичне блукання вулицями міста, а й етичне зростання крізь досвід відповідальності, спокуси та втрат.

Ще один приклад – Ліра Белаква з трилогії Філіпа Пулмана *His Dark Materials* (1995–2000), яка, подорожуючи паралельними світами, ставить під сумнів істини, які раніше здавалися очевидними. Її пошук істини має метафізичний вимір, і в ньому переплітаються природа особистості, свобода волі та наука.

Ці типи не існують у чистому вигляді, але їхнє умовне розмежування дозволяє здійснити глибший аналіз образу підлітка як багаторівневої структури, що втілює як індивідуальні риси, так і колективні уявлення про юне покоління або покоління постправди.

Особливу увагу слід приділити тому, як у сучасній прозі відображається відсутність стабільного дорослого авторитету, що змушує підлітків самостійно структурувати світ і творити моральні орієнтири. У цьому випадку образ підлітка набуває не лише індивідуальної, а й симптоматичної функції – він відображає занепад сучасної культури, де дитинство вже не є “захищеною зоною”, а дорослість не розкриває істини.

Узагальнюючи, можна сказати, що сучасна англійська проза конструє багатогранний образ підлітка, що існує в постійній динаміці між травмою, протестом та пошуком власного “я”. Типологічний і психоаналітичний аналіз дозволяє побачити не лише сюжетну роль підліткових персонажів, а й глибинні соціокультурні змісти, які вони репрезентують. Перспективним є подальше дослідження цих образів у

контексті конкретних авторських стратегій, а також зіставлення з національними літературними традиціями.

Література:

1. Жила В. С. Психологічна травма в художньому тексті: досвід інтерпретації. *Науковий вісник МНУ ім. В. О. Сухомлинського. Філологічні науки*. 2020. № 2. С. 90–96.
2. Задорожн, О. В. Ідентичність та інакшість у підлітковій літературі XXI століття. *Сучасна філологія*. 2020. Вип. 39. С. 45–52.
3. Lacan J. *Écrits: A Selection* / translated by A. Sheridan. London : Routledge, 2001. 384 p.
4. Lesnik-Oberstein K. *Children's Literature: New Approaches*. London : Palgrave Macmillan, 2004. 232 p.

Грубчак Аліна
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к.пед.н., доц. Ігнатова О. М.

ЕФЕКТИВНІ МЕТОДИКИ ЗАСТОСУВАННЯ МОВЛЕННЄВО ТВОРЧИХ ЗАВДАНЬ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ СТАРШИХ КЛАСІВ

Необхідність розвитку високого рівня іншомовної комунікативної компетентності серед старшокласників вимагає пошуку дієвих методичних підходів, що стимулюють мовленнєву активність і ініціативу. У цьому світлі важливим є впровадження творчих мовленнєвих завдань — інтерактивних, змістовних форм навчальної діяльності, що сприяють розвитку монологічного мовлення як однієї з ключових складових продуктивної мовленнєвої діяльності. Інтерактивні методи навчання ефективно сприяють формуванню мовленнєвої компетентності учнів під час вивчення іноземних мов. Вони забезпечують активну участь школярів у навчальному процесі, стимулюють розвиток критичного мислення, творчості та навичок міжособистісної взаємодії [1].

Творчі мовленнєві завдання передбачають активне продукування учнями власних висловлювань у різних видах мовленнєвої діяльності,

таких як монологи, усні виступи, презентації, описи, дискусії тощо. Використання таких завдань сприяє розвитку мовленнєвих навичок, активізації лексико-граматичних структур, а також підвищенню мотивації до вивчення мови. Проте ефективність реалізації цього потенціалу залежить від вибору методичних підходів до їх застосування [4].

Існує чимало різних методик, які є результативними при використанні творчих мовленнєвих завдань, але слід виділити найефективніші для старшокласників. Одним із таких методів є *проектний метод*, що дозволяє учням готувати усні доповіді, презентації та колективні виступи на основі самостійного вивчення та аналізу інформації. Попельнюк Ю. В. вказує, що проектна діяльність розвиває мовну автономію, критичне мислення та комунікативну ініціативу [2].

Іншим важливим методом є метод *мозкового штурму*, який активізує творче мислення учнів і сприяє генерації мовленнєвого матеріалу з конкретної теми. Цей підхід особливо ефективний на етапі підготовки до монологічного висловлювання. Дослідження Рія М. показали, що мозковий штурм сприяє вільному висловлюванню думок без страху помилок, що позитивно впливає на мовну впевненість [3].

Ще один ефективний метод — *інверсія*, яка передбачає розгляд ситуації або проблеми з протилежної точки зору, що спонукає учнів до глибшого аналізу теми та формування нестандартних суджень. Наприклад, учням пропонується висловити позицію, протилежну до їхньої власної, що стимулює не лише мовленнєву активність, але й емпатію, критичну оцінку.

Метод *ситуативного моделювання* (ролі та сценарії) також дає гарні результати. Учні беруть участь у інсценізації ситуацій з реального життя, наприклад, інтерв'ю на стажування у міжнародній компанії чи виступ на засіданні шкільної ради. Цей метод стимулює використання реалістичних мовних моделей і розвиває функціональну грамотність.

За результатами досліджень Романюк О., одним із важливих методів удосконалення творчих мовленнєвих навичок учнів є метод *сторітелінгу*, який передбачає створення історій на основі візуальних стимулів або ключових слів. Романюк О. підкреслює, що сторітелінг формує здатність до зв'язного, логічного, стилістично цілісного мовлення та сприяє глибшому емоційному залученню учнів [4].

Отже, ефективне використання творчих мовленнєвих завдань у старших класах є важливим чинником розвитку іншомовної

комунікативної компетентності. Методи проєктів, мозковий штурм, інверсія, ситуативне моделювання та сторітелінг забезпечують активне залучення учнів до продукування мовлення, сприяють розвитку монологічного висловлювання, критичного мислення та мовленнєвої ініціативи. Їх цілеспрямоване впровадження дозволяє зробити навчальний процес більш змістовним, комунікативно орієнтованим і особистісно значущим для учнів.

Література:

1. Петрова Н. М. Інтерактивні методи навчання як засіб формування мовленнєвої компетенції учнів на уроках іноземної мови. Харків : Ранок, 2019. 128 с.
2. Попельнюк Ю. В. Розвиток креативного мислення як засіб формування творчих здібностей школярів на уроках англійської мови. *Методична розробка*. Київ 2021р. .
3. Рій М. Творчі методи навчання іноземної мови та їх застосування. *Збірник наукових статей. Львівський державний університет внутрішніх справ. Актуальні проблеми навчання іноземних мов для спеціальних цілей*. 2021. С. 105–109.
4. Романюк О. Креативні методи навчання іноземних мов та їх застосування. *Збірник наукових статей. Львівський державний університет внутрішніх справ. Актуальні проблеми навчання іноземних мов для спеціальних цілей*: 2019. С. 74–77.

*Даньківський Владислав
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. пед. наук, ст. викл. Пугачова К.С.*

КВЕСТ-КІМНАТА ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ У ГОВОРІННІ

Сучасна освіта дедалі більше орієнтується на розвиток комунікативної компетентності, яка передбачає здатність ефективно і доречно використовувати мову в різних ситуаціях реального спілкування. Особливо актуальним є формування англомовної

компетентності в говорінні серед учнів старших класів, які потребують практичного володіння мовою для майбутньої освіти, подорожей або професійної реалізації. Одним із ефективних інструментів реалізації цього завдання є впровадження ігрових та інтерактивних методів навчання, зокрема — використання квест-кімнат.

Формування мовної компетентності у говорінні ґрунтується на концепціях комунікативного підходу (Communicative Language Teaching), запропонованого в 1960-х роках. В основі цього підходу лежить ідея, що мова повинна вивчатися через її активне використання, а не лише як система граматичних правил. За М. Каналом і М. Суетіном (1980) [2], комунікативна компетентність складається з чотирьох основних компонентів: лінгвістичної, соціолінгвістичної, дискурсивної та стратегічної. Усі ці компоненти активно формуються саме під час усного спілкування в умовах наближених до реального життя. Психолінгвістичні теорії (зокрема теорія С. Крашена про “comprehensible input”) також підкреслюють важливість осмисленого, емоційно значущого мовного середовища, в якому учні можуть без страху експериментувати з мовою, засвоюючи її природним чином [4]. Квест-кімната як навчальний формат відповідає цим вимогам: вона забезпечує автентичне середовище, де говоріння є не просто завданням, а необхідним засобом досягнення мети.

З методичної точки зору, квест-кімнати як освітня технологія є формою активного, проблемно-орієнтованого навчання. Учні, розв’язуючи логічні загадки, виконують завдання, що вимагають постійної мовної взаємодії — запитують, пояснюють, домовляються, приймають рішення. У такому процесі мова використовується не штучно, а як інструмент досягнення мети. Це відповідає вимогам компетентного підходу та принципам інтерактивного навчання [6]. Під час проходження квесту учні взаємодіють у малих групах, що сприяє розвитку соціальної взаємодії, підтримує мовну активність і знижує страх помилки. Відбувається активне формування стратегічної та дискурсивної компетентності: учні вчаться узгоджувати дії, коригувати висловлювання, розгортати діалоги у зв’язному мовленні. Крім того, квест-кімната — це елемент емоційно-позитивного навчання, що підвищує мотивацію учнів і сприяє кращому запам’ятовуванню матеріалу.

Використання квест-кімнат у навчальному процесі має низку суттєвих переваг, які допомагають ефективно формувати англomовну

компетентність учнів старших класів. По-перше, квест-кімнати створюють автентичне середовище для спілкування, де учні змушені використовувати англійську мову не просто для виконання вправ, а як реальний інструмент для досягнення конкретної мети [1]. У таких умовах говоріння перестає бути штучним завданням і перетворюється на природну частину взаємодії. Ще одна перевага полягає у тому, що квест-кімнати стимулюють активність усіх учасників. Усі учні мають мовні ролі, які спонукають їх ініціювати діалоги, ставити запитання, пояснювати свої думки і домовлятися з іншими. Це сприяє розвитку не лише мовних навичок, а й умінню працювати в команді, що є важливою складовою міжособистісної компетентності [5].

Також квест-кімнати дозволяють інтегрувати різні мовні навички одночасно. Під час проходження квесту учні читають інструкції, слухають аудіозаписи, пишуть короткі нотатки і, звичайно, говорять. Такий комплексний підхід допомагає формувати мовну компетентність у всіх її вимірах. Не менш важливим є те, що квест-кімната стимулює розвиток креативності і критичного мислення. Учні не просто повторюють готові фрази, а вирішують проблеми, розв'язують загадки, пропонують власні ідеї. Завдяки цьому мовна діяльність набуває живого, творчого характеру. Нарешті, емоційна залученість учнів у процес навчання підвищує їхню мотивацію. Інтерес, азарт, командний дух, задоволення від подолання труднощів роблять навчання більш приємним і результативним [7].

Щодо практичної реалізації, вчителю варто почати з розробки сценарію квесту, який відповідатиме тематиці уроку та рівню володіння англійською мовою учнями. Це може бути, наприклад, пригодницька історія, де учні повинні розгадати таємницю або знайти вихід із заплутаної ситуації. Важливо, щоб завдання вимагали активного використання усного мовлення — учні мають спілкуватися, ставити запитання, пояснювати, обговорювати. Під час підготовки можна залучити учнів до створення матеріалів або розігрування ролей, що зробить їх більш впевненими та підвищить інтерес. Після завершення квесту корисно провести обговорення, де кожен поділиться своїми враженнями, помітить труднощі і успіхи [3]. Це дасть можливість закріпити вивчений матеріал і розвинути навички самоаналізу. Також ефективним є використання аудіо- та відеозаписів під час та після квесту для аналізу мовлення, корекції помилок і подальшого вдосконалення навичок у доброзичливій атмосфері. Таким чином, квест-кімнати стають

не лише цікавою грою, а й дієвим інструментом розвитку англомовної комунікативної компетентності [8, с. 430].

Формування англомовної компетентності в говорінні серед учнів старших класів потребує впровадження інноваційних методик, що поєднують теоретичні засади комунікативного навчання із живою, практично орієнтованою діяльністю. Квест-кімнати є прикладом саме такого підходу: вони дозволяють учням використовувати мову як інструмент досягнення мети в умовах, наближених до реального спілкування. Завдяки цьому підвищується не лише рівень мовної підготовки, а й учнівська мотивація, впевненість у власних силах та інтерес до подальшого вивчення англійської мови.

Література:

1. Brown H. D. *Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy*. Pearson, 2015.
2. Canale M., Swain M. "Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing." *Applied Linguistics*, 1980.
3. Council of Europe. *Common European Framework of Reference for Languages: Companion Volume*. Cambridge University Press, 2020.
4. Krashen S. D. *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. Pergamon, 1982.
5. Lazar, G. *Literature and Language Teaching*. Cambridge University Press, 1993.
6. Richards J. C., Rodgers T. S. *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge University Press, 2014.
7. Savignon S. J. *Communicative Competence: Theory and Classroom Practice*. McGraw-Hill, 1997.
8. Пугачова К. С. Сучасні інноваційні технології у навчанні іноземних мов. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, (209), 2023. С. 428-432.

BENEFITS OF THE ‘SWOT’- BASED LESSON PLANNING METHOD

Modern EFL education requires strategic planning approaches which ensure proper teaching practices. According to some recent research, SWOT analysis may happen to be an effective strategic planning tool although originally it was used exclusively for business objectives [1, p.73]. The SWOT analysis tool relies on Strengths and Weaknesses as internal factors, and Opportunities and Threats as external factors, which allow assessment in different contexts, including the educational one [3, p. 117]. When applied to EFL teaching, SWOT analysis enables teachers to create personalized instruction which addresses different student needs.

Theoretical Background for Applying SWOT in EFL Lesson Planning.

EFL lesson planning needs a comprehensive method that links language targets with student needs and the educational establishment requirements, environments and available educational resources. SWOT analysis provides a systematic approach to realize this process. This framework also supports teacher reflection as it helps them examine their teaching strengths and weaknesses, and predict external influences that could affect lesson achievement.

Educational objectives benefit from SWOT analysis by implementing reflective teaching methods alongside learner-centered teaching principles. This method helps teachers better understand their teaching environment while promoting strategic decision-making [2]. The assessment of learner strengths, such as, for example, high motivation or strong speaking abilities, allows teachers to construct lesson activities while understanding learner weaknesses and needs, and, therefore, introduce appropriate teaching practices.

Applying SWOT Analysis in EFL Lesson Planning.

1.Strengths

The ‘Strengths’ quadrant of the SWOT analysis template helps teachers discover supportive elements which enhance their teaching practice. For example, the teaching process may noticeably benefit from digital tools along with experienced staff and students who demonstrate positive attitudes. Teachers who teach students familiar with collaborative learning should plan

for group discussions and peer-feedback activities that will support communicative competence development.

2.Weaknesses

The '*Weaknesses*' quadrant requires teachers to evaluate all internal challenges which limit lesson success. The lesson effectiveness could suffer due to limited teaching/learning period along with poor resources and students who exhibit low speaking ability. Teachers who understand these factors can modify their lesson pace and implement scaffolding techniques along with structured speaking assignments to boost student confidence.

3.Opportunities

The learning environment may benefit from external elements which can be used to enhance educational success. New opportunities can emerge from school events, technological tools integration or multidisciplinary connections. Teachers can also create lessons about intercultural communication and real-world language usage in the light of students' participation in the upcoming cross-cultural projects or exchange programs.

4.Threats

The external environment presents challenges that become obstacles in the learning process. These external factors may concern the changes to the curriculum, big size classes and technical interruptions, as well as social and political occurrences that can reduce student involvement and social-emotional wellbeing. Teachers who predict upcoming external threats in advance develop backup strategies that include alternative lesson materials when digital classes experience network breakdowns.

The implementation of SWOT analysis helps teachers develop lessons that are reflective, adaptive, and student-centered. The benefits of using this method are the following:

- teachers can create specific lesson activities which focus on particular student profiles, including different ability levels or students who need special educational support;
- teachers who use SWOT analysis improve their time management and resource allocation skills by planning for possible positive and negative factors;
- SWOT framework helps both in-service and pre-service teachers make evidence-based decisions while planning for future challenges in their practice;
- SWOT provides novice teachers with a specific planning approach that builds their confidence and clarity.

Thus, pre-service teacher training programs should definitely consider the need for strategic planning methods like SWOT. The implementation of SWOT-based lesson planning method in teacher professional development and education will enable teachers to develop reflective habits that they can effectively use in practice, provide them with a flexible and effective approach to EFL lesson plan creation, help design responsive instruction by evaluating both internal and external factors and, consequently, result in teaching practices that are both effective and purposeful, and foster inclusive learning experiences.

References:

1. Benzaghta M. A., Elwalda A., Mous, M. M., Erkan I., Rahman M. SWOT analysis applications: An integrative literature review. *Journal of Global Business Insights*. 2021. V. 6 (1). P. 73-88.
2. Dovhaliuk T. A. SWOT Analysis as a Strategic Tool for Professional Decision-Making in the Training of Future Foreign Language Teachers. *Журнал крос-культурної освіти/ Journal of Cross-Cultural Education*, 2025. № 5. С. 27-38.
3. Thomas S., Chie Q. T., Abraham M., Jalarajan Raj S., Beh L. S. A qualitative review of literature on peer review of teaching in higher education: An application of the SWOT framework. *Review of Educational Research*, 2014. 84 (1). P. 112-159.

Дубас Марія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – к. пед. н., доцент Лісниченко А.П.

ІНТЕРАКТИВНІ ІІІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Сучасний освітній простір вимагає нових методів та технологій до викладання іноземних мов, особливо зараз, в умовах цифровізації всіх сфер нашого життя. Тому одним із завдань шкільної іншомовної освіти є розвиток англомовної компетентності в діалогічному мовленні із застосуванням дигітальних технологій.

Провідне місце серед них займають технології із застосуванням інтерактивних інструментів на основі штучного інтелекту. Під цими інструментами розуміють цифрові засоби, що забезпечують зворотний зв'язок, адаптивність і активну участь користувача в навчальному процесі, зокрема це – *чат-боти, симулятори діалогів, голосові помічники та платформи генеративного ШІ*.

Інтерактивні ШІ технології активізують навчання, сприяють автономії учня та створюють умови для моделювання автентичного мовного середовища. У контексті мовної освіти вони забезпечують навчальну взаємодію у формі діалогу з цифровим середовищем, дозволяючи формувати навички англомовного спілкування в умовах, наближених до реальних. Учні можуть спілкуватись з чат-ботом будь-де та будь-коли, що залежить лише від наявності інтернету [2, с. 3].

Згідно з дослідженням Н. Пономаренко, Г. Тимченко та Г. Неустроевої, інтеграція ШІ в навчальний процес позитивно впливає на мотивацію учнів та якість їхнього мовлення, зокрема на вимову та розширення словникового запасу. Використання таких технологій також сприяє формуванню навичок самостійної роботи та самоорганізації. Застосування інтерактивних технологій у навчанні англійської мови відповідає сучасним освітнім тенденціям і потребам учнів, сприяючи більш ефективному засвоєнню матеріалу та розвитку їх мовленнєвих навичок. Це є актуальним для учнів старшої школи, які мають високий рівень цифрової грамотності й потребують динамічного, візуально та емоційно насиченого контенту. Спілкування з ШІ є емоційно комфортним для учнів, оскільки вони можуть допустити помилки, не боячись осуду [1].

Одним із цифрових інструментів, який дає можливість розвивати компетентність в англомовному діалогічному мовленні, є онлайн-застосунок Pretty Polly. Ця платформа дає можливість учням тренувати англомовне мовлення в симульованому середовищі. Застосунок використовує технології штучного інтелекту для моделювання реалістичних ситуацій, забезпечує миттєвий фідбек, аналізує вимову, інтонацію та граматичну правильність реплік учня.

Таким чином, інтерактивні ШІ технології створюють сприятливі умови для розвитку іншомовних мовленнєвих умінь, мовних навичок та автономності учнів.

Література:

1. Пономаренко Н., Тимченко Г., Неустроєва Г. Вплив штучного інтелекту на вивчення іноземної мови. *Витоки педагогічної майстерності*. №34. 2024. с. 185–189. URL : <https://sources.pnpu.edu.ua/issue/view/18667/11609>

2. Kasneci E., Sessler K., Fischer F. Artificial intelligence in language instruction: Impact on English as a Foreign Language (EFL) learners. *Frontiers in Psychology*, 9, 2024 URL : <https://www.frontiersin.org/journals/psychology/articles/10.3389/fpsyg.2023.1261955/full>.

3. Yang L., Liu Y., Wu X. A systematic review of research on AI in language education: Current status and future implications. *Language Learning & Technology*. 2024. p. 23-25. URL : <https://www.lltjournal.org/item/10125-73606/>.

Заграй Тетяна
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – к.пед.наук., доц. Довгалюк Т. А.

МЕТОДИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВІДЕО TED TALKS У КОНТЕКСТІ НАВЧАННЯ УСОГО АНГЛОМОВНОГО МОВЛЕННЯ

Англійська мова є глобальним засобом міжнародної комунікації, яка відіграє важливу роль у всіх сферах життя людей по всьому світу. Тому її вивчення сьогодні в освітніх закладах різного рівня, в тому числі в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО), стало пріоритетним завданням сучасної освіти в Україні. Метою навчання англійської мови в ЗЗСО є розвиток 4 ключових комунікативних умінь: аудіювання, говоріння, читання й письма. Говоріння вважається одним із найскладніших для опанування вмінь через такі труднощі, як: багатоаспектність та складність вміння, брак часу та практики, велика кількість учнів у класі, відсутність мотивації до позаурочної практики в іншомовному говорінні, неефективне застосування засобів інтерактивного навчання та навчальних матеріалів [2, с. 299-300].

Здатність чітко, виразно, грамотно й ситуативно/контекстуально доречно говорити англійською мовою відкриває можливості до кар'єрного зросту та сприяє самореалізації. Окрім того, мова виступає не

лише, як засіб передачі інформації, але й як зв'язок між різними культурами, досвідами та світоглядами [5, с. 68-69].

Клас – основне середовище, де учні найчастіше можуть взаємодіяти іноземною мовою. Мова, якою вчителі користуються на уроках, є часто спрощеною, для полегшення розуміння учнями, а відтак і не є автентичною, як правило. Оскільки говоріння є ключовим вмінням для реалізації комунікації, важливо надавати учням якісні зразки для його розвитку. Всесвітня мережа інтернет надає доступ до різноманітних ресурсів, які сприяють розвитку говоріння англійською мовою [2, с. 299-300].

Поєднання чіткого мовлення, автентичної мови, міжкультурних елементів та невербальних засобів спілкування робить TED Talks ефективним ресурсом для розвитку вмінь говоріння. Виступи спікерів слугують зразком комунікативної поведінки. Робота з відео може включати прогнозування змісту, обговорення в парах/групах, створення власних виступів за мотивами переглянутих відео, порівняння, дебати тощо.

TED Talks – це ресурс, де зібрані короткі змістовні виступи експертів з різних галузей, заснований Крісом Андерсоном у 2016 році. Завдяки своїй мультимедійності, він поєднує якісне візуальне та аудіальне оформлення, що забезпечує краще сприйняття інформації. Результати численних досліджень свідчать про позитивний вплив TED Talks на розвиток усного мовлення, зокрема публічного. [3, с. 100-102]. Публічне мовлення є одним з важливих умінь, необхідних у сучасному світі. Воно передбачає не лише правильну вимову, граматику і лексику, а й інтонацію, вміння взаємодіяти з аудиторією жестами, мімікою, тоном голосу. Це допомагає утримати увагу слухачів, сформулювати враження та досягнути комунікативної мети [5, с. 68-70].

TED Talks можуть сприяти розвитку уміння публічного мовлення, і говоріння загалом, однак важливо вміти правильно та цілеспрямовано обирати матеріали та прийоми роботи з учнями, враховуюючи актуальний рівень мовної підготовки учнів, їхні інтереси та навчальні цілі. Згідно з рекомендаціями дослідження «Exploring the Role of TED Talks Videos in Improving Students' Public Speaking Skills», слід звертати увагу на автентичність матеріалу, чіткість мовлення спікера, відповідність тематики навчальним потребам та наявність візуальної підтримки [1, с. 4-5]. Крім того, навчальний сайт British Council радить обирати відео, де зміст мовлення доповнюють

зображення, де є використання гумору та неочікуваних елементів для підвищення зацікавленості учнів [4].

Отже, TED Talks є сучасним, доступним і методично потужним ресурсом, що дозволяє ефективно розвивати компетентність учнів в англомовному усному мовленні. Його використання сприяє формуванню мовленнєвої впевненості, розвитку культури усного мовлення, логічного мислення та навичок міжкультурної комунікації.

Література:

1. Djihane H. Exploring the Role of TED Talks Videos in Improving Students' Public Speaking Skills. Master Thesis in Applied Linguistics. Mohamed Lamine Debaghine Setif 2 University, Setif, 2020. 103 p.

2. Karimah I., Setiawan S., Munir A. Boosting Students' Speaking Skill Using TED Talks YouTube Videos: Teacher Talk Theory. *Journal of English Language Teaching and Linguistics*, 2022. 4(2), P 299-312.

3. Naderifarjad Z., Niknia N. Unveiling the Impact of TED Talk Videos on EFL Learners' Speaking Accuracy and Fluency. *Computer Assisted Language Learning* 2024. 2(4), P. 97-119.

4. The Best TED Talks for Learning English. British Council English Online.

5. Tran N. K. C., Nguyen T. T. H. The Use of TED Talks to Enhance EFL Students' Public Speaking Skills: English-Majored Seniors' Practices and Perceptions. *International Journal of Language Instruction*. 2024. 3 (1). P. 66–90.

Зеленюк Вікторія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – к.пед.наук, доц. Довгалюк Т. А.

ОНЛАЙН-ДОШКА PADLET ЯК ПОЛІФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ЗАСІБ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В СТАРШИХ КЛАСАХ ЗЗСО

Реформування системи вищої освіти та постійні зміни в соціально-економічному житті українців, зумовлюють необхідність оновлення та активного впровадження новітніх технологій та методів інтерактивного навчання у викладання англійської мови, зокрема в

старших класах загальної середньої освіти (ЗЗСО). Ситнік Т. І. зазначає, що такий підхід дозволить старшокласникам і майбутнім випускникам стати висококваліфікованими компетентними спеціалістами, які зможуть ефективно реалізувати себе в сучасних умовах ринку праці. У ХХІ столітті з'явилося багато інтерактивних способів організації навчального процесу в старших класах, які можуть розширити традиційні уявлення про освіту та взаємодію вчителя та учня, а також допоможуть розкрити внутрішній потенціал особистості учня в процесі засвоєння знань та розвитку вмінь, зокрема, з англійської мови. Крім того, інтерактивні завдання сприяють розвитку творчих здібностей, уяви та креативності [4, с. 11-18].

Так, наприклад, онлайн-дошки можуть стати чудовим ресурсом для організації інтерактивного навчання під час викладання англійської мови в старших класах ЗЗСО. Потреба у візуалізації навчального матеріалу зумовила актуальність пошуку зручних та доступних інтерактивних віртуальних дошок (таких як, Miro, Twiddla, Zitrboard, Padlet, дошка у відео-конференції Zoom та ін.). Часто онлайн-дошки на уроках іноземної мови використовують для пояснення нового навчального матеріалу, зокрема лексики та граматичних конструкцій. Для відпрацювання та закріплення вивченого матеріалу, особливо ефективною є віртуальна дошка Padlet [1, с. 168-171].

Рижко Д. В. у своїй роботі зазначає, що Padlet – доступний та зручний у використанні веб-сервіс для організації спільної роботи з учнями, зберігання інформації, колективної взаємодії з різними мультимедійними та текстовими матеріалами. Дошка є безкоштовною та має достатньо можливостей (наприклад, додавання текстових документів, фотографій, аудіо- та відео- файлів, посилань) для реалізації всіх задумів та досягнення поставлених цілей навчання, має простий функціонал, який можуть опанувати всі охочі [3, с. 38].

Серед переваг Padlet як інструменту для організації колективної роботи та спільного редагування виділяють наступні:

1. Безкоштовний доступ до веб-сервісу.
2. Можливість групової роботи.
3. Проста реєстрація, за допомогою соціальних мереж (Facebook, e-mail та Google акаунт) [2, с. 121].
4. Можливість створення як приватної так і загальнодоступної дошки.
5. Доступність для IOS, Android і Kindle додатків [3, с. 41].

6. Відсутність обмежень у кількості віртуальних дошок [2, с. 121].

Втім, застосування Padlet має й певні недоліки, які варто враховувати при організації навчального процесу:

1. Якщо дошка була створена без реєстрації, то її редагування можливе тільки 24 години [3, с. 41].

2. Бізнес-версія є платною.

3. Також, існує технічна вимога щодо мінімального об'єму оперативної пам'яті – 1 Гб [2, с. 121].

Отже, використання сучасних технологій інтерактивного навчання, а саме онлайн дошки Padlet у викладанні англійської мови в старших класах ЗЗСО, сприяє досягненню цілого ряду цілей, а саме: розвитку їх іншомовної комунікативної компетентності, творчих здібностей, критичного мислення, кооперативного навчання, різноплановості форм організації навчання, зберігання навчального матеріалу. Регулярне використання вчителем онлайн-дошки Padlet також сприяє підвищенню внутрішньої позитивної мотивації старшокласників до навчання та розвитку їх навичок автономного навчання.

Література:

1. Костецька Г. Застосування методу проєктів з залученням онлайн-дошки padlet для уроку іноземної мови. *Молодий вчений*. 2021. Т. 11, № 99. С. 168–171.

2. Пінтійська О. Використання онлайн дошки PADLET в навчальному процесі. 2019. С. 119–125.

3. Рижко Д. В. Технологія використання віртуальної дошки padlet у навчальному процесі. 2018. С. 36–41.

4. Ситнік Т. Місце й роль інтерактивного навчання у системі інноваційних технологій в закладах вищої освіти. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Педагогічні науки*. 2021. № 4. С. 11–18.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

В сучасному освітньому середовищі інтерактивні методи навчання стають необхідністю, оскільки традиційні підходи не завжди забезпечують належний рівень залучення учнів. Впровадження інтерактивних методів сприяє підвищенню мотивації учнів, покращенню засвоєння матеріалу та розвитку критичного мислення, саме тому їхнє впровадження є важливим для досягнення високих результатів у вивченні англійської мови.

Питання застосування інтерактивних методів на уроках англійської мови привертає увагу багатьох науковців. Зокрема, Ю. Фальштинська, Г. Подосиннікова, І. Козуб та Г. Поточняк розглядають потенціал інтерактивних методів в контексті розвитку умінь англомовного говоріння. О. Пометун, Т. Кравчината та М. Марискевич описують основні інтерактивні технології та надають практичні рекомендації щодо методики їх застосування.

Інтерактивні методи в освітньому процесі передбачають співпрацю та рівноправну взаємодію усіх учасників навчального процесу. Г. Подосиннікова визначає інтерактивне навчання іноземних мов як спеціальну форму організації навчально-пізнавальної діяльності на уроці іноземної мови, при якій учні вирішують спільне навчальне комунікативно та / або особистісно орієнтоване завдання, перебуваючи в активній взаємодії і позитивній взаємозалежності та працюючи в умовах взаємної підтримки [2].

На думку Ю. Фальштинської, інтерактивні методи навчання сприяють не лише засвоєнню знань, але й формуванню навичок творчого мислення та розвитку особистісних якостей, що виявляється в подальшій здатності учнів самостійно висловлювати свої ідеї [3].

Згідно з дослідниками, інтерактивні методи, які найбільш часто застосовуються, є такі:

- Рольова гра – метод, що імітує реальні життєві ситуації, сприяє розвитку мовних навичок, комунікативної компетентності та впевненості у спілкуванні.

- Симуляція – інтерактивний підхід, що дозволяє учням «приміряти» різні соціальні та професійні ролі, застосовуючи отримані знання на практиці.

- Метод мозкового штурму – колективний спосіб вирішення проблеми через генерацію великої кількості ідей за короткий проміжок часу. Допомагає розвивати критичне мислення та творчий підхід до завдань.

- «Круглий стіл» – форма обговорення, що стимулює логічне мислення, аргументацію позицій, аналіз досвіду та висловлення власних точок зору. Використовується для глибшого занурення у тему та розвитку дискусійних навичок.

- Дискусія – активний метод навчання, який дозволяє розвивати вміння вести аргументований діалог, аналізувати різні точки зору, формувати власну позицію та обґрунтовувати її.

- Ситуаційний аналіз – метод навчання, що передбачає розгляд конкретних випадків або проблемних ситуацій, їх аналіз, обговорення та пошук оптимальних рішень. Він розвиває навички критичного мислення, аналізу та прийняття рішень [4, с. 142].

При застосуванні інтерактивних методів на уроках англійської мови з метою підвищення ефективності навчального процесу, дослідники рекомендують дотримуватись такого:

- реалізовувати багатосторонній тип комунікації, що відтворюється в навчальному процесі. Під час такої комунікації в учнів з'являється можливість вислухати думки не тільки вчителя, а й однокласників;

- створювати сприятливу, позитивну психологічну атмосферу в класі під час уроку. Діагностика емоційного стану учнів допоможе вчителю виявити проблеми і труднощі в соціально-психологічному аспекті, вибудувати свою діяльність з урахуванням її результатів;

- запроваджувати норми спільної праці, що виробляються вчителем разом із учнями. На початку уроку ознайомити учнів з її цілями, познайомити із завданнями використання кожної інтерактивної технології та відповісти на запитання учнів;

- організовувати обладнання навчальної аудиторії й різноманітні матеріали, які педагог і учні можуть використовувати під час занять. Для

реалізації інтерактивних методів застосовують такі способи розташування обладнання, як «Коло» (учні розміщуються на стільцях по колу), «Дискусійний клуб» (учні розміщуються малими групами (4-5 осіб) навколо декількох столів), «Буква "П"» (столи створюють букву «П» та «Прямокутник» (Всі учні сідають за одним великими прямокутним столом по чотири його боки) [1, с. 37-38].

Інтерактивні методи навчання мають значний потенціал для розвитку іншомовної комунікативної компетентності і вимагають ретельної підготовки вчителя для їх втілення у навчальному процесі.

Література:

1. Пометун О. І. Інтерактивні технології: теорія та методика. 2013. URL : <https://salo.li/f460613> (дата звернення: 03.04.2025);
2. Подосиннікова Г. Методична характеристика інтерактивного навчання іноземних мов. Педагогічний процес: теорія і практика. 2012. №3. Р. 196-208. URL : <https://salo.li/fA4E443> (дата звернення: 26.03.2025).
3. Фальштинська Ю. Етапи формування креативного монологічного мовлення у старшокласників: від ідеї до реалізації. *Journal of Cross-Cultural Education*. 2024. №3. С. 54-65.
4. Kravchyna T. Types of interactive methods of teaching English for technical students. *Електронне наукове фахове видання "ВІДКРИТЕ ОСВІТНЄ Е-СЕРЕДОВИЩЕ СУЧАСНОГО УНІВЕРСИТЕТУ"*, 2018, 5: 140-145. URL : <https://salo.li/08EB763> (дата звернення: 20.03.2025).

Кучма Марина
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
Науковий керівник - к. пед. наук, ст. викл. Матіюк Д. В.

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ У СТАРШОКЛАСНИКІВ

Сучасна освітня система постійно вимагає нових інноваційних методів навчання та повинна бути адаптованою до постійної динаміки соціальних і технологічних змін.

Особливо важливо знайти підхід до кожного учня, оскільки кожна дитина від народження має свої унікальні здібності та таланти.

Тому метою нової української школи є повноцінне розкриття індивідуальних талантів, здібностей та можливостей кожного учня, а також виховання винахідливих та креативних членів суспільства які можуть змінити світ на краще.

Відомо, що люди із високим рівнем креативності можуть швидко адаптуватись до різних видів професійної діяльності, впроваджувати нові інноваційні ідеї, а також здатні знаходити різні способи вирішення професійних і соціальних завдань [3, с.16].

Питання про формування креативних здібностей і їх природу завжди привертало увагу різних дослідників, а саме зарубіжних психологів, таких як: Дж. Гілфорд, П. Торренс, Р. Стернберг та Ф. Баррон. Саме вони були першими, хто розпочав дослідження проблеми креативності [3, с.16].

У 1950-х роках Дж. Гілфорд з своїми колегами виявили, що творчі завдання, які вимагають критичного мислення та експериментування, не можна розв'язати лише за допомогою високого рівня інтелекту, адже для їх успішного вирішення мислення повинне мати:

1. Певний рівень автономії.
2. Бути здатним експериментувати.
3. Мислити креативно.
4. Протистояти інерції мислення

Таким чином, хоча інтелект робить процес креативним, він не гарантує вирішення певної проблеми [4, с. 146].

Психометричний підхід Джо Гілфорда виділяє такі складові риси креативного мислення:

- оригінальність - здатність створювати віддалені асоціації, унікальні відповіді та відповідати на подразники нестандартно;
- семантична гнучкість - здатність ідентифікувати ключові характеристики об'єкта та пропонувати нові варіанти щодо його використання;
- образно-адаптивна гнучкість - здатність трансформувати стимул у такий спосіб, щоб побачити в ньому абсолютно нові ознаки та можливості для повторного використання;
- семантична спонтанна гнучкість - здатність генерувати нові ідеї в нестандартних обставинах;
- здатність до виявлення та визначення проблем;
- здатність до генерування великої кількості ідей.

Саме ці параметри є основою вправ, які учні щоденно розв'язують під час уроків, а саме: поєднання слів з їхніми значеннями, використання метафор, аналогій, створення креативних та творчих проєктів [4, с. 147]

Проте, незважаючи на велику кількість досліджень, проведених щодо проблеми креативності, у сучасному суспільстві питання розвитку та розробки нових креативних навчальних методів та цілей все ще є надзвичайно актуальним.

Питання щодо можливостей розвитку креативних здібностей, включаючи формування креативних навичок, різних способів мислення та розумової діяльності, все ще є предметом дискусії.

Отже, до пріоритетних завдань сучасної української освіти належать такі: якісна підготовка випускників, які будуть мати високий рівень культури та духовності, зможуть самостійно приймати нестандартні та унікальні рішення, творчо мислити, генерувати нові цікаві та унікальні ідеї [3, с. 22]; формування готовності до неперервної освіти [2, с. 31]; розвиток навичок ефективної міжкультурної комунікації учасників освітнього процесу [1, с. 11-12].

Література:

1. Ігнатова О. М. Розвиток навичок ефективної міжкультурної комунікації. *Журнал прос-культурної освіти*. Вінниця. 2024. № 3. С. 7-14.
2. Матіюк Д. В. Дослідження тенденцій розвитку неперервної освіти німецькомовних країн як соціально-педагогічна проблема. *Pedagogy and Psychology*. Budapest. 2017. V (60), Issue: 135. PP. 30-33.
3. Передерій О. Розвиток креативного мислення старшокласників як пріоритетний напрямок діяльності сучасної української школи. *Наука і освіта*. 2018. №11-12. С.16-24.
4. Pushareva, T. O., and D. A. Sydorov. Практичний аспект розвитку креативності в навчальному процесі у закладах середньої освіти. *Modern engineering and innovative technologies*. 34-03 (2024). С. 144-149.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УСНОМУ МОВЛЕННІ В УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Компетентність в усному мовленні є сумарною характеристикою, що складається з низки взаємопов'язаних компонентів, котрі у своїй сукупності забезпечують ефективність мовленнєвої діяльності індивіда.

Зеленська О. П. вважає, що формування компетентності в говорінні англійською мовою є складним процесом, який супроводжується виникненням цілої низки проблем і труднощів, пов'язаних як з особливостями мовної системи, так і з психологічними та соціокультурними факторами. У процесі розвитку мовленнєвої діяльності особливу складність становлять ті чинники, які безпосередньо впливають на здатність старшокласників вільно й ефективно комунікувати англійською мовою. Серед основних чинників, що перешкоджають успішному оволодінню усним мовленням, виділяють лексичні та граматичні труднощі, психологічні бар'єри, страх помилок та недостатню мовленнєву практику. Кожен із цих аспектів відіграє критичну роль у формуванні мовленнєвих навичок та умінь та вимагає комплексного підходу до подолання їх негативного впливу [1, с. 72-76].

Однією з найпоширеніших перешкод у навчанні говоріння є лексичні труднощі, які виникають через обмежений словниковий запас учнів, незнання значення слів у певному контексті або невміння добирати доречні мовні одиниці під час комунікації. Наявність значної кількості нової лексики, яку потрібно запам'ятати та використовувати в мовленні, часто викликає у школярів труднощі, пов'язані зі швидким забуванням слів, особливо якщо вони недостатньо автоматизовані. Лексичні труднощі також можуть бути спричинені тим, що учні намагаються перекладати висловлювання з рідної мови на іноземну дослівно, що нерідко створює незрозумілі конструкції, нехарактерні для англійської мови. Крім того, учні часто уникають використання нової лексики через

страх припуститися помилки, що ще більше ускладнює процес накопичення та активного застосування мовного матеріалу.

Граматичні труднощі також є значною перешкодою у формуванні компетентності в говорінні. Навіть за умови доброго розуміння граматичних правил у письмовій формі учні можуть відчувати труднощі в застосуванні цих знань під час усного мовлення. Це пояснюється тим, що в процесі говоріння учню необхідно одночасно контролювати кілька рівнів мовленнєвої діяльності, зокрема лексичний, фонетичний, дискурсивний та граматичний, що вимагає значної когнітивної обробки інформації. Граматичні труднощі можуть призводити до того, що учні свідомо уникають вживання складних синтаксичних структур, обмежуючись простими реченнями, що перешкоджає досягненню необхідного рівня мовленнєвої компетентності.

Пікулицька Л. В. переконана, що окрім мовних труднощів значну роль у процесі навчання говоріння відіграють психологічні бар'єри, які можуть суттєво обмежувати мовленнєву активність учнів. Одним із найпоширеніших психологічних бар'єрів є страх помилок, що безпосередньо впливає на рівень впевненості учнів у власних мовленнєвих можливостях. Багато школярів уникають усного мовлення через побоювання зробити помилку, бути висміяними або почути негативну оцінку своєї мовленнєвої продукції [2, с. 68–71]. Це призводить до мовленнєвої пасивності, коли навіть за умови достатніх знань та навичок учні уникають говоріння або використовують мінімальний набір слів і конструкцій, щоб зменшити ризик помилки. Також важливу роль відіграють індивідуальні психологічні особливості учнів, такі як рівень тривожності, комунікативна відкритість чи схильність до перфекціонізму. Як наслідок, учні можуть уникати активної участі у діалогах, дискусіях та публічних виступах, що значно уповільнює їхній прогрес у розвитку мовленнєвих навичок та умінь.

Важливою проблемою є недостатня мовленнєва практика, що значно зменшує здатність учнів застосовувати набуті знання у реальних комунікативних ситуаціях. Часто навчання англійської мови в школах зосереджене на письмових завданнях, читанні та перекладі, вивченні граматичних правил або виконанні тестових вправ, у той час як розвиток говоріння відходить на другий план. У результаті учні не мають достатньо можливостей для активного використання мови в усному

мовленні, що негативно впливає на здатність висловлюватися у реальних комунікативних ситуаціях.

Ефективне формування навичок та умінь усного мовлення передбачає систематичне використання методів і прийомів, що сприяють активізації мовленнєвої діяльності, стимулюють учнів до продуктивного говоріння та розширюють комунікативні можливості. Основними навчальними прийомами, які застосовуються в навчальному процесі, є рольові ігри, дискусії, дебати та сторітелінг. Їхнє впровадження забезпечує комплексний підхід до навчання усного мовлення, оскільки кожен із них виконує певну функцію у розвитку мовленнєвої компетентності, формуванні комунікативних стратегій та розвитку спонтанності під час мовлення.

Література:

1. Зеленська О. П. Навчання усного іншомовного мовлення здобувачів вищої освіти в нелінгвістичній магістратурі. Науковий часопис Нац. Пед. Ун- ту імені М. П. Драгоманова. 2018. № 62. С. 72-76.
2. Пікулицька Л. В. Суть і характеристика монологічного мовлення під час вивчення РМІ у вищій школі. Педагогіка в системі гуманітарного знання. 2016. №1. С. 68–71.

*Лісниченко Алла
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського*

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ТА НОВА ПАРАДИГМА ОСВІТИ

Штучний інтелект не лише революціонізує сферу технологій, а й відкриває нові можливості для сучасної освіти. Новітні освітні технології, засновані на штучному інтелекті, сприяють суттєвим змінам у методах, організації навчання та оцінюванні роботи учнів.

І. Козубай зазначає, що за допомогою технологій штучного інтелекту, вчителі можуть забезпечити персоналізований та адаптивний навчальний досвід, який враховує індивідуальні вподобання, сильні та слабкі сторони кожного учня [2]. Відмінною рисою адаптивної освітньої системи є те, що вона формується та коригується автоматично і може адаптуватися до індивідуальних особливостей, потреб та вподобань

учнів, на відміну від системи зворотного зв'язку, яка надає стандартні відповіді.

Окрім того, сучасні технології на основі штучного інтелекту є зручними інструментами в навчальному процесі для підтримки учнів з особливими освітніми потребами. Відповідно до дослідників, впровадження програмного забезпечення на основі ШІ, такого як, наприклад, мовний синтезатор “Text To Speech”, голосовий розпізнавач мови “Speech Recognition Software”, “Time Management Software” та онлайн-інструментів “Rewordify”, “Reader Pen” сприяє поліпшенню навчальних результатів таких учнів, зокрема із СДУГ та дислексією, дозволяє їм ефективно долати мовні та когнітивні бар'єри [1; 3].

Таким чином, використання штучного інтелекту в навчанні змінює традиційний підхід до освіти, забезпечуючи індивідуалізацію, доступність та ефективність.

Як відзначає І. Козубай, вчитель відіграє важливу роль у новій парадигмі освіти зі штучним інтелектом, мотивуючи учнів, розвиваючи їхнє критичне мислення. Вчителі повинні використовувати технології штучного інтелекту як інструмент для покращення навчання, зберігаючи при цьому значення міжособистісної взаємодії та культурного контексту. Важливо, на думку дослідниці, знайти баланс між використанням штучного інтелекту та реальними потребами навчання, вміти інтегрувати можливості ШІ в навчальний процес [2].

З інтеграцією штучного інтелекту в освіту, на думку Мандік, змінюється роль учнів. Для них відкривається доступ до персоналізованого навчального досвіду, інтерактивного та адаптивного оцінювання. Учні заохочуються проявляти ініціативу в навчанні, ставити цілі та приймати рішення відповідно до своїх інтересів, попередніх знань та здібностей [4].

Отже, штучний інтелект має значний потенціал для покращення освіти, забезпечення індивідуалізації та диференціації для кожного учня. Професійний розвиток вчителів повинен включати вивчення можливостей різних технологій на основі штучного інтелекту та застосування ШІ інструментів у навчальному процесі.

Література:

1. Довгалюк Т., Лісниченко А., Глазунова Т. Використання адаптивних інклюзивних стратегій та цифрових технологій у процесі навчання англійської мови у закладах загальної середньої освіти.

Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Видавничий дім «Гельветика». 2024. Том1. Випуск 75. С. 283-290.

2. Козубай І. Комплексний аналіз впливу штучного інтелекту на викладання та вивчення іноземних мов. *Мовознавство. Літературознавство. Актуальні питання гуманітарних наук.* 2023. Вип. 63, Том 1. С. 210-214.

3. Holovnia Y., Lisnychenko A., Dovhaliuk T., Falshtynska Y., Samoilenko I. The role of digital competencies in creating an inclusive educational environment. *Synesis*. 2024. V.16. №1. P. 478-493.

4. Mandić D. P. A New Paradigm of Education and Potentials of Artificial Intelligence. *PROGRESS*. 2024. Vol. V / No. 2 P. 71-84.

Марцинюк Тетяна
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
Науковий керівник - к. пед. наук, ст. викл. Матіюк Д.В.

РОЗВИТОК НАВИЧОК ХХІ СТОЛІТТЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В СТАРШИХ КЛАСАХ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У сучасному світі, який стрімко зазнає змін під впливом глобалізації та розвитку цифрових технологій, перед системою освіти постають нові виклики та завдання. Дедалі більшої актуальності набуває формування та розвиток так званих «навичок ХХІ століття», опанування яких стає надважливим чинником забезпечення достатнього рівня підготовки учнів до професійної діяльності в умовах сьогодення. Однією із найпоширеніших освітніх моделей наразі є концепція «4С»: «critical thinking» (критичне мислення), «creativity» (креативність), «communication» (комунікація), «collaboration» (співпраця), яка була розроблена американською організацією "Partnership for 21st Century Skills" у 2002 році [7, с. 1]. Вищезазначені компетентності прийнято вважати базовими для професійної та особистісної реалізації учнів в умовах ХХІ століття та суттєво впливають на трансформацію освітніх підходів у всьому світі.

Особливої актуальності набуває міжкультурна комунікація, що потребує не лише лінгвістичних знань, а й здатності розуміти культурні контексти [4, с. 11-12]. Відтак, формування соціокультурної компетентності стає ключовим чинником підготовки учнів старших класів до міжкультурного спілкування.

У процесі вивчення англійської мови варто звертати увагу на особливості національного буття, здійснюючи порівняльний аналіз культурних кодів України та країн, мова яких вивчається. Це стосується рис національного характеру, етичних норм, моделей поведінки та ієрархії цінностей [1, с. 44].

Підвищення ефективності процесу формування соціокультурної компетентності можливе за умов активного залучення учнів до навчальної діяльності, що моделює ситуації міжкультурної та професійної комунікації. З цією метою доцільно застосовувати такі методи навчання, як робота в малих групах, проведення дискусій, використання методу мозкового штурму, кейс-методів, рольових ігор, симуляцій, презентацій та інсценізацій. З огляду на рівень сформованості комунікативної компетентності учнів старшої школи, варто добирати завдання, що стимулюють до оперативного реагування на запропоновану ситуацію, а також заохочують до імпровізації, що, у свою чергу, сприяє розвитку гнучкості мовленнєвої поведінки.

XXI століття визначається домінуванням технологій і медіа, яке характеризується кількома основними рисами, зокрема: доступом до великої кількості інформації; швидкими змінами в технологічних інструментах та можливістю для співпраці та індивідуального внеску на глобальному рівні [6, с. 5]. В умовах сучасних реалій, однією з визначальних вимог до кваліфікованих спеціалістів є опанування комплексу функціональних умінь, що охоплюють сфери інформаційної, медіа- та цифрової грамотності.

Комплекс завдань, що сприяють формуванню критичного мислення та практичних навичок роботи з інформацією, повинен включати аналіз достовірності джерел в Інтернеті, створення та редагування мультимедійного контенту (відео, подкастів, презентацій), участь у дискусіях щодо впливу медіа на суспільство, моделювання ситуацій з пошуку, оцінювання та використання інформації для вирішення прикладних завдань. Окрім того, доцільно говорити і про ефективність проєктних робіт, під час яких учні використовують цифрові

інструменти для колективної діяльності з акцентом на виявлення маніпулятивних прийомів і формування власної аргументованої позиції.

Перед сучасним суспільством вагомого значення набуває вміння діяти нестандартно, гнучко мислити, генерувати нові ідеї та знаходити оригінальні способи вирішення проблем. Це актуалізує необхідність формування креативного мислення як одного з ключових компонентів особистісного та професійного розвитку учнів. В освітньому середовищі постає проблема: як організувати навчальний процес у закладах вищої освіти таким чином, щоб забезпечити сприяння активному розвитку навичок креативності?

Перш за все, варто підкреслити, що розвиток нестандартного мислення у школярів можливий лише за умови застосування інноваційних форм, новітніх методів і підходів у навчальному процесі [3, с. 72]. Отже, роботу в цьому напрямі варто організовувати на основі принципів студентоцентрованого навчання, парно-групової взаємодії, впровадження інтерактивних елементів та врахування особливостей сприйняття інформації. Таким чином, ефективне формування креативного мислення створює простір для взаємодії, творчості та самовираження учнів старших класів. Такий підхід не лише розвиває інтелектуальний потенціал студентів, а й спрямовує їх до формування навичок, необхідних для успішної самореалізації в реаліях динамічного світу.

Формування здатності до співпраці є ще однією із провідних характеристик сучасної освіти. Це наскрізне вміння безпосередньо пов'язане з метою сучасної освітньої парадигми – забезпечення готовності до неперервної впродовж усього життя [5, с. 31]. У процесі взаємодії учні не лише засвоюють важливі навички ХХІ століття, а й навчаються працювати злагоджено в команді задля досягнення спільних цілей, успішного виконання інтерактивних завдань та створення змістовних освітніх продуктів [2, с. 33]. Використання колективних технологій дає можливість ефективно вирішувати дидактичні завдання, стимулюючи учнів до активного пізнання, аналізу та дослідження, а не лише до засвоєння готових знань. Колаборативне навчання сприяє розвитку організаційних, лідерських і комунікативних навичок.

Застосування різноманітних організаційних форм роботи на уроках англійської мови забезпечує розвиток пізнавальної активності, мотивації та ефективного використання часу для вивчення і повторення матеріалу. Роль колективної праці має особливе значення в процесі

виконання завдань та проектних робіт, що стає підґрунтям першочергових життєвих та професійних навичок, ініціативності, підприємливості, самостійності, культури мовлення й ведення діалогу.

Отже, провідним завданням системи освіти є адаптація до нових вимог сучасності, що включає в себе формування навичок ХХІ століття на уроках англійської мови у старших класах. Цей процес вимагає перегляду традиційних освітніх моделей і впровадження практик, які стимулюють розвиток адаптивності та навчання протягом життя. Лише за таких умов освітнє середовище зможе підготувати учнів до ефективного функціонування у динамічному світі та забезпечити їх готовність до реалізації інноваційних рішень у різних сферах діяльності.

Література:

1. Гончарова Н. М. Формування соціокультурної компетентності учнів старших класів у процесі вивчення англійської мови: дипломна робота на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти: спец. 014 Середня освіта (мова і література (англійська)); Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Старобільськ, 2021. 69 с.

2. Дегтярьова М. О. Розвиток здатності до колаборації під час вивчення англійської мови в старшій школі: дипломна робота на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти: спец. 014 Середня освіта (мова і література (англійська)); ХГПА. Хмельницький: ХГПА, 2023. 80 с.

3. Дуброва О. М. Використання інтерактивних методів навчання під час вивчення граматики англійської мови. *Наукові записки*. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. Вип. 135 : Серія «Педагогічні науки» С. 105–109.

4. Ігнатова О.М. Розвиток навичок ефективної міжкультурної комунікації. *Журнал крос-культурної освіти*. Вінниця, 2024. № 3, с. 7-14.

5. Матіюк Д. В. Дослідження тенденцій розвитку неперервної освіти німецькомовних країн як соціально-педагогічна проблема. *Pedagogy and Psychology*. Budapest, 2017. V (60), Issue: 135, pp. 30-33

6. Battelle for Kids. *Framework for 21st Century Learning* [Електронний ресурс]. 2019. Режим Режим доступу: URL:

<http://battelleforkids.org/networks/p21> (дата звернення: 07.05.2025).

7. Halvorsen A. 21st Century Skills and the “4Cs” in the English Language Classroom: teaching material. University of Oregon. Eugene: University of Oregon, 2018.

Матіюк Дмитро
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИКИ «ПРЕДМЕТНО-МОВНЕ ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ»: ДОСВІД НІМЕЦЬКОМОВНИХ КРАЇН ЄВРОПИ

Громадяни німецькомовних країн Європи постійно беруть активну участь у міждисциплінарних міжнародних глобальних проєктах із інформальної та неформальної освіти, пропонують власні інноваційні проєкти й розробки, що сприяють розвитку неперервної освіти впродовж життя у зазначених вище країнах.

За прогнозами соціологів, у найближчому майбутньому Німеччина потребуватиме багато тисяч висококваліфікованих інженерів. Разом із тим для успішної роботи в цій країні фахівцям потрібно володіти не лише глибокими сучасними професійними знаннями, а й ґрунтовними знаннями німецької мови. З огляду на це методика «Предметно-мовне інтегрованого навчання» (англ. «Content and language integrated learning», «CLIL») набуває особливої актуальності, адже вона передбачає поглиблення й удосконалення знань німецької мови в процесі вивчення інших дисциплін [1, с. 180-181].

На даному етапі методистами не було розроблено загальноприйнятну концепцію ефективного поєднання вивчення іноземних мов одночасно із засвоєнням дисциплін технічного напрямку. Саме тому, залежно від цілей, ресурсів та інших рамкових умов кожної навчальної дисципліни, можливими є різноманітні способи розробки та впровадження методики «Предметно-мовне інтегроване навчання» (CLIL). У Німеччині, наприклад, особливої популярності набуває поєднання вивчення іноземних мов та географії. Крім того, дуже популярними є дисципліни, які пов'язані із робототехнікою. У більшості прогресивних країн Європи до шкільної програми все частіше включають «Предметно-мовне інтегроване навчання німецькою мовою»

(англ. «Content and Language Integrated Learning in German» («CLILiG»)) [3].

На популяризацію методики «Предметно-мовне інтегрованого навчання» (англ. «Content and language integrated learning», «CLIL») та, в свою чергу, подальшу активізацію вивчення математичних і природничих дисциплін у німецькомовних країнах Європи значний вплив мала «Друга MINT-конференція Гете-інституту» (нім. «Die zweite MINT-Konferenz des Goethe-Instituts»), що була організована й проведена у «Центрі для підприємництва Страшег» (англ. «Strascheg Center for Entrepreneurship») «Мюнхенського університету прикладних наук» (нім. «Hochschule für angewandte Wissenschaften München»). У рамках роботи конференції було обговорено зміст та проблеми вивчення іноземних мов, зокрема проведення уроків/занять за методикою «Предметно-мовне інтегроване навчання німецькою мовою» в Гете-інститутах різних країн світу.

Конференція викликала великий інтерес академічної та наукової спільноти. Свідченням цього є той факт, що 75 зареєстрованих учасників, серед яких були представники різних держав, обмінялися ідеями щодо реалізації двомовних навчальних програм. У процесі обговорення доктор Штефані Ковітц-Хармс (Dr. Stephanie Kowitz-Harms) наголосила на актуальності формування мережі у регіонах, в яких предмети математично-природничого циклу (нім. «MINT-Fächer»), а саме «математика» (нім. «Mathematik»), «інформатика» (нім. «Informatik»), «природознавство» (нім. «Naturwissenschaft») та «техніка» (нім. «Technik») користуються особливою популярністю. Окрім того, професор Дітер Вольф (Prof. Dr. Dieter Wolff) виокремив цікаві особливості й перспективні напрями впровадження методики «Предметно-мовне інтегроване навчання» в Італії та в Німеччині.

Під час конференції було обговорено цілу низку важливих та актуальних питань, зокрема: «Гендерний аспект у професійній орієнтації» (нім. «Der Genderblick in der Berufsorientierung»), «Вивчення німецької мови в музеях. Як пов'язати техніку з вивченням мов?» (нім. «Deutsch erleben im Museum – Was hat Technik mit Sprachenlernen zu tun?»), «Думати натхненно про природу – розвивати інновації сталого розвитку» (нім. «Bioinspired Thinking – nachhaltige Innovationen entwickeln») [5].

Варто наголосити на тому, що проєкт Гете-інституту «Предметно-мовне інтегроване навчання німецькою мовою» є влучним

прикладом того, що Німеччина може запропонувати іншим країнам Європи та світу в межах процесів глобалізації та інтернаціоналізації в освіті. Свідченням цього є той факт, що у мережі Гете-інститутів в усьому світі реалізують проекти, які мають глибокий та надзвичайно цікавий предметний зміст та сприяють популяризації німецької мови. Такі проекти зазвичай здійснюються поза межами навчального процесу в школах, наприклад, у позаурочний час або під час дитячого відпочинку у літніх таборах [7].

Окрім того, реалізація проекту «Предметно-мовне інтегроване навчання німецькою мовою» також сприяє інтернаціоналізації навчання під час проведення заходів із підвищення кваліфікації в «школах-партнерах» (нім. «PASCH-Schulen») Гете-інституту в Центрально-Східній Європі. Наприклад, починаючи із 2009 року і тривалістю по 2013 рік в Берліні щороку було організовано й проведено «Академію CLIL» (нім. «CLIL-Akademie»), учасниками якої були вчителі німецької мови та фахових предметів, представники «шкіл-партнерів» Гете-інституту. У 2014 р. експерти прийшли до висновку, що корисним для вчителів також буде «місцевий обмін» та підвищення кваліфікації у школах, які беруть участь у проекті. З огляду на це в листопаді 2015 р. у м. Вільнюс (Литва) вперше було представлено модель «Коучинг у CLILiG» (нім. «CLILiG-Coaching plus Workshop»), а квітні 2016 р. в м. Будапешт (Угорщина) проведено освітній захід на тему «CLILiG на вторинному рівні – основні принципи, цілі, варіанти» (нім. «CLILiG in der Sekundarstufe – Grundprinzipien, Ziele und Varianten») [6].

Отже, розвиток й подальша активна популяризація методики «Предметно-мовне інтегроване навчання» сприяє формуванню позитивної мотивації до навчання, зокрема до вивчення іноземних мов та дисциплін природничо-математичного циклу, готовності до неперервної освіти впродовж життя [2, С. 137], розвитку навичок ефективної міжкультурної комунікації [3, С. 99-100].

Література:

1. Матіюк Д. В. Перспективні напрями екстраполяції в систему неформальної освіти України: досвід Німеччини. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. Сєвєродонецьк. 2020. № 1 (94). С. 171 – 181.
2. Матіюк Д. В. Розвиток неперервної освіти в німецькомовних країнах Європи (кінець ХХ – початок ХХІ століття): дис. ... канд. пед.

наук: 13.00.01. Вінниця, 2020. 261 с.

3. Ihnatova O., Drobakha-Simonova L., Matiiuk D. The Students' Experience of Intercultural Communication. *The New Educational Review*. 2024. Vol. 75. P. 86-101.

4. Warum CLILiG URL: <https://www.goethe.de/de/spr/unt/kum/clg.html#:~:text=CLIL%20ist%20die%20Abk%C3%BCrzung%20von%20Content%20and%20Language%20Integrated%20Learning> (дата звернення: 16.04.2025).

5. MINT und DaF. Zugang zum Wissen. URL: <https://www.goethe.de/de/spr/unt/kum/clg/zzw.html> (дата звернення: 21.04.2025).

6. MINT – Lernen mit CLIL. Ungarn – Litauen – Slowakei – Polen. URL: <https://www.goethe.de/de/spr/unt/kum/clg/pwe/lae/pas.html> (дата звернення: 25.04.2025).

7. MINT – Lernen mit CLIL. Weltweite CLIL Projekte der Goethe Institute. URL:

<https://www.goethe.de/de/spr/unt/kum/clg/wel.html> (дата звернення: 11.05.2025).

Місюра Діана
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. пед. наук, ст. викл. Пугачова К.С.

РОЛЬ ПРОЄКТНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ ВНУТРІШНЬОЇ МОТИВАЦІЇ СТАРШОКЛАСНИКІВ ДО УСНОГО МОВЛЕННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У сучасному освітньому процесі вивчення англійської мови набуває особливого значення як засобу міжкультурної комунікації. Проте актуальною проблемою залишається недостатній рівень внутрішньої мотивації учнів до усного мовлення, що негативно впливає на їхню активність та мовленнєву продуктивність на уроці.

Одним із перспективних напрямів вирішення цієї проблеми є впровадження проєктно-орієнтованого навчання, яке дає змогу активізувати пізнавальну діяльність учнів, розвивати їхню самостійність, критичне мислення та комунікативні навички. За дослідженнями таких

вчених, як З. Дьорней [1], Р. Раян і Е. Дечі [2], Новак І. М. [3], Тригуб Л.П. [4], Власенко І.В.[4], Дафферн Т. [5], Маккензі Н.М. [5], саме внутрішня мотивація має найбільший вплив на успішність у мовленні, адже ґрунтується на інтересі, значущості та задоволенні від самого процесу навчання.

Проектна діяльність сприяє створенню автентичного мовного середовища, у якому старшокласники використовують англійську мову не як предмет вивчення, а як інструмент для досягнення практичних цілей. У процесі виконання проєктів (створення презентацій, відео, інтерв'ю, подкастів, шкільних журналів) учні мотивуються до говоріння, оскільки це є необхідною умовою для реалізації проєкту. Така діяльність також дозволяє формувати емоційну залученість та почуття успіху, що є ключовими чинниками внутрішньої мотивації.

Як зазначає І. М. Новак, проєктно-орієнтоване навчання реалізується у три етапи: підготовчий, основний та підсумковий. Кожен із них передбачає постійну мовну взаємодію, планування, рефлексію й співпрацю, що дозволяє учням поступово розвивати як мовленнєві навички, так і соціальні компетентності. На підготовчому етапі важливо сформулювати чітке розуміння теми проєкту, визначити його цілі та поставити завдання, які відповідають рівню мовної підготовки учнів. Основний етап пов'язаний із активною роботою над проєктом, збором інформації, обговоренням, аргументацією власної позиції та створенням кінцевого продукту. Завершальна фаза включає презентацію результатів, їх обговорення, оцінювання та осмислення власного навчального досвіду [3, с. 123].

Успішне впровадження методики потребує чіткого структурування навчального процесу, використання цифрових інструментів та створення автентичних комунікативних ситуацій, як стверджують Тригуб Л. П. і Власенко І. В. Зокрема, використання онлайн-платформ, віртуальних дошок, чатів та інтерактивних презентацій значно розширює можливості учнів для взаємодії англійською мовою за межами традиційного класу. Це підвищує їхню включеність у навчальний процес і дозволяє створювати ситуації, наближені до реального мовного середовища [4, с. 139].

Крім того, важливо забезпечити відповідну систему оцінювання, яка б мотивувала учнів до самовдосконалення. До такої системи належить самооцінювання, взаємооцінювання, формувальне оцінювання, ведення мовного портфоліо, а також презентація результатів

проектної діяльності перед реальними чи уявними аудиторіями. Такий підхід сприяє розвитку навичок відповідальності, автономності та критичного мислення. Учні починають усвідомлювати цінність власного продукту, що, у свою чергу, позитивно впливає на їхню внутрішню мотивацію.

Таким чином, проєктно-орієнтоване навчання створює сприятливі умови для формування внутрішньої мотивації до говоріння у старшокласників, поєднуючи навчальні завдання з особистісно значущим досвідом. Залучення учнів до реальних або симульованих комунікативних ситуацій сприяє розвитку впевненості в мовленні, подоланню мовного бар'єра та формуванню позитивного ставлення до вивчення мови. Перспективним напрямком подальших досліджень є аналіз впливу цифрових технологій у межах проєктної діяльності на мотиваційні механізми мовлення учнів, зокрема вивчення ролі гейміфікації, віртуальних платформ для співпраці та цифрових засобів рефлексії у підвищенні навчальної мотивації.

Література:

1. Dörnyei Z. *Motivational Strategies in the Language Classroom*. Cambridge University Press, 2001.
2. Ryan R. M., Deci E. L. Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*. 2000. 25(1). P. 54–67.
3. Новак І. М. Інтерактивні методи навчання іноземних мов у закладах вищої освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2021. С. 121–125.
4. Тригуб Л.П., Власенко І.В. Комунікативні навички та вміння для ефективного вивчення англійської мови самостійно. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2019. №40. Т.2. С. 137–140.
5. Daffern T., Mackenzie N. M. Theoretical perspectives and strategies for teaching and learning writing. *Teaching writing: Effective approaches for the middle years*. 2020. P. 15–34. <https://doi.org/10.4324/9781003117834>

ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРІ

Лексико-граматичний склад будь-якої мови – це її основа. Тому лексична компетенція є невід’ємною складовою іншомовної комунікативної компетентності, метою якої є формування здатності успішно вирішувати завдання, взаєморозуміння і взаємодія з носіями мови, яка вивчається, відповідно до норм і культурних традицій в умовах прямого і опосередкованого контактів [1].

На початку 21 століття кожен школяр володіє навичками роботи з комп’ютером, смартфоном, планшетом, мультимедійною дошкою, використовує Інтернет для навчання, розваг, дозвілля тощо. Прийшло нове покоління, яке оперує сучасними комп’ютерними технологіями без особливих проблем. Ці засоби стали звичними компонентами навчального процесу, зокрема на уроках іноземної мови і провідними засобами формування та розвитку іншомовної комунікативної компетентності. Одним із компонентів комунікативної компетентності є володіння лексичними навичками, або ж лексичною компетентністю [2, с. 125].

Технології вже давно проникли в усі сфери нашого життя, найважливішою з яких є освіта, де головною метою є процес викладання та навчання. Ми живемо у світі, де домінують найсучасніші цифрові технології, включаючи смартфони, відео на YouTube та різні веб-ресурси, які можна використовувати в усіх сферах життя, основною з яких є освіта. Прихильників цих змін стало ще більше в зв’язку з пандемією COVID-19 та її величезними викликами, що призвело до глобальної зміни парадигми викладання-навчання в бік онлайн-навчання. Тепер звичні класні кімнати для учнів змінили заняття в Zoom, Google classroom та Skype. А підручники змінили веб-ресурси такі, як: Quizlet, Kahoot та BBC Learning English, тощо [3, с. 41-42].

Більшість електронних додатків стали результативними засобами навчання в процесі оволодіння іншомовною лексичною компетенцією, зважаючи на свою практичність, зрозумілий та простий

інтерфейс, інтерактивність та популярність серед користувачів. Ось деякі з них: Quizlet – безкоштовний ресурс, що стане в пригоді для вивчення нових слів за допомогою карток. Програма пропонує різні ігри для заучування слів: підібрати слово до картинки чи пояснення, потренувати написання слова та вимову, пройти тести для самоперевірки. Ці самі картки можна роздрукувати. Найефективніше буде використовувати Quizlet на орієнтовно-підготовчому етапі вивчення лексики. За допомогою флеш-карток учні краще запам'ятовуватимуть написання слова та його переклад.

Kahoot – це онлайн-ресурс для створення навчальних ігор, тестів та вікторин. Ресурс є абсолютно безкоштовним у використанні. Створені в Kahoot завдання дозволяють використовувати в них фото і навіть відео фрагменти. Темп виконання вікторин та тестів регулюється шляхом введення часового обмеження для кожного питання. Запитання з'являтимуться на екрані комп'ютера вчителя, а кнопки для відповідей будуть у кожного учня на екрані гаджета. Після кожного запитання програма покаже результати учасників і правильні відповіді. Учні зручно зі свого смартфона вибирати правильну відповідь. Варіанти відповідей представлені геометричними фігурами [4].

Перевагами використання вказаних вище застосунків на мобільних пристроях є:

- їх мультифункціональність (наочність, зворотній зв'язок, звукові ефекти, що тим самим мотивує до навчання);
- доступність (можливість використання кожним учнем вдома та в класі);
- їх мотиваційний потенціал [2, с. 125].

Отже, питання формування лексики у цифровому просторі є дуже актуальним. Сьогодні ці засоби стали звичними компонентами на уроках іноземної мови.

Література:

1. Амеліна С. М. Методика формування лексичної компетенції майбутніх філологів. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки.* 2014. № 2 (8). С. 131–135. URL: https://pedpsy.duan.edu.ua/images/stories/Files/2014/articles_2/23.pdf
2. Кардаш Н. В. Використання засобів мобільного навчання для розвитку лексичної компетенції учнів старшої школи. *Матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів*

i молодих науковців. Житомир: ЖДУ, 2018. С. 125-130. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/28273/1/Кардаш.pdf>

3. Рудяк А. О. Методика формування англомовної лексичної компетентності в усному мовленні учнів профільних класів за допомогою веб-ресурсів. Дипломна робота. Хмельницький: ХНУ, 2022. 99 с. URL: <https://elar.khmnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/55543e96-db77-4da1-a872-84d83bf40bfd/content>

4. 5 онлайн-ресурсів, що перетворюють вивчення англійської на веселу гру. URL: <https://osvitoria.media/experience/5-onlajn-resursiv-shho-peretvoryat-vyvchennya-anglijskoyi-na-veselu-gru/>

Ніколієць Дар'я
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - д. пед. наук, проф. Дмитренко Н. Є.

ФУНКЦІЇ РОЛЬОВОЇ ГРИ ЯК МЕТОДУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

Особливе місце в процесі розвитку англомовного спілкування учнів старших класів надається ігровій діяльності, як динамічній системі взаємодії особистості з навколишнім середовищем, у процесі якої відбувається її пізнання, засвоєння культурно-історичного досвіду та формування англомовної комунікативної компетентності.

Рольова гра (англ. *Role-playing game*) – гра розважального характеру, в якій учасники приймають певні конкретні ролі та колективно створюють історію або слідуєть вже вигаданій ситуації діючи відповідно до своїх ролей. Учасники приймають рішення, спираючись на словесний образ персонажа, а дії завершуються успіхом чи провалом за визначеною системою правил, норм та принципів. У межах правил гравці можуть вільно імпровізувати; їхній вибір у кожній ситуації формує інсценування та результат гри [4, с. 3].

Н. Камінська визначає «рольову гру» як ігровий вид діяльності, в якій учні переймають на себе певні ролі й виконують їх. Ігрова діяльність впливає на розвиток уваги, пам'яті, мислення, уяви, всіх пізнавальних процесів. Науковиця зазначає, що «гра – це не просто

колективна розвага. Це основний спосіб досягнення цілей навчання, тому необхідно точно знати, які саме навички і вміння потрібно розвинути, що дитина не вміє і чого має навчитися в ході гри; гра повинна поставити дитину перед необхідністю розумового зусилля» [2].

У освітньому процесі з іноземної мови рольова гра виконує наступні основні *функції* (див рис. 1):

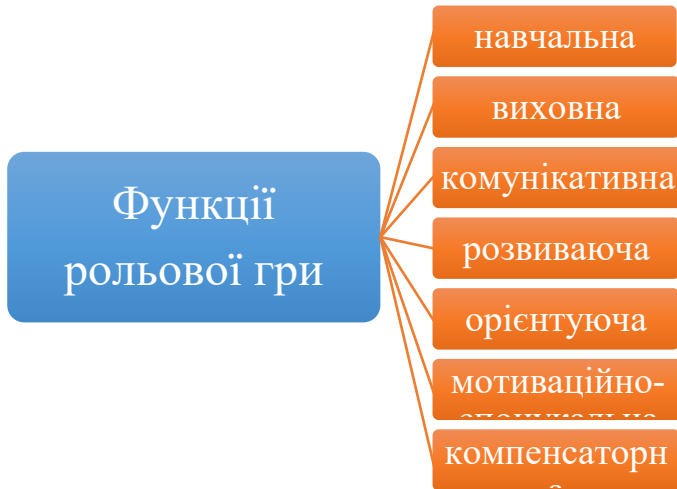

Рис.1. Функції рольової гри

Розглянемо зміст перелічених функцій дещо докладніше.

Рольова гра забезпечує *навчальну функцію*, оскільки вона в значній мірі визначає відбір мовних засобів, сприяє розвитку мовленнєвих навичок і умінь, дозволяє моделювати спілкування учнів у різноманітних мовленнєвих ситуаціях.

Виховна функція рольової гри полягає у тому, що саме в рольовій грі виховується дисципліна і такі якості особистості, як почуття відповідальності, взаємодопомоги і взаємопідтримки, гуманне й уважне ставлення до партнерів по грі, ввічливість, активність, готовність включатися до різноманітних видів діяльності, самостійність, вміння відстоювати свою точку зору, проявляти ініціативу, знаходити оптимальне рішення у певних умовах.

Комунікативна функція рольової гри полягає у створенні атмосфери іншомовного спілкування, об'єднанні учнівського колективу, встановленні нових емоційно-комунікативних стосунків, що базуються на взаємодії іноземною мовою [3, с. 8].

Розвиваюча функція рольової гри спрямована на розвиток пам'яті, уваги, кмітливості, загально навчальних умінь і навичок учнів, уміння сприймати різноманітну інформацію, а також на гармонійний розвиток особистісних якостей для активізації резервних можливостей особистості.

Орієнтуюча функція – рольова гра формує у старшокласників здатність грати роль іншої людини, побачити себе з позиції партнера по спілкуванню. Вона орієнтує учнів на планування власної мовленнєвої поведінки і поведінки співрозмовника, розвиває вміння контролювати власні вчинки, давати об'єктивну оцінку вчинкам інших дійових осіб.

Рольова гра *реалізує мотиваційно-спонукальну функцію*, тому що вона приводить у дію механізми мотивації. Як модель міжособистісного спілкування гра викликає потребу в ньому, стимулюючи інтерес учнів до участі в іншомовному спілкуванні.

Компенсаторна функція означає, що рольова гра дає змогу розв'язувати протиріччя, які виникають між потребою учня виконати мовленнєву дію і неможливістю здійснити операції, котрих вимагає дія; завдяки розширенню контексту діяльності учнів ураховується їх прагнення виглядати дорослими. Виховна функція реалізується завдяки тому, що через рольову гру забезпечується всебічний вплив на учнів [3, с. 9].

Н. Дмітренко зазначає, що процес вивчення іноземної мови може стати більш ефективним за допомогою проблематизації освітнього процесу [1, с. 167], а рольова гра як творчий підхід у навчанні іноземної мови, сприяє реалізації, принципу проблемно орієнтованого навчання, забезпечуючи сприятливі умови для здійснення комунікативно спрямованого навчання іноземної мови.

Література:

1. Дмітренко Н. Є., Доля І. В. Застосування проблемно-орієнтованого навчання на заняттях з іноземної мови у вищому навчальному закладі. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Зб. наук. пр. / редкол. Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер». 2016. Вип. 46 С. 166-170.

2. Камінська Н. *Ігрові моменти на уроках англійської мови*. Тернопіль: Підручники і посібники. 2008. 80 с.

3. Черниш В. В. Організація та проведення рольових ігор на уроках іноземної мови. *Іноземні мови*. 2010. № 4. С. 7-15.

4. Hendricks, S. Q., Winkler, W. K. *Gaming as Culture: Essays on Reality, Identity and Experience in Fantasy Games*. McFarland. 2009. P. 3-4.

Плащева Катерина
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к.пед. н., ст. викл. Пугачова К.С

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

У сучасному глобалізованому світі, де цифрові технології проникають у всі сфери життя, освітній процес також зазнає трансформації. Особливо це стосується викладання іноземних мов, де зростає потреба у гнучких, індивідуалізованих і технологічно підтриманих формах навчання. Штучний інтелект відіграє все більш вагомую роль у мовній освіті, пропонуючи нові підходи до засвоєння лексики, граматики, вимови, а також розвитку навичок говоріння і письма. З огляду на збройну агресію росії проти України, актуальність теми зростає в контексті необхідності забезпечення безперервного і якісного дистанційного навчання, адаптації освітнього процесу до нестабільних умов та цифровізації української освіти.

Попри потенціал ШІ, його повноцінне впровадження стикається з рядом викликів. Часто бракує чітких стандартів щодо етичного використання таких технологій у викладанні мов. Частина викладачів недостатньо володіє цифровими інструментами, що обмежує інтеграцію ШІ в аудиторну і дистанційну роботу. Виникає також ризик втрати емоційної складової навчання, яка є особливо важливою при вивченні іноземної мови, де важливе живе спілкування та культурний контекст. Крім того, існує проблема академічної доброчесності: поширення автоматичних перекладів, генерації текстів, плагіату або надмірної залежності студентів від штучного інтелекту може негативно вплинути на розвиток їхніх комунікативних навичок.

Мета дослідження - розглянути роль ШІ у викладанні іноземних мов, виявити як потенційні переваги, так і загрози, проаналізувати

сучасний стан використання ШІ у закладах освіти України та за кордоном, а також запропонувати практичні шляхи ефективної і безпечної інтеграції таких технологій у навчальний процес.

Стрімкий розвиток штучного інтелекту, зокрема мовних моделей, таких як ChatGPT, Grammarly, Duolingo, Elsa Speak та інших, відкриває нові горизонти для викладачів і студентів. Університети в Європі, США, Канаді активно впроваджують персоналізовані системи навчання на базі ШІ, які дозволяють автоматично визначати рівень знань студента, коригувати траєкторію навчання, генерувати вправи, тести та адаптивні завдання. Наприклад, у Німеччині використання ШІ у вивченні англійської дозволяє скоротити час на перевірку письмових робіт, а в Японії застосовуються голосові системи, які тренують вимову за стандартами TOEFL чи IELTS. В Україні деякі університети та коледжі, попри складну воєнну ситуацію, також починають застосовувати ШІ: для оцінювання, підготовки матеріалів та самостійної роботи студентів. Проте масштаб ще обмежений, головним чином через технічні й методологічні бар'єри.

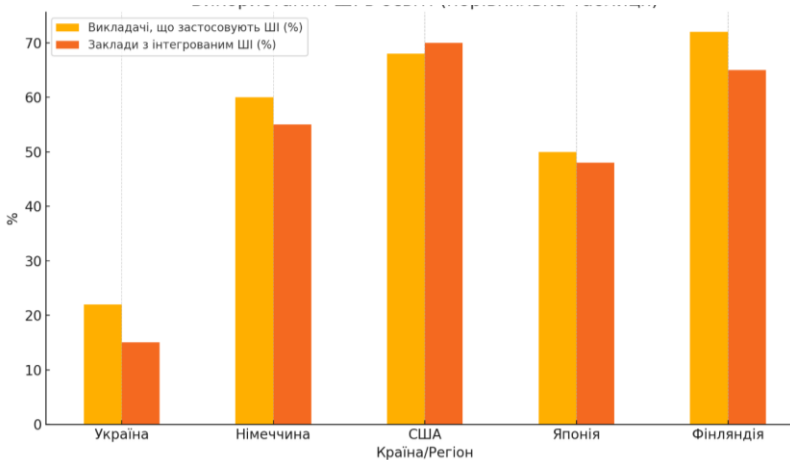

Рис. 1 Використання ШІ в освіті

Статистичні дані підтверджують зацікавленість у технологіях ШІ: згідно з дослідженням британського агентства Times Higher Education, понад 55% викладачів мов використовують хоча б один елемент ШІ в своїй роботі, тоді як в Україні цей показник, за опитуванням МОН, становить близько 22% серед філологів. Такий розрив свідчить про потребу у спеціальному навчанні викладачів, підвищенні цифрової

грамотності, доступі до якісного програмного забезпечення українською мовою.

Штучний інтелект (ШІ) відкриває широкі можливості для застосування в навчальному процесі іноземних мов на всіх етапах — до, під час і після заняття. На етапі підготовки викладач може використовувати ШІ для створення дидактичних матеріалів, адаптації текстів відповідно до мовного рівня студентів, генерації граматичних вправ, тестових завдань або діалогів. Завдяки цьому планування занять стає більш ефективним і персоналізованим. Застосування адаптивних систем навчання, таких як Knewton або Socrative, дозволяє автоматично визначити рівень знань студента і пропонувати індивідуальні маршрути навчання [1].

Під час заняття ШІ може активно використовуватись для розвитку мовлення та вдосконалення вимови. Наприклад, платформи на кшталт ELSA Speak або Mondly надають студентам зворотний зв'язок у реальному часі щодо артикуляції, інтонації та акценту. Крім цього, все більшої популярності набувають віртуальні співрозмовники та чат-боти на основі ШІ, які імітують живе спілкування, дозволяючи практикувати мову у змодельованих ситуаціях. Це особливо важливо для студентів, які не мають постійного доступу до автентичного мовного середовища [3].

Однією з важливих функцій ШІ є автоматизована перевірка письмових робіт. Сервіси на зразок Grammarly, Quillbot або інструменти на базі Google AI забезпечують оперативну оцінку граматичної та стилістичної правильності, дають рекомендації з покращення лексики, логіки викладу, що дозволяє викладачу зосередитись на змістовній частині аналізу.

У позаурочній діяльності студенти активно використовують платформи на базі ШІ для самостійного навчання. Duolingo, Quizlet та інші гейміфіковані застосунки застосовують алгоритми машинного навчання для оптимального підбору матеріалу, враховуючи індивідуальні труднощі користувача. В умовах обмеженого часу та навантаження викладача, студенти можуть звертатись до чат-ботів або мовних моделей як до консультативного ресурсу — для отримання пояснень граматичних правил, перекладу текстів, написання коротких есе чи формування усного мовлення. У межах творчих проєктів вони створюють мультимедійні презентації, відео або статті за допомогою генеративного ШІ, використовуючи сервіси як Canva AI, ChatGPT,

Synthesia, що сприяє розвитку креативності й міждисциплінарного мислення [4].

Штучний інтелект стає не просто допоміжним інструментом, а повноцінним елементом цифрового навчального середовища, здатним суттєво підвищити ефективність, мотивацію та якість навчального процесу у сфері філології та викладання іноземних мов.

ШІ може істотно підвищити ефективність навчання: адаптивне оцінювання, інтерактивні тренажери, голосові асистенти, автоматичний зворотний зв'язок — усе це дозволяє студентам швидше оволодівати мовними навичками. Водночас важливо уникати "машинного навчання без душі" — мовна освіта має залишатися гуманітарною, відкритою до творчості, діалогу та емоційного спілкування.

Отже, штучний інтелект — це не загроза, а потужний інструмент для філолога, за умови грамотного, етичного й педагогічно обґрунтованого використання. Для повноцінної інтеграції ШІ у мовну освіту в Україні необхідно розробити національні методичні рекомендації, організувати курси для викладачів, забезпечити доступ до якісних цифрових ресурсів, а також популяризувати етичне використання таких інструментів серед студентів. В умовах війни та відновлення України цифрова трансформація освіти, зокрема із застосуванням штучного інтелекту, має стати не лише вимушеним кроком, а й основою для сталого розвитку.

Література:

1. Ігрові технології навчання: корисні прийоми, як зробити навчання цікавим.

URL: <https://bdut.co.ua/pronas/igrovi-tekhnologiyi-navchannya/> (дата звернення: 01.05.2025).

2. Crompton H., Song D. The Potential of Artificial Intelligence in Higher Education. *Teaching & Learning Faculty Publications*. 2021. Vol. 62. P. 1–4.

3. Chen L., Chen P., Lin Z. Artificial Intelligence in Education: A Review. *IEEE Access*. 2020. Vol. 8. P. 75264–75278.

4. Dhawan S., Batra G. Artificial Intelligence in Higher Education: Promises, Perils, and Perspective. *An international journal of research in management*. 2020. Vol. 1. P. 11–22.

МНЕМОТЕХНІКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ СПРОЩЕННЯ ПРОЦЕСУ ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ

Людський мозок - особливий орган. Іноді легко запам'ятати випадкову частину інформації без будь-якого контексту, яку почули багато років тому. Інколи наприкінці дня завершуємо роботу з враженням, що наша пам'ять миттєво стерлася.

Нам необхідно знати, що кожен може покращити обсяг і швидкість, з якою його мозок обробляє інформацію, якщо використовуватиме правильні техніки запам'ятовування. В цьому випадку кожен буде більш продуктивним, тому що не доведеться витратити час на пошук інформації, яку потрібно запам'ятати, наприклад, список справ або іншу контекстну інформацію.

Швидкий ріст нових технологій, надзвичайний об'єм інформації, стислі терміни виконання завдань, створює неабиякий виклик для людської пам'яті та здоров'я. Мнемонічне навчання об'єднує низку стратегій, метою яких є допомогти кращому запам'ятовуванню нової інформації. Воно пов'язує нову інформацію з раніше набутими знаннями за допомогою візуальних або звукових сигналів [1;2].

По суті, мнемотехніка - це стратегія навчання, яка поєднує підказки (часто візуальні та аудіальні), що ґрунтуються на наявних знаннях, з новою інформацією, яку необхідно вивчити. Це покращує запам'ятовування ключової інформації, полегшуючи її подальший пошук. Ефективність цієї стратегії очевидна: вона використовувалася для полегшення навчання ще з часів античності. В античному світі, котрий не знав друкарства, пам'ять особливо цінувалася і розвивалася, це була життєва необхідність. Внутрішня гімнастика, невидима робота концентрації до якої вдавалися у стародавньому світі, робила пам'ять організованою і потужною.

Мнемотехніка може бути ефективною для вивчення іноземної мови чи навіть рідної, але вона також стосується всіх набутих знань та організації повсякденного життя, починаючи з самого дитинства. Стратегія мнемотехніки у вивченні іноземної мови пропонує різноманітні методи, які залежать від індивідуальних особливостей особи

і рівня її мовної підготовки. Психолог Р. В. Павелків зазначає, що мнемічна діяльність — це специфічно людський феномен, адже тільки в людини запам'ятовування стає спеціальним завданням, а заучування матеріалу, збереження його в пам'яті і пригадування — специфічною формою свідомої діяльності. При цьому людина повинна чітко відділити той матеріал, який їй було запропоновано запам'ятати, від усіх побічних вражень [3].

Один з найбільш поширених методів є метод асоціацій протилежностей, прикладом якого можна продемонструвати дієслова французької мови, які відмінюються у складних часах з дієсловом «être» і, для ефективнішого запам'ятовування, впорядковані попарно з антонімами: «arriver-partir», «naître-mourir», «monter-descendre», «entrer-sortir», «rester-tomber», «aller-venir».

У іншому випадку при вивченні іншомовних слів необхідно встановити зв'язок між іншомовним словом і словом мови перекладу таким чином, щоб воно відразу з'являлося в пам'яті. Прикладом в даному випадку можуть бути запозичені слова які у різних мовах звучать подібно і перекладаються шляхом заміни деяких букв іншомовного слова буквами мови перекладу. Мова йде про заміну закінчень. У більшості запозичених слів, які в українській мові мають закінчення — ція, сія, при усному перекладі на французьку, фонетично майже не змінюються, лише закінчення «tion», «ssion» у французькій мові передається звуком [sjɔ̃] і загальне правило нам підказує, що всі слова з закінченням «tion», «ssion» відносяться до жіночого роду.

Ще одним прикладом спрощення у процесі запам'ятовування іноземної лексики можна навести спосіб поєднання слів зі смішними та жартівливими малюнками. Вивчаючи нову лексику можна застосувати римовані рядки, метод повторення завжди дієвий коли його доповнити схематичними гумористичними малюнками, асоціативними ланцюжками, коли кожна особа доповнює попередню повідомлення, додаючи свою інформацію.

Застосування акронімів дає успішні результати при запам'ятовуванні цілого ряду лексичних одиниць. Наприклад цей метод реально працює коли необхідно запам'ятати не одне, а кілька слів. При вивченні імен грецьких богів можна створити акронім для запам'ятовування:

HAZAN PHADHADAN —

- Héra,

- Aphrodite,
- Zeus,
- Apollon,
- Héphaïstos,
- Poséïdon,
- Hermès,
- Artémis,
- Dionysos,
- Hadès,
- Athéna,
- Déméter,
- Arès,
- Hestia

Щоб ці методи були ефективними, необхідно знати відповідь таким чином, щоб достатньо було лише однієї букви, для пригадування потрібної інформації. При допомозі іншої фрази: «Corneille perchée sur la Racine de La Bruyère Boileau De La Fontaine Molière» можна легко запам'ятати відомих французьких письменників [4].

Метод мнемотехніки при вивченні іноземної мови, може вагомо пришвидшити процес запам'ятовування, зробити його більш якісним та ефективним.

Література:

1. Чепурний Г. А. Мнемотехніка: технологія ефективного засвоєння інформації в умовах сучасної освіти : навчально-методичний посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 208 с.
2. Чепурний Г. А. Освітня мнемотехніка : навчально-методичний посібник Г. А. Чепурний. 3-тє вид., оновл. зі змін. та доповн. Тернопіль : Мандрівець, 2020. 152 с. (Серія “Освітня мнемотехніка”).
3. Павелків Р. В. Загальна психологія. Київ : Кондор, 2009. 570с.
4. Gerault J-F. Histoire de la mnémotechnie. 2017. URL: <https://www.virtualmagie.com/articles/tests/lectures/histoire-de-mnemotechnie/> (дата звернення: 19.07.2024).

CONTEMPORARY METHODS OF FOREIGN LANGUAGE INSTRUCTION FOR SENIOR SECONDARY SCHOOL STUDENTS

In recent decades, the landscape of foreign language pedagogy, particularly at the upper secondary level, has undergone significant transformation. Shifts in educational paradigms, coupled with rapid developments in cognitive science, digital technology, and global communication, have redefined the conceptual foundations of teaching methods. Within both international and domestic linguodidactic scholarship, increased attention is being paid to how instructional methods contribute to the development of learners' communicative competence in foreign languages. In this evolving context, the notion of "method" has acquired a much broader and more nuanced meaning than in traditional pedagogy.

At its core, a method is best understood as an organized and goal-oriented system of teacher and learner activity, underpinned by specific educational principles and informed by broader philosophical assumptions about language and learning. As H. Brown and H. Lee argue, a method embodies a set of beliefs about how languages are learned and how instruction should be structured, translating abstract theoretical insights into coherent pedagogical practice [3, p. 20].

In contemporary didactic theory, a foreign language teaching method is viewed as a system of goal-oriented actions by both teacher and learners, rooted in a specific pedagogical approach and shaped by cognitive, psycholinguistic, and sociocultural factors [2, p. 205]. According to Y. Starunska and I. Halenko, it represents a coherent set of adaptable practices aligned with evolving educational contexts [1, p. 38]. This modern interpretation emphasizes the method's openness and flexibility, responsive to institutional, cultural, and cognitive variables. J. Richards defines the method as a link between general approaches and specific techniques, describing it as a flexible pedagogical tool adaptable to diverse teaching formats. He stresses that its success depends on alignment with the instructional context and learner needs [5, p. 48].

The postmethod condition, introduced by B. Kumaravadivelu, rejects universal solutions, advocating for pedagogical flexibility grounded in teacher reflection, local experience, and context. Here, the method becomes an internalized, evolving construct shaped by interaction with learners [5, p. 24]. V. Cook reinforces this view, framing the method as a dynamic entity responsive to technological, cultural, and global shifts [4, p. 18]. Thus, the method of foreign language instruction should be understood as a flexible, multidimensional system of principles, strategies, and actions directed toward the attainment of educational objectives within a given sociocultural, pedagogical, and technological context. Its definition increasingly transcends traditional pedagogy, integrating knowledge from cognitive psychology, sociolinguistics, intercultural communication, and digital pedagogy.

Given the increasingly hybrid and adaptive nature of modern language pedagogy, many contemporary teaching methods are no longer perceived as rigid systems, but rather as methodological approaches – flexible frameworks that can be tailored to various educational contexts, learner needs, and technological affordances. These approaches often reflect an integration of cognitive, communicative, and digital dimensions of learning, making them particularly suitable for diverse secondary school environments.

Prominent examples include Communicative Language Teaching (CLT) and Task-Based Language Teaching (TBLT), both of which emphasize real-world communication and learner interaction. Content and Language Integrated Learning (CLIL) and Project-Based Learning (PBL) promote language acquisition through subject content and interdisciplinary projects. Innovative models like the Flipped Classroom and Blended Learning leverage digital tools for active, flexible instruction. Lexis-centered approaches, such as the Lexical Approach, prioritize vocabulary over grammar, while Dogme ELT encourages spontaneous, material-free teaching. For younger learners, Total Physical Response (TPR) uses movement to support understanding, and Gamification enhances engagement through game elements. Collectively, these approaches reflect a shift toward learner-centered, context-sensitive, and dynamic language education [6].

To conclude, the evolution of language teaching methods reflects broader transformations in educational theory, learner expectations, and technological capabilities. In contrast to earlier models centered on uniform procedures and rigid frameworks, contemporary approaches embrace flexibility, contextual responsiveness, and learner-centeredness. Rather than prescribing universal formulas, they empower educators to act as reflective

practitioners capable of designing adaptive, meaningful, and inclusive learning experiences. As such, modern language teaching methods are not fixed entities but evolving pedagogical ecosystems that respond to the complex demands of 21st-century education.

References:

1. Старунська Ю. А., Галенко І. В. Сучасні інноваційні методи навчання іноземних мов під час підготовки фахівців в закладах передвищої освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 55(3). С. 37-39.
2. Чорна І. О., Ярошенко Р. А., Зубаха А. Б., Шумейко І. А., Драбовський В. С. Актуальні методи викладання при дистанційному навчанні іноземним студентам-медикам. *Актуальні проблеми сучасної медицини*. 2024. Т. 24, Вип. 1. С. 204-208.
3. Brown H. D., Lee H. Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy. Pearson Education, 2015. 667 p.
4. Cook V. Second Language Learning and Language Teaching: Fifth Edition. Routledge, 2016. 244 p.
5. Kumaravadivelu, B. Language Teacher Education for a Global Society: A Modular Model for Knowing, Analyzing, Recognizing, Doing and Seeing. New York: Routledge, 2012. 132 p.
6. Richards J. C. Key Issues in Language Teaching. Cambridge University Press, 2015. 848 p.

Пустовіт Анастасія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. пед. н., доцент Лісниченко А.П.

БЛОГ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПИСЕМНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Проблема впровадження інформаційно-комунікаційних технологій набуває особливої актуальності на сучасному етапі розвитку методики викладання англійської мови. Освітній процес потребує суттєвих змін, зумовлених викликами сьогодення, що постають перед системою освіти. У цьому контексті розвиток писемної компетентності є актуальним, адже саме письмова взаємодія є основою онлайн-

комунікації. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема блогів, створює систематичний розвиток письмового мовлення в умовах цифровізації [1, с. 209].

Потенційні можливості використання інформаційних технологій в навчанні іноземних мов вивчали як вітчизняні, так і зарубіжні науковці: Т. Коваль, В. Коломієць, О. Тарнопольський, Г. Подосиннікова, М. Потьє, Дж. Арані, А. Альджаафре, С. Мескілл, С. А. Шапельта інші [2, с. 469].

Аналіз наукової літератури показав, що для результативного впровадження блогів у процес навчання англійської мови доцільно використовувати три типи навчальних блогів: індивідуальний блог учня, блог вчителя та спільний блог класу. Комплексне застосування цих форматів сприяє розвитку писемної компетентності в учнів [3, с. 110].

А. Синявська зазначає, що блог учня виконує роль особистого онлайн журналу, однією з основних ідей якого є створення умов для підвищення власної впевненості в учнів. Усвідомлення того що опубліковані тексти можуть бути прочитані однолітками чи ширшою аудиторією формує почуття відповідальності в учнів.

Блог вчителя не лише економить час на пошук інформації, але й стимулює письмову взаємодію учнів завдяки інтерактивним завданням та запитанням.

Класний блог виступає формою спільної творчої взаємодії всіх учнів. Такий вид блогу відкриває можливості для міжнародного спілкування учнів з різних країн, сприяючи розвитку писемної компетентності [3, с. 110-111].

Таким чином, залучення блогів до освітнього процесу не лише забезпечує нові методичні можливості, а й формує в учнів нове сприйняття письмової діяльності як до засобу реального спілкування з людьми зі всього світу. Упровадження блогів змінює традиційну модель навчання, при цьому активізуючи можливість учнів створювати контент для широкої аудиторії.

Література:

1. Богачик М., Байло Ю. Розвиток навичок письма в процесі дистанційного та змішаного навчання англійської мови. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Т. 1. № 36. С. 209- 212.
2. Бойко Я. А. Використання цифрових технологій у процесі вивчення іноземних мов: сучасні підходи та перспективи. *Наука і техніка сьогодні*. Київ, 2024. № 11(39). С. 466–478.

3. Синявська А. Використання Інтернет-ресурсу – блогів – при навчанні письма англійською мовою. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2013. № 2. С. 108-113.

Руда Каріна
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. пед. н., доцент Лісниченко А.П.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ІНДУКТИВНОГО ТА ДЕДУКТИВНОГО ПІДХОДІВ У НАВЧАННІ ГРАМАТИКИ В СТАРШІЙ ШКОЛІ

Формування граматичних навичок в учнів у старшій школі є одним із завдань навчання іноземної мови. У цьому контексті увагу дослідників привертають дедуктивний та індуктивний підходи до навчання граматики. Вони мають свої переваги та обмеження, і вибір між ними часто залежить від рівня підготовки учнів, їхньої мотивації та цілей уроку.

У традиційному викладанні граматики використовується дедуктивний підхід, згідно з яким учитель пояснює граматичне правило, а учні потім виконують завдання аби засвоїти його. Однак сучасні освітні тенденції дедалі більше звертаються до індуктивного підходу, який передбачає самостійне формулювання граматичних правил учнями на основі мовного матеріалу [2, с.188].

Дослідження С. Бенітец-Кореа, П. Гонцалерс-Тореса, С. Очова-Куєва та А. Варгас-Сарітама продемонструвало, що учні, які навчалися граматики за індуктивним підходом, показали вищі результати у фінальних тестах і краще застосовували граматичні структури в контексті. Автори підкреслюють, що індуктивний підхід сприяє активному залученню учнів до навчального процесу, стимулює розвиток критичного мислення та автономії [1, с. 234; 2, с.191-192]. Відповідно до даного підходу, учень виступає не пасивним отримувачем знань, а дослідником, який відкриває для себе мовні закономірності.

Водночас, А. Алзубі зауважує, що дедуктивний підхід також може бути ефективним, особливо у випадках, коли потрібно швидко пояснити нову граматичну структуру або коли учні мають низький рівень мовної

підготовки. Як зазначає дослідник, дедуктивне навчання може бути доцільним для чіткої презентації складних правил або для учнів з аналітичним типом мислення. Однак індуктивний метод краще розвиває навички практичного використання граматики та допомагає більш якісно формувати довготривалі знання [2].

На основі вищезазначеного можна зробити висновок, що індуктивний підхід до навчання граматики розвиває мовну інтуїцію та здогадку учнів і є комунікативно спрямованим, тоді як дедуктивний підхід забезпечує чіткість і структурованість подання матеріалу. Найкращою стратегією в навчанні граматики в старшій школі є гнучке поєднання обох підходів із урахуванням навчального контексту та потреб учнів.

Література:

1. A comparison between deductive and inductive approaches for teaching EFL grammar to high school students / C. Benitez-Correa, P. Gonzalez-Torres, C. Ochoa-Cueva, A. Vargas-Saritama. *International journal of instruction*. 2019. Vol. 12, no. 1. P. 225–236. URL: <https://doi.org/10.29333/iji.2019.12115a>

2. Alzu'bi A. M. Effectiveness of inductive and deductive methods in teaching grammar. *Advances in language and literary studies*. 2015. Vol. 6, no. 2. URL: <https://doi.org/10.7575/aiac.all.v.6n.2p.187>

Русавська Альона
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к.філол. наук, доц. Забужанська І.Д.

SOUND SYMBOLISM ACROSS LANGUAGES AND CULTURES

This study deals with one of the problems of linguistics that has remained relevant for a long time – the problem of phonosemantics. Sound symbolism is a natural, not arbitrary, phonetically motivated connection between the phonemes of a word and the non-auditory (non-acoustic) denotative feature (motif) underlying the nomination [4, p.38-39].

Although the term «phonesteme» was coined in 1930 by John Rupert Firth, who, incidentally, did not give it a clear definition, speculations about certain semantic or expressive character of the sound combinations constituting the root morpheme were attested in Europe as early as in the 17th

century. Later, already in the 20th century Fred Householder, borrowing the term «phonesteme», formulated it as «a phoneme or a complex of phonemes common to a group of words and having a common element of meaning or function» [3].

The universal character of sound symbolism has been proved as a result of numerous psychological and linguistic experiments [4, p.39].

A number of English morphemes that begin with the consonant cluster **sn-**, for example, refer to the nasal/oral area - *snack* 'to bite or snap', *snafe* 'to speak through the nose' (next to the currently more common *snafe* 'a slender, jointed bit used on a bridle'), *snatch* 'to make a sudden snap or bite (at something)', *snat-nosed* 'snub-nosed', *snatter* 'to chatter', *snavel* or *sneesh* 'snuff; a pinch of snuff' [1, p.189].

In the German linguistic context, the word '*glitzern*', which means 'to glitter' or 'sparkle' in English. The initial sound cluster '**gl-**' in German often appears in words that denote visual brightness or reflection, such as '*glänzen*' (to shine) and '*Glas*' (glass). The analysis of these examples reveals an intuitive connection between the phonetic component and the concept of light or reflection, represented by the phonesteme – gl [2].

In the Ukrainian linguistic context, the words that begin with the sound cluster – **gr** – (*зривими, зривти, зрюкати*) – is associated with creating a loud bang, noise from impacts, jolts, vibrations, etc. Therefore, it may evoke unpleasant feelings.

We may assume that sound symbolism is of great importance for marketing purposes and requires a thorough analysis. Creating a brand's sound element can have a significant impact on the outcome of marketing battles, because sound can grab a consumer's attention when other brand components are powerless.

References:

1. Blust R. The Phonestheme ŋ-in Austronesian Languages. *Oceanic Linguistics*, 42 (1), 2003. Available from: <https://www.researchgate.net/publication/228785237>
2. German Sound Symbolism. Available at: <https://www.studysmarter.co.uk/explanations/german/german-grammar/german-sound-symbolism/>
3. Iconicity in Language. Available at: <https://www.iconicity.uzh.ch/en/Iconicity/Iconicity-in-Language.html>

4. Zabuzhanska I. Phonostylistic means of car brand image creation. *Messenger of Kyiv National Linguistic University. Series Philology*, vol. 24 (2), 2021, p. 38-46. DOI: <https://doi.org/10.32589/2311-0821.2.2021>

Рябчун Ганна
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського

ЗНАЧЕННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ В ЖИТТІ СТУДЕНТА

Результати досліджень постійно демонструють, що на людей впливають медіа-повідомлення, які вони споживають. Попри те, що навчання медіаграмотності вже стало загальноприйнятим і успішним в низці країн, наприклад, у Фінляндії [3, с. 37], Франції та Німеччині, а деякі науковці та педагоги називають її «основою освіти» [4], в інших державах воно ще не стало стандартною частиною навчальної програми. Однією з причин Вінні К. називає брак централізації в освіті, який призвів до розпорошеності підходів до викладання практичних навичок медіаграмотності [5].

Дослідження 2023 року [4] показало, що лише 41% дітей у віці від восьми до 16 років впевнені, що можуть відрізнити фейкові новини від справжніх. Навчання медіаграмотності може допомогти студентам краще розпізнавати правдивість тверджень у ЗМІ, даючи їм змогу виявляти «фейкові новини» та приймати більш поінформовані рішення. Уміння реалізовувати ідеї за допомогою цифрових інструментів є надзвичайно важливим для сучасної людини. Особливого значення ці навички набувають в контексті освітнього процесу, а згодом – для інтегрування в професійну діяльність та особисте життя. Дашенко Н. також вказує на актуальність формування та розвитку особистих навичок кібербезпеки, яка постійно зростає у зв'язку з поширенням «розумних» пристроїв у різноманітних сферах людської діяльності [1, с. 102]. Крім того, як зазначає Руденко Ю. та ін., в навчальних закладах України виникла гостра потреба в оперативному навчанні молоді та її технічному й практичному забезпеченні засобами протидії інформаційно-психологічній агресії, ворожій контрпропаганді та деструктивному впливу на свідомість [2, с. 59].

Отже, медіаграмотність допомагає студенту ефективно навчатися, критично мислити, відповідально взаємодіяти з медіапростором і підготуватись до вимог сучасного світу.

Література:

1. Дашченко Н. Інфомедійна грамотність в освітньому процесі університету: результати впровадження. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка*. 2022. С. 96-106.

2. Руденко Ю., Дегтярьова Н., Петренко С., Горохова В. Розвиток медіаграмотності молодого покоління: практичний аспект проблеми. *Фізико-математична освіта*, 2022. С. 56–63.

3. Рябчун Г.Ю. Питання розвитку медіаграмотності за кордоном: досвід Фінляндії. *Матеріали щорічної звітної наукової конференції викладачів та студентів факультету іноземних мов «Актуальні проблеми лінгвістики та методики викладання іноземних мов у закладах вищої освіти та школі» ВДПУ ім. М. Коцюбинського*, 30.05.24. С. 37-38.

4. Bryce Corbett. Reading, writing and ... disinformation: should schoolchildren be taught media literacy like maths? 2024. URL: <https://www.theguardian.com/australia-news/article/2024/jun/16/reading-writing-and-disinformation-should-schoolchildren-be-taught-media-literacy-like-maths>

5. Cynthia Vinney. Media Literacy in the Modern Age. How to understand the messages we observe all day every day, 2024. URL: <https://www.verywellmind.com/what-is-media-literacy-5214468>

Стаднік Мирослава
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
науковий керівник – д.пед.н., проф. Дмітренко Н.Є.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ МЕТОДУ КОМІКСІВ В УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

Оволодіння англomовним усним і писемним мовленням неможливе без лексичних навичок. Учні, які знають багато слів, фраз,

інших лексичних компонентів, легше справляються із завданнями, проектами, активностями з різних аспектів іноземної мови: аудіювання, говоріння, читання і письма. Знання великої кількості лексичних одиниць спрощує процес висловлювання думок і їх аргументування.

Як зазначено у Великому тлумачному словнику сучасної української мови: «лексика – це сукупність слів певної мови, й окремих сфер чи діалектів» [2, с. 611]. Лексика є однією з найважливіших складових процесу англомовного говоріння, та і взагалі вивчення мови, адже слова це і є мова. Коли учні мають недостатні лексичні знання, вони апатичні, пригнічені і втрачають мотивацію до навчання. Школярі не можуть висловити свою думку, підібрати правильні слова.

Формування англомовної лексичної компетентності – це складний процес пізнання і практики вживання лексики, всіх її значень і нюансів у різних ситуаціях. Під час цього розширюється словниковий запас, удосконалюється пізнавально-мовленнєвий досвід, логічне мислення.

Англомовна лексична компетентність включає три головних компоненти: лексичні навички, знання і загальну мовну усвідомленість або здатність їх використання в усіх видах мовленнєвої діяльності [4, с. 215]. При формуванні англомовної лексичної компетентності перед вчителем може постати багато викликів, одним із яких є вік школярів. За свідченнями психологів, юнацький вік (15–16 років) – це відповідальний етап у становленні особистості. Так, для цього періоду характерні такі зміни: завершення фізичного дозрівання старшокласника, психологічне і соціальне дорослішання, підвищення рівня самосвідомості, формування світогляду, вибір професії та формування передумов до початку дорослого життя.

Учні опановують норми літературної мови, прагнуть до вдосконалення власного мовлення, зокрема виразності, точності, лаконічності у висловленні думок. Активно розвивається самоспостереження, що є елементом самопізнання, яке сприяє самовдосконаленню та самовихованню [1, с. 49]. Саме тому, навчання англійської мови учнів старших класів вимагає застосування відмінних методів, прийомів, засобів і форм ніж ті, які використовувалися в початковій і основній школі. Вони підбираються педагогом, враховуючи індивідуальні особливості та інтереси учнів. На наставнику лежить велика відповідальність, адже старшокласники оцінюють процес

навчання запорукою свого майбутнього вступу у заклад вищої освіти, здобуття професії, та взагалі свого майбутнього життя.

У школі при вивченні англійської мови з метою формування англомовної лексичної компетентності необхідно створити умови для засвоєння базових лексичних знань і навичок відповідно до вікових особливостей, інтересів учнів та вимог шкільної програми з предмета. В організації досягнення цієї мети важливо дотримуватися специфічних лінгводидактичних принципів роботи над лексикою (позамовного, лексико-граматичного, семантичного, діахронічного та ін.) і реалізовувати їх шляхом використання доцільних методів навчання [4, с. 217]. Одним із таких методів є *метод коміксів* для формування англомовної лексичної компетентності учнів.

За літературознавчою енциклопедією, «комікс – це серія чорно-білих або кольорових розважальних малюнків, що ілюструє розвиток сюжету, представлений мінімальним, здебільшого діалогічним, текстом...» [3, с. 508].

Вчителі та психологи по всьому світу зацікавлені в історії із зображеннями, оскільки цей метод розвитку уяви, логіки та культурної освіти є дуже ефективним. Метод коміксів можна використовувати в будь-якому місці та в будь-який час. Історії допомагають учням розуміти, як приймаються рішення та будуються стосунки. Шляхом створення, обігравання і обговорення коміксів, учні та вчителі створюють сильні емоційні зв'язки, що сприяють побудові здорових та якісних взаємин [5, с. 39].

Хоча комікси й мають певну шаблонність, проте виконання завдань на основі коміксів під час вивчення англомовної лексики, дає змогу розвивати англомовну лексичну компетентність учнів, розширювати словниковий запас учнів, зв'язко висловлюватися, аналізувати прочитаний матеріал та виокремлювати головне, демонструвати свою креативність, нестандартне та творче мислення, підвищувати мотивацію до навчання. Отже, використання методу коміксів – це не просто розвага, а ефективний і цікавий інструмент навчання, який варто включати в свій урок кожному вчителю.

Література:

1. Dmitrenko, N., Voloshyna, O., Budas, Iu., Davydiuk, M., Oliinyk, N. Formation of Teenagers' Value Orientations through Creolized Texts.

2. *Великий тлумачний словник сучасної української мови* / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. 1728 с.

3. *Літературознавча енциклопедія: у двох томах.* / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. К: ВЦ «Академія», 2007. 624 с.

4. *Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції* : курс лекцій. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2011.

5. Федик, Т., Подзигун, О. Створення коміксів та їх використання для розвитку вмінь діалогічного мовлення на заняттях англійської мови. *Журнал крос-культурної освіти / Journal of Cross-Cultural Education*, 2023, Вип. 2, С. 37-48.

Ступницька Романа
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. пед. н., доц. Ігнатова О.М.

ПРАКТИЧНІ СТРАТЕГІЇ ВИКЛАДАННЯ ПИСЬМА ДЛЯ ІСПИТУ IELTS

Кількість кандидатів, які складають IELTS, зростає з кожним роком. Якщо ви запитаєте їх про найскладніший розділ тесту, більшість відповість: «Це, безумовно, письмо». Учасники тестування, які набрали 8 або 9 балів за читання, аудіювання чи говоріння, часто дивуються, коли бачать у своїх сертифікатах оцінку 6 з письма. Як вчителі, ми можемо допомогти нашим учням покращити свої результати та отримати вищі бали на тесті. Варто зазначити кілька практичних стратегій як для початківців, так і для досвідчених викладачів IELTS, які можна застосовувати на заняттях і які дозволяють студентам продемонструвати свої вміння на іспиті. Під час підготовки до IELTS важливо обговорити зі студентами всі типи запитань та відповідні структури для написання відповідей. Вони повинні знати про відмінності між формальним та неформальним есе, звітом на основі таблиці та комбінацією таблиць, есе з висловленням думки та змішаним есе. Доцільно буде проаналізувати та використовувати критерії оцінювання іспиту. IELTS Writing оцінюється

за чотирма критеріями: виконання завдання, узгодженість та зв'язність, лексичний ресурс, граматичний діапазон і точність. Викладання IELTS буде ефективнішим, якщо ви будете посилалися на ці критерії під час надання зворотного зв'язку своїм студентам. Другою стратегією є надання готових зразків есе. Це стосується не лише частини IELTS Writing. Завжди корисно дати студентам текст для читання перед тим, як їм доведеться писати свій власний. Тексти-моделі особливо корисні, якщо ви вивчаєте незнайомі жанри. Такі тексти дають студентам конкретний приклад того, чого від них очікують, і допомагають їм краще зрозуміти структури, конвенції та організаційні особливості тексту, який вони мають написати [1, с. 2].

Побудуйте свої завдання таким чином, щоб спочатку студенти помітили ці речі в тексті. Після цього вони підвищують свою обізнаність і зрештою зможуть застосувати ці знання у власному письмі в майбутньому. Третьою стратегією є перефразування - важлива навичка для IELTS Academic. Якщо кандидати виривають слова та фрази з тематики завдання, це вважається помилкою, яка призводить до втрати балів. Почніть з переказу коротких абзаців будь-якого тексту, наприклад, новин або статей з журналів, а потім переходьте до переказу завдань. Корисним також є метод взаємоперевірки. Хоча багато студентів вважають за краще, щоб викладач перевіряв їхні роботи і давав зворотній зв'язок, корекція однокласниками також виявилася дієвим інструментом навчання. Особливо, коли ви навчаєте письму IELTS у групах. Це активно залучає студентів як до процесу навчання, так і до викладання.

Література:

1. Pelogihitis, J. & Ferreira, D. Examining the role of model texts in writing instruction. *Accents Asia*. 2018. 10 (1). P. 17-26.

РОЗВИТОК ІНШОМОВНИХ АУДИТИВНИХ УМІНЬ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗАСОБОМ АВТЕНТИЧНОГО ВІДЕОКОНТЕНТУ

У сучасних умовах модернізації системи освіти особливої актуальності набуває впровадження інноваційних засобів навчання, здатних забезпечити ефективне формування іншомовної комунікативної компетентності та активізувати пізнавальну діяльність учнів. Одним із таких засобів є автентичний відеоконтент, який забезпечує одночасне сприймання мовлення на слух та візуальних образів, створюючи мовне середовище, що відповідає реальним умовам спілкування.

Використання відеоматеріалів у процесі навчання аудіювання сприяє кращому розумінню аудіо тексту завдяки візуальній підтримці [4, с. 48].

Проблему формування умінь в іншомовному аудіюванні активно досліджували такі науковці, як С. Ю. Ніколаєва, О. Бігич, О. Бориско, К. В. Зубченко, Т. Храмова та інші.

Аналіз наукової літератури продемонстрував, що дослідники використовують різні види відеоматеріалів для розвитку аудитивних умінь англійської мови: лекції на платформі TED Talks [3], телесеріали [1] та подкасти [2].

Результати всіх досліджень, в процесі яких застосовувалось відео, продемонстрували позитивні зміни у формуванні умінь учнів у аудіюванні. Окрім цього, науковці відзначають підвищення мотивації до навчання та покращення вимови учнів, як результат регулярного застосування англійських телесеріалів на уроках англійської мови [1].

Дослідники стверджують, що робота з відеоматеріалами сприяє розвитку лексичних навичок учнів [1, 3].

Таким чином, можна зробити висновок, що використання автентичного відеоконтенту є ефективним засобом для розвитку іншомовних аудитивних умінь учнів. Оптимальною стратегією є поєднання різних типів відеоконтенту з урахуванням мовленнєвого рівня учнів та навчальних потреб, а також використання додаткових

матеріалів, таких як субтитри та транскрипції, для забезпечення максимальної ефективності навчання.

Література:

1. Ekinci M. The Effects of Using TV Series on Listening Achievement Level of EFL Students. *International Journal of Language Academy*. 2021. Т. 9. № 3. Р. 376. DOI:<http://dx.doi.org/10.29228/ijla.52240>.
2. Kavaliauskienė G. Podcasting: A tool for improving listening skills. *Teaching English with Technology*. 2008. Т. 8. № 4. Р. 13. URL:<https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-aa648d8c-e935-4f9f-b987-3107a34a61b3>.
3. Thuy T. H., Tuyen L. V. Using TED Talks as Authentic Materials to Enhance High School Students' English Listening Skills. *International Journal of English Literature and Social Sciences*. 2024. Т. 9. № 4. Р. 37–39. DOI:<https://dx.doi.org/10.22161/ijels.94.6>.
4. Wilson J. J. *How to Teach Listening*. Harlow: Pearson Education Limited, 2008. Р. 48.

Швець Анастасія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. пед. наук, доц. Поселецька К.А.

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УСНОМУ МОВЛЕННІ У СТАРШОКЛАСНИКІВ НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ АВТЕНТИЧНИХ ВІДЕО

У наш час вивчення іноземних мов, зокрема англійської займає одне з провідних місць, оскільки знання мови є неабиякою перевагою у будь-якій сфері діяльності людини. І однією з ключових компетентностей є вміння усно висловлюватись. Адже, саме це вміння дає змогу висловлювати власні думки та взаємодіяти у повсякденному спілкуванні.

Сучасні науковці стверджують, що для кращого розвитку мовлення на уроках іноземної мови доцільно застосовувати аудіо- та відеоматеріали [3, с.264]. Значну увагу варто приділити автентичним відео. Їх створюють носії мови для реальних комунікативних ситуацій,

що дозволяє учням зануритись в природне мовне середовище та побачити реальні комунікативні ситуації. Такі відео мають низку переваг, вони сприяють розвитку навичок аудіювання, покращенню розуміння граматичних структур, розширенню словникового запасу, а також є невід'ємною частиною у розвитку комунікативної компетенції. Окрім того дослідження показують, що застосування відеоматеріалів підвищує мотивацію учнів, їхню зацікавленість в уроці та розвиває критичне мислення [2, с. 57].

Автентичні відеоматеріали можуть бути різними, що дозволяє учителю обрати найкращий на його думку для більшої мотивації учнів. Це можуть бути фільми, мультфільми, новини, інтерв'ю, ток-шоу і їх можна застосовувати для обговорення, переказу та власних висловлювань [1, с. 10].

Формування усного мовлення за допомогою відеоматеріалів повинно мати чітку методичну основу, оскільки успішність залежить не лише від відео, а й від організованої діяльності після перегляду, яка буде зорієнтована на розвиток говоріння. Наприклад, переглядаючи відео блогера, учні можуть обговорити побачене, поділитись власним досвідом або навіть спробувати записати відео на схожу тематику. Ще одним цікавим варіантом є перегляд інтерв'ю. Учні можуть відтворювати діалоги, створювати власні запитання, а також на основі побаченого проводити рольові ігри.

Підсумовуючи, варто зазначити, що автентичні відеоматеріали мають вагомий вплив на формування компетентності в усному мовленні для учнів. Проте варто пам'ятати про їх спосіб застосування на уроках, оскільки багато залежить від правильного вибору матеріалів та їхнього впровадження в урок.

Література:

1. Ільченко Е. І. Використання відеозапису на уроках англійської мови. *Перше вересня. Англійська мова*. 2003. № 9. С. 7–10.
2. Шовковий, В., & Степанюк, Р. Формування в учнів 11 класу компетентності в англійському усному діалогічному мовленні засобами YouTube. *ARS LINGUODIDACTICAE*, 2023, (9), 51–69. <https://doi.org/10.17721/2663-0303.2022.1.04>
3. Gistituati N., Refnaldi, Syaifullah. Using visual aids to develop students' speaking skill. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research: 1st International Conference of Innovation in*

Education (ICoIE 2018), Biskra, Mohamed Khider University of Biskra. 2019. Vol. 178. P. 263–266. URL: https://www.researchgate.net/publication/331173603_Using_Visual_Aids_to_Develop_Students'_Speaking_Skill (дата звернення: 20.03.2023)

*Ярошук Віта
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. пед. н., доц. Поселецька К.А.*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АНГЛОМОВНИХ КАЗОК НА УРОЦІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Використання автентичних англомовних казок на уроках англійської мови дедалі частіше розглядають як ефективний інструмент розвитку мотивації і комунікативної компетентності учнів початкової та середньої школи. На відміну від уривків у підручниках, казка пропонує цілісний наратив із захопливою фабулою та чіткою сюжетною логікою, що природно утримує увагу дітей і заохочує їх до подальшого читання та слухання іноземною мовою [3, с. 5]. Казковий текст містить культурний код носіїв мови, відбиває колорит реалій і моралі, що дозволяє інтегрувати елементи соціокультурної компетентності у процес навчання. Дослідження М. Саймона показує, що знайома дітям жанрова структура полегшує розуміння іноземної культури, а повторювані мотиви та кліше сприяють стійкому засвоєнню лексики [5]. Британський досвід, описаний Джо Бертран, також підкреслює, що казка слугує майданчиком для опрацювання тематичних лексичних полів (їжа, сім'я, частини тіла) й граматичних явищ (Past Simple, порівняльні конструкції) без потреби у додатковому «штучному» контексті [4].

З української методичної традиції відомо, що казка є потужним чинником формування внутрішньої мотивації: дитина співпереживає героям, отже активно залучається до мовленнєвої діяльності [3]. О. Чорна підкреслює, що на ранньому етапі навчання саме казковий матеріал забезпечує «емоційний місток» між рідною та англійською мовами, стимулює рефлексію і творче мислення. Крім того, казка дає змогу гнучко комбінувати види діяльності: слухання, читання, обговорення сюжету та рольові ігри. Методичні переваги казок виходять за межі

лексико-граматичної роботи. Л. Нос і М. Мандзяк доводять, що «лінгвістична казка» може стати дієвим прийомом пояснення граматичних структур: персоніфікуючи частини мови або часи дієслова, вчитель переводить абстрактний матеріал у зрозумілі дитині образи [2]. Водночас автентичні сюжети, на відміну від штучно створених, зберігають природну частотність граматичних форм, завдяки чому учні непомітно засвоюють мовні закономірності. Важливий аспект — формування міжкультурної чутливості. Аналіз В. Андрієвської демонструє, що обговорення поведінки персонажів крізь призму української та англійської традицій розвиває критичне мислення й толерантність, а зіставлення цінностей допомагає учням краще усвідомити власну культурну ідентичність [1]. Такі завдання пасують до компетентнісної парадигми НУШ, де мова розглядається як інструмент пізнання світу та побудови діалогу культур.

Практика показує, що для максимальної ефективності казку доцільно вводити поетапно: створити «магічну атмосферу» на етапі передчитання, спільно прогнозувати перебіг подій, після читання виконувати творчі завдання — інсценізацію, написання альтернативного фіналу, комікс чи ілюстрацію. Така багатоетапність підтримує інтерес і дає змогу опрацювати різні види мовленнєвої діяльності [4]. При цьому вчитель має адаптувати обсяг та мовну складність тексту, добирати візуальні підказки та варіювати тривалість епізодів, щоб уникнути когнітивного перевантаження. Звісно, казка може містити застарілі слова або складні синтаксичні конструкції, деякі сюжети мають елементи насильства чи страху, які слід обережно дозувати з огляду на вік учнів [5]. Попри ці виклики, переваги — емоційна залученість, багатофункціональність і культурна глибина — роблять англійську казку потужним інструментом різнобічного мовного розвитку.

Отже, англійські казки задовольняють одразу кілька освітніх потреб: вони мотивують, моделюють автентичне мовне середовище, розкривають культурний контекст і підтримують інтегрований розвиток лексики, граматики й комунікативних умінь. Грамотне поєднання літературного тексту з інтерактивними методами навчання перетворює урок англійської мови на захопливу подорож, у якій кожен учень має шанс відчути себе героєм історії та носієм нової мови.

Література:

1. Андрієвська, В. І. Роль казки у процесі навчання англійської мови учнів гімназії. *Магістерські студії. Альманах* / ред. кол. : Д. С. Мальчикова, Т. С. Корнішева. Херсон ; Івано-Франківськ : ХДУ, 2023. Вип. 23. С. 17-19. URL: <https://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/18714>
2. Нос Л., Мандзяк М. Особливості створення лінгвістичної казки для пояснення граматичного матеріалу на уроках англійської мови в початкових класах. *Молодий вчений*, 2021. № 8 (96). С. 65-68. URL: <https://molodyvchenyi.ua/index.php/journal/article/view/1852>
3. Чорна О. О. Роль та методичні прийоми роботи з казкою на уроках англійської мови як засіб формування позитивної мотивації навчання. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 2019. №65 Том 1, С. 136-139. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/860241.pdf>
4. Bertrand J. Fairy Tales. *Teaching English*, British Council, 2023. URL: <https://www.teachingenglish.org.uk/professional-development/teachers/managing-resources/articles/fairy-tales>
5. Simon M. P. The Benefits of Using Fairy Tales in EFL Classrooms. *Asian Education Studies*, Vol. 7 (3), 2022. P. 2-7. URL: <https://www.teachingenglish.org.uk/professional-development/teachers/managing-resources/articles/fairy-tales>
https://www.researchgate.net/publication/363156333_The_Benefits_of_Using_Fairy_Tales_in_EFL_Classrooms

Ярошук Марія
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
Науковий керівник - к. пед. н., доц. Поселецька К. А.

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ АНГЛОМОВНИХ АВТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ

Сучасні учні старших класів та студенти щодня зустрічаються з безмежними потоками інформації, яка часто подана упереджено або

неточно. В умовах такої інформаційної насиченості саме здатність мислити критично дозволяє їм орієнтуватися у величезній кількості даних, уникати маніпуляцій і розвивати незалежне судження. Англомовні автентичні тексти є потужним інструментом для розвитку критичного мислення, оскільки вони надають учням доступ до реальних джерел інформації, які мають не лише лінгвістичну, а й культурну цінність. Використання таких матеріалів у навчальному процесі дозволяє учням аналізувати текстові нюанси, виявляти культурний підтекст, різноманітні соціальні та політичні точки зору, що розширює їхній світогляд і стимулює аналітичне мислення [1, с. 192-202].

Використання англомовних автентичних текстів також дозволяє розвивати навички аргументації. Оскільки ці тексти, як правило, подаються з певною точкою зору або міркуваннями, учні можуть аналізувати їх, виділяючи аргументи на підтримку різних поглядів і оцінюючи їхню силу. Наприклад, читаючи уривки з наукових статей чи редакційні коментарі, учні можуть навчитися розрізняти типи аргументів (логічні, емоційні, етичні) та визначати, чи вони достатньо переконливі і доречні [2].

Завдяки тому, що автентичні тексти створюються для носіїв мови, вони представляють мову і культуру в їхньому природному вигляді, що робить їх надзвичайно цінними для формування розуміння багатогранності світоглядів і значення культурних відмінностей. Розвиток як критичного, так і аналітичного мислення в процесі роботи з автентичними текстами відбувається через взаємодію наявних знань учнів з новою інформацією. Розвиваючи навички читання, учні можуть адаптувати стиль читання до власних цілей і розуміти зміст текстів на різних рівнях, що позитивно впливає на розвиток їхніх мовних навичок [3, с. 28-37].

Також автентичні тексти дають можливість учням порівнювати та контрастувати рідну мову та мову, яку вони вивчають, що сприяє розвитку міжмовної компетенції. Завдяки аналізу текстів, вони можуть помічати подібності та відмінності в структурах, що допомагає уникати типових помилок, які виникають через вплив рідної мови. Автентичні тексти сприяють розвитку стратегії читання, адже учні змушені використовувати різні способи розуміння складного або незнайомого тексту. Наприклад, учні можуть навчитися використовувати контекст для здогадки про значення незнайомих слів, виділяти ключову інформацію

або навіть пропускати деякі деталі, зосереджуючись на головному [4, с. 85].

Отже, читання англомовних автентичних текстів є ефективним засобом для розвитку критичного мислення старшокласників, оскільки воно дає їм змогу досліджувати складні й багатогранні теми, формувати вміння оцінювати інформацію об'єктивно, розвивати здатність до аналізу різних точок зору та ставити під сумнів інформацію, що здається очевидною.

Література:

1. Безвін Ю. Г., Подосиннікова Г. І. Методична характеристика англомовних автентичних текстів періодичних он-лайн видань як матеріалу для формування компетентності в читанні учнів профільної школи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. № 7 (101). С. 192–202.

2. Клейменова Т.А., Розвиток критичного мислення учнів у процесі навчання англійської мови засобами інтерактивних технологій. Методичний посібник. Тарасівка: Тарасівський НВК І–ІІІ ступенів, 2024. 25 с.

3. Поселецька К., Боровський Н. Використання автентичних країнознавчих текстів у процесі формування іншомовної компетентності у читанні. *Журнал крос-культурної освіти/ Journal of Cross-Cultural Education*. Вінниця: ВДПУ, 2023. No 2. С. 28-37. URL: <https://drive.google.com/file/d/1EZc-hP-WZjW6BA5JUJntIRbrY6W6BKz9/view>

4. Хасматулін І. М. Розвиток критичного мислення учнів у процесі навчання англійської мови засобами інтерактивних технологій: магістерська робота. Рівне, 2020. 85 с.

ЗМІСТ

<i>Зміст</i>	205
--------------------	-----

СЕКЦІЯ 1

НОВІТНІ ТЕНДЕНЦІЇ У СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Вакало Олександр (м. Вінниця)

GRAMMATISCHE REGELVERSTÖSSE IN DER WERBUNG:STILBRUCH ALS STRATEGIE.....	3
--	---

Вишивана Наталія (м. Вінниця)

МІЖМОВНА ОМОНІМІЯ І ХИБНІ ДРУЗІ ПЕРЕКЛАДАЧА: ДО ПРОБЛЕМИ ТЕРМІНОЛОГІЇ	5
--	---

Головащенко Артем (м. Вінниця)

ФРАЗЕОЛОГІЧНА ОБ'ЄКТИВАЦІЯ КОНЦЕПТУ «BIRD/ПТАХ В АНГЛІЙСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ.....	6
---	---

Головащенко Яна (м. Вінниця)

ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОСЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ «ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ЗДІБНОСТІ ЛЮДИНИ» В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	9
---	---

Діордійчук Олександра (м. Вінниця)

BESONDERHEITEN DER BILDUNG VON ZUSAMMENGESETZTEN NOMEN IM DEUTSCHEN AM MATERIAL VON MASSEN MEDIEN.....	11
--	----

Іванченко Марія (м. Львів)

TRANSLATION OF PHRASEOLOGICAL UNITS IN LEGAL TEXTS.....	14
--	----

Кірієнко Мирослава (м. Вінниця)

TYPES AND FUNCTIONS OF METAPHORS IN POLITICAL DISCOURSE.....	16
---	----

Кравець Ярина (м. Вінниця)

ІНШОМОВНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В НІМЕЦЬКІЙ
МОВІ.....18

Ліщинська Анастасія (м. Вінниця)

MERKMALE DER FUNKTIONSWEISE PHRASEOLOGISCHER
EINHEITEN IN MODERNEN DEUTSCHSPRACHIGEN
PODCASTS.....20

Матієнко Олена., Бучацька Світлана (м. Вінниця)

СЕМАНТИКО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ АНГЛІЦИЗМІВ У
СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ МАС-МЕДІЙНОМУ
ДИСКУРСІ.....21

Мельник Людмила (м. Вінниця)

ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ПЕРЕКЛАДУ АРХАЇЧНОЇ
ЛЕКСИКИ.....24

Мельник Тетяна (м. Вінниця)

BESON DERHEITEN DER DEUTSCHEN NEOLOGISMEN IN
MEDIEN.....26

Нечипорук Наталія (м. Вінниця)

PHONOSTILISTISCHE CHARAKTERISTIKA MODERNER
DEUTSCHSPRACHIGER POLITISCHER
REDEN.....28

Олександренко Софія (м. Вінниця)

PHONOSTILISTISCHE BESONDERHEITEN DER MODERNEN
SPONTANEN DEUTSCHEN
REDE.....31

Пальчевська Олександра., Губич Петро (м. Львів)

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОЛІСЕМІЮ ПОЖЕЖНИХ
ТЕРМІНІВ.....33

Петров Олександр (м. Вінниця)

MORPHOLOGISCHE UND SEMANTISCHE MERKMALE DER
NOMINALEN WORTBILDUNG IM
DEUTSCHEN.....35

Пилявець Анна (м. Вінниця)

DIE ANGLIZISMEN IM MODERNEN DEUTSCH ANHAND DER
PUBLIZISTISCHEN
TEXTE.....37

Расько Анастасія (м. Вінниця)

ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОГО
СПОРТИВНОГО ДИСКУРСУ В МЕДІЙНОМУ
ПРОСТОРІ.....40

Січкарь Марина (м. Вінниця)

HÖFLICHKEITSSTRATEGIEN UND -TAKTIKEN IN
DEUTSCHSPRACHIGEN MEDIENINTERVIEWS.....42

СЕКЦІЯ 2

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА

Гуцал Аліна (м. Вінниця)

КОХАННЯ ЯК СОЦІОКОМУНІКАТИВНИЙ ФЕНОМЕН У РОМАНІ
КОЛЛІН ГУВЕР «ПОКИНЬ, ЯКЩО КОХАЄШ».....44

Джигора Дарина (м. Вінниця)

СИМВОЛІКА ТА ХУДОЖНІ ЗАСОБИ ЯК ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ
ІДЕЇ АНТИФАШИЗМУ У РОМАНІ ДЖОНА БОЙНА «ХЛОПЧИК У
СМУГАСТІЙ ПІЖАМІ»..... 46

Івасько Олександра (м. Вінниця)

ЖІНОЧІ ОБРАЗИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ
ГЕНДЕРНИХ РОЛЕЙ У СУЧАСНІЙ ЗАРУБІЖНІЙ
ЛІТЕРАТУРІ.....47

Ковальчук Інга (м. Вінниця)

РОЛЬ КОМПОЗИЦІЇ ЯК ОДНОГО ІЗ ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ
АВТОРСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ У РОМАНІ В. СТАЙРОНА «ВИБІР
СОФІ».....49

Лебедєва Наталія (м. Вінниця)

РОЛЬ ЛІТЕРАТУРИ У ФОРМУВАННІ СУСПІЛЬСТВА.....52

Мандзюк Алла (м. Вінниця)

ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОГО МЕТОДУ СТІВЕНА КІНГА.....55

Мельник Тетяна, (м. Вінниця),

Анікіна Інесса (м. Умань)

ЖІНКА В НАУЦІ: РОЗВІНЧАННЯ СТЕРЕОТИПІВ У РОМАНІ
БОННІ ГАРМУС «УРОКИ ХІМІЇ».....57

Перетяжко Софія (м. Вінниця)

ПРОБЛЕМА МОРАЛЬНОГО ВИБОРУ В РОМАНІ ТЕОДОРА
ДРАЙЗЕРА «СЕСТРА КЕРРІ».....59

Побережна Марина (м. Вінниця)

METAPHORISIERUNG ALS HAUPTWEG DER BILDUNG VON
NEUEN BEDEUTUNGEN DER WÖRTER (AUF DER GRUNDLAGE
VON WÖRTERBUCH UND BELLETRISTIK).....61

Рапова Анастасія (м. Вінниця)

ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЗМУ В СУЧАСНОМУ
ЖІНОЧОМУ РОМАНІ.....62

Таратута Світлана (м. Вінниця)

РОМАН ДЖ.БОЙНА «ХЛОПЧИК У СМУГАСТІЙ ПІЖАМІ» ТА
ЙОГО КІНОАДАПТАЦІЯ: КОМПАРАТИВНИЙ АСПЕКТ
ІДЕЙНОГО ЗМІСТУ.....64

Тиндик Дар'я (м. Вінниця)

ФЕМІНІСТИЧНИЙ ДИСКУРС У РОМАНАХ ФЕЙ
УЕЛДОН.....67

Шевченко Мирослава (м. Вінниця)

ПСИХОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ АСОЦІАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ У
РОМАНІ Л. МОРІАРТІ «ТАЄМНИЦЯ МОГО
ЧОЛОВІКА».....69

Шпитецька Софія (м. Вінниця)

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕКРАНІЗАЦІЇ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ:
ІНТЕРСЕМІОТИЧНИЙ ПЕРЕКЛАД.....73

Юсупова Марія(м. Вінниця)

КІНОАДАПТАЦІЯ ЯК ФОРМА ІНТЕРПРЕТАЦІЇ КЛАСИЧНОГО
ЛІТЕРАТУРНОГО
ТВОРУ.....75

СЕКЦІЯ 3

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Бас Єлізаветта (м. Вінниця)

ЛОКАЛІЗАЦІЯ ВІДЕОІГОР: ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТА
АДАПТАЦІЇ КУЛЬТУРНИХ РЕАЛІЙ НА МАТЕРІАЛІ CYBERPUNK
2077.....77

Вторук Олександр (м. Вінниця)

СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ЕВФЕМІЗМІВ У
МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ.....79

Змисла Софія (м. Львів)

TRANSLATIONAL PECULIARITIES OF TACTICAL MEDICAL
TERMINOLOGY IN THE CONTEXT OF TCCC
GUIDELINES.....81

Гальчинська Ліліана Софія (м. Вінниця)

ПЕРЕКЛАД РЕАЛІЙ ЯК ПРОБЛЕМА МІЖКУЛЬТУРНОЇ
КОМУНІКАЦІЇ У ХУДОЖНЬОМУ
ТЕКСТІ.....84

Гардамала Крістіна (м. Вінниця)

ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ У ПЕРЕКЛАДІ: АНАЛІЗ ФЕМІНІТИВІВ ТА
ГЕНДЕРНО-НЕЙТРАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ.....87

Іванишин Наталія (м. Львів)

СУЧАСНІ ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ В НАВЧАННІ ПЕРЕКЛАДУ
ФАХІВЦІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ.....89

Ігнатова Олена (м. Вінниця)

GLOBALIZATION, INFORMATION, INTERCULTURAL
COMMUNICATION: INTERSECTIONS AND IMPLICATIONS FOR
MODERN SOCIETY.....92

Коробчук Анастасія (м. Вінниця)

FUNDAMENTALS OF INTERCULTURAL COMMUNICATION:
APPROACHES AND CONCEPTS.....95

Кучеренко Марина (м. Львів)

LEXICAL AND GRAMMATICAL PECULIARITIES OF
TRANSLATING COMPLEX NOUN PHRASES IN CIVIL
PROTECTION TEXTS.....98

Лапатанова Вікторія (м. Вінниця)

КУЛЬТУРНИЙ КОД І НАРАТИВНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ПЕРСОНАЖА:
ІНТЕРПРЕТАЦІЯ В МІЖКУЛЬТУРНОМУ
ПРОСТОРІ.....100

Мазур Олена (м. Вінниця)

ПЕРЕКЛАД РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ.....102

Матяш Анастасія (м. Вінниця)

ГЕНЕЗА ТА ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ПОНЯТТЯ
«АЛЕГОРІЯ».....104

Мішанчук Марія (м. Вінниця)

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ЛОКАЛІЗАЦІЇ ВІДЕОІГОР.....107

Мушенко Вікторія (м. Вінниця)

ПЕРЕКЛАД НЕОЛОГІЗМІВ КІБЕРПАНК-РОМАНІВ:
ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ.....110

Олійник Юлія (м. Вінниця)

ПРИКЛАДИ ВЖИВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У РОМАНІ "ГАРРІ
ПОТТЕР ТА ФІЛОСОФСЬКИЙ
КАМІНЬ"112

Томіліна Діана. (м. Вінниця)

ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКОЇ ПРАВНИЧОЇ
ТЕРМІНОЛОГІЇ.....114

Топчій Вікторія (м. Вінниця)

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРЕКЛАДУ СЛЕНГУ ТА
ЖАРГОНУ В СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ СЕРІАЛАХ (НА
ОСНОВІ СЕРІАЛУ “ЕЙФОРІЯ”).....117

Чернікова Валерія (м. Вінниця)

АУДІОВІЗУАЛЬНИЙ ПЕРЕКЛАД: ПОРІВНЯННЯ ДУБЛЯЖУ,
СУБТИТРУВАННЯ ТА ЗАКАДРОВОГО
ОЗВУЧЕННЯ.....121

Чернявська Антоніна (м. Львів)

АМБІВАЛЕНТНІСТЬ СЕМАНТИКИ ФЛОРОНІМА
ЧОРНОБРИВЦІ.....124

Чучвич Олександр (м. Вінниця)

ЗАКОНОМІРНОСТІ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ НАУКОВО-
ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ В ГАЛУЗІ КІБЕРБЕЗПЕКИ УКРАЇНСЬКОЮ
МОВОЮ.....127

СЕКЦІЯ 4

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ І ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

<i>Баярко Марія, Поселецька Катерина (м. Вінниця)</i> ENTWICKLUNG DER DIALOGISCHEN SPRACHKOMPETENZ VON OBERSTUFENSCHÜLERN IM FREMDSPRACHENUNTERRICHT UNTER ANWENDUNG INTERAKTIVER LEHRMETHODEN.....	129
<i>Біла Анастасія (м. Вінниця)</i> ЗМІСТ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	132
<i>Боровська О. О. (м. Вінниця)</i> МЕДІАЦІЯ ЯК ОДНА З КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СУЧАСНОЇ МОВНОЇ ОСВІТИ.....	133
<i>Васильоха Зоряна (м. Вінниця)</i> ТИПОЛОГІЯ ОБРАЗУ ПІДЛІТКА В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ ПРОЗІ: МІЖ ІДЕНТИЧНІСТЮ, ПРОТЕСТОМ ТА ТРАВМОЮ.....	135
<i>Грубчак Аліна (м. Вінниця)</i> ЕФЕКТИВНІ МЕТОДИКИ ЗАСТОСУВАННЯ МОВЛЕННЄВО ТВОРЧИХ ЗАВДАНЬ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ СТАРШИХ КЛАСІВ.....	138
<i>Даньківський Владислав (м. Вінниця)</i> КВЕСТ-КІМНАТА ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ У ГОВОРІННІ.....	140
<i>Довгалюк Таміла (м. Вінниця)</i> BENEFITS OF THE ‘SWOT’- BASED LESSON PLANNING METHOD.....	144

<i>Дубас Марія (м. Вінниця)</i> ІНТЕРАКТИВНІ ІІІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ АНГЛОМОВНОЇ КОМІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В СТАРШОКЛАСНИКІВ.....	146
<i>Заграй Тетяна (м. Вінниця)</i> МЕТОДИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВІДЕО TED TALKS У КОНТЕКСТІ НАВЧАННЯ УСНОГО АНГЛОМОВНОГО МОВЛЕННЯ.....	148
<i>Зеленюк Вікторія (м. Вінниця)</i> ОНЛАЙН-ДОШКА PADLET ЯК БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ЗАСІБ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В СТАРШИХ КЛАСАХ ЗЗСО.....	150
<i>Конопко Софія (м. Вінниця)</i> ПОТЕНЦІАЛ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	153
<i>Кучма Марина (м. Вінниця)</i> РОЗВИТОК КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ У СТАРШОКЛАСНИКІВ.....	155
<i>Лабуз Наталя (м. Вінниця)</i> ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УСНОМУ МОВЛЕННІ В УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ.....	158
<i>Лісниченко Алла (м. Вінниця)</i> ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ТА НОВА ПАРАДИГМА ОСВІТИ.....	160
<i>Марцинюк Тетяна (м. Вінниця)</i> РОЗВИТОК НАВИЧОК ХХІ СТОЛІТТЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В СТАРШИХ КЛАСАХ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	162

Матіюк Дмитро (м. Вінниця)

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИКИ «ПРЕДМЕТНО-
МОВНЕ ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ»: ДОСВІД
НІМЕЦЬКОМОВНИХ КРАЇН
ЄВРОПИ.....166

Місюра Діана (м. Вінниця)

РОЛЬ ПРОЄКТНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ У
ФОРМУВАННІ ВНУТРІШНЬОЇ МОТИВАЦІЇ
СТАРШОКЛАСНИКІВ ДО УСНОГО МОВЛЕННЯ НА УРОКАХ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....169

Могилюк Дмитро (м. Вінниця)

ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ЦИФРОВОМУ
ПРОСТОРІ.....172

Ніколаєць Дар'я (м. Вінниця)

ФУНКЦІЇ РОЛЬОВОЇ ГРИ ЯК МЕТОДУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ
МОВІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ.....174

Плащєва Катерина (м. Вінниця)

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У НАВЧАЛЬНОМУ
ПРОЦЕСІ.....177

Попко Ірина (м. Львів)

МНЕМОТЕХНІКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ СПРОЩЕННЯ
ПРОЦЕСУ ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ.....181

Присяжнюк Діана (м. Вінниця)

CONTEMPORARY METHODS OF FOREIGN LANGUAGE
INSTRUCTION FOR SENIOR SECONDARY SCHOOL
STUDENTS.....184

Пустовіт Анастасія (м. Вінниця)

БЛОГ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПИСЕМНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ.....186

Руда Каріна (м. Вінниця)

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ІНДУКТИВНОГО ТА ДЕДУКТИВНОГО
ПІДХОДУ У НАВЧАННІ ГРАМАТИКИ В СТАРШІЙ
ШКОЛІ.....188

Русавська Альона (м. Вінниця)

SOUND SYMBOLISM ACROSS LANGUAGES AND
CULTURES.....189

Рябчун Ганна (м. Вінниця)

ЗНАЧЕННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ В ЖИТТІ
СТУДЕНТА.....191

Стаднік Мирослава (м. Вінниця)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ МЕТОДУ КОМІКСІВ В
УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ.....192

Ступницька Романа (м. Вінниця)

ПРАКТИЧНІ СТРАТЕГІЇ ВИКЛАДАННЯ ПИСЬМА ДЛЯ ІСПИТУ
IELTS.....195

Франчук Яна (м. Вінниця)

РОЗВИТОК АУДИТИВНИХ УМІНЬ СТАРШОКЛАСНИКІВ
ЗАСОБОМ АВТЕНТИЧНОГО ВІДЕОКОНТЕНТУ.....197

Швець Анастасія (м. Вінниця)

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УСНОМУ МОВЛЕННІ У
СТАРШОКЛАСНИКІВ НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ
АВТЕНТИЧНИХ ВІДЕО.....198

Ярощук Віта (м. Вінниця)

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АНГЛОМОВНИХ КАЗОК НА
УРОЦІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....200

Ярощук Марія (м. Вінниця)

**РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ У
ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ АНГЛОМОВНИХ
АВТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ.....202**

Адреса університету:
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла
Коцюбинського,
вул. Острозького, 32, 21100, м. Вінниця,
тел. (0432) 27-63-75 (деканат факультету іноземних мов)